

OT-SHOT,
KAY! I'M
POURING!

NOWA GRAMATYKA ANGIELSKA W ĆWICZENIACH

R. Gozdawa-Gołębiowski

B. Jasińska

S. Kryński

A. Prejbisz

WYDAWNICTWO SZKOLNE PWN

Proponujemy Państwu nową, gruntownie przerobioną wersję popularnego podręcznika *Gramatyka angielska w ćwiczeniach*. Przystępnie napisany komentarz gramatyczny obejmuje swoim zakresem materiał od podstaw do poziomu średnio zaawansowanego (*upper-intermediate*) ze szczególnym uwzględnieniem problemów trudnych dla ucznia polskiego. Zrozumieniu i utrwaleniu materiału służą różnorodne ćwiczenia gramatyczne. Wszystkie mają za zadanie ułatwić uczącemu się wyrobienie właściwych nawyków językowych i poprawną komunikację językową po angielsku.

Dzięki swojej strukturze książka nadaje się świetnie zarówno do pracy własnej (z myślą o osobach uczących się bez kontroli nauczyciela załączono klucz do ćwiczeń), jak i do przerabiania w klasie. W ćwiczeniach dominuje angielszczyzna potoczna, a dla ułatwienia pracy uczniom mniej zaawansowanym na końcu podręcznika zamieszczono słowniczek wykorzystanych *phrasal verbs*.

Autorem nowej wersji *Gramatyki* jest dr Romuald Gozdawa-Gołębiowski, językoznawca z Instytutu Anglistyki Uniwersytetu Warszawskiego, od lat zajmujący się problematyką polsko-angielskiej gramatyki kontrastywnej.

e-mail: **wszpwn@wszpwn.com.pl**
strona www: **www.wszpwn.com.pl**
bezpłatna infolinia: **0 800 22 33 44**

ISBN 83-7195-192-2

9 788371 951923

NOWA GRAMATYKA ANGIELSKA

WYDAWNICTWO
SZKOLNE
PWN
WARSZAWA
2002

NOWA GRAMATYKA ANGIELSKA W ĆWICZENIACH

R. Gozdawa-Gołębiowski

B. Jasińska

S. Kryński

A. Prejbisz

Projekt okładki
Maryna Wiśniewska

Redaktor
Teresa Stępniewska

Redaktor techniczny
Leonard Zieliński

Na okładce wykorzystano reprodukcję obrazu Roya Lichtensteina
Okay, Hot Shot, Okay z 1963 r.

Copyright © by
Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.
Warszawa 1997

ISBN 83-7195-192-2

Spis treści

Przedmowa do nowego wydania	13
I. Rzeczownik	17
1. Liczba pojedyncza i mnoga ćwiczenia 1–14	17
2. Rodzaj ćwiczenia 15–19	22
3. Dopełniacz fleksyjny — <i>Saxon Genitive</i> ćwiczenia 20–28	24
II. Przedimek	29
Forma i zakres użycia przedimków ćwiczenia 29–39	29
III. Przymiotnik	35
1. Tworzenie przymiotników ćwiczenia 40–43	35
2. Przymiotniki o przeciwnych znaczeniach ćwiczenia 44–46	37
3. Użycie przymiotników ćwiczenia 47–52	38
4. Stopniowanie przymiotników ćwiczenia 53–61	40
IV. Zaimek	45
1. Zaimki osobowe ćwiczenia 62–66	45
2. Przymiotniki i zaimki dzierżawcze ćwiczenia 67–69	47
3. Zaimi zwrotne i emfatyczne ćwiczenia 70–71	48
4. Określniki i zaimki wskazujące ćwiczenia 72–74	49

5. Określniki i zaimki pytające	51
ćwiczenia 75–77	
6. Zaimki względne	52
7. Zaimki nieokreślone	52
<i>some, any, no</i> oraz złożenia z tymi wyrazami	52
ćwiczenia 78–84	
<i>many, much, few, little, a few, a little</i>	56
ćwiczenia 85–90	
<i>another, other, others, the other, the others</i>	58
ćwiczenia 91–92	
<i>each i every</i> ; złożenia z <i>every</i>	59
ćwiczenia 93–95	
V. Liczebnik	61
Liczebniki główne i porządkowe; godziny, daty i ułamki	61
ćwiczenia 96–103	
VI. Przysłówek	66
1. Tworzenie i forma przysłówków	66
ćwiczenia 104–108	
2. Stopniowanie przysłówków	69
ćwiczenia 109–111	
VII. Przyimek	70
Znaczenie i zakres użycia ważniejszych przyimków	70
ćwiczenia 112–127	
VIII. Spójnik	77
Zakres użycia niektórych spójników	77
ćwiczenia 128–135	
IX. Tworzenie i użycie czasów	81
1. Present Progressive	81
ćwiczenia 136–139	
2. Present Simple	83
ćwiczenia 140–153	
3. Simple Past	92
ćwiczenia 154–172	
4. Past Progressive	101
ćwiczenia 173–181	
5. Present Perfect	105
ćwiczenia 182–193	
6. Present Perfect Progressive	114
ćwiczenia 194–202	

7. Przewidywanie przyszłości	119
<i>will</i> , konstrukcja <i>be going to</i> , formy <i>present</i>	119
ćwiczenia 203–216	
Future Progressive, porównanie z formami <i>present</i>	126
ćwiczenia 217–221	
Użycie <i>shall</i>	129
ćwiczenia 222–224	
Future Perfect	131
ćwiczenia 225–227	
Future in the Past	132
ćwiczenia 228–229	
Future Perfect in the Past	134
ćwiczenie 230	
8. Past Perfect	135
ćwiczenia 231–232	
9. Past Perfect Progressive	137
ćwiczenia 233–234	
10. Czasy gramatyczne: ćwiczenia podsumowujące	138
ćwiczenia 235–242	
11. Następstwo czasów	142
ćwiczenia 243–245	
X. Czasowniki posilkowe i modalne	146
1. Uwagi ogólne	146
ćwiczenia 246–262	
2. <i>to be</i>	153
ćwiczenia 263–267	
3. <i>to have</i>	157
ćwiczenia 268–271	
4. <i>to do</i>	159
ćwiczenia 272–275	
5. <i>can</i>	162
ćwiczenia 276–279	
6. <i>can — may, might</i>	165
ćwiczenia 280–282	
7. <i>must</i>	167
ćwiczenia 283–290	
8. <i>would</i>	171
ćwiczenia 291–293	
9. <i>ought to — should</i>	172
ćwiczenia 294–297	

10. need	175
ćwiczenie 298	
11. dare	176
ćwiczenie 299	
12. used to	176
ćwiczenia 300–302	
13. Czasowniki modalne na końcu zdania	178
ćwiczenia 303–310	
XI. Strona bierna, tryb rozkazujący, formy czasownika	183
1. Strona bierna	183
ćwiczenia 311–323	
2. Tryb rozkazujący	190
ćwiczenia 324–327	
3. Bezokolicznik	192
ćwiczenia 328–331	
4. Gerund	195
ćwiczenia 332–336	
5. Imiestłów	198
ćwiczenia 337–339	
XII. Tworzenie zdań pytających i przeczących	200
1. Pytania o rozstrzygnięcie — <i>Yes / No Questions</i>	200
ćwiczenia 340–347	
2. Pytania o uzupełnienie — <i>Specific Questions</i>	204
ćwiczenia 348–354	
3. Pytania skrócone — <i>Question Tags</i>	208
ćwiczenia 355–358	
4. Zdania przeczące	210
ćwiczenia 359–365	
XIII. Podmiot zdania	214
1. Zdania z nieokreślonym podmiotem	214
<i>They, we, you</i> jako podmiot nieokreślony	214
ćwiczenia 366–367	
Zaimek <i>one</i> jako podmiot nieokreślony	215
ćwiczenia 368–370	
Zastosowanie strony biernej zamiast podmiotu nieokreślonego	216
ćwiczenia 371–372	
2. <i>It</i> jako podmiot zdania	217
<i>It</i> jako podmiot w zdaniach bezosobowych	217
ćwiczenia 373–374	

Zdania z tzw. <i>Anticipatory It</i>	218
ćwiczenia 375–377	
Użycie tzw. <i>Anticipatory It</i> dla zaakcentowania jednej z części zdania	219
ćwiczenia 378–380	
3. Konstrukcja: <i>there is...</i> , <i>there are</i>	221
ćwiczenia 381–390	
XIV. Szyk i zgodność wyrazów w zdaniu	226
1. Inwersja	226
Inwersja w krótkich odpowiedziach typu <i>So do I, Nor do I</i> . . .	226
ćwiczenia 391–394	
Inwersja stylistyczna	229
ćwiczenia 395–397	
2. Zgodność podmiotu z orzeczeniem pod względem liczby i osoby .	230
ćwiczenia 398–402	
3. Pozycja dopełnienia bliższego w szyku zdania	233
ćwiczenia 403–404	
Dopełnienie z tzw. <i>phrasal verbs</i>	234
ćwiczenia 405–408	
4. Dopełnienie bliższe i dalsze w szyku zdania	236
ćwiczenia 409–413	
5. Okoliczniki w szyku zdania	239
Okoliczniki sposobu, miejsca, czasu	239
ćwiczenia 414–416	
Przysłówki częstotliwości (<i>Adverbs of Frequency</i>)	240
ćwiczenia 417–420	
Przysłówki o zmiennej pozycji w szyku zdania	242
ćwiczenia 421–422	
Pozycja różnych okoliczników w szyku zdania: ćwiczenia podsumowujące	243
ćwiczenia 423–425	
XV. Konstrukcje zastępujące zdanie podrzędne	244
1. Konstrukcje bezokolicznikowe	244
Typ (1): przymiotnik + bezokolicznik (<i>he's sure to win</i>)	244
ćwiczenia 426–429	
Typ (2): <i>too</i> + przymiotnik + bezokolicznik (<i>too tired to win</i>) lub przymiotnik + <i>enough</i> + bezokolicznik (<i>he's clever enough to win</i>)	246
ćwiczenia 430–432	
Typ (3): rzeczownik + bezokolicznik (<i>letters to write</i>)	248
ćwiczenia 433–436	

Typ (4): grupa czasownikowa + bezokolicznik (<i>he played to win</i>) ćwiczenia 437–438	249
Typ (5): <i>for</i> + rzeczownik/zaimek + bezokolicznik (<i>for him to win</i>) ćwiczenia 439–440	251
Typ (6): czasownik + rzeczownik + bezokolicznik (<i>I want her to win</i>) ćwiczenia 441–444	252
Typ (7): czasownik + rzeczownik + bezokolicznik (bez <i>to</i>) (<i>I let him win</i>) ćwiczenia 445–448	254
Typ (8): <i>He is expected to win</i> ćwiczenia 449–451	256
Typ (9): bezokolicznik niezależny ćwiczenie 452	257
2. Konstrukcje gerundialne	258
Typ (1): gerund jako podmiot (<i>her winning the contest surprised everybody</i>) ćwiczenia 453–454	258
Typ (2): rzeczownik + gerund (<i>no hope of her winning</i>) ćwiczenia 455–456	259
Typ (3): przyimek/spójnik + gerund (<i>after winning</i>) ćwiczenia 457–458	260
Typ (4): czasownik/przymiotnik + przyimek + gerund (<i>pleased about winning / to apologize for losing</i>) ćwiczenia 459–460	261
Typ (5): czasownik + gerund (<i>to enjoy winning</i>) ćwiczenia 461–462	262
3. Gerund czy bezokolicznik? (<i>remember winning</i> czy <i>remember to win</i>) ćwiczenia 463–464	263
4. Konstrukcje imiesłowowe	266
Konstrukcja (1): czasownik + rzeczownik + forma z <i>-ing</i> / bezokolicznik bez <i>to</i> (<i>to see her winning / to see her win</i>) ćwiczenia 465–469	266
Konstrukcja (2): czasownik + rzeczownik + 3. forma czasownika (<i>to hear his name mentioned</i>) ćwiczenia 470–472	269
Konstrukcja (3): podmiot niezależny (<i>the contest being over</i>) ćwiczenia 473–474	270
XVI. Zdania podrzędne	272
1. Zdania podrzędne podmiotowe ćwiczenia 475–477	272

2. Zdania podrzędne orzeczeniowe	273
ćwiczenia 478–480	
3. Zdania podrzędne w roli dopełnienia	275
ćwiczenia 481–484	
4. Zdania podrzędne przydawkowe	276
Zdania przydawkowe ograniczające — <i>Restrictive Clauses</i>	277
ćwiczenia 485–488	
Zdania przydawkowe opisujące — <i>Descriptive Clauses</i>	279
ćwiczenia 489–490	
Zdania przydawkowe ograniczające i opisujące: podsumowanie .	281
ćwiczenia 491–493	
Zdania podrzędne przydawkowe określające całe zdania główne	282
ćwiczenia 494–495	
5. Zdania podrzędne okolicznikowe	283
Zdania podrzędne okolicznikowe czasu	283
ćwiczenia 496–498	
Zdania podrzędne okolicznikowe miejsca	285
ćwiczenia 499–500	
Zdania podrzędne okolicznikowe przyczyny	286
ćwiczenia 501–502	
Zdania podrzędne okolicznikowe sposobu	286
ćwiczenia 503–504	
Zdania podrzędne okolicznikowe porównawcze	288
ćwiczenia 505–506	
Zdania podrzędne okolicznikowe skutkowe	289
ćwiczenia 507–508	
Zdania podrzędne okolicznikowe ustępcze	290
ćwiczenia 509–510	
Zdania podrzędne okolicznikowe celu	291
ćwiczenia 511–513	
6. Zdania podrzędne warunkowe	292
Okresy warunkowe	292
ćwiczenia 514–528	
7. Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie	300
ćwiczenia 529–530	
8. Mowa zależna	302
Sądy twierdzące i przeczące w mowie zależnej	302
ćwiczenia 531–536	
Pytania w mowie zależnej	306
ćwiczenia 537–540	

Rozkazy	308
ćwiczenia 541–542	
Wykrzykniki	309
ćwiczenie 543	
Łączenie zdań o mieszanym charakterze	310
ćwiczenia 544–545	
Słowniczek czasowników złożonych — <i>phrasal verbs</i>	312
Klucz do ćwiczeń	319
Indeks	369

Przedmowa do nowego wydania

Podręcznik niniejszy jest nową, gruntownie przerobioną wersją *Gramatyki angielskiej w ćwiczeniach* A. Prejbisza, B. Jasińskiej i St. Kryńskiego. Książka ta od wielu lat cieszy się niesłabnącą popularnością. Od jej pierwszego wydania w Polsce powojennej minęło już blisko czterdzieści lat. Przez ten czas zmienił się trochę język angielski, ale przede wszystkim zmieniły się radykalnie potrzeby potencjalnych użytkowników takiego podręcznika. Pod koniec dwudziestego wieku czynna znajomość języka angielskiego staje się niezbędna coraz większym grupom społecznym i zawodowym. W tej sytuacji nauczanie gramatyki w szkołach, na wszelkich kursach masowych oraz przy studiowaniu języka na własną rękę ma sens tylko wtedy gdy ułatwia (czy wręcz umożliwia) poprawną komunikację po angielsku.

Pisząc nową wersję podręcznika wychodziłem z założenia, że zarówno uczniowi jak i nauczycielowi polskiemu nadal potrzebny jest systematyczny opis struktury języka angielskiego wraz z utrwalającymi ją ćwiczeniami. Tam gdzie to możliwe starałem się zachować to, co zjednywało pierwotnej wersji podręcznika tylu zwolenników: zwięzłe i przejrzyste komentarze gramatyczne. Wszystkie zmiany i uzupełnienia w tym zakresie miały na celu jeszcze lepsze dostosowanie wyjaśnień gramatycznych do potrzeb czytelników: więcej uwagi poświęciłem tym zagadnieniom, które tradycyjnie już uznawane są za kłopotliwe dla polskiego ucznia (np. rozróżnienie między poszczególnymi formami z grupy tzw. czasów przyszłych, składnia z gerundem i bezokolicznikiem, zakres użycia strony biernej itp.).

Zmianie uległa większość ćwiczeń. Dużo jest ćwiczeń nowych. Wprowadzając nowe ćwiczenia i modyfikując te już istniejące kierowałem się kilkoma zasadami:

- w doborze słownictwa: redukcja języka literackiego, nierzadko nieco już archaicznego, na rzecz języka potocznego, używanego w sposób naturalny w codziennej rozmowie. W efekcie pojawiła się znaczna liczba czasowników frazowych, tak charakterystycznych dla współczesnej angielszczyzny mówionej. Dla ułatwienia korzystania z podręcznika przez ucznia początkującego na końcu książki zamieszczony został wykaz wszystkich wykorzystanych *phrasal verbs*, z tłumaczeniem na polski i numerami ćwiczeń, w których dany czasownik występuje. W ćwiczeniach czasowniki te zostały oznaczone gwiazdką. Generalnie rzecz biorąc nad dążeniem

do prostoty górę wzięło kryterium naturalności: nawet w ćwiczeniach przeznaczonych dla ucznia początkującego starałem się, aby łatwość w odbiorze nie została uzyskana kosztem sztucznego, nienaturalnego doboru słownictwa.

- w prezentacji zjawisk gramatycznych: eliminacja tych struktur, które zanikają we współczesnej angielszczyźnie. Wydaje się na przykład, że nie warto już tracić czasu na systematyczne uczenie form takich jak *will have been living*, czy upierać się przy użyciu *shall* zamiast *will* w zdaniach twierdzących pierwszej osoby liczby pojedynczej i mnogiej. W zamian za to, więcej miejsca można poświęcić innym zagadnieniom, trudnym dla Polaków, a istotnym z punktu widzenia potrzeb rzeczywistej komunikacji językowej.
- w sferze metodologicznej: przewaga ćwiczeń „dynamicznych”, odwołujących się do wiedzy uczniów o świecie, a przez to nieco mniej nużących i nadających się świetnie tak do pracy własnej, jak i do wykorzystania na lekcji do pracy w parach czy grupach. Do niezbędnego minimum ograniczone zostały ćwiczenia sprawdzające się do mechanicznej zamiany, nie wymagające zrozumienia sensu zdania, ani nawet powodów, którym zamiana taka ma służyć. Nie ukrywam, że z dużą rezerwą podchodzę do ćwiczeń w rodzaju „następujące zdania zamień na stronę bierną”. Poprzestanie na nich przy wprowadzaniu i utrwalaniu procesów językowych byłoby praktyką niesłychanie niebezpieczną, która prowadzi do tego, że uczeń może i wie co ma przekształcić, ale nie ma pojęcia kiedy tak naprawdę należy danej formy użyć. Lekcja gramatyki jest wtedy smutną szkolną koniecznością, która w żaden sposób nie wspomaga ucznia w jego zmaganiach o klarowność przekazu w języku obcym. Warto sobie czasami uświadomić, że język żyje między innymi dzięki swojej strukturze gramatycznej. Stąd też większość ćwiczeń automatyzujących została w niniejszym podręczniku oparta o minimalny choćby kontekst, co pozwala ucząc struktury pokazać w jakich warunkach można ją stosować. Pociągnęło to za sobą wiele istotnych zmian w różnych partiach podręcznika (okresy warunkowe, mechanizm tworzenia pytań, strona bierna, itp.).

Na końcu książki zamieszczony został klucz odpowiedzi. Gorąco namawiam do korzystania z niego dopiero po dokładnym i samodzielny wykonaniu odpowiedniego ćwiczenia, a w przypadku niezgodności, o ponowne uważne przeczytanie właściwych fragmentów komentarza gramatycznego. Niektóre ćwiczenia mają charakter półotwarty. Znaczy to, że uczeń może wpaść na nowe, poprawne rozwiązanie, które nie zostało uwzględnione w kluczu. Naturalnie, należy taką odpowiedź uznać, a ucznia docenić za wyobraźnię i chęć eksperymentowania z językiem.

Aby umożliwić uczniowi szybkie odnalezienie właściwej informacji, do podręcznika dołączony został indeks.

W nowym wydaniu nie ma podziału na stopnie (I i II). Oczywiście pewna grupa ćwiczeń przeznaczona jest nadal dla ucznia mniej zaawansowanego, inne wymagają już dość dobrego opanowania podstaw gramatyki angielskiej. Ale i uczeń dobry skorzysta powtarzając sobie od czasu do czasu materiał przerobiony wcześniej,

a o tym, które ćwiczenie jest dla kogo trudniejsze najlepiej niech decydują sami nauczyciele i zainteresowani uczniowie.

Omówione powyżej zmiany były, w moim przekonaniu, nieuchronne. Upływ czasu, zmieniające się oczekiwania społeczne wobec podręczników językowych, dynamiczny rozwój wielu dyscyplin naukowych ściśle związanych z dziedziną uczenia się i nauczania języków obcych, wszystko to stawia przed podręcznikiem do gramatyki nowe wyzwania, których autorzy pierwotnej wersji nie byli w stanie przewidzieć. Mimo wszystkich zmian w nowej wersji nie naruszona została podstawowa koncepcja *Gramatyki*: zwięzła prezentacja najistotniejszych struktur języka angielskiego, prowadzona konsekwentnie od zagadnień najprostszych do bardziej skomplikowanych.

Chciałbym w tym miejscu wyrazić swoją wdzięczność kilku osobom, które pomogły mi na różnych etapach przygotowywania podręcznika. Na szczególne podziękowania zasługują:

- Susan Ansara-Bird, za zgodę na adaptację materiałów własnych, które wykorzystałem przy opracowywaniu ćwiczeń 35, 50, 66, 90, 238, 242 i 369;
- Ed Top, za zgodę na adaptację materiałów własnych (ćwiczenie 176);
- Aniela Korzeniowska, za wiele cennych uwag i pomoc przy redagowaniu klucza odpowiedzi;
- Ludmiła Sobolew, za zgodę na adaptację materiałów egzaminacyjnych do Instytutu Anglistyki UW (ćwiczenia 347 i 362).

Pozostaje mi tylko wyrazić nadzieję, że dzięki *Nowej gramatyce...* uczniowie nabiorą trochę więcej pewności siebie, tak potrzebnej w posługiwaniu się językiem obcym, co z kolei zachęci ich do dalszej pracy nad doskonaleniem własnego warsztatu językowego.

Warszawa, wrzesień 1994

ROMUALD GOZDAWA-GOŁĘBIOWSKI

I. Rzeczownik

1. Liczba pojedyncza i mnoga

Liczbę mnogą rzeczowników tworzy się przez dodanie końcówki **-s** do formy liczby pojedynczej. Rzeczowniki zakończone w l. p. literami **-s, -ss, -sh, -ch, -x** tworzą l. mn. przez dodanie końcówki **-es**. Końcówkę **-es** otrzymują również niektóre rzeczowniki zakończone w l. p. literą **-o**. Rzeczowniki zakończone w l. p. po spółgłosce na **-y** zmieniają w l. mn. **y** na **i** oraz otrzymują końcówkę **-es**.

Końcówki liczby mnogiej wymawiamy na trzy sposoby:

|s| po spółgłoskach bezdźwięcznych, np. *cat* — *cats* |kæts|

|z| po samogłoskach i spółgłoskach dźwięcznych, np. *dog* — *dogs* |dogz|

|ɪz| po spółgłoskach syczących: s, z, ʃ, tʃ, ʒ, dʒ, np. *kiss* — *kisses* |'kɪsɪz|

ĆWICZENIE 1

Podane niżej rzeczowniki podziel na trzy grupy:

grupa 1 — rzeczowniki wymawiane z |s| na końcu

grupa 2 — rzeczowniki wymawiane z |z| na końcu

grupa 3 — rzeczowniki wymawiane z |ɪz| na końcu

beds, potatoes, boys, judges, rivers, faces, bosses, lips, mornings, watches, sheriffs, books, groups, pens, poles, monkeys, coaches, ducks, horses, classes

ĆWICZENIE 2

Podaj liczbę mnogą następujących rzeczowników:

1. a book	8. a baby	15. a sister	22. a play
2. a boy	9. a wall	16. a bus	23. a bag
3. a box	10. a lady	17. a chair	24. a door
4. a potato	11. a year	18. a body	25. a month
5. a card	12. a branch	19. a letter	26. a day
6. a table	13. a bridge	20. a bush	
7. a lamp	14. a tomato	21. a fox	

Niektóre rzeczowniki zakończone spółgłoską [f] (w pisowni *-f* lub *-fe*) w liczbie mnogiej zmieniają bezdźwięczne [f] na dźwięczne [v] i otrzymują końcówkę [z] (w pisowni *-ves*).

ĆWICZENIE 3

Utwórz liczbę mnogą następujących rzeczowników:

1. wife	4. half	7. calf	10. wolf
2. roof	5. wharf ^a	8. knife	11. chief
3. leaf	6. hoof ^a	9. loaf	12. shelf

^a Rzeczowniki te mają dwie formy l.mn.: regularną i z zakończeniem *-ves*.

Rzeczowniki podane w ćwiczeniu poniżej tworzą l.mn. nieregularnie bądź przez zmianę samogłoski rdzennej, bądź przez dodanie końcówki *-en*, bądź za pomocą obu sposobów łącznie.

ĆWICZENIE 4

Podaj liczbę mnogą następujących rzeczowników:

1. child	3. man	5. mouse	7. tooth
2. goose	4. louse	6. ox	8. woman

Rzeczowniki takie jak: **sheep, fish, swine** itp. mają zasadniczo w l.mn. tę samą formę co w l.p. Niektóre z nich tworzą formę l.mn. regularnie wtedy, kiedy chodzi o zaznaczenie określonej liczby osobnych okazów (np.: *fish — three fishes*). Rzeczownik **penny** ma regularną liczbę mnogą **pennies**, która oznacza poszczególne monety oraz nieregularną formę **pence** oznaczającą sumę pieniędzy.

ĆWICZENIE 5

Wstaw liczbę mnogą rzeczowników w nawiasach:

1. There are fifty (cow) in this herd.
2. There are two hundred (sheep) in this flock.
3. This forest is full of (deer).
4. The peasant brought two fat (pig) to market.
5. Johs caught a lot of (fish).
6. Four little (fish) are swimming in this aquarium.
7. Put ten (penny) in a row.

ĆWICZENIE 6

Uzupełnij zdania dobierając odpowiednie rzeczowniki z poniższej listy i stawiając je w liczbie mnogiej.

enemy, game, penny, present, price, sister, tooth

1. All his _____ turned* up for the funeral.
2. I wish I was an only child. But I can't get* rid of my six _____ , can I?
3. He took a handful of _____ from his pocket.
4. The government is doing all they can to keep* the _____ down.
5. Red wine goes well with _____ .
6. He broke two _____ in the fight.
7. Just think of all those _____ he got for his birthday.

ĆWICZENIE 7

W puste miejsca wstaw rzeczowniki w liczbie mnogiej.

1. Return the drier and we will gladly replace it, no _____ asked.
2. Turn left at the next traffic _____ .
3. How many _____ do I have to tell you about that?
4. _____ and _____ , welcome to our first meeting.
5. _____ and _____ were evacuated first. The men on board were the last to go.
6. He can't see a thing. He left his _____ on the train.
7. Before we go to the mountains I need a pair of good _____ for walking.
8. Let's play _____ and _____. Just don't forget you win with a row of Xs and the Os are mine.

W rzeczownikach złożonych końcówkę l.mn. otrzymuje zazwyczaj najważniejszy znaczeniowo element; rzeczowniki złożone z **man** i **woman** oznaczające ludzi tworzą l. mn. w ten sposób, że obie części wyrazu złożonego otrzymują formę l. mn.

ĆWICZENIE 8

Podaj liczbę mnogą następujących rzeczowników złożonych:

1. brother-in-law	7. railway-carriage
2. back-bencher	8. sister-in-law
3. bookshop	9. stepmother
4. manservant	10. shoemaker
5. tablecloth	11. woman writer
6. windmill	12. passer-by

ĆWICZENIE 9

Uzupełnij zdania rzeczownikami z poniższej listy. W zależności od znaczenia, rzeczowniki postaw w liczbie pojedynczej lub mnogiej.

cover-up, guard, looker-on, man Friday, mother-in-law, sightseer, sister-in-law, tablecloth, windmill

1. Don Quixote fought against _____ .
2. He remarried after his wife died. Just imagine having two _____ .
3. She slipped and the wine spilt over the _____ .
4. A group of _____ gathered outside the palace. They wanted to see the Changing of the _____ .
5. I don't want to be your trusted servant. Don't take me for your _____ .
6. Johnny's my only brother so I can't have two _____ , can I?
7. The police dispersed the _____ .
8. I find those _____ ridiculous, totally inappropriate in the world of grown-up politics.

W zestawieniach typu **a two-hour recording** rzeczownik występuje w liczbie pojedynczej pomimo, że towarzyszy mu liczebnik wyrażający liczbę mnogą (porównaj też ćw. 26).

Niektóre rzeczowniki oznaczające miary lub liczbę sztuk, jak: **dozen, ton, stone, score** — w liczbie mnogiej mają tę samą formę, co w liczbie pojedynczej.

ĆWICZENIE 10

Przekształć jak w przykładzie.

I bought the new edition of Shakespeare's plays. There are six volumes.

I bought _____ edition of Shakespeare's plays.

☛ I bought **a six-volume** edition of Shakespeare's plays.

1. The box weighs fifteen stone. It's a _____ box.
2. It was a blue Morris with six cylinders. It was a _____ Morris.
3. Each of the lorries can hold up to ten ton of goods. These are huge _____ lorries.
4. I know the building. There are four storeys including the ground floor. The van stopped in front of that _____ building.
5. We walked five miles. It was a _____ walk.
6. They rested for two hours. They had a _____ rest.
7. He took* five days off. He was given a _____ leave.

Nie zawsze końcówka **-s** wskazuje liczbę mnogą rzeczownika. Końcówkę **-s** w l. p. mają rzeczowniki: **news, means, works** (= fabryka), **barracks** oraz nazwy niektórych nauk, chorób, gier itp.

Niektóre rzeczowniki występują wyłącznie w liczbie mnogiej, jak: **goods, thanks, victuals, valuables, alms**, itp. oraz nazwy przedmiotów, które zazwyczaj składają się z dwóch jednakowych części, np.: **scissors, trousers, braces** itp.

ĆWICZENIE 11

Wybierz właściwą formę czasownika z dwóch form podanych w nawiasie; w jednym ze zdań obie formy są poprawne.

1. Phonetics (is, are) an interesting subject.
2. No news (is, are) good news.
3. Your trousers (has, have) been ironed.
4. He says his goods (is, are) the best.
5. The steel-works (was, were) completed last year.
6. There (is, are) always a means to an end.
7. All the valuables (was, were) moved to the cellar.
8. Mathematics (embrace, embraces) geometry.
9. My scissors (don't, doesn't) cut well.
10. Measles often (prove, proves) to be a dangerous disease.
11. Victuals (were, was) carried to the ship.
12. I didn't know that billiards (was, were) his favourite game.

Rzeczowniki **advice, information, furniture, news** itp. są nazwami rzeczy niepoliczalnych i w związku z tym nie mogą występować z przedimkami *a/an* i liczebnikami. Najczęściej używamy ich ze słówkiem *some*:

I need **some** advice. Could you give me **some** information?

Czasami używane jest również wyrażenie *a piece of*:

Let me give you **a piece of** advice.

ĆWICZENIE 12

Połącz fragmenty zdań z obu kolumn.

1. He asked his father	a. the heaviest pieces of furniture.
2. This might turn* out to be	b. is good news.
3. What we left in the room was	c. for advice.
4. No news	d. travels fast.
5. You'd better try and break	e. of rococo furniture.
6. That table is a fine piece	f. the news gently to her.
7. Bad news	g. very useful information.

ĆWICZENIE 13

Podaj angielski rzeczownik zbiorowy oznaczający:

1. zbiorowisko domów, ulic, placów itp.
2. stado bydła
3. stado owiec
4. zbiorowisko chałup

5. ogół ludzi w teatrze, kinie, na odczycie, koncercie itp.
6. większą ilość kwiatów zerwanych i zebranych razem
7. jedenastu graczy w piłkę nożną
8. większą liczbę okrętów
9. większą liczbę samolotów
10. większą liczbę żołnierzy

Jeżeli podmiotem zdania jest rzeczownik zbiorowy, to orzeczenie stawiamy w liczbie mnogiej, jeżeli chcemy podkreślić, że czynność jest dokonywana przez poszczególne czynniki wchodzące w skład tego podmiotu, przez każdego osobno; stawiamy je w liczbie pojedynczej, jeżeli chcemy zaznaczyć, że dokonują jej wspólnie, zbiorowo (por. też ćw. 401, 402).

ĆWICZENIE 14

Wybierz poprawną formę spośród dwóch podanych w nawiasie:

1. The Hungarian team (has, have) won the match.
2. The football team (has, have) gone to take a shower.
3. The new Government (has, have) been formed.
4. The Government (has, have) gone for a holiday.
5. The United States of America (is, are) one of the Great Powers.
6. The whole herd (was, were) purchased by the same buyer.
7. The herd (was, were) taken ill one after another.
8. Captain Smith's company (is, are) having lunch.
9. Captain Smith's company (has, have) fought bravely.
10. His collection of ancient books (is, are) of great value.

2. Rodzaj

ĆWICZENIE 15

Podaj rzeczowniki rodzaju żeńskiego odpowiadające następującym rzeczownikom rodzaju męskiego (wszystkie potrzebne rzeczowniki rodzaju żeńskiego podano w ćwiczeniu 16 w innej kolejności).

1. actor	10. fox	19. nephew
2. boy	11. gander	20. poet
3. bridegroom	12. gentleman	21. policeman
4. bull	13. hero	22. ram
5. cock	14. stallion	23. uncle
6. dog	15. king	24. waiter
7. drake	16. landlord	25. widower
8. duke	17. man	
9. earl	18. marquis	

ĆWICZENIE 16

Wstaw rzeczowniki rodzaju męskiego odpowiadające następującym rzeczownikom rodzaju żeńskiego (wszystkie potrzebne rzeczowniki rodzaju męskiego podano w ćwiczeniu 15 w innej kolejności).

1. actress	10. girl	19. poetess
2. aunt	11. goose	20. policewoman
3. bitch	12. hen	21. queen
4. bride	13. heroine	22. vixen
5. countess	14. lady	23. waitress
6. cow	15. landlady	24. widow
7. duchess	16. marchioness	25. woman
8. duck	17. mare	
9. ewe	18. niece	

ĆWICZENIE 17

W każde zdanie wstaw dwa słowa (w liczbie pojedynczej lub mnogiej). Jedno z nich — rodzaju męskiego — dobierz z poniższej listy, a następnie dodaj odpowiednik rodzaju żeńskiego.

actor, boy, bull, cock, earl, gentleman, groom, stallion

Przykład:

The _____ and _____ ran out into the playground.

☛ The **boys** and **girls** ran out into the playground.

1. All in all, the theatre employs over fifty _____ and _____.
2. There are three _____ and thirty _____ in the herd.
3. The _____ crowed at dawn and all the _____ listened to their master.
4. _____ never speak ill of _____.
5. The _____ and _____ of Huntingdon have visited the exhibition.
6. A male horse is called a _____ and a female horse is a _____.
7. Outside the church everybody was throwing confetti over the _____ and the _____.

Nazwy ptaków zastępuje się zazwyczaj zaimkiem **it**; nazwy zwierząt, zwłaszcza większych, zastępuje się często zaimkami **he** lub **she**, o ile nazwa zwierzęcia wskazuje na jego płeć. Odpowiednio stosuje się również zaimki dzierżawcze: **his**, **her**, **its**.

ĆWICZENIE 18

Wstaw *he (his, him)*, *she (her)* albo *it (its)*:

1. He has a cow, and _____ gives a lot of milk.
2. The hen is leading _____ chickens and showing them where they can find food.

3. We have a ram; _____ is very obstinate.
4. The mare and _____ foal are running together.
5. If you approach a bull, you must be very careful with _____.
6. The sheep is doubly useful, because _____ gives us both wool and meat.
7. A lioness will tear to pieces anyone who would touch _____ cubs.
8. We ride a mare, but we don't drink _____ milk, as some Asiatic peoples do.
9. A she-bear is very dangerous when _____ has cubs.
10. A mole is a useful animal; you shouldn't kill _____.

Rzeczowniki nieożywione zasadniczo zastępuje się zaimkiem nijakim **it**. Wyjątek stanowią rzeczowniki oznaczające to, czym pływa się po wodzie, poczynając od najmniejszej łódeczki, a skończywszy na największym pancerniku czy oceanicznym statku pasażerskim; rzeczowniki te zastępuje się czasami zaimkiem **she**. W najnowszych czasach, w drodze analogii, rozciąga się ten wyjątek i na samochody, parowozy i inne pojazdy mechaniczne.

ĆWICZENIE 19

Wstaw zaimek *she* albo *it*:

1. This factory is very old; _____ was built in the nineteenth century.
2. He went rowing in a boat, but _____ capsized and he nearly drowned.
3. The "Titanic" sank because _____ had struck an iceberg.
4. Have you heard of the "Victory"? _____ was the ship which Nelson commanded.
5. I am making a raft, but _____ is not quite ready yet.
6. This river is deep and there are whirlpools in _____, so don't bathe in _____.
7. You can't stay on deck any longer, because the waves are sweeping over _____.
8. The "Prince of Wales" was one of the largest British battleships. _____ was sunk by the Japanese off the coast of Sri Lanka.
9. You often hear a keen motorist saying of his car: "_____ is a good old girl."

3. Dopełniacz fleksyjny — *Saxon Genitive*

Formę dopełniacza fleksyjnego (*Saxon Genitive*) w l. p. tworzy się dodając *-s*, w l. mn. zaś dodając sam apostrof (*'*), o ile końcówką l. mn. jest *-s*.

ĆWICZENIE 20

Zamień na *Saxon Genitive*:

1. the book of the teacher	5. the decision of the government
2. the problem of the pupil	6. the help of his friends
3. the tools of the workers	7. the shirt of my brother
4. the hat of his mother	8. the plays of Shakespeare

Formę dopełniacza fleksyjnego ('s) zasadniczo tworzą rzeczowniki oznaczające osoby; wyjątkowo rzeczowniki oznaczające zwierzęta, przedmioty lub pojęcia.

ĆWICZENIE 21

Zamień na formę z 's tam, gdzie to jest gramatycznie dopuszczalne:

1. the tea of his father	7. the beginning of the lesson
2. the end of the holiday	8. the head of the school
3. the centre of the town	9. the top of the table
4. a page of the book	10. the shop of the baker
5. the hat of the woman	11. the tail of the dog
6. the front of the shirt	

ĆWICZENIE 22

Zamień na formę z 's tam, gdzie to jest gramatycznie dopuszczalne:

1. the arrival of the Queen	8. the colour of her new dress
2. the last page of the book	9. the new concerto of the composer
3. the other side of the street	10. the end of our holiday
4. the notebook of the teacher	11. the example of his brother
5. the collected works of the poet	12. the voice of his master
6. the new book of the famous novelist	13. a painting by Matejko
7. the walls of the room	

Jeżeli rzeczownik w l. p. kończy się na |s| lub inną spółgłoskę syczącą, to w Saxon Genitive jak wszystkie inne rzeczowniki przyjmuje apostrof oraz s (-'s), a końcówkę tę wymawia się |ɪz|, np.: *James's*.

Gdy mówimy o postaciach historycznych, których imiona/nazwiska wymawiamy z |s| lub |z| na końcu, możliwe jest dodanie w dopełniaczu samego apostrofu: *king James' daughter* lub *king James's daughter*. Niezależnie od pisowni (*James'* czy *James's*) w wymowie pojawić się może końcówka |ɪz|: |'dʒeɪmzɪz|.

ĆWICZENIE 23

Przekształć używając dopełniacza fleksyjnego.

1. the waltzes of Strauss	6. the poetry of Keats
2. the philosophy of Plato	7. the works of Dickens
3. the comedies of Aristophanes	8. the disciples of Socrates
4. the novels of Brandys	9. the age of Augustus
5. the thunder of Zeus	10. the songs of Burns

Rzeczowniki złożone i zestawienia oznaczające jedno pojęcie otrzymują końcówkę dopełniacza fleksyjnego przy ostatnim wyrazie, np.: *my sister-in-law's letter*.

ĆWICZENIE 24

Przekształć używając dopełniacza fleksyjnego.

1. the visit of the Queen of England
2. the room of her maid-servant
3. the orders of the Commander-in-Chief
4. the conference of the post-graduates
5. the study of the Editor-in-Chief
6. the bag of my mother-in-law
7. the canteen of the saleswomen
8. the speech of the Prime Minister
9. the opinion of his dancing-master
10. the death of the Duke of Cumberland

Rzeczowniki mające w l. mn. inną końcówkę niż -s otrzymują w Saxon Genitive w l. mn. końcówkę 's, np.: *men* — *men's*.

ĆWICZENIE 25

Postaw apostrof (') na właściwym miejscu.

1. You could see three mens heads above the wall.
2. Shakespeares plays are the greatest in world literature.
3. This is a line from Byrons "Don Juan".
4. Polands history covers about a thousand years.
5. For Gods sake leave me alone.
6. Shelleys poetry contains far more political elements than Keatss.
7. Wellingtons military genius won the battle of Waterloo.
8. Thackerays novels are a satire upon the English middle class.
9. Miltons poetry is rarely discussed in schools.
10. The Romantic period in English literature began in 1798, with Wordworth and Coleridges "Lyrical Ballads".
11. She has her fathers and her mothers permission.
12. This is our new teachers car.
13. Many teachers efforts are needed.
14. He leads a dogs life.
15. This is a bakers shop.
16. The students rooms were on both sides of the corridor.
17. The presidents message was read to Congress.
18. The two mens friendship is a very old one.
19. An honest mans word is never broken.

Dopełniacz fleksyjny ('s) tworzą również nazwy państw, miast, rzek, planet, pory dnia i roku.

W złożeniach, dopełniacz fleksyjny dodajemy do pierwszego elementu, jeśli jest on określeniem czasu: *yesterday's paper*, *next week's programme*.

Jeżeli określenie czasu wyrażone jest **liczebnikiem**, możemy również użyć konstrukcji bez 's (porównaj ćwiczenie 10). Powiemy więc: *ten minutes' walk* lub *a ten-minute walk* (zwróć uwagę na myślnik (-) w pisowni).

Jeżeli liczebnikiem wyrażamy inne wielkości niż trwanie w czasie (np. długość, ciężar, wartość...) lepiej nie używać konstrukcji z 's. A zatem *a five-pound note*, a nie ~~*a five-pound's note*~~. Wyjątkiem są konstrukcje ze słówkiem *worth*, na przykład: *ten pound's worth*.

ĆWICZENIE 26

Przekształć poniższe wyrażenia wykorzystując konstrukcje z dopełniaczem lub bez dopełniacza. Zastanów się, w których przypadkach obie wersje są możliwe.

Przykład:

the fury of the crowd

☛ the crowd's fury

Druga wersja (~~the crowd's fury~~) jest niemożliwa.

1. a leave of two months
2. a journey of ten days
3. damage worth hundreds of dollars
4. the future of Poland
5. the monuments in London
6. a rest of three days
7. the house belonging to my father

Przy tworzeniu dopełniacza fleksyjnego od dwóch imion lub nazwisk połączonych spójnikiem *and*, dodajemy końcówkę 's do każdego z nich, jeżeli przedmiot, czynność lub pojęcie, o których w zdaniu mowa, odnoszą się do każdej z osób oddzielnie; dodajemy ją natomiast tylko do rzeczownika stojącego na ostatnim miejscu, o ile odnoszą się do obu osób razem, są „wspólne” np.:

Tom's and Peter's friends — przyjaciele Tomka i przyjaciele Piotra (dwie różne grupy osób);

Tom and Peter's friends — przyjaciele (wspólni) Tomka i Piotra (te same osoby).

ĆWICZENIE 27

Wstaw końcówkę dopełniacza fleksyjnego bądź po każdym z imion własnych podanych w nawiasach, bądź po ostatnim z nich, zależnie od znaczenia.

1. (Smith and Brown) partnership has ceased to exist.
2. (Beaumont and Fletcher) plays are contemporary with Shakespeare's.

3. (Jack and Jim) essays are of very unequal merit: Jack's are much better.
4. (Johnson and Boswell) friendship lasted till Johnson's death.
5. (Turner and Constable) paintings are among the greatest masterpieces of English art.
6. (Antony and Cleopatra) story was taken by Shakespeare from Plutarch.
7. (Hamlet and Macbeth) tragic fate forms the subject of Shakespeare's greatest tragedies.
8. (John and Mary) wedding will be in April.
9. (John and Henry) weddings followed each other closely.

ĆWICZENIE 28

Zapoznaj się z poniższymi sytuacjami, a następnie uzupełnij zdania stosowną konstrukcją z dopełniaczem.

Przykład:

<Both Adam and Paul wrote love letters to Alice>

I was dying to read _____ love letters to Alice.

☛ I was dying to read **Adam's and Paul's** love letters to Alice.

1. <John and Mandie were friends>

I had my reservations about _____ friendship.

2. <Mickiewicz and Słowacki often argued>

We learned about _____ frequent arguments.

3. <Both Słowacki and Wyspiański wrote plays>

At school we had to study _____ plays.

4. <Jane's money was stolen and Jack's money was stolen, too>

The thief got* away with _____ money.

5. <It's not my purse. Someone else must have left it here>

It's _____ purse, not mine.

6. <My sister-in-law has got herself a lover>

You've just been talking to _____ lover.

7. <The orders came from the Commander-in-Chief>

They were acting on _____ orders.

II. Przedimek

Forma i zakres użycia przedimków

Przedimka nieokreślonego **a, an** używamy przed rzeczownikiem w l. p., kiedy nazywamy przedmiot, osobę lub pojęcie, np.:

This is **a** book; I am **a** student.

Przedimek nieokreślony nie ma liczby mnogiej.

ĆWICZENIE 29

Połącz odpowiednie fragmenty poniższych definicji.

1. A lion	a. is a chief sailor on a ship.
2. A pig	b. is a doctor concerned with the birth of children.
3. A vet	c. is a small house built on top of a tall building.
4. An obstetrician	d. has a short, curly tail.
5. A bosun	e. is a small hut for a dog.
6. A kennel	f. is like a big cat.
7. A penthouse	g. is a doctor who works with animals.

ĆWICZENIE 30

Odpowiedz na pytania używając rzeczowników z poniższej listy w liczbie pojedynczej (z przedimkiem *a/an*) lub w liczbie mnogiej (bez przedimka).

cobweb, crystal ball, gatecrasher, pigeon, pink elephant, pumpkin, sleigh, spy, wolf

Przykład:

What do fortune tellers use to look into the future?

☛ They use *crystal balls*.

1. What do you see when you're drunk?

2. What birds can you see in Trafalgar Square?
3. What's a Hallowe'en lantern made of?
4. What vehicle does Santa Claus use?
5. What do you call a person who goes to a party without having been invited?
6. What animal is said to wear sheep's clothing?
7. What do spiders thread?
8. What was James Bond's job?

ĆWICZENIE 31

Wstaw *a, an* lub *some* tam, gdzie to jest konieczne.

1. I'll give you _____ pen and _____ note-paper.
2. _____ house built of _____ stone is colder than one built of _____ brick.
3. I don't want to listen to _____ music, I want to have _____ fun.
4. _____ sugar is bad for your teeth.
5. Could I have _____ milk and _____ loaf of _____ brown bread, please.
6. There's _____ mud on her shoes.
7. _____ good worker is never late for _____ work.
8. _____ children should eat _____ fruit.
9. _____ butter is made from _____ cream.
10. She wants _____ ham on _____ roll and _____ orange juice.

Jeżeli o jakiejś osobie albo przedmiocie wspominalyśmy po raz pierwszy, poprzedzamy dany rzeczownik przedimkiem nieokreślonym (*a, an*); jeżeli występuje on po raz drugi i kilkakrotnie, poprzedzamy go przedimkiem określonym **the**.

ĆWICZENIE 32

Wstaw przedimek (*the* lub *a/an*) tam, gdzie powinien być zastosowany.

1. _____ young girl was seated in _____ front of me. _____ girl had _____ dog.
My son started playing with _____ dog.
2. There were two friends: _____ old sailor and _____ small boy. _____ boy often visited _____ sailor in his poor hut.
3. One day _____ lion will lie down with _____ lamb, as _____ Bible says.
4. She bought _____ green paper for _____ dining-room.
5. They'll know _____ truth as soon as they read _____ papers tomorrow.
6. Do you know which English universities are built of _____ brick?
7. _____ robber might have taken _____ brick and smashed _____ window with it.
8. In England houses are still built of _____ stone.
9. John couldn't lift _____ stone which lay at his feet.
10. _____ book is not worth _____ paper it's printed on.

ĆWICZENIE 33

Wstaw przedimek określony, nieokreślony lub zostaw bez przedimka.

1. He's _____ handsome man.
2. He told me _____ story of his life.
3. _____ roof of _____ house was on _____ fire.
4. John has become _____ professional window-cleaner.
5. We stopped at _____ door of his hut.
6. Henry and Peter were _____ good sportsmen.
7. I'll never forget _____ last days of our stay in _____ London.
8. _____ banks of _____ river were very steep.

ĆWICZENIE 34

Przeczytaj fragment listu Annie do przyjaciółki. Uzupełnij tekst brakującymi przedimkami. Czasami żaden przedimek nie jest potrzebny.

_____ ¹ house is fine. We have hung _____ ² bird feeder outside _____ ³ one of _____ ⁴ windows. Meanwhile Fatty _____ ⁵ cat sits in _____ ⁶ front of _____ ⁷ window and almost drools on _____ ⁸ rug thinking about _____ ⁹ lunch she would catch if she could jump high enough to reach _____ ¹⁰ feeder.

_____ ¹¹ river is extremely high this spring, _____ ¹² result of _____ ¹³ excessive snowfalls of _____ ¹⁴ winter and _____ ¹⁵ heavy rains we've been getting lately. There is _____ ¹⁶ serious flooding further down where _____ ¹⁷ banks are lower. We hope we are high enough but if we flood, someone had better have _____ ¹⁸ ark ready for _____ ¹⁹ rest of _____ ²⁰ population.

ĆWICZENIE 35

Przeczytaj poniższy tekst, żeby dowiedzieć się, jak mieszkańcy Glenrothes postanowili poprawić wygląd swojego miasta, a następnie wstaw, tam gdzie to jest konieczne, odpowiedni przedimek.

Glenrothes is _____ ¹ new town, with _____ ² very little tradition and real history there. But what about _____ ³ character of _____ ⁴ town? _____ ⁵ people have gone to a lot of trouble to make it _____ ⁶ nice place to live. There's even _____ ⁷ town artist who puts* up _____ ⁸ sculptures all over _____ ⁹ place. That ought to make _____ ¹⁰ life more pleasant. Malcolm Roberts is _____ ¹¹ town artist. Here is what he told us: "_____ ¹² idea of _____ ¹³ town artist is _____ ¹⁴ new one to me. What does _____ ¹⁵ job involve? Well, I work with _____ ¹⁶ team of architects, planners and engineers in many ways like _____ ¹⁷ old European artists of _____ ¹⁸ Renaissance times. I try to introduce _____ ¹⁹ art into _____ ²⁰ built-up environment. That's why it's _____ ²¹ challenge. I'm attempting to contrast _____ ²² richness of our architectural past with _____ ²³ relative simplicity of _____ ²⁴ present." Come to Glenrothes and see _____ ²⁵ results for yourselves.

Przedimek **the** stawiamy przed nazwami:

- oceanów (the Pacific),
- mórz (the Baltic Sea),
- rzek (the Vistula),
- łańcuchów górskich (the Alps),
- kanałów (the Panama Canal),
- pustyni (the Sahara),
- regionów geograficznych (the Middle East).

Przedimka **nie używamy** przed nazwami:

- części świata (Asia, Africa),
- państw, chyba, że te ostatnie zawierają rzeczownik pospolity lub rzeczownik w liczbie mnogiej (France, *ale*: the Netherlands). Do wyjątków należą: the Congo, the Ukraine*,
- miast (Warsaw, Budapest, *ale*: the Hague),
- ulic (Trafalgar Square, Oxford Street, *ale*: the High Street, the Strand),
- jezior (Ontario),
- pojedynczych wysp (Jersey), chyba, że w konstrukcji *the island of...* (np. the island of Madagascar, the isle of Wight).

ĆWICZENIE 36

Wstaw przedimek określony tam, gdzie jest konieczny:

1. _____ Vistula, which rises in _____ Beskid Mountains and flows to _____ Baltic Sea, is the principal river of _____ Poland.
2. _____ United Kingdom is composed of _____ Great Britain and _____ Northern Ireland.
3. _____ Mississippi and _____ Amazon are among the longest rivers in _____ America; the former flows through _____ United States, the latter through _____ Brazil.
4. Before _____ fall of _____ communism, _____ Soviet Union was _____ largest country in _____ Europe.

ĆWICZENIE 37

Podaj właściwą nazwę. Odpowiedzi dobierz z podanej listy. Nie zapomnij dodać przedimka określonego *the* wszędzie tam, gdzie jest on niezbędny.

1. the largest city in the US
2. the Old Testament and the New Testament

* Po uzyskaniu przez Ukrainę niepodległości oficjalnie obowiązuje forma **bez** przedimka: Ukraine.

3. the largest airport in London
4. the longest river in the US
5. agricultural state in the South of the US
6. Leonardo da Vinci's famous painting
7. huge, salty lake in the Middle East
8. popular American magazine of world geography
9. lower chamber of the British Parliament
10. a museum in London with wax figures
11. big island off the coast of Africa
12. a group of islands near Scotland

Bible, Dead Sea, Heathrow airport, Hebrides, House of Commons, Madagascar, Madame Tussaud's, Mississippi, Missouri, Mona Lisa, National Geographic, New York City

ĆWICZENIE 38

Wstaw przedimek (określony albo nieokreślony) tam, gdzie przymiotnik stał się rzeczownikiem:

1. ____ good European cannot want war.
2. All the countries you have enumerated are ____ European.
3. Sir Winston Churchill was ____ Conservative.
4. ____ Conservatives won the last General Election in Britain.
5. All over the world ____ black should have the same rights as ____ white.
6. Her dress was striped ____ black and ____ white.
7. ____ rich do not understand ____ poor.
8. He was ____ rich but his understanding of the world was ____ poor.
9. The value of this object is only ____ relative.
10. Henry is ____ near relative of John's.

W zdaniach typu:

There is **a** book on the table.

nazwę przedmiotu, o którym mówimy, że się gdzieś znajduje (*a book*), poprzedza się zawsze bądź przedimkiem nieokreślonym, bądź przymiotnikiem nieokreślonym **some** (*some* poprzedza rzeczowniki w l. mn. oraz rzeczowniki będące nazwami substancji). Zdanie ze zwrotem *there is* wskazuje, **co** się w danym miejscu znajduje. Porównaj też ćw. 381—390.

Natomiast w zdaniach typu:

The book is on the table.

określających **gdzie** się dany przedmiot znajduje, nazwę tego przedmiotu prawie zawsze poprzedza się przedimkiem określonym.

ĆWICZENIE 39

Wstaw przedimek określony, przedimek nieokreślony lub *some*.

1. There is _____ bomb on _____ desk.
2. _____ machine gun is under _____ desk.
3. There were _____ professional killers in _____ hall.
4. There is _____ poison in _____ bottle.
5. _____ detectives are in _____ wardrobe.
6. _____ body was under _____ bed.
7. There are _____ hand grenades in _____ letter-box.
8. _____ hijacker is at _____ airport.
9. There were _____ bullets in _____ wall.
10. _____ main gate was at _____ back of _____ cemetery.

III. Przymiotnik

1. Tworzenie przymiotników

ĆWICZENIE 40

Utwórz przymiotniki przez dodanie odpowiednich przyrostków; liczba kresek odpowiada liczbie liter przyrostka, który należy dodać:

1. care _ _ _ _	11. read _ _ _ _
2. agree _ _ _ _	12. flower _
3. depend _ _ _ _	13. intellect _ _ _ _
4. greed _	14. speech _ _ _ _
5. flax _ _	15. joy _ _ _ _
6. wool _ _ _ _	16. trouble _ _ _ _
7. hope _ _ _ _	17. child _ _ _ _
8. dirt _	18. hand _
9. danger _ _ _ _	19. friend _ _
10. sand _	20. brother _ _

ĆWICZENIE 41

Podaj przymiotniki odpowiadające następującym rzeczownikom (liczba kresek odpowiada liczbie liter):

1. ability	_ _ _ _
2. accident	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _
3. body	_ _ _ _ _ _ _ _
4. brother	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _
5. difficulty	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _
6. dirt	_ _ _ _ _ _ _ _
7. ease	_ _ _ _ _ _ _ _
8. freedom	_ _ _ _ _ _ _ _
9. goodness	_ _ _ _ _ _ _ _
10. importance	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _
11. independence	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _

12. industry _ _ _ _ _
13. length _ _ _ _ _
14. life _ _ _ _ _ , _ _ _ _ _ , _ _ _ _ _
15. necessity _ _ _ _ _
16. normality _ _ _ _ _
17. possibility _ _ _ _ _
18. profit _ _ _ _ _
19. use _ _ _ _ _
20. warmth _ _ _ _ _

ĆWICZENIE 42

Podaj przymiotniki odpowiadające następującym rzeczownikom (liczba kresek odpowiada liczbie liter):

1. advantage _ _ _ _ _
2. brevity _ _ _ _ _
3. circle _ _ _ _ _
4. commerce _ _ _ _ _
5. courtesy _ _ _ _ _
6. emotion _ _ _ _ _
7. fashion _ _ _ _ _
8. gaiety _ _ _ _ _
9. giant _ _ _ _ _
10. horror _ _ _ _ _
11. laziness _ _ _ _ _
12. north _ _ _ _ _ , _ _ _ _ _
13. notoriety _ _ _ _ _
14. poverty _ _ _ _ _
15. pride _ _ _ _ _
16. royalty _ _ _ _ _
17. silence _ _ _ _ _
18. supremacy _ _ _ _ _
19. theory _ _ _ _ _
20. vanity _ _ _ _ _

ĆWICZENIE 43

Przekształć zdania tak jak w przykładzie. Zwróć uwagę na pisownię przekształconych elementów.

Przykład:

The woman had *a red face*.

☛ It was *a red-faced* woman.

1. The area was full of mosquitoes. (*ridden*)

2. It would be *best to forget* the accident.
3. The coals were *red hot*.
4. He returned *with empty hands*.
5. The man had *broad shoulders*.
6. *Nobody asked for* the comment.
7. Housewives tend to be *proud of their houses*.
8. The girl's got *fair hair*.

2. Przymiotniki o przeciwnych znaczeniach

ĆWICZENIE 44

Podaj przeciwieństwa następujących przymiotników; liczba kresek odpowiada liczbie liter:

1. brave _ _ _ _ _
2. comfortable _ _ _ _ _
3. dull _ _ _ _ _
4. long _ _ _ _ _
5. low _ _ _ _ _
6. old _ _ _ _ _ , _ _ _ _ _
7. quiet _ _ _ _ _
8. rich _ _ _ _ _
9. safe _ _ _ _ _ , _ _ _ _ _
10. slow _ _ _ _ _
11. unknown _ _ _ _ _ - _ _ _ _ _ , _ _ _ _ _
12. wide _ _ _ _ _

ĆWICZENIE 45

Podaj przeciwieństwa następujących przymiotników (liczba kresek odpowiada liczbie liter):

1. good _ _ _ _ _
2. big _ _ _ _ _
3. young _ _ _ _ _
4. light _ _ _ _ _
5. new _ _ _ _ _
6. bad _ _ _ _ _
7. dark _ _ _ _ _
8. interesting _ _ _ _ _
9. strong _ _ _ _ _
10. cold _ _ _ _ _

ĆWICZENIE 46

Podaj przeciwieństwa następujących przymiotników (liczba kresek odpowiada liczbie liter):

1. absent _ _ _ _ _
2. ancient _ _ _ _ _
3. beautiful _ _ _ _ _
4. black _ _ _ _ _
5. blunt _ _ _ _ _
6. bold _ _ _ _ _
7. bright _ _ _ _ _
8. broad _ _ _ _ _
9. calm _ _ _ _ _
10. clean _ _ _ _ _
11. clever _ _ _ _ _
12. compulsory _ _ _ _ _
13. damp _ _ _ _ _
14. deep _ _ _ _ _
15. different _ _ _ _ _
16. distant _ _ _ _ _
17. fair _ _ _ _ _ , _ _ _ _ _
18. false _ _ _ _ _
19. guilty _ _ _ _ _
20. horizontal _ _ _ _ _
21. permanent _ _ _ _ _
22. wrong _ _ _ _ _

3. Użycie przymiotników

ĆWICZENIE 47

Wstaw wyraz podany w nawiasie, z końcówką -s albo bez, zależnie od tego, czy już stał się rzeczownikiem, czy też pozostał przymiotnikiem.

1. In spring the leaves are beautifully (green).
2. Mary went to the greengrocer's to buy some (green).
3. This ship carries thousands of tons of valuable (good).
4. His exercises are always (good).
5. We have seen some (movable) Army canteens.
6. He had all his (movable) carried in a furniture van.
7. These old books are very (valuable).
8. People often keep their (valuable) in bank safes.

ĆWICZENIE 48

Połącz przymiotniki z kolumny lewej z właściwymi rzeczownikami z prawej kolumny. Całość uzupełnij odpowiednim przedimkiem tam, gdzie jest on konieczny. Upewnij się, czy dobrze rozumiesz znaczenie powstałych zwrotów.

1. blue	a. sin
2. Chinese	b. son
3. deadly	c. nose
4. green	d. beer
5. hooked	e. lunch
6. Indian	f. movie
7. light	g. brackets
8. packed	h. summer
9. prodigal	i. chequers
10. square	j. light

ĆWICZENIE 49

Uzupełnij poniższy opis odpowiednimi przymiotnikami.

blue, long, oval, sensuous, slim, snub, wavy, wonderful

I love Kate dearly. She's ____¹____. She's got ____²____, ____³____ hair, ____⁴____ eyes, and a ____⁵____ smile. She has an ____⁶____ face, ____⁷____ nose and ____⁸____ lips. She's in her early twenties. Aren't I lucky?

ĆWICZENIE 50

Poniższa wypowiedź dotyczy współpracy małego amerykańskiego uniwersytetu z zagranicą. Przeczytaj ją uważnie, a następnie uzupełnij tekst dobierając odpowiednie przymiotniki z listy.

Uwaga: We fragmencie tym zachowano pisownię amerykańską. Czy potrafisz wskazać w tekście trzy słowa, które piszemy inaczej w angielszczyźnie brytyjskiej?

accurate, American, average, big, Central, different, friendly, lucky, major, reasonable

It occurs to me that we ought to analyze the existing exchange programs. We are at a ____¹____ disadvantage as we are not a ____²____ University center but we more than make* up for that deficit by being a very ____³____ school which can provide students with a more ____⁴____ view of what the “____⁵____ American college” is than a school located near New York City possibly can. We are ____⁶____ to have concluded an agreement with a school in England which wants its students to have a ____⁷____ view of ____⁸____ studies than what is taught in London (which

sounds eminently _____⁹ to me!). I'm also trying to create opportunities for new programs in _____¹⁰ Europe.

Dla złagodzenia negatywnego wydźwięku wypowiedzi często w rozmowie używamy przymiotnika o znaczeniu przeciwnym do zamierzonego w sąsiedztwie odpowiedniej konstrukcji przeczącej. Na przykład zamiast mało delikatnego:

He is **an idiot**

możemy powiedzieć:

He's **not** very **clever**

albo:

He's **not** so **clever** as I thought he would be.

ĆWICZENIE 51

Wyraż to samo w trochę delikatniejszy sposób. Korzystaj z powyższych przykładów.

1. Her remarks were extremely rude.
2. The test was difficult.
3. The flight seemed to be boring.
4. The place tends to get very noisy.
5. Your new girlfriend is ugly.
6. His essays have always been of very poor quality.
7. The trip was too short.

ĆWICZENIE 52

Zgubiłeś dużą skórzaną torbę podróżną w szkocką kratę. W biurze rzeczy znalezionych opowiedz jak wyglądała i opisz jej zawartość.

4. Stopniowanie przymiotników

Przez dodanie przyrostka **-er**, **-est** tworzymy stopień wyższy i najwyższy przymiotników jednozgłoskowych i niektórych dwuzgłoskowych (przeważnie pochodzenia germańskiego); przez dodanie przed przymiotnikiem wyrazów **more**, **most** — stopień wyższy i najwyższy przymiotników wielozgłoskowych (przeważnie pochodzenia romańskiego).

W przymiotnikach jednosylabowych przy dodaniu przyrostków **-er**, **-est** podwaja się końcową pojedynczą spółgłoskę, np.:

big — bigger — biggest.

Jeżeli przymiotnik kończy się literą *y* po spółgłosce, to przy dodaniu przyrostków *-er, -est* literę *y* zmienia się na *i*, np.:

happy — happier — happiest.

ĆWICZENIE 53

Podaj stopień wyższy i najwyższy następujących przymiotników:

1. cold	11. red
2. good	12. true
3. interesting	13. pretty
4. beautiful	14. comfortable
5. old	15. convenient
6. little	16. deep
7. important	17. courageous
8. far	18. easy
9. able	19. earnest
10. disagreeable	20. excellent

ĆWICZENIE 54

Uzupełnij poniższe zdania odpowiednimi przymiotnikami w stopniu wyższym lub najwyższym. Pamiętaj o przedimku *the* przed przymiotnikiem w stopniu najwyższym.

attractive, bad, good, happy, honourable, hopeful, slight

1. His financial position is even _____ than it was last year. The new investments will be the end of him.
2. I don't have _____ intention of going to the match.
3. Is it _____ to fight or to surrender without fighting?
4. The outlook for world trade is very much _____ than it was in the early nineties.
5. She says she is _____ person in the world, now that I have agreed to marry her.
6. She simply adores detective stories. And so a good whodunit might be _____ present for her.
7. He may not be handsome but still I find him _____ than all the other gigolos who've ever kept me company.

Przymiotnik **old** ma dwojakie stopniowanie. Form **elder, eldest** używamy mówiąc o starszeństwie wiekiem w rodzinie i niekiedy o starszeństwie rangą; forma **older, oldest** może być używana we wszystkich przypadkach (także gdy mowa jest o starszeństwie wiekiem).

Forma **elder** nie występuje w konstrukcjach porównawczych z *than* np.:

She is **older** (a nie *elder*) than my wife.

ĆWICZENIE 55

Wstaw *older* albo *elder*, względnie *oldest* albo *eldest*:

1. John is the _____ of the six children.
2. The University of Oxford is _____ than the University of Cambridge.
3. The University of St. Andrews is the _____ of all the four Scottish Universities.
4. Jane is Mary's _____ sister.
5. Byron was four years _____ than Shelley.
6. The two _____ English poems are "Widsith" and "Beowulf".
7. Mr Macdonald was elected a Church _____.
8. You haven't yet met the _____ of my four daughters.
9. "Paradise Lost" is an _____ poem than "Childe Harold".
10. Kalisz is supposed to be one of the _____ Polish towns.

Przymiotnik **nearest** znaczy 'najbliższy' (w przestrzeni albo czasie); **next** — 'następny z kolei'. Tak więc, jeżeli dopiero co ruszyliśmy z Warszawy jadąc pociągiem, którego następnym przystankiem są dopiero Skierniewice, powiemy:

The nearest station is Warsaw,
ale: The next station is Skierniewice.

ĆWICZENIE 56

Wstaw *nearest* albo *next*:

1. We are going to get* off at the _____ station.
2. The _____ station is the one we have just left.
3. _____ Christmas I'll go to the mountains.
4. Where is the _____ chemist's?
5. The _____ road to the village is across this meadow.
6. The _____ time he comes to see me I won't be in.
7. Some of his _____ relatives have opposed the marriage.
8. What shall we do _____?
9. He lives _____ door to me.
10. Which of them lives _____ from here?

Przymiotnik i przysłówek **far** mają podwójne stopniowanie: **farther**, **farthest** i **further**, **furthest**. Pierwsza forma wyraża odległość w dosłownym znaczeniu (przestrzenną); druga — zarówno w znaczeniu dosłownym, jak i przenośnym (w czasie, kolejności itd.).

ĆWICZENIE 57

Wstaw *further* albo *farther*, względnie *furthest* albo *farthest*.

1. London is _____ away from Warsaw than Paris.
2. I do not intend to read this smut any _____.
3. The _____ you go, the more dangerous it gets.
4. The Earth is _____ away from the Sun in summer than it is in winter.
5. I have one _____ request to make.
6. What's the _____ place you've ever been to?
7. For _____ information please contact your local dealer.

Forma **later** znaczy 'późniejszy', 'później', a **latter** 'ostatnio wymieniony', 'ten o którym ostatnio była mowa', albo: 'drugi, dalszy' (od początku, a bliższy końca).

ĆWICZENIE 58

Wstaw *later* albo *latter*:

1. I'll tell you everything _____.
2. You mustn't come _____ than half-past eight.
3. I was expecting both Smith and Brown, but the _____ couldn't come.
4. This happened _____ in the day.
5. He arrived _____ than usual.
6. Today she was in _____ than yesterday.
7. Which is more difficult to translate: prose or poetry? The _____, of course.
8. Peter handed* in his classwork _____ than John did.

Last znaczy 'ostatni' (tj. taki, po którym już ani jeden nie następuje); **latest** — 'najpóźniejszy, najnowszy, z ostatniej chwili' (tj. taki, po którym jeszcze mogą nastąpić inne, ale nie nastąpiły do chwili, kiedy o nim mówimy).

ĆWICZENIE 59

Wstaw *latest* albo *last*:

1. The TV brings us the _____ news.
2. This was the _____ we heard from him before his death.
3. He was the _____ to come.
4. You must come at eight o'clock at the _____.
5. "The Tempest" was one of Shakespeare's _____ plays.
6. Have you seen Marion's _____ play?
7. Long dresses are the _____ fashion.
8. This was the _____ dress she ever bought.
9. They showed us the _____ in coffin lid design.

ĆWICZENIE 60

Porównaj odpowiednie wielkości. Użyj zwrotów ...-er than, not so ... as ..., the ...-est of the ...

Przykład:

speed: a spaceship, a motorbike, a sports car

☛ *A sports car is **faster than** a motorbike.*

*A motorbike is **not so fast as** a spaceship.*

*A spaceship is the **fastest of them all**.*

1. area:	Russia, Poland, Luxembourg
2. length:	The Amazon, the Loire, the Vistula
3. height:	Mont Blanc, Rysy, Snowdon
4. price:	a frying pan, a TV set, a Mercedes
5. weight:	the elephant, the tiger, the chipmunk
6. distance from the Sun:	Venus, Jupiter, Pluto
7. age:	the Pyramids, the Bastille, the Statue of Liberty

ĆWICZENIE 61

Skomentuj te wielkości tak jak w przykładzie.

a brand new Toyota: \$100

☛ *It's the **cheapest car I've ever seen**.*

*It's **much cheaper than I thought**.*

1. a walking doll: \$150
2. Tom's daughter: 87
3. Bob's test result: A +
4. Adam: over 7 feet
5. temperature in Cairo: 40°C
6. "Gone with the Wind": nearly a thousand pages
7. Hana's IQ: 160

IV. Zaimek

1. Zaimki osobowe

ĆWICZENIE 62

Zastąp wyróżnione wyrazy zaimkami osobowymi:

1. **My wife and I** told **Mary** about **her father's** accident.
2. **William** gave **his pen** to **James**.
3. **John** wants to see **my new boat**.
4. **Henry** brought **some sweets** for **Jane**.
5. **George and Albert** came to see **her and her husband**.
6. **The teacher** will explain **the problem** to **his pupils** once again.
7. **My friends and I** are going away with **Robert**.
8. **My brother** will do that for **Margaret**.
9. **My friend and I** went to see **the teacher**.
10. **His parents** are not pleased with **Alfred**.
11. **The cakes** will be given to **the children**.
12. **The letter** was signed by **my brother and me**.
13. **You and I** must do **the job**.
14. **Ann** will ask **her friends** to help **the boy**.
15. **The box** was so heavy that **Eve and Paul** could not pick it up.

ĆWICZENIE 63

Wstaw *he, she, it* albo *they*.

1. _____ are great teachers.
2. _____ is a little girl.
3. _____ is just a picture.
4. _____ is a bad guy.
5. _____ is Mary's mother.
6. _____ are Tom's parents.

7. _____ is our old coffee table.
8. _____ is a soldier.
9. Give me my books back, _____ are not for sale.
10. _____ is his sister and _____ hates her.

Tzw. Nominative Case (odpowiadający polskiemu mianownikowi) zaimków osobowych ma formę: **I, you, he, she, it, we, you, they**; tzw. Objective Case (łączy w sobie funkcje polskiego celownika, biernika, narzędnika i miejscownika) ma formę: **me, you, him, her, it, us, you, them**.

ĆWICZENIE 64

Wstaw poprawną formę zaimka (spośród dwóch podanych w nawiasie):

1. I went with (she, her) to see (they, them).
2. (We, us) will all go back with (he, him).
3. (They, them) told (I, me) many things about (he, him).
4. (I, me) thought (he, him) was coming to see (I, me).
5. (I, me) must see (she, her).
6. (She, her) wants to see (I, me).
7. (He, him) came here with (we, us).
8. He took (she, her) to the cinema.

Forma mianownika w pozycji orzecznika (po czasowniku *be*) została praktycznie wyparta przez zaimki w tzw. Objective Case. A zatem:

Who did it? It was **me**. (zamiast ~~It was I~~)

Można użyć mianownika, jeżeli zaimek jest podmiotem zdania względnego:

It was **I who** did it.

Jest to konstrukcja właściwa dla języka oficjalnego i nie brzmi naturalnie w kontekście codziennej rozmowy. Znacznie częściej można spotkać konstrukcję (choć bywa ona czasami uznawana za niepoprawną):

It was **me that** did it.

Jeżeli zaimek ten nie jest jednocześnie logicznym podmiotem zdania względnego, to również w języku oficjalnym stosujemy Objective Case, np.:

It's **them** (that) I don't like (= I don't like them.)

Zaimek w Objective Case występuje również w konstrukcjach porównawczych ze słówkiem **than**:

He's stronger than **me**. *lub*: He's stronger than **I am**.

ĆWICZENIE 65

Wybierz poprawną formę zaimka:

1. It was (she, her) who said this, not (I, me).
2. (He, him) speaks better English than (I, me).
3. Are you talking about (we, us) or about (they, them)?
4. Between you and (I, me), (I, me) am more afraid of (she, her) than of (he, him).
5. It was (he, him) I was talking to, not (she, her).
6. Why should (I, me) do it for (they, them)? (I, me) don't even speak to (they, them).
7. (I, me) don't know if (he, him) is stronger than (I, me) am.
8. Nobody could answer (he, him) except (I, me).
9. Please help (we, us) to carry (she, her), (she, her) has had an accident.

ĆWICZENIE 66

Uzupełnij poniższy tekst zaimkami osobowymi w odpowiedniej formie:

Dear Mary,

____¹ hope ____² are all well. Things here are fine. ____³ are incredibly busy, but that's good, right? Maria and Helga are not so lucky, though. Their programmes have been cancelled left and right leaving ____⁴ with a tiny office. This strikes ____⁵ as bizarre as well as a shame — after all it was ____⁶ who launched the whole project and now ____⁷ have nobody to turn* to for help. ____⁸ mean, ____⁹'d expect some justice or loyalty from your partners, wouldn't ____¹⁰? ____¹¹ was so sorry to hear about ____¹² and Chris. But on the other hand you were not quite the perfect couple. It was ____¹³ that you always blamed for everything, so perhaps breaking* up was the right thing to do both for you and ____¹⁴.

Drop ____¹⁵ a line if you can. It's always good to hear from you,

Sarah

2. Przymiotniki i zaimki dzierżawcze

Przymiotnik dzierżawczy (towarzyszący rzeczownikowi) ma postać: **my, your, his, her, our, your, their**; natomiast zaimek dzierżawczy (zastępujący rzeczownik) ma postać: **mine, yours, his, hers, ours, yours, theirs**.

ĆWICZENIE 67

Wstaw odpowiednie formy *my, your...*, itp. lub *mine, yours...*, itp.

1. I've already had _____ breakfast. Have you had _____ ?
2. John has forgotten to confirm _____ reservation. You mustn't forget to confirm _____ .
3. Mary's parents are friends of the family: _____ mother and _____ went to school together.

4. She told me it was _____ car, but I don't think it's really _____. I don't believe she could afford a Buick.
5. You've done _____ duty and now we must do _____.
6. I just got _____ test back. Did you get _____?
7. Is that _____ car by the gate? — No, they have parked _____ round the corner.

ĆWICZENIE 68

Zapoznaj się z poniższymi sytuacjami, a następnie poproś o dodatkowe informacje.

Przykład:

That bag is Sheila's. (*your bag*)

☛ That bag is hers. Where is yours? (lub: Which one is yours?)

1. I already have their address. (*your address*)
2. Adam's tests are on Monday. (*my tests*)
3. Betty's classes begin next week. (*your classes*)
4. I've forgotten my account number. (*their account number*)
5. Henry's driving lessons are \$20 an hour. (*our lessons*)
6. Geena's keys are on the bed. (*my keys*)
7. This is Emma's car. (*your car*)

ĆWICZENIE 69

Zareaguj na poniższe wypowiedzi, podkreślając zbieżność doświadczeń i obserwacji. Używaj konstrukcji z *so* i *neither* i odpowiednich form dzierżawczych.

Przykład:

My exams are scheduled for tomorrow. (*she*)

☛ So are hers.

His daughter doesn't like classical music. (*I*)

☛ Neither does mine.

1. My wife adores caviare. (*I*)
2. Our new car broke* down. (*we*)
3. My children haven't been in a fight for over a week now. (*he*)
4. My brother has to work every other weekend. (*she*)
5. My co-workers have no intellectual aspirations. (*I*)
6. His boss should have gone into another line of work. (*they*)
7. His speeches are fairly boring. (*you*)

3. Zaimki zwrotne i emfatyczne

Zaimki **myself**, **yourself**, **himself** itp. występują jako zwrotne, kiedy wskazują, że czynność wykonywana przez daną osobę przechodzi na nią, zaś jako emfatyczne,

kiedy służą dla położenia nacisku, że nie kto inny, ale właśnie dana osoba wykonuje czynność lub że wykonuje ją sama.

ĆWICZENIE 70

Wstaw właściwą formę zaimka zwrotnego / emfaticznego.

1. She has made _____ very unpopular among her pupils.
2. The emperor _____ came to see his faithful servant.
3. I wanted to know if they had enjoyed _____ .
4. I have cut _____ badly with a razor.
5. It is true; I have seen it _____ .
6. This machine is automatic; it works by _____ .
7. Behave _____ or you will have to leave my room.
8. Suddenly we found _____ in a large cave.
9. I think he looks* after _____ too much.
10. The play _____ was interesting but the acting was poor.

ĆWICZENIE 71

Wstaw odpowiednie zwroty w puste miejsca tak, aby za każdym razem cała wypowiedź tworzyła logiczną całość. W każdym zdaniu postaraj się użyć odpowiedniej formy czasownika i zaimka *myself*, *yourself* itp.

Przykład:

I hate other people telling me what to do. I want _____ all the decisions _____ .

➡ I want **to make** all the decisions **myself**.

1. I don't want her to do it. I'd better _____ it _____ .
2. She hasn't written a single word. We _____ it all _____ .
3. Take* care of the pennies and the pounds will _____ .
4. Nobody helped her with the trees. She _____ them all _____ . That's why she needed a copy of the " _____ - _____ Gardening" course.
5. I didn't have a good time. But it was obvious that they _____ .
6. _____ to some more wine. Max will bring another bottle presently.
7. Do come in and _____ comfortable. Mr O'Brian will see you in a moment.

4. Określniki i zaimki wskazujące

Określnik i zaimek wskazujący **this** ma formę l. mn. **these** i wskazuje na przedmioty, osoby i zjawiska bliskie w przestrzeni i czasie. Zaimek / określnik wskazujący **that** ma formę l. mn. **those** i wskazuje na przedmioty, osoby i zjawiska odległe.

ĆWICZENIE 72

Zapytaj jak w przykładzie.

That man is a friend of mine. (*woman*)

☛ *Are those women friends of yours, too?*

1. I want that statement for tomorrow. (*report*)
2. This barracks is going to be pulled* down. (*hut*)
3. I know that sonnet by heart. (*poem*)
4. What's this man doing in my bedroom? (*people*)
5. That machinegun is mine. (*rifle*)
6. I like this place. (*price*)
7. I find that girl disgusting. (*male chauvinist*)

ĆWICZENIE 73

Skomentuj jak w przykładzie.

You're standing in front of the castle. It was built in 1507.

☛ *This castle is very old.*

1. You're window-shopping and see a pair of boots. They're \$250.
2. You want to buy a blouse. But it's not your size.
3. You can see a church tower in the distance. You've heard a lot about it.
4. Your friend doesn't know who said that soap and education are deadly in the long run. You recognize the words. They're Mark Twain's.
5. There's a group of children in the backyard. They haven't eaten for days.
6. The noise puts* you off pop concerts.
7. There are a few terraced houses in your area which look deserted. You wonder if they're for sale.

Określnik wskazujący **such** ma tę samą formę w liczbie pojedynczej i mnogiej. Po **such** przed nazwami rzeczy policzalnych stosuje się przedimek nieokreślony *a, an*.

Nieokreślone wyrazy wskazujące: *no, some, any, every, another, many* i *all* poprzedzają **such** i wykluczają użycie przedimka, por.:

such a person *ale: no such person*

ĆWICZENIE 74

Przekształć podane informacje stosując konstrukcję z wyrazem *such*.

Przykład:

I'm afraid there's no Adam Bede at this address.

☛ *There's no such person at this address.*

1. The woman is very charming.
2. It rained heavily last night. If it rains again we will flood.
3. It's the biggest fish I've ever seen.
4. The weather's awful. How long do you think it may last?
5. I love the jokes she tells. They're so funny.
6. Their victory was so shocking.
7. Don't act so foolishly.

5. Określniki i zaimki pytające

Formy **who** używamy mówiąc o osobach; formy **what** — mówiąc o rzeczach; formy **which**, mówiąc o osobach i rzeczach, kiedy chodzi o wybór z ograniczonej ilości przedmiotów lub osób ('który, -a, -e z ...?'), np.: *which of your friends*.

ĆWICZENIE 75

Wstaw *who* albo *what*:

1. ____ is your best friend?
2. I don't know ____ is to be done and ____ is to do it.
3. ____ told you this?
4. ____ did John tell you?
5. ____ are you doing now?
6. ____ is doing this work?
7. ____ has read this book?
8. ____ do you want to read?
9. ____ has written these words and ____ do they mean?

ĆWICZENIE 76

Wstaw *who*, *what* albo *which*:

1. ____ are you reading?
2. ____ book are you reading?
3. ____ is that boy?
4. ____ is that man by profession?
5. ____ is that man's profession?
6. ____ can answer this question?
7. ____ day is it today?
8. ____ book is yours?
9. ____ is this book about?

Zaimek / określnik **who** ma w dopełniaczu formę **whose**. Forma **whom** występuje jeszcze tylko w języku oficjalnym. W codziennej angielszczyźnie zastąpiła ją forma **who**. Na przykład:

Who did you marry?

(zamiast *Whom did you marry?*) czy:

Who are you looking at?

(zamiast rażącego już dziś ~~*At whom are you looking?*~~)

ĆWICZENIE 77

Wstaw *who, whose, what* albo *which*.

1. In _____ parts of France is wine produced?
2. _____ did you give the money to?
3. _____ is responsible for the accident?
4. _____ do you prefer, "Dziady" or "Kordian"?
5. _____ poetry do you prefer, Byron's or Shelley's?
6. _____ shall I announce, sir?
7. _____ car is it and _____ make is it?
8. _____ do you know about the subject?
9. _____ of these problems are you really interested in?
10. _____ did you ask to tea and _____ time are they coming?

6. Zaimki względne

Zaimki względne **who, which, that** wprowadzają zdania podrzędne przydawkowe. Objasnienia dotyczące zakresu użycia poszczególnych zaimków względnych oraz odnośne ćwiczenia zamieszczono w punkcie dotyczącym zdań przydawkowych (ćw. 486–496).

7. Zaimki nieokreślone

some, any, no oraz złożenia z tymi wyrazami

Wyrazu określającego **some** (i złożenia z **some**) używamy w zdaniach twierdzących i pytaniach, gdy spodziewamy się odpowiedzi twierdzącej, np. proponując gościowi poczęstunek:

Would you like **something** to drink?

lub też gdy staramy się zdobyć więcej informacji na temat rzeczy, która na razie pozostaje jeszcze nieokreślona:

So you say you woke up around midnight. Did you hear **something** unusual?

Formy **any** używamy w pytaniach — w znaczeniu *jakikolwiek*:

Do you have **any** idea what time it is?

oraz przeczeniach — w znaczeniu *nic, żaden*:

I don't want **any** help.

Możemy zastosować tę formę również w zdaniach twierdzących (znaczy ona wtedy *którykolwiek, dowolnie wybrany*):

Call back at **any** time. **Anybody** will tell you the way to the University.

W zdaniach przeczących zamiast *not any* używa się również formy **no**:

I want **no** money.

Wszystkie powyższe zasady stosują się do złożzeń z *some, any* i *no* (*someone, anyone, somewhere, nowhere, itp.*)

ĆWICZENIE 78

Uzupełnij zdania formami *some, any* lub *no*.

1. Did you have _____ news from mother?
2. There have been _____ news from her. I'm getting worried.
3. I can see there's _____ juice left. Could I have _____ ?
4. Is there _____ water left?
5. I have bought _____ books. Spent a fortune on them.
6. I haven't bought _____ records.
7. Did you buy _____ vodka?
8. They've brought _____ milk. They say they couldn't get _____ in _____ of the shops they've been to.
9. Give him _____ dessert. He's been a good boy.
10. But give her _____ dessert. She's on a diet.

Określnik **no** występuje z rzeczownikiem, zaimek **none** zastępuje rzeczownik.

None znaczy 'żaden' (z wielu), **neither (either)** — 'ani jeden, ani drugi' (= żaden z dwóch) np.:

None of the students seems to care.

Both Jim and Katie were in the room but I didn't ask **either** of them for help.

ĆWICZENIE 79

Uzupełnij tekst słowami *some, no, any, none* lub odpowiednimi złożeniami (*something, anywhere, itp.*).

<Brenda Jackson dostała dzisiaj w pracy dwa anonimowe listy z pogrózkami. Po powrocie do domu rozmawia z mężem, Michaellem.>

- M: Did you get _____¹ letters today?
- B: Well, as a matter of fact I got _____² but they were all threatening letters. _____³'s trying to be funny. Isn't there _____⁴ you feel you should be telling me?
- M: Like what? I had _____⁵ to do with those letters. And I'm not going to listen to your accusations _____⁶ longer. You don't have _____⁷ right to talk to me like that. You have _____⁸ proof I wrote either of those letters.
- B: You may have a point there but you're forgetting _____⁹. I still have the money.
- M: You're not leaving me, are you?
- B: You bet I am. I want to go _____¹⁰ exciting and I'll make sure _____¹¹ of your bloodhounds will track* me down.
- M: Brenda, darling. Don't do _____¹² irrational. Give me _____¹³ time. I'm going with you.
- B: You're going _____¹⁴. Stay and wait till you hear from my lawyer. Now I have the proof I wanted. I'm filing for a divorce tomorrow.

Pana Jacksona zdradziła gramatyka. Co w wypowiedzi męża obudziło podejrzenia Brendy Jackson?

ĆWICZENIE 80

Wstaw *no*, *none* albo *neither*.

1. There is _____ man who could do it except him.
2. _____ smoking is allowed in this carriage.
3. _____ of his friends would help him.
4. Have you got any newspapers? I am sorry, Sir, but there are _____ left.
5. There is _____ need to speak so loud.
6. _____ gentleman would act as he did.
7. Did you get any letters this morning? _____, I'm afraid.
8. _____ of the two soldiers got back from the patrol.
9. They were both pretty fluent in Hungarian but _____ understood the announcement.

ĆWICZENIE 81

Z form podanych w nawiasie wybierz poprawną:

1. There isn't (someone, anyone) in this room.
2. We didn't see (someone, anyone) there.
3. She must have told (someone, anyone) about it.
4. They didn't go (somewhere, anywhere) last night.
5. They were both at the party but (neither, none) was willing to help.
6. I didn't find (some, any) money in my pocket.
7. Would you like (something, anything) to drink?

ĆWICZENIE 82

Surowy ojciec stara się trzymać syna bardzo krótko. W jego imieniu potraktuj odmownie poniższe prośby.

Przykład:

I'd like to take her somewhere interesting.

☛ *Don't take her anywhere.*

1. Can I see someone after dinner tonight?
2. I have to do something in the garden.
3. Could I ask somebody to help me with the essay?
4. I'd like to tell you something.
5. Could I do my homework somewhere else?
6. Could we watch something on TV together?
7. Someone will have to talk to your psychiatrist again.

ĆWICZENIE 83

Prowadzący śledztwo policjant musi się upewnić czy jego przypuszczenia są słuszne. Na podstawie notatek odtwórz jego pytania.

Przykład:

She may have seen something in the garden.

☛ *Did she see anything in the garden?*

1. Maybe she knew somebody in the office.
2. They might have gone somewhere last night.
3. It's likely that she gave the key to someone.
4. She could have told somebody about the money.
5. Maybe they noticed someone they knew.
6. She claims she kept the money somewhere in the room.
7. She may have hidden something in my office.

ĆWICZENIE 84

Nie zgadzasz się z poniższymi opiniami. Wyraż przekonanie, że z całą pewnością było odwrotnie. Najwygodniej ci będzie używać czasownika *must* jeśli mowa o teraźniejszości lub *must + have + 3. forma czasownika*, gdy mowa o zdarzeniach przeszłych. Nie zapomnij też o odpowiednich zmianach w formie zaimków nieokreślonych.

Przykład:

She didn't see anyone.

☛ *She must have seen someone.*

1. She doesn't know anybody here.
2. They didn't go anywhere.

3. I didn't meet anyone.
4. She doesn't have anything to do.
5. Nobody has noticed anything.
6. They found no one.
7. They looked nowhere.
8. There aren't any traces.
9. Nobody took it anywhere.

many, much, few, little, a few, a little

Many stosujemy z nazwami rzeczy policzalnych, **much** — rzeczy niepoliczalnych.

ĆWICZENIE 85

Wstaw *much* lub *many*.

1. Did you have _____ work today?
2. How _____ people are coming?
3. There is not _____ water left.
4. Not _____ friends wanted to help him.
5. There is not _____ sunshine in November.
6. Can you drink so _____ milk?
7. Were there _____ people at the meeting?
8. He spends too _____ time in the club.
9. She was not making _____ trouble.
10. He is not a man of _____ ideas.
11. _____ pupils could not answer my question.
12. Do you take _____ interest in this collection?
13. There are too _____ people in this place.
14. There is too _____ noise in this street.
15. Last winter there wasn't very _____ snow, not even in the mountains.
16. Leave me alone: I haven't _____ time, and have _____ things to do.
17. How _____ is it?
18. How _____ miles to the nearest station?
19. There aren't _____ things you could do for me.
20. There was not _____ hope.

Słowo **little** w znaczeniu 'mało' stosujemy do nazw rzeczy niepoliczalnych; **few** — do nazw rzeczy policzalnych.

ĆWICZENIE 86

Wstaw *little* albo *few*:

1. _____ words were needed to make him understand the truth.
2. I want very _____ money — just what I have a right to.
3. _____ Polish Kings have done so much for the national culture as Stanisław August.
4. There is _____ respect in his words.
5. There are _____ books I like as much as this one.
6. How much money do you need? Very _____.
7. How many helpers do you need? Very _____.
8. We have very _____ knowledge of that country.
9. He is such a good man that he has very _____ enemies.

ĆWICZENIE 87

Przekształć poniższe zdania, używając za każdym razem odpowiedniego zwrotu z *much* lub *many*.

Przykład:

The car isn't expensive.

☛ The car *doesn't cost much*.

1. There are over thirty students in my cognitive linguistics course.
2. Only a handful of people came to the meeting.
3. There was little brandy left.
4. You could see papers scattered all over the floor.
5. I'd like to thank you very much for your kindness. (... thanks ...)
6. There's very little I have to tell you.
7. The conditions are considerably better now.

Mówimy **little**, **few**, kiedy chcemy położyć nacisk na to, że czegoś jest mało (czynnik negatywny); natomiast **a little**, **a few**, kiedy chcemy podkreślić, że coś przecież istnieje, czy gdzieś się znajduje, chociaż w małej ilości (czynnik pozytywny).

ĆWICZENIE 88

W zależności od kontekstu wstaw *few*, *a few*, względnie *little* lub *a little*.

1. There are _____ poets as great as Wordsworth in all English literature. — I'm not sure I agree. I could think of quite _____.
2. I hope to finish ahead of time. There are still _____ days left.
3. There is _____ more we can do about it.
4. I've been planning to take _____ books along. I want to catch* up on my reading.

5. I can't do all this by myself, I could use _____ help.
6. I can manage on my own; I need _____ help.
7. I speak _____ Italian but very _____ French. So let's just forget Paris and go to Venice instead.

ĆWICZENIE 89

Przetłumacz na angielski.

1. W pokoju było kilku policjantów.
2. Nie mieliśmy z nimi wiele kłopotu.
3. Za kilka lat syn pójdzie do więzienia.
4. Wielu ludzi tak mówi.
5. Mam kilku przyjaciół i oni mi pomogą.
6. Nie mam zbyt wiele pieniędzy, ale wyślę go za granicę.

ĆWICZENIE 90

Uzupełnij poniższy fragment listu wstawiając *much*, *many*, (*a*) *few*, (*a*) *little*.

Misha's got a new job, just _____¹ better than his first but the company he works for isn't _____² more humane. The problem is that he gets _____³ free time: he has to do weekends and _____⁴ nights per week which is hell. There is _____⁵ sense of permanent employment and there is too _____⁶ standing-on-the-feet, lifting of heavy stuff, etc., etc. _____⁷ of his co-workers are fairly boring people. That might be because _____⁸ of them are full-time, most of them are part-time only, working for a minimum wage. I feel _____⁹ worried about the future: being out of work is not _____¹⁰ fun in these parts but I can only sit back and wait.

another, other, others, the other, the others

Określnik **other** może towarzyszyć rzeczownikowi w liczbie pojedynczej (występuje wtedy z przedimkiem *the* lub słówkiem *some*) lub rzeczownikowi w liczbie mnogiej.

the **other** side of the river — drugi brzeg rzeki

Some **other** time, perhaps? — Może innym razem?

other people — inni ludzie

Określnik **another** nie może być poprzedzony przedimkiem i występuje tylko w sąsiedztwie rzeczownika w liczbie pojedynczej np.:

another opportunity — jeszcze jedna okazja

Wyjątkiem są konstrukcje z liczebnikiem, np.: *another ten minutes*.

Others i **the others** są zaimkami, czyli zastępują rzeczownik.

I don't care what **others** may think. — Nie obchodzi mnie co sobie myślą inni.

I know all **the others**. (= I know all the other people) — Znam wszystkich innych.

ĆWICZENIE 91

Wstaw *other* albo *another*:

1. I'll tell you _____ time.
2. The _____ book is not so interesting.
3. This would have been possible in _____ times.
4. She did not marry John. She said she loved _____ man.
5. All the _____ men are already gone.
6. You must try to do it some _____ way.
7. The _____ girl's name is Alice.
8. I have _____ thing to tell you.
9. I have _____ things to tell you as well.
10. The teacher wants to give him _____ chance.

ĆWICZENIE 92

Wstaw: *another*, *others* lub *(the) other*, *(the) others*:

1. Give me _____ example.
2. I saw them on _____ side of the street.
3. I found some of my guests in the library but where were _____ ?
4. We must find _____ house to live in.
5. We wanted to play but _____ team didn't.
6. I want to see some _____ toys.
7. No one has ever seen _____ side of the moon.
8. On the one hand he is right, on _____ hand he seems to be wrong.

each i *every*; złożenia z *every*

Each i **every** wymagają orzeczenia w liczbie pojedynczej. Formy **each** używamy łącznie z rzeczownikiem lub zamiast rzeczownika, formy **every** używa się tylko łącznie z rzeczownikiem. **Each** sugeruje, że każdą osobę, rzecz itp. traktujemy osobno, np.:

Each mother has her own way of dealing with children.

natomiast za pomocą **every** uogólniamy, przypisując takie same właściwości wszystkim elementom zbioru:

Every mother wants her children to be happy.

W wielu wypadkach **each** i **every** mogą być używane wymiennie.

ĆWICZENIE 93

Wstaw *each* lub *every*.

1. _____ boy got a book.
2. We meet that man _____ day.
3. _____ house in our street was decorated.
4. I enjoyed _____ minute of my visit to London.
5. _____ time they came they stopped there.
6. _____ school building must have plenty of light and air.
7. They _____ got a ticket.
8. _____ spring we come to this garden.
9. They were seated on _____ side of the table.

Złożenia **everybody** (**everyone**) i **everything** występują tylko zamiast rzeczowników; orzeczenie po tych zaimkach jest zawsze w l. pojedynczej.

ĆWICZENIE 94

Wstaw *everybody* (*everyone*) lub *everything* i przetłumacz na język polski.

1. _____ was satisfied.
2. I'll tell you _____ about it.
3. _____ was closed.
4. _____ wants to see the Queen.
5. I could not see _____ and _____ in such a short time.
6. _____ will be explained to you later.
7. _____ knows and admires him.
8. _____ is ready for the Festival.
9. Money is not _____ .

Formie **every** odpowiada najczęściej w polskim — zaimek 'wszyscy, każdy'; formie **each** — 'każdy z ...'; złożeniu **everybody**, **everyone** — 'każdy' (bez rzeczownika); **everything** — 'wszystko'.

ĆWICZENIE 95

Przetłumacz na angielski stosując *each*, *every* i złożenia z *every*:

1. Każdy z nas dostał list.
2. Teraz rozumiem wszystko.
3. Wszyscy będą szczęśliwi.
4. Wszyscy płakali.
5. Widzę go codziennie.
6. Dałem każdemu z nich czek na 1000 dolarów.
7. Każdy jest mile widziany.
8. Każdy z nas był chętny do pomocy.

V. Liczebnik

Liczebniki główne i porządkowe; godziny, daty i ułamki

ĆWICZENIE 96

Wstaw poprawną postać liczebnika:

1. We have breakfast at (8) o'clock.
2. It is the (8) time he's come here.
3. I have bought (4) books.
4. This is the (4) book I have read this month.
5. I have seen (2) of my friends.
6. He is in the (7) form.
7. He has been learning English for (7) years.
8. I have worked on chapter (3) for (3) hours.
9. You will find the answer in the (3) unit.
10. Sunday is the (1) day of the week.
11. There is only (1) cake left.

ĆWICZENIE 97

Zastąp liczbę w nawiasie bądź liczebnikiem głównym, bądź porządkowym:

1. He has arrived (7) in the race.
2. The battle of Grunwald was fought on the (15) of July.
3. I hope to see you again at (4).
4. There were (3) partitions of Poland: (3) enemies took part in the (1), (2) in the (2), and (3) in the (3).
5. The (1) great English poet was Geoffrey Chaucer, who lived in the (14) century.
6. The (19) century was the period when the works of the (3) greatest Polish poets were created.
7. Henry the (8) proclaimed himself head of the English Church in the (16) century.

8. The (1) University in England was Oxford, the (2) was Cambridge; these (2) were the only ones till the (19) century, when a (3) one was founded at Durham. The University of London is only the (4) in seniority.
9. The interval between the (1) and the (2) World Wars was (20) years; the (1) went on for (4) years, the (2) for over (5).
10. This novel is in (4) volumes, but unfortunately somebody has lost the (3) and (4).

Liczby oznaczające godziny czytamy zawsze jako liczebniki główne, nigdy zaś jako porządkowe, jak w jęz. polskim (por. „godzina piąta”). Podając minuty, które minęły po danej godzinie w ciągu początkowej pół godziny (tzn. od 1 do 30 minut), do liczby minut dodajemy wyraz **past**, np.

twelve minutes **past** three.

Podając minuty, które minęły w drugiej półgodzinie (tj. od 31 do 59 minut), podajemy liczbę minut, których brakuje do następnej godziny i do tej liczby minut dodajemy wyraz **to**, wymieniając następną godzinę, np.

twenty two minutes **to** two

(por. w polskim „za dwadzieścia dwie druga”).

W angielszczyźnie brytyjskiej wyraz **minutes** opuszczamy w zasadzie tylko po liczebnikach oznaczających liczby podzielne przez pięć, tj. gdy wskazówka minutowa stoi dokładnie na cyfrze zegarowej, np.

twenty five to six,
ale: twenty one minutes to six.

Pod wpływem angielszczyzny amerykańskiej upowszechniają się formy bez wyrazu **minutes**:

It's twenty six past the hour.

ĆWICZENIE 98

Odczytaj następujące godziny:

1. I get up at 7.30.
2. This train leaves at 12.43.
3. Dinner is at 3.00.
4. He came at 5.15.
5. It was 7.10 when I woke up, and 7.40 when I had breakfast.
6. He began his work at 1.25 and finished it at 8.50.
7. The shops are open from 11.00 to 7.00, but they often do not open till 11.05 or even 11.10.

8. It was 9.55 when I left the theatre.
9. He said he would come at 6.00, but it was 6.23 before he came.
10. John caught the 10.32 bus.

Datę czterocyfrową (rok) odczytujemy jako dwie osobne liczby dwucyfrowe bez *hundred* i bez *and*, np.

1995: nineteen, ninety-five.

ĆWICZENIE 99

Odczytaj następujące zdania z datami:

1. In 1138 Poland was divided between the King's four sons, and remained divided till 1320, when she was reunited.
2. The Teutonic Order (the Knights of the Cross) arrived at the Duke of Mazovia's invitation in 1226, became Poland's most dangerous enemy, was defeated at Płowce in 1331, then at Grunwald in 1410 finally in the Thirteen Years' War, which went* on from 1454 to 1466 and was dissolved in 1525.
3. The Jagiellonians reigned from 1386 to 1572.
4. Stefan Batory was elected King of Poland in 1576 and died in 1586.
5. From the 15th century England has had three dynasties: the Tudors, from 1485 to 1603; the Stuarts, from 1603 to 1714; and finally the Hanoverians (now called the dynasty of Windsor) from that date onwards.
6. Within 400 years as many as six queens regnant reigned in England: Mary I (Tudor) (1553–1558), Elizabeth I (1558–1603), Mary II (1688–1694), Anne (1702–1714), Victoria (1837–1901), and Elizabeth II (from 1952 onwards).
7. The Four-Year Parliament (Sejm) sat from 1788 to 1792.
8. The three partitions of Poland took place in 1772, 1793 and 1795.
9. The Polish national risings occurred in 1794, 1830 and 1863.
10. The First World War lasted from 1914 to 1918; the Second broke* out in 1939 and was terminated in 1945.

W ułamku zwykłym liczebnik jest licznikiem głównym, a mianownik — porządkowym. Do mianownika dodaje się końcówkę l. mn. -s, o ile w liczniku jest liczba większa niż jeden; w ułamku dziesiętnym po liczbie całkowitej lub zero (*nought* [no:t]) stawia się kropkę (*point*).

Cyfry po kropce odczytuje się kolejno jako jednostki, np. 0.54 — *nought point five four* (po polsku: pięćdziesiąt cztery setne lub zero całych i pięćdziesiąt cztery setne). Coraz częściej zamiast *nought* mówimy *O|U*], np. 0.6: *|U|point six*. Rzeczowniki po ułamkach właściwych podaje się w l. pojedynczej.

ĆWICZENIE 100

a) Napisz słowami następujące ułamki:

$\frac{1}{2}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{5}$, $2\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{7}{8}$; 0.3; 0.27; 2.55; 0.01; 15.735.

b) Przetłumacz na angielski:

1. pół mili
2. trzy czwarte tony
3. pięć procent
4. osiemnaście setnych
5. dwie i pół mili
6. zero całych i osiemdziesiąt trzy setne
7. półtorej godziny
8. jeden i jedna piąta funta
9. dwadzieścia sześć setnych

ĆWICZENIE 101

Dla każdego liczebnika w lewej kolumnie dobierz najwłaściwszą kontynuację z kolumny prawej, tak aby utworzyć siedem wyrażeń dobrze znanych w kulturze anglosaskiej. Upewnij się, czy dobrze rozumiesz wszystkie te zwroty.

1. Fourth	a. Wise Men
2. Three	b. wonders of the world
3. First	c. wheel
4. seven	d. nature
5. Four	e. Lady
6. fifth	f. Horsemen of the Apocalypse
7. second	g. of July

ĆWICZENIE 102

W puste miejsca wstaw odpowiednie liczebniki główne lub porządkowe.

1. I could hear a string of _____ -letter words coming from the back room.
2. Put _____ and _____ together and you'll know what they're up to.
3. I think I'd better go. As they say, _____'s company, _____'s a crowd.
4. Have you packed the _____ -aid kit?
5. You're going to get us killed! That's a _____ -way street!
6. A _____ sense told her she was gradually losing him.
7. There's a _____ - _____ chance of them finding us here.
8. " _____ little Indian boys going out to dine
_____ went and choked himself and then there were _____."

ĆWICZENIE 103

Poniższe pytania dotyczą lektur naszego dzieciństwa. Sprawdź jak dużo pamiętasz.
W każdym wypadku istotna w odpowiedzi jest właściwa liczba.

1. How many dwarfs did Snow White meet?
2. Who wanted to kill Ali Baba? (_____ thieves)
3. How many little pigs competed against the Big Bad Wolf?
4. What did Tom Thumb have to wear to escape from the Ogre's house? (_____
-league boots)
5. How many Dalmatians ran away from Cruella de Vil?
6. For how many nights did Scheherezade have to amuse her husband with stories?
7. How many days did it take Mr Fogg to travel around the world?

VI. Przysłówek

1. Tworzenie i forma przysłówków

Większość przysłówków sposobu została utworzona od przymiotników lub innych części mowy przez dodanie przyrostka **-ly**; szereg przysłówków nie różni się formą od przymiotników, wśród których znajdują się również przymiotniki zakończone na **-ly**. (Ćwiczenia dotyczące miejsca przysłówków w szyku zdania — patrz s. 239—243).

ĆWICZENIE 104

Uzupełnij zdania kolumny **B** przysłówkami odpowiadającymi przymiotnikom występującym w zdaniach kolumny **A**.

A

1. It was a **quiet** day.
2. I took a **fast** train.
3. Summer nights are **short**.
4. It is a **weekly** magazine.
5. He went to the **Far** East.
6. They are very **happy** together.
7. You are an **early** bird.
8. She is very **beautiful**.
9. She is a **cheerful** girl.
10. I saw a **little** girl.

B

- I spent that day _____ .
He eats too _____ .
I answered him _____ .
It is published _____ .
My school is not very _____ from here.
It ended _____ .
We get up rather _____ .
She was dressed _____ .
She sings _____ .
He speaks very _____ .

ĆWICZENIE 105

Uzupełnij tabelkę właściwymi formami.

agree	agreement	agreeable	agreeably
	beauty		
		dangerous	
succeed			
			hard
		deep	
			destructively
laugh			
	safety		
			comfortably

Niektóre przysłówki mają dwie formy: bezkończówkową (tj. identyczną z przymiotnikiem) i zakończoną na *-ly*, z tym, że odcień znaczeniowy każdej z tych form jest inny. Tak więc: **bad** — przykro, wstrętnie; **badly** — źle, dotkliwie, ciężko, bardzo; **cold** — zimno (doznanie fizyczne); **coldly** — ozięble (w znaczeniu przenośnym); **hard** — ciężko, trudno, wytrwale; **hardly** — ledwie, prawie nie; **high** — wysoko (w znaczeniu przestrzennym); **highly** — wysoce (w znaczeniu przenośnym); **late** — późno; **lately** — niedawno; **near** — blisko; **nearly** — prawie, bezmała; **pretty** — jako tako, względnie, dość, wcale; **prettilly** — ładnie.

Niektóre czasowniki, zwłaszcza te oznaczające czynności zmysłów (*taste, smell, feel...*) wymagają uzupełnienia przymiotnikiem, a nie przysłówkiem, np.: *It tastes **good*** (zamiast *well*), *It feels **nice*** (zamiast *nicely*). Warto też pamiętać o nietypowym zachowaniu czasownika *look*: mówiąc *She **looked good*** opisujemy czyjąś urodę (= *She looked attractive*), a: *She **looked well*** to komentarz na temat zdrowia (*she's in good shape, recovering after the operation* itp.).

ĆWICZENIE 106

Wybierz poprawną formę spośród dwóch podanych:

1. John writes (bad, badly).
2. Rancid butter tastes (bad, badly).
3. A soldier was (bad, badly) wounded.
4. I feel very (cold, coldly).
5. He has been very (cold, coldly) received.
6. This train goes (direct, directly) to London.

7. He works very (hard, hardly).
8. He (hard, hardly) works at all.
9. Eagles fly very (high, highly).
10. She was (high, highly) spoken of.
11. There have been many railway accidents (late, lately).
12. Please don't be (late, lately).
13. I have (near, nearly) missed my train.
14. This village is quite (near, nearly).
15. He felt (pretty, prettily) tired after his long journey.
16. The results of your examination are (pretty, prettily) good.
17. We travelled (slow, slowly), because the road was very (bad, badly).
18. The girl smiled (sweet, sweetly), when she saw him.
19. Jasmine smells (sweet, sweetly).

ĆWICZENIE 107

Uzupełnij luki w poniższych zdaniach dobierając odpowiednie przymiotniki z poniższej listy lub utworzone na ich podstawie przysłówki.

bad, firm, good, hard, high, icy, near, pretty, sweet, quick

Przykład:

She held him _____ by the hand and dragged towards the altar.

☛ She held him **firmly** by the hand and dragged towards the altar.

1. John was _____ wounded in the accident.
2. She looked at me _____.
3. He tried _____ but failed every time.
4. There are _____ placed officials who will oppose the motion.
5. She looks _____. She's recovering _____, I must admit.
6. It's been _____ a year since she left me.
7. Honey tastes _____.
8. That's _____ expensive, considering the service we've been getting.

ĆWICZENIE 108

Uzupełnij każde zdanie odpowiednim przysłówkiem.

1. The _____ -weds were heading* for the airport.
2. They lived _____ ever after.
3. _____ speaking, it's not such a bad deal.
4. I'd think there were about fifty people in the hall, _____ speaking.
5. _____ said than done.
6. Break the news _____ to her.
7. It's always cheaper to buy things _____ from the manufacturers.

2. Stopniowanie przysłówka

Przysłówki jednosylabowe tworzą stopień wyższy i najwyższy przez dodanie przyrostków **-er**, **-est**; przysłówki z przyrostkiem **-ly** (np. *coldly*) i inne wielosylabowe (np. *dreadfully*) — przez poprzedzenie wyrazami: **more**, **most**. Przysłówki: *quickly*, *slowly* tworzą stopnie porównawcze oboma sposobami. Przysłówki: *well*, *badly*, *much*, *little*, *far* mają stopniowanie nieregularne, takie samo jak odpowiadające im przymiotniki.

ĆWICZENIE 109

Na podstawie podanych informacji ułóż krótkie dialogi, tak jak w przykładzie.

I can't stand her snoring. It's too loud.

☛ *She snores loudly. — Does she? For all I know you snore much louder.*

1. Adam's behaviour is horrible.
2. Tom is a careless driver.
3. They say Bob's kisses are passionate.
4. Her handwriting is pretty bad.
5. She is a fool to act in this way. (She acts...)
6. He's a high-jump champion.
7. Her Swahili is quite fluent.

ĆWICZENIE 110

Użyj przymiotnika *bad* albo przysłówka *badly*:

1. He speaks English _____ .
2. His English is still very _____ .
3. Your handwriting is _____ .
4. How can you write so _____ ?
5. She slept very _____ last night.
6. The living conditions in this country are _____ .
7. This is not a _____ idea.
8. He always does his work _____ .
9. John's spelling is so _____ that I can't understand him.

ĆWICZENIE 111

Użyj przymiotnika *good* albo przysłówka *well*:

1. You have done this exercise very _____ .
2. His results are quite _____ .
3. Henry and I are _____ friends.
4. I know Henry very _____ .
5. Whatever you do, do it _____ .
6. This is a _____ book.
7. She is a _____ girl.

VII. Przyimek

Znaczenie i zakres użycia ważniejszych przyimków

ĆWICZENIE 112

Popraw poniższe informacje, wzorując się na przykładzie.

The bomber may have flown **above** the clouds.

✖ It didn't. It flew **below** the clouds.

1. We are two days **behind** schedule.
2. You told me to wait **inside**.
3. She must have left **before** lunch.
4. They wanted nobody **over** 18 on the premises.
5. The protesting parents gathered **in front** of the school building.
6. I asked you to look **up** the road.

Przyimek **between** znaczy 'między, pomiędzy' (zwykle dwoma); przyimek **among** — 'wśród'.

ĆWICZENIE 113

Wstaw przyimek *among* albo *between*:

1. _____ you and me, I don't like the idea.
2. He is French, but he has lived for many years _____ Polish people.
3. I don't know anybody _____ all my friends whom I would trust so much.
4. A great many things may happen _____ now and summer.
5. The ball passed _____ his legs.
6. He was hit _____ the eyes.
7. I divided the money evenly _____ all the children.

Przyminki **in**, **on**, **at** mogą służyć do określania miejsca.

- **in**: opisuje relację zawierania: coś jest w czymś, w obrębie jakiegoś obszaru zamkniętego:

in London, in the pub, in the stadium, in the picture, *ale również* in the sky (na niebie), in the street (na/przy ulicy)

- **on**: opisuje przedmiot w stosunku do miejsca spostrzeganego jako powierzchnia bądź linia:

on the bed, on the east coast, on the beach, on the shelf, *ale również* on the bus (w autobusie), on the sea (nad morzem)

- **at**: miejsce spostrzegane jest jako **punkt** w przestrzeni (a zatem wielkość danego miejsca nie gra roli), porównaj:

We arrived **in** Bracknell. — Dojechaliśmy do Bracknell (to jest cel naszej podróży).

ale: We arrived **at** Bracknell on our way to London. — Zatrzymaliśmy się w Bracknell po drodze do Londynu.

Inne przykłady:

at the bus stop, at Mary's place, at the station

ĆWICZENIE 114

Wstaw *in*, *on* lub *at*.

1. I'll meet you _____ the station.
2. They live _____ the High Street _____ number 36.
3. See that guy _____ the third row? He just spat _____ the steward.
4. There was a party _____ Mary's the other night.
5. I must have left the keys _____ the office.
6. Bob had a hard day _____ the office.
7. They bought a house _____ the river.

Przyminki **in**, **on**, **at** mogą również służyć do określania czasu,

- **on**: z nazwami dni tygodnia, nazwami dni świątecznych, datami np.:

on Monday, on Christmas Day, on the 13th of May, on Friday morning
(*ale*: last Friday in the morning)

- **in**: z nazwą miesiąca (jeśli nie jest poprzedzony liczebnikiem), datą (konkretny rok), porą roku, porą dnia, z różnymi jednostkami czasu w znaczeniu 'za' (pewien czas), gdy wypowiedź odnosi się do przyszłości lub 'przez/w ciągu' (jakiegoś czasu), gdy mówimy o wydarzeniach przeszłych, np.:

in May, in 2001, in winter, in the evening

I'll be ready **in** five minutes. — Będę gotów za pięć minut.

He fooled her out of her money **in** five minutes. — Wyciągnął od niej wszystkie pieniądze w ciągu pięciu minut.

- **at**: przy odczytywaniu czasu z zegara, z posiłkami, nazwami niektórych świąt:
at five thirty, at lunch time, at Christmas/Easter

ĆWICZENIE 115

Wstaw *in*, *on* lub *at*.

1. I saw him _____ breakfast _____ Monday morning. He looked ghastly!
2. We heard the news _____ three before it was officially disclosed _____ the evening.
3. See you _____ the concert.
4. We are flying to El Paso Texas _____ winter and coming back _____ Easter.
5. Ted says his book will be out _____ the next month or so.
6. The store was closed _____ Easter Sunday.
7. Did the Americans land _____ the Moon _____ 1969?

Przyimek **by** tłumaczyć można jako:

- **przez**: The book was written **by** Alistair MacLean.
- **przy**: The guide will be waiting **by** the gate.
- **przed/do**: They had finished **by** noon.
- **obok**: They walked **by** the bank.

Przyimek **by** występuje również przy określaniu środków transportu:

They're planning to go **by** plane. — Planują lecieć samolotem.

ĆWICZENIE 116

Wstaw przyimek *at* albo *by*:

1. He ought to have more sense than that _____ his age.
2. I will finish this work _____ Saturday.
3. She looked _____ him.
4. "Hamlet" was written _____ Shakespeare.
5. All this work is done _____ hand.
6. It is useful to have all one's reference books close _____ hand.
7. One could tell _____ the look on his face that he was tired.
8. Tell me _____ least one thing.

ĆWICZENIE 117

Wstaw przyimki: *before, during* albo *after*:

1. I like a cup of coffee _____ lunch.
2. Look _____ you jump.
3. Immediately _____ passing his final examinations he is going away for a long holiday.
4. Stop _____ it is too late.
5. Don't enter the classroom _____ a lecture.
6. He ran so quickly that he got there _____ me.
7. He publishes one book _____ another.
8. This invention was made _____ many fruitless experiments.

ĆWICZENIE 118

Uzupełnij zdania właściwymi rzeczownikami z poniższej listy. Ułatwieniem przy wyborze są wyróżnione przyimki.

bank, door, line, phone box, police station, queue, traffic lights, wall

1. There's someone **at** the _____ .
2. There's a real Picasso **on** the _____ .
3. I don't want to wait **in** that _____ .
4. Ring me at 6. I'll be waiting **by** the _____ .
5. Do not park **on** the double yellow _____ .
6. The hotel is **between** the _____ **and** the _____ .
7. Make a left **at** the next _____ .

ĆWICZENIE 119

Wybierz właściwą odpowiedź. W każdym wypadku tylko jedna jest poprawna.

1. He'll be back home on _____.
a. the evening b. Monday c. Christmas d. two hours
2. I know him by _____.
a. day b. heart c. lunch d. sight
3. She's arrived by _____.
a. midnight b. foot c. a car d. train
4. He gave up drinking _____ his first heart attack.
a. after b. during c. between d. because
5. We'll talk _____ the break.
a. on b. while c. in d. for
6. Julia stood on the balcony and stared at her lover _____.
a. beneath b. down c. down below d. under
7. I want to tell you something before Agnes _____.
a. arrives b. will arrive c. arrived d. arrival

Przyimek **in** znaczy 'w ...' (miejsce, spoczynek); przyimek **into** 'do ...', 'w ...' z biernikiem (kierunek, ruch). Porównaj polskie: „pływać w morzu” — „wyjść w morze”, „zgubić się w szczegółach” — „zagłębiać się w szczegóły”.

ĆWICZENIE 120

Wstaw przyimek *in* albo *into*:

1. We'll go _____ the details later on.
2. There are some nine million people _____ London.
3. Burns's poems have been translated _____ Polish.
4. This won't happen again _____ the next ten years.
5. The party began _____ the afternoon and went* on well _____ the night.
6. Don't go _____ the bedroom. Oh, you're already _____ it?
7. I always take my holiday _____ July.
8. Something new has come _____ his life.
9. Something like that happens only once _____ a lifetime.

Przyimek **of** znaczy 'z ...' (z dopełniaczem), np.:

one **of** my friends — jeden z moich przyjaciół,

najczęściej jednak służy do tworzenia *Possessive Case*, np.:

the Queen **of** England — królowa Anglii.

Przyimek **off** znaczy 'od ...', np.:

get **off** — wstać od ..., odejść od;

come **off** — oderwać się, odczepić itp.;

oznacza również 'z dala, w pewnej odległości', np.:

the house stands **off** the road — dom jest w pewnym oddaleniu od drogi.

ĆWICZENIE 121

Wstaw *of* albo *off*:

1. Get _____ the grass, don't trample on it.
2. Machines are made _____ metal.
3. From this hill you get a very good view _____ the whole city.
4. Speak _____ the devil.
5. The professor couldn't answer this question _____ hand.
6. A considerable part _____ the ruined city has already been rebuilt.
7. He fell _____ the top _____ the building and was injured.
8. Have you heard _____ the night train that went _____ the rails? There was considerable loss _____ life, quite a number _____ passengers being killed.

Przyimek **since** poprzedza wyraz albo wyrażenie oznaczające datę albo wydarzenie w przeszłości; przyimek **for** poprzedza wyraz albo wyrażenie, oznaczające czas trwania czynności albo stanu (patrz również ćw. 188—190).

ĆWICZENIE 122

Wstaw *since* albo *for*.

1. I have had no peace _____ she came.
2. John has lived here _____ the end of the war.
3. We'll go to Portugal _____ a couple of weeks.
4. We haven't seen each other _____ April.
5. The performance went* on _____ over four hours.
6. He has never returned home _____ 1985.
7. He didn't return home _____ a whole week.
8. It rained _____ three days without stopping.
9. It has been raining _____ Saturday.
10. _____ 1870 Italy has been a united country; before that date it was divided into petty States _____ well over a thousand years.

ĆWICZENIE 123

Wstaw przyimek *with* albo *without*.

1. If you go out _____ your coat, you will catch a cold.
2. These countries are at war _____ each other.
3. I am not satisfied _____ his answer.
4. If he doesn't want to come _____ us, we can do _____ him.
5. I could do _____ some help; in fact, I can't do _____ it.
6. I can read Shakespeare _____ the help of a dictionary, but not _____.
7. How long can you go on _____ smoking?
8. I have brought her _____ me; she wouldn't let me go _____ her.

ĆWICZENIE 124

Wstaw przyimek *to*, *from* albo *towards*.

1. _____ midnight I suddenly heard a suspicious noise.
2. This train goes _____ Warsaw _____ Cracow.
3. _____ the beginning _____ the end he was an excellent pupil.
4. I got a letter _____ my mother today; I must write _____ her at once.
5. Where does she come _____ ?
6. First we travelled South, but then we turned right, _____ the West.
7. Stop the children _____ making such a noise.

ĆWICZENIE 125

Wstaw właściwy przyimek.

1. I sailed from Warsaw _____ Płock.
2. We haven't been to England _____ ten years.
3. I could not see him because he was sitting _____ me.
4. The lamp was just _____ my head.
5. I have translated that short story _____ Polish.
6. I told him all _____ it.
7. They made a journey _____ the world.
8. Give it _____ your mother.
9. I was sitting _____ Mr Brown and Mr Smith.
10. You cannot buy things _____ money.
11. I saw a ring _____ her finger.
12. I know I am _____ friends.
13. They haven't met _____ 1980.
14. This knife is made _____ steel.
15. Wine is made _____ grapes.

ĆWICZENIE 126

W puste miejsca wstaw przyimki złożone z poniższej listy.

away from, down to, from under, off from, out for, out of, up to

1. He's still _____ breath after that chase.
2. The new job keeps me _____ home for most of the day.
3. With a malicious hiss the cat jumped out _____ the bed.
4. They always looked* _____ me and valued my advice.
5. We spent a delightful weekend in the mountains cut _____ the outside world.
6. She never even looked at me but at first I put* it _____ her shyness.
7. She shot me when I was reaching _____ my gun.

ĆWICZENIE 127

Przeczytaj uważnie poniższy list, a następnie w puste miejsca wstaw odpowiednie przyimki.

We stayed _____¹ your hotel _____² September last year, and we were so satisfied that we would like to return _____³ the end _____⁴ this summer. _____⁵ coming back home we told all our friends _____⁶ your amazing food and how we went swimming every day. I would therefore be interested _____⁷ booking a double room _____⁸ my wife and myself _____⁹ August 23 _____¹⁰ September 15 this year. Perhaps you'd like to let us know that this is alright?

VIII. Spójnik

Zakres użycia niektórych spójników *

Spójnik **and** oznacza zarówno 'i' (wyliczenie), jak i 'a' (przeciwstawienie). Spójnik **but** zasadniczo znaczy 'ale', nieraz stosuje się go w znaczeniu polskiego 'a'. Spójnik **yet** znaczy 'jednak', 'przecież', 'również nie'.

ĆWICZENIE 128

Wstaw spójnik *and*, *but* albo *yet*:

1. I want to go ____ I will go.
2. I want to go, ____ I can't go.
3. I would have already finished my work, ____ you keep talking to me.
4. Shakespeare, Wordsworth ____ Keats are among the greatest English poets.
5. Wordsworth ____ Keats were Romantic poets, ____ Shakespeare was a Renaissance artist.
6. Italy ____ Spain are European countries.
7. It was entirely his own fault, ____ I was sorry for him.
8. You ____ I will go tomorrow, ____ you mustn't tell anybody.

Spójnik **that** znaczy 'że'; spójnik **how** — 'jak', 'w jaki sposób'.

ĆWICZENIE 129

Wstaw spójnik *that* albo *how*:

1. I don't know ____ to do it.
2. Tell him ____ his essay is of very poor quality.

* Ćwiczenia z zakresu składni, zwłaszcza dotyczące budowy zdań złożonych (ćw. 494–528) są również ćwiczeniami na użycie spójników.

3. He told me _____ there was a letter for me.
4. At your age you ought to know _____ to behave yourself.
5. She didn't know _____ he was gone.
6. I was not sure _____ to answer him.
7. I don't think _____ I should answer him at all.
8. She doesn't believe _____ he is dead.
9. She doesn't know _____ to sing.
10. He saw at once _____ there was nothing more he could do.

ĆWICZENIE 130

But występuje w wielu konstrukcjach idiomatycznych, w których ma znaczenie odbiegające niekiedy od podstawowego 'ale'. Podaj polskie odpowiedniki poniższych wyrażzeń.

1. last but not least
2. last but one
3. There are no buts about it.
4. I'd be dead but for you.
5. They invited everyone but Sarah.
6. I'll do anything but this.
7. Who else but him?

Spójnik **or** znaczy 'albo', 'czy'; spójnik **nor** — 'ani', 'ani też'. Jeżeli w pierwszej części zdania występuje **either**, w drugiej musi być **or**, jeżeli **neither** to — **nor**.

ĆWICZENIE 131

Wstaw spójniki *either, or* lub *neither, nor*.

1. There is _____ time _____ money for this extravaganza.
2. You must believe in yourself, _____ else you will never succeed.
3. _____ you decide to do it, _____ I will have to.
4. Will you have tea _____ coffee?
5. I didn't want to do it, _____ did I have the time.
6. Don't buy apples _____ oranges.
7. You can go this way _____ that way.

Spójnik **but** wyraża, że pewna przyczyna, która mogła, albo powinna była udaremnić pewną czynność, istotnie zdołała ją udaremnić; spójnik **though** — że czynność jednak nastąpiła, pomimo istnienia takiego czynnika hamującego.

ĆWICZENIE 132

Wstaw spójnik *though* albo *but*:

1. He helped* me out _____ he hated me.
2. I should like to help you, _____ I'm too busy at the moment.
3. _____ I was very sleepy, I had to work on.
4. He cannot come now, _____ he will come in an hour.
5. He bought this book, _____ he did not have much money.
6. _____ I don't know the answer myself, I don't think it's a difficult question.
7. I wanted to go out, _____ it is still raining, so I won't.
8. I'm going out, _____ it is still raining.

Spójnik **when** znaczy 'kiedy' (tj. już po nastąpieniu czegoś albo w chwili, kiedy to coś następuje, jeżeli jest to czynność jednorazowa, krótkotrwała); spójnik **while** — 'podczas' (w ciągu trwania czynności albo stanu trwającego przez pewien, zwykle dłuższy, czas).

ĆWICZENIE 133

Wstaw spójnik *when* albo *while*:

1. _____ mother was preparing breakfast, Mary got all her school books ready.
2. The doctor came too late, _____ the patient was already dead.
3. _____ I have finished, I'll let you know.
4. I must buy some bread now, _____ the shops are still open.
5. I'll go back to Warsaw _____ my holiday is over.
6. I won't leave the seaside _____ the weather is so fine.
7. I will tell you everything _____ I have had a talk with the professor.
8. Don't interrupt anybody _____ they are speaking.
9. Make hay _____ the sun shines.
10. The curtain falls _____ the performance is over.

Wyrażenia **as ... as** używamy w zdaniach twierdzących i przeczących, wyrażenia **so ... as** tylko w zdaniach przeczących.

ĆWICZENIE 134

Wyraż to samo za pomocą konstrukcji z *as ... as* lub *so ... as*.

Przykład:

Blue cheese tastes good but I prefer cream cheese.

☛ *Blue cheese doesn't taste as good as (so good as) cream cheese.*

1. I go to bed late and so does Adam.
Adam _____.
2. We hoped that he would have come earlier.
He _____.

3. The armchair looks comfortable but it isn't really.
The armchair isn't _____.
4. A Polski fiat may be fast but a sports car is faster.
A Polski fiat _____.
5. He goes jogging twice a week and plays tennis every second day.
He doesn't go jogging _____.
6. Emma plays well but Aniela's absolutely fantastic.
Emma isn't _____.
7. We need you here. The sooner the better.
Come _____.
8. Kindly confirm our booking.
Would you be _____.

ĆWICZENIE 135

Przeczytaj poniższy tekst, a następnie uzupełnij go odpowiednimi spójnikami (*and, as, but, how, yet, neither, nor, that, though, while*).

I had to go away on business. I didn't want to go. My boss gave me no choice, _____¹. I didn't know _____² to refuse. _____³ did I know _____⁴ to break the news to my wife _____⁵ children. I was fully aware _____⁶ they had been hoping for a quiet weekend with me. I felt it was going to be difficult _____⁷ I didn't realise it would be hell. _____⁸ Alice _____⁹ the kids listened to my explanations. She started packing _____¹⁰ I was still talking. I hated to see her go and _____¹¹ I couldn't stop her. "She'll be back," I kept saying to myself after they were gone, "she isn't _____¹² cool _____¹³ all that." And it was then _____¹⁴ the phone rang. I answered it even _____¹⁵ I knew it would be more bad news. _____¹⁶ it was. My boss wanted to tell me I didn't have to go after all.

IX. Tworzenie i użycie czasów

1. Present Progressive

Present Progressive (zwany również Present Continuous) wyraża czynność odbywającą się w danej chwili, dokonywaną w chwili mówienia o niej, np.:

I'm looking for my keys. — Szukam kluczy (teraz).

The boss can't see you at the moment because he's talking on the phone. — Szef nie może pana przyjąć w tej chwili, bo rozmawia przez telefon.

Dla czasowników w formie Present Progressive charakterystyczne są takie określenia czasu, jak: *now, at the moment, today, these days*, itp.

Present Progressive może wyrażać czynność rozciągniętą w czasie, obejmującą chwilę obecną, chociaż niekoniecznie w tej chwili wykonywaną, np.:

I'm taking chemistry this semester. — W tym semestrze mam zajęcia z chemii (ale w tej chwili mogę być zajęty zupełnie czymś innym).

Present Progressive służy też do opisywania planów na przyszłość, zwłaszcza gdy wiemy, że czynione są starania, by plany te w niedalekiej przyszłości zrealizować, np.

Jimmy's getting married this Sunday. — Kuba się żeni w najbliższą niedzielę.

Porównaj Future, s. 126, ćwiczenia 203–216.

ĆWICZENIE 136

Uzupełnij zdania dobierając właściwy czasownik z poniższej listy i stawiając go w formie Present Progressive.

beat, come, do, get, go, have, hope, knock, laugh, stay, take, work

1. They _____ their Spanish lesson.

2. She _____ her homework.
3. Just look at him, he _____ his baby sister!
4. Listen, somebody _____ at the door.
5. For the time being Anne _____ in New York.
6. I _____ for a walk now. _____ anybody _____ with me?
7. Call back in twenty minutes. He _____ his bath now.
8. We _____ on this project together but she _____ all the money.
9. I _____ to see her again one of these days.
10. Why _____ everybody _____ ? I really don't think it's funny.

ĆWICZENIE 137

Uzupełnij zdania, wpisując czasowniki w formie Present Progressive.

1. What's that music?
Anna _____ the piano.
2. Bob, the phone _____ in the hall. Can you answer it for me, please?
3. _____ to the radio now?
No, I'm not. Why?
4. Don't even talk to her now. She _____ a letter to her new boyfriend.
5. Turn* the TV on. Arsenal _____ Liverpool. I must watch the game!
6. Don't go in there. He _____ a phone call.
7. Dad's out because he _____ shopping, Mum _____ dinner in the kitchen and Eddie _____ the mess in his room. So why _____ you _____ anything?
8. They _____ this letter surface mail. It's much cheaper.

ĆWICZENIE 138

Zapytaj, czy poniższe informacje są prawdziwe.

Przykład:

John / laugh / you

☛ *Is John laughing at you?*

1. Mary / stay / her cousin
2. John / lead / the way
3. Babs / read / a play
4. your baby brother / drink / bloody mary
5. they / talk / the Loch Ness monster
6. he / bring / his sister / the party
7. Tom and Alice / sleep / the same room
8. we / have guests / dinner / tonight
9. you / tell me / the truth
10. still / rain

ĆWICZENIE 139

Zaprzecz podanym informacjom. Wykorzystaj sugestie w nawiasie.

Przykład:

He's laughing at you. (*brother*)

➤ He isn't laughing at you. He's laughing at your brother.

1. They're sending it to Tim. (*to Betty*)
2. Lisa's having supper. (*Angie*)
3. She's smoking her first cigarette. (*her grandfather's pipe*)
4. He's watching the news. (*horror movie*)
5. She's coming out of the building with a policeman. (*alone*)
6. Paddy's running to the station. (*sweetshop*)
7. We're coming back tomorrow. (*on Sunday*)
8. She's talking to her doctor about it. (*her lawyer*)
9. She's giving us too little homework. (*too much*)
10. I'm waiting for the milkman. (*the postman*)

2. Present Simple

Present Simple używamy:

- dla wyrażenia stanu lub czynności charakteryzującej podmiot w sposób stały, np.:
He is a good musician. She likes to dance.
- dla wyrażenia czynności, która jest stała, codzienna lub często się powtarza:
He often drinks beer. She eats very little meat. We always have breakfast at eight.
- dla wyrażenia sądu ogólnie uważanego za prawdziwy (często w przysłowiach):
To understand means to forgive.
- zamiast czasu przyszłego dla wyrażenia bliskiej przyszłości (najczęściej dla czynności z góry zaplanowanej):
We leave for Berlin on Wednesday. (patrz Future, ćw. 216).
- w zdaniach podrzędnych czasowych i warunkowych, gdy w zdaniu głównym występuje czas przyszły (tj. po spójnikach **if**, **when**, **as soon as**, etc.):
When I am old I will live in the country (zamiast czasu przyszłego: gdy będę stary...).
I'll go to the theatre if I have time (jeżeli będę miał czas).
- dla ożywienia opowiadania, np.:
I was sitting in my armchair quietly reading a book when suddenly Tom rushes in and cries: "Look here! Mary's coming tomorrow" (Tomek wpada i woła — zamiast czasu przeszłego).

- dla wyrażenia czynności wykonywanej w danym momencie, gdy czasownik nie posiada formy ciągłej (patrz s. 89).
- zamiast Present Perfect w wypadku czasowników, jak: *to learn, to hear, to be informed, to forget*, np.:

I am informed he is writing a new play (poinformowano mnie ...).

I hear there is no meeting today (dowiedziałem się ...).

ĆWICZENIE 140

Przeprowadzasz z kolegą wywiad do gazetki szkolnej. Dowiedz się:

1. gdzie mieszka
2. skąd pochodzi
3. kiedy ma lekcje angielskiego
4. o której wstaje
5. co zwykle robi po szkole
6. gdzie spędza wakacje i ferie zimowe
7. jak często chodzi do kina
8. ile zna języków obcych
9. gdzie pracują jego rodzice
10. jakie książki lubi czytać

Na przykład:

w punkcie pierwszym (gdzie mieszka) możemy zapytać:

☛ *Where do you live?*

ĆWICZENIE 141

Uzupełnij zdania, tłumacząc czasowniki w nawiasach na język angielski i stawiając je w formie Present Simple. Pamiętaj o końcówce *-s* w trzeciej osobie liczby pojedynczej!

1. We (*mieszkamy*) in Warsaw.
2. Mary (*pali*) a lot.
3. They (*piją*) too much coffee.
4. My children never (*bawią się*) in the morning.
5. He (*zna*) some beautiful love sonnets.
6. It's OK. We always (*śpimy*) well.
7. Tom (*chodzi*) to school in the Bronx.
8. So you really (*chcesz*) to buy a new TV set?!
9. Emma (*zaczyna*) her new job next month.
10. He usually (*kończy*) at one.

ĆWICZENIE 142

Opowiedz jak wygląda typowy dzień Toma Morgana. Wykorzystaj poniższe notatki.

“A day in the life of a bank clerk”:

6:30 get up

cold shower

dress

7:15 breakfast

news on the radio

8:00 drive to bank

9:00–4:00 at the bank (2:00 — lunch break)

5:00 back home

6:00–9:00 — plans to change his life!

A oto kilka zdań na temat pana Browna. Popraw błędne informacje.

He gets up at about seven, takes a hot bath and leaves hurriedly. It takes him less than ten minutes to get to the town hall, where he works. He has lunch after he gets back home at one. He loves his job.

ĆWICZENIE 143

Zbuduj zdania dobierając odpowiednie elementy z kolumn 1, 2 i 3.

He	have	this passage.
She	need	very good.
They	wants to translate	new glasses.
This apple	must be	for her little brother.
The doctors here	always waits	a lot of work to do.

Formę pytającą i przeczącą czasu Present Simple tworzymy z pomocą *do* i *does*, np.:

I **don't** like to get up early.

He **doesn't** remember your name.

Does she leave next week already?

ĆWICZENIE 144

Uzupełnij poniższe informacje komentarzem w formie przeczącej, wykorzystując sugestie w nawiasach.

Przykład:

Barbara teaches Italian. (*French*)

➤ *Barbara teaches Italian but she doesn't teach French.*

1. She lives on the second floor. (*the Browns*)
2. He sings better than me. (*dance*)
3. Uncle comes to see us every Sunday. (*Grandpa*)
4. He expects us tomorrow. (*them*)
5. I usually stay* up late. (*get up*)
6. She wants a new dress. (*a new boyfriend*)
7. He has a beautiful wife. (*any children*)
8. They keep a snake at home. (*a dog*)
9. She loves my money. (*me*)
10. He knows all the right questions. (*any answers*)

ĆWICZENIE 145

Zapytaj, wykorzystując informacje podane w nawiasach.

Przykład:

I like coffee. (*she*)

☛ I like coffee but does she like coffee, too?

1. They use the computer room every Monday. (*Friday nights*)
2. Fanny knows a lot of foreigners. (*any foreign languages*)
3. So you like that silk dress of mine. (*me*)
4. They sell tennis rackets. (*buy*)
5. We get the National Geographic regularly. (*Playboy*)
6. He loves spending money. (*earning it*)
7. Some women wear woollen stockings in summer. (*sensible women*)
8. She eats too much. (*drink*)
9. You have a wonderful car. (*a driving licence*)
10. He lives in New York. (*his mother*)

Jeżeli **wyraz pytający**, od którego zaczynamy pytanie jest podmiotem lub częścią podmiotu zdania pytającego — pytanie takie ma szyk zwykły i wszystkich czasowników (a nie tylko posiłkowych i modalnych) używamy bez *do* np.:

Who helps you?

Which of your friends speaks English?

What happened?

ĆWICZENIE 146

Nie dosłyszałeś informacji wyróżnionych w poniższych zdaniach. Zapytaj o nie.

Przykład:

I know **the people present**.

☛ Who do you know?

1. She goes to the Alps **because she loves skiing**.
2. **The 22nd of December** is the shortest day in the year.
3. **Diana's** listening to the news.
4. Lisa comes **from France**.
5. **My brother** knows the code.
6. Robert's boat is **white**.
7. The **green** light means "go".
8. Bob loves **her** dearly.
9. **Bob** loves her dearly.
10. Bob loves her **dearly**.

ĆWICZENIE 147

Przeczytaj, co mówi pani Harris o swoim mężu, a następnie ułóż pytania do podanych odpowiedzi.

Well, he usually gets home at 3:30 but today he's already two hours late. The concert begins in an hour and they can't begin without him, can they? He's the best opera singer they've got. The director's going to be absolutely furious.

1. A: _____ waiting _____ ?
B: My husband, of course.
2. A: _____ ?
B: About 3:30.
3. A: _____ ?
B: To a concert.
4. A: _____ ?
B: At 6:30.
5. A: _____ ?
B: He's an opera singer.

ĆWICZENIE 148

Połącz ze sobą opisy sytuacji (A-F) w kolumnie lewej z pasującymi do nich komentarzami (w formie zdań przeczących) z kolumny prawej.

- A. She works on the night shift.
- B. She wants to lose ten pounds.
- C. They're getting divorced.
- D. Forget about it.
- E. Her boyfriend's late again.
- F. Leave me alone!

1. He doesn't love her.
2. He doesn't have any sense of time.
3. She doesn't go to bed before dawn.
4. I don't talk to strangers.
5. I don't want you to worry.
6. She doesn't buy chocolate cakes.

Aby zrozumieć różnicę w użyciu Present Simple i Present Progressive należy sobie zdać sprawę, iż Present Progressive wyraża pewien dokonujący się proces, coś co trwa w danym momencie, np.:

Prices **are going up**. — Ceny idą w górę.

She **is growing** pale. — Ona blednie.

The wind **is getting** up. — Wiatr wzmaga się (tj. obserwuję to zjawisko).

Różnicę w użyciu tych form widać wyraźnie przy porównaniu następujących zdań:

He **studies** Latin. — Uczy się łaciny (= w szkolnym programie jest taki przedmiot)

He's **studying** for the exam. — Teraz właśnie przygotowuje się do egzaminu.

He **is reading** aloud. — On czyta głośno (teraz, w tej chwili).

He **reads** a lot. — On dużo czyta (wiele czyta na ogół).

ĆWICZENIE 149

Połącz pytania z pasującymi do nich odpowiedziami:

A. When are they leaving for London?	1. Cigarettes, mostly.
B. Where do they live?	2. At the baker's.
C. What does he spend all that money on?	3. About twenty.
D. Why is she screaming?	4. On Tuesday.
E. Who does she study with?	5. Ten pounds each.
F. Who remembers their address?	6. Miss Crawford, I think.
G. Where do they always meet?	7. I do.
H. What are they going to do?	8. She's afraid of mice.
I. How many new drawings do they have?	9. In Plymouth.
J. How much are they?	10. Rob the bank.

ĆWICZENIE 150

W następującym dialogu czasowniki w nawiasie postaw w odpowiedniej formie: Present Simple lub Progressive.

- What you (1. *do*) out here at this time?
- I (2. *wait*) for the results.
- Oh, you (3. *mean*) your chemistry exam?
- Chemistry? No, I (4. *take*) chemistry next semester. It's my French I'm worried about.
- But you (5. *speak*) perfect French! You (6. *waste*) your time here. Come on, there's a party at Henry's tonight and everybody (7. *come*). And that includes your favourite Bradley girl! So, what you (8. *say*)?

- Thanks, Pete but I (9. *think*) I'd better stay and wait. Ms. Dickinson always (10. *say*) that my French is not good enough and that this semester I (11. *put**) her patience to the test. I just (12. *know*) I'm going to get it this time.
- Come* off it, Mike! You (13. *be*) impossible. It's no secret that nobody (14. *flunk*) French in this school. And incidentally, why you (15. *call*) her Ms. Dickinson?
- Well, I'm not going to call her 'mum' in class, that's for sure.

Niektóre czasowniki, np. wyrażające czynności zmysłów lub stany uczuciowe, rzadko występują w formie Progressive. Są to m.in.:

appear	detest	know	remember
be	feel	like	result
believe	forget	love	see
belong	forgive	mean	seem
care	hate	mention	signify
consist of	have	mind	suppose
consider	hear	please	want
depend	hope	possess	wish
desire	imagine	recognize	understand

Czasowniki te użyte w formie Progressive mają na ogół inne znaczenie lub też wyrażają osobistą reakcję.

Present Progressive

I'm considering his offer. — Zastanawiam się nad jego ofertą.
 You're imagining things, my dear! — Tak ci się tylko wydaje, kochanie!

Present Simple

I consider him a brilliant teacher. — Uważam go za wspaniałego nauczyciela.
 I imagine it's a mistake. — Przypuszczam, że to błąd.

See używamy w formie Progressive w wyrażeniach *see off* (odprowadzać), *see to* (dopilnować), *see about*, np.:

Who is seeing mother off?

Be używamy w formie Progressive najczęściej w stronie biernej, np.:

He is being watched.

Występuje również w niektórych konstrukcjach z przymiotnikami, jeżeli przymiotnik nie charakteryzuje podmiotu w sposób stały, np.:

She is being stupid about it.

Have ma znaczenie *to enjoy* w zdaniu:

We were having a wonderful time!

Występuje również w zwrotach, jak:

She is just having her hair cut.

We are having dinner.

ĆWICZENIE 151

Uzupełnij zdania czasownikami podanymi w nawiasach, nadając im właściwą formę czasu Present Simple lub Present Progressive.

1. Believe me, I (tell) you the solemn truth!
2. He certainly (deserve) his misfortunes.
3. I (not think) I should stop you any longer, Mrs Jones.
4. I (live) from hand to mouth.
5. "Suppose we changed the subject", the March Hare interrupted, yawning. "I (get) tired of this". (*Alice's Adventures in Wonderland*, Lewis Carroll)
6. "Nothing (upset) me like a child's crying". (Galsworthy)
7. Your boss (ask) for you on the telephone.
8. Well, I (suppose) it's silly to be excited!
9. "Shut up if you (not mind)! I (not feel) too good." (Gielgud)
10. I (see) that you (prepare) a very long speech. You (go) to a meeting?

Present Progressive używamy również ze specjalnym odcieniem emocjonalnym dla wyrażenia osobistej reakcji lub dla zwrócenia uwagi, wzbudzenia zainteresowania, czy też wywołania czyjejs reakcji.

What are you staring at? (zainteresowanie lub podejrzenie)

You are being kind! (wdzięczność lub sarkazm)

You're longing to contradict, I know. (dla wywołania sprzeciwu)

People are beginning to notice things. (dla zwrócenia uwagi)

Dla wyrażenia czynnika emocjonalnego zamiast Present Simple użyjemy Present Progressive nawet wówczas, gdy czynność powtarza się, np.:

You're continually doubting my words. — Stale wątpisz w prawdziwość mych słów.

Dla właściwego zastosowania Present Progressive należy dobrze zdać sobie sprawę z nastawienia osoby mówiącej.

Wskazówki sceniczne wyrażone są w Present Simple, bowiem nie chodzi tu o wskazanie, iż czynność odbywa się w danym momencie, lecz o zwykłą instrukcję dla aktora, np.:

Goes out and passes Marlow in the doorway. (Galsworthy)

ĆWICZENIE 152

Uzasadnij użycie Present Simple, bądź Present Progressive w poszczególnych zdaniach:

1. I'm seriously considering selling* out.
2. I consider it a serious mistake.
3. I don't know what you are talking about!

4. I hear there is a possibility of war in North Africa.
5. He's not breaking my bike, is he?
6. If you don't mind, I'll come as I am.
7. She's leaving for Greece next week.
8. I'm listening hard but I can't hear anything.
9. He's forever finding fault with me!
10. He's being very patient about it!
11. She is walking along the beach.
12. They're renting a house on the river for the summer.
13. The Archbishop comes from the vestry, and joins the group between Charles and Bluebeard. (Shaw)
14. She's wasting your time!
15. He doesn't take* up his duties till next session.

ĆWICZENIE 153

Zapoznaj się z poniższymi sytuacjami, a następnie odpowiedz na odnoszące się do nich pytania. Zwróć szczególną uwagę na zdania i pytania zawierające formy Present Simple i Present Progressive.

- A. Jack is a tennis player. He's in his room now, newspaper in front of him, trying to relax before the match.
 1. Is John playing tennis?
 2. What does he do?
 3. What is he doing?
- B. Mrs Pike is an English teacher. She's at home now with her little son, Simon. His toys are scattered all over the floor.
 1. Does she teach?
 2. Is she teaching?
 3. What is she doing?
 4. Does Simon work?
- C. Mrs Pike is at school with her students. Her husband is at home with the baby.
 1. Does she play with her baby?
 2. What is she doing?
 3. Is her husband teaching English?
 4. Does Simon play at home?
- D. Nancy is a bus driver. She's at a table now with a fork in her hand and there's a beefsteak on a plate in front of her.
 1. What does Nancy do?
 2. What is she doing?
 3. Does she eat meat?
 4. Is she working?

3. Simple Past

Końcówka Simple Past czasowników regularnych **-ed** ma wymowę:

- a) |d| po samogłoskach i spółgłoskach dźwięcznych (oprócz d), np.: *carried* ['kærid], *lived* [lɪvd]
- b) |t| po spółgłoskach bezdźwięcznych (oprócz t), np.: *helped* [helpt]
- c) |ɪd| po d, t, np.: *visited* ['vɪzɪtɪd], *ended* ['endɪd].

ĆWICZENIE 154

Uzupełnij zdania. Czasowniki z poniższej listy postaw w formie Past Simple.

appear, cry, enjoy, seem, show, stay, talk, thank, want, work

1. I _____ to discuss the problem with you yesterday.
2. My name _____ in the local newspaper after the conference.
3. I believe he _____ in our office two years ago.
4. We _____ at the Grand last month.
5. He _____ very tired when I last _____ to him.
6. We _____ them for their kindness.
7. He _____ us his library.
8. The child _____ bitterly after the accident.
9. I _____ going to the theatre when I was in town.

Simple Past używamy dla wyrażenia czynności, która odbyła się w przeszłości i nie posiada żadnego związku z teraźniejszością. Zerwanie związku z teraźniejszością wyraża się przez przysłówki i określenia czasu, jak np.:

I spoke to him **yesterday**.

I saw him **last night**.

albo przez zdanie czasowe, np.:

I lived in Cracow **when I was a boy**.

lub też użycie Simple Past wynika z kontekstu czy sytuacji, np.:

Did you hear the knocking? — Czy słyszałeś pukanie? (Ktoś pukał przedtem).
I spent the sixties in Paris. Were you there, too? — Spędziłam lata 60.
w Paryżu; czy też tam wtedy byłeś?

Simple Past występuje w opowiadaniu:

The snow **lay** on the ground frozen into a hard thick crust. (Dickens)

She **saw** herself as a young girl walking beside the lake.

She **wore** the flounced and feminine muslins of 1860. (Sackville West)

Simple Past występuje również w mowie zależnej w zdaniu podrzędnym, gdzie w języku polskim występuje czas teraźniejszy, np.:

He told us she **was** one of his best students.

(patrz s. 142—145 — Następstwo czasów oraz s. 302—311 — Mowa zależna). Simple Past występuje też w zdaniach warunkowych (patrz s. 292—293 — Okresy warunkowe oraz s. 300 — Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie).

Częstotliwość w przeszłości określa się często przez **used to** lub **would**, np.:

He **used to** come for a chat.

He **would** read a lot of detective stories. (patrz ćwiczenia 300—302)

ĆWICZENIE 155

W każdym z poniższych przykładów tylko jedno z podanych dwóch nazwisk ma wyraźny związek z osobą, rzeczą itp. z kolumny drugiej. Ustal, jaki to związek, a następnie opowiedz o nim tak, jak w przykładzie:

Queen Victoria / Napoleon — Waterloo

☛ *Queen Victoria didn't fight at Waterloo. Napoleon did.*

1. Christopher Columbus / Marco Polo	— America
2. Graham Bell / James Watt	— the steam engine
3. Henry VIII / Henry V	— six wives
4. William Shakespeare / Charles Dickens	— "Hamlet"
5. Wolfgang Amadeus Mozart / Giuseppe Verdi	— Aida
6. Mother Teresa / Florence Nightingale	— Nobel Prize for Peace in 1979
7. Francis Ford Coppola / Andrzej Wajda	— "The Godfather"
8. Pablo Picasso / Leonardo da Vinci	— the Mona Lisa
9. Neil Armstrong / Yuri Gagarin	— the Moon
10. Charles Lindbergh / the Wright brothers	— the Atlantic Ocean

ĆWICZENIE 156

Jakich czasowników brakuje w poniższych zdaniach? Postaw je w formie Past Simple oraz dodaj właściwe określenie czasu (*last week, yesterday, a moment ago* itp.).

1. The telephone bell _____ .
2. We _____ the poem by heart.
3. The doctor _____ father to stop smoking.
4. He _____ me the same question over and over again.
5. She took the book and _____ the opening lines.
6. We _____ all the extras in that little shop.
7. He _____ up at 6:00 and yet _____ his train.
8. This _____ 5 pounds a piece.
9. She _____ a fortune for the picture but it was worth it.
10. It was too dark so I never _____ a thing but I think I _____ him take a shower.

ĆWICZENIE 157

Połącz odpowiednie fragmenty z obu kolumn, tak aby utworzyć dziesięć sensownych zdań opisujących przeszłość.

A. Last night we had	1. their first match.
B. She spoke	2. the news on the radio.
C. The French team won	3. a pleasant weekend with the Joneses.
D. Winnie found	4. physics with passion.
E. Maggie broke	5. Swedish at the meeting.
F. That's when I heard	6. for Australia.
G. Old Hartley taught	7. her leg in that accident.
H. Jackie stormed*	8. dinner at six.
I. She left	9. out of the room.
J. Barbara and I spent	10. a pearl necklace on the beach.

ĆWICZENIE 158

Uzupełnij poniższe zdania czasownikami w formie Past Simple. Uporządkuj zdania według kolejności wydarzeń, a dowiesz się, co zaszło wczoraj w nocy w mieszkaniu państwa Collinsów.

be, break, can, come, hurt, jump, knock, open, see, strike, walk, wake*

1. I _____ him over with one blow.
2. I _____ a suspicious-looking individual in the hall.
3. Mother _____ absolutely furious: Doctor Smith _____ to have a look at father and I _____ his leg and _____ his arm.
4. I _____ to the door and _____ it quietly.
5. The clock _____ twelve when I _____ up.
6. I _____ on him without a moment's hesitation.
7. I _____ hear some noise coming from downstairs.

ĆWICZENIE 159

Jack Collins tłumaczy się ze swojego niefortunnego ataku na doktora Smitha (por. ćw. 158). Pomóż mu, budując zdania przeczące z wykorzystaniem podanych sugestii.

Na przykład:

know / it was Dr. Smith

☛ *I didn't know it was Dr. Smith.*

1. see / his face
2. want / hurt him
3. sleep well / last night
4. notice / mum / in the hall
5. clock / strike / eleven
6. mum / tell me / father's illness
7. hear / father's voice / bedroom
8. have time / call / police

ĆWICZENIE 160

Anna zmieniła pracę. Powiedz, co robiła, a czego nie robiła w poprzedniej pracy (*previous job*), a potem opowiedz o dniu dzisiejszym, na przykład:

*Last year I worked as a secretary. Every day I read long letters but I didn't ...
Now I'm a teacher and I don't read letters any longer but ...*

previous job		present job
+	read letters	-
-	read newspapers	+
+	write reports	+
+	send faxes	-
+	speak / important people / the phone	-
+	go / conferences	+
-	have long holidays	+
-	take a lunch break	+
+	earn a lot	-
-	like the job	+

ĆWICZENIE 161

Uzupełnij zdania czasownikami z listy. Czasowniki postaw w formie Past Simple.

burst, drive, fall, feel, intend, know, leave, lose, put, rise, roll, shake*

1. I _____ none of them and I _____ to keep it that way.
2. The girl _____ out laughing but Oliver _____ her hand tremble.
3. I _____ on the brute so unexpectedly that he _____ his balance and _____ on the floor.
4. He _____ from his desk, _____ my hand with a smile and then _____ a gun to my head.
5. She _____ hurriedly and _____ full speed home.

ĆWICZENIE 162

Wyraż zdziwienie, brak pewności lub szukaj potwierdzenia dla swoich domysłów, używając formy przecząco-pytającej. Wykorzystaj sugestie w nawiasie.

Przykład:

I think I know this article. (*read in class*)

➤ *Didn't we read it in class?*

1. It's funny, though, that she never called me last night. (*remember / phone number*)
2. I must have heard this song. (*they / sing / after the show*)
3. What do you mean you don't understand? (*I / explain / the lecture*)
4. About that bill, Mary. (*we / pay / yesterday*)
5. And just where are the stamps? (*send / you / post office*)
6. But he had plenty of time! (*leave him for three hours*)
7. She almost drowned in that lake. That's strange. (*he / teach / swim*)
8. I'm sure she appreciated his efforts. (*thank / his kindness*)
9. Where is the waiter? (*ask / cup of coffee*)
10. And after you got back home? (*hear / anything*)

ĆWICZENIE 163

Przeczytaj o tym, co przydarzyło się Piotrowi:

Peter and Nancy lived in Hammersmith. When their children were born Peter gave* up his job to look* after them. He wanted his wife to have a life outside the home and he enjoyed staying with the children. Nancy had a good job as a journalist (she got 300 pounds a week), so he also bought food, cleaned the house and cooked. He began to appreciate what women did at home. A year later Nancy went* off with a fellow journalist.

Piotr nie chce się przyznać, co się naprawdę stało. Popraw jego wersję wydarzeń, formułując odpowiednie zdania przeczące.

Przykład:

When our children were born, Nancy gave up her job.

➤ *When their children were born, Nancy didn't give up her job. He did.*

1. She wanted to look* after the kids.
2. I applied for a job.
3. I got a decent job as a journalist.
4. Nancy stayed home and cooked.
5. She cleaned the house.
6. She bought food.
7. She still loved me but I wanted a change.
8. I met another girl.
9. I left Nancy.

ĆWICZENIE 164

Do poniższych odpowiedzi utwórz pytania za pomocą odpowiednich wyrazów pytających: *who, where, when, how many, what time* itp. Odpowiedzi nawiązują do danych z poprzedniego ćwiczenia.

1. _____ ?
In Hammersmith.
2. _____ ?
They had two children.
3. _____ ?
Peter did.
4. _____ ?
Because he wanted to look* after the kids.
5. _____ ?
She worked as a journalist.
6. _____ ?
About three hundred pounds.
7. _____ ?
Food.
8. _____ ?
What women did at home.
9. _____ ?
A year later.
10. _____ ?
For a fellow journalist.

ĆWICZENIE 165

Podaj w formie twierdzącej zastępując wyróżnione słowo innym.

Przykład:

He didn't speak about it **at** the conference.

➤ He didn't speak about it *at the conference* but he spoke about it **after** the conference.

1. I didn't ask them the way to **the hospital**.
2. Did you meet that friend of yours **last Sunday**?
3. He didn't shut **the door** on his way out.
4. Did she drive **a Peugeot** to the office?
5. The doctor didn't let him **smoke**.
6. Did she get **twenty** dollars an hour?
7. She didn't go to school in **Nairobi**.
8. Did you know he wrote **poems**?
9. I didn't hit the guy **on the head**.
10. Did she lie* down **after** dinner?

ĆWICZENIE 166

Anna i Piotr są przyjaciółmi. Dzień wczorajszy nie był dla nich zwykłym dniem. Uzupełnij poniższe zdania, porównując dzień powszedni Anny i Piotra z wczorajszym świętem.

Na przykład:

_____ but last night he slept badly.

➤ *He usually sleeps well at night but last night he slept badly.*

1. _____ but yesterday he got* up at six.
2. _____ but yesterday he had no breakfast.
3. _____ but yesterday he took* a day off.
4. _____ but yesterday he wore his best Sunday suit.
5. _____ but yesterday he drove a Mercedes.
6. _____ but yesterday they met in the morning.
7. _____ but yesterday he gave her a diamond ring.
8. _____ but yesterday they ate at an expensive restaurant.
9. _____ but yesterday they went home together.

Anna and Peter got married yesterday.

ĆWICZENIE 167

Z podanych słów ułóż zdanie tak jak w przykładzie, dobierając właściwe czasowniki z listy.

get, go, have, kiss, make, meet, quarrel, watch

Przykład:

I / coffee — tea/ breakfast

➤ *I usually have coffee for breakfast but yesterday I had tea.*

1. she / home / six — midnight
2. the Browns / horror movies — comedy / TV
3. Johnny / wife / before — after lunch
4. we / the park — the police station
5. Willy / lunch / canteen — wine bar
6. I / arrangements / Ms Rees — Mr Thompson
7. I / Mary / on the cheek — on the mouth
8. he / for a walk / Nancy — her sister

Na pytania rozpoczynające się od **did**, **were**, **was** itp. często dajemy krótką odpowiedź, powtarzając właściwy operator, na przykład:

Did you speak to him?

Yes, I **did**. (No, I **didn't**)

Na pytania o uzupełnienie (rozpoczynające się od **when, where**, itp.) odpowiadamy bez użycia operatora: albo całym zdaniem, albo podając właściwą informację, na przykład:

When did you see them?

Yesterday. *albo*: I saw them yesterday.

ĆWICZENIE 168

Odpowiedz krótko na pytania dotyczące poniższego tekstu.

I hated my Bladen Junior School. I was naughty in class. I always got there late and I was lazy. One day my teacher told me he wanted to see my parents. I got* into a panic. I didn't want Dad to know. He believed I came* out top in all tests and exams. So I decided to call the school pretending to be my own father. A friend taught me a trick that would change my voice over the phone. Here is what happened:

Me: I'd like to inquire about Peter Rodman.

My teacher: And who's speaking?

Me: Oh, this is my father, Andrew Rodman.

1. Where did Peter go to school?
2. Did he like his school?
3. How often did he get to school on time?
4. Was he a good student?
5. What did Peter's teacher tell him?
6. Why did Peter get* into a panic?
7. Did his father know about Peter's problems?
8. Who did he call?
9. Who did he learn the trick from?
10. What was his father's name?

Na pytania o podmiot najczęściej dajemy krótką odpowiedź, zawierającą właściwy operator, na przykład:

Who brought it?

Peter **did**.

What surprised you most?

Her answer (**did**).

Which of them is taller?

Tim **is**.

ĆWICZENIE 169

Ułóż pytania do tekstu z ćwiczenia 168 tak, aby pasowały do podanych odpowiedzi. W większości wypadków do każdej odpowiedzi można ułożyć po kilka pytań.

1. _____ ?
No, he wasn't.
2. _____ ?
His teacher did.
3. _____ ?
Peter did.
4. _____ ?
A trick.
5. _____ ?
No, it wasn't. It was his father's name.

ĆWICZENIE 170

Daj krótkie odpowiedzi. Wykorzystaj sugestie podane pod ćwiczeniem (zob. też ćw. 354).

1. Who wrote "David Copperfield"?
2. Who was the president of France in 1994?
3. What city is the capital of the USA?
4. Which is the shortest month of the year?
5. Who invaded Poland on the seventeenth of September 1939?
6. Who discovered the law of gravity?
7. What British passenger ship sank in 1912 after hitting an iceberg?
8. Who was defeated at the battle of Waterloo?
9. Who was the longest-ruling monarch in English history?
10. Who rode through Coventry with no clothes on?

Lista możliwości do wyboru:

Charles Dickens, February, Lady Godiva, François Mitterand, Napoleon, Newton, the Red Army, the Titanic, Queen Victoria, Washington, DC

ĆWICZENIE 171

Połącz pytania z odpowiedziami.

A. Was the door bolted when you came home last night?	1. Who knows, maybe she just loved him after all.
B. How much did he pay for the new suit?	2. James Watt did.
C. Where did you learn your French?	3. I was panic-stricken. I couldn't move.
D. Was he really that good?	4. I'm sure it was.
E. Why did she marry that jerk?	5. I was lucky to have a great teacher.

F. When did he lose control of the car?	6. Baggage handlers were on strike.
G. Which article did you like best?	7. A fortune, believe me.
H. Do you happen to know who
invented the steam engine?	8. Better than I expected.
I. Why did you take so long?	9. None of them, to be absolutely
honest.
J. How did you feel when you noticed
the fire?	10. Right there at the traffic lights.

ĆWICZENIE 172

Uzupełnij następujące zdania:

1. I _____ Dickens's "Oliver Twist" last week.
2. She _____ in Chelsea when she was a girl.
3. We _____ our winter holidays in Zakopane last year.
4. He _____ as a miner before the war.
5. Galsworthy _____ "The Silver Box" in 1906.
6. We _____ to the opera last Sunday.
7. He _____ his leg in the mountains last year.

4. Past Progressive

Past Progressive wyraża czynność dokonującą się w określonym momencie w przeszłości. Używamy go:

1. dla wyrażenia czynności, która rozpoczęła się przed pewnym momentem w przeszłości i trwała w tym momencie, np.:

At half past seven he **was** still **talking** on the phone (w znaczeniu, że zaczął rozmawiać wcześniej i jeszcze rozmawiał o 7.30).

2. dla wyrażenia czynności przeszłej, która odbywała się w tym czasie, gdy nastąpiła inna czynność przeszła, np.:

She **was singing** when I **began** to speak to her.

When he **came** in his daughter **was running** round the table.

Czasem, dla wyrażenia dwóch czynności równoczesnych w przeszłości, używa się w zdaniu głównym i podrzędnym Past Progressive, np.:

She **was sewing** while I **was playing**.

While I **was speaking** about my future she **was thinking** of something else.

3. dla wyrażenia czynności, która w sposób ciągły wypełniała jakiś okres w przeszłości, np.:

I **was working** in the garden all day yesterday.

(Czasowniki nie używane w formie *progressive* patrz s. 89).

ĆWICZENIE 173

Uzupełnij poniższe zdania formami Past Progressive czasowników z listy.

dig, feed, fire, listen, plan, play, rain, talk, walk, wait

1. We didn't go out because it ____ .
2. I'm sorry but when they phoned I ____ just ____ the baby.
3. When she ____ the piano we all heard a shot outside.
4. I ____ along the beach when I saw your ex.
5. They ____ on the convoy while we ____ in ambush.
6. They ____ to his lecture when the lights went* off.
7. When he ____ in his garden he found a silver coin.
8. I ____ to John's wife when that idiot came running in.
9. I ____ a delightful evening with Kate when her sister asked me to marry her.

ĆWICZENIE 174

Wybierz właściwą formę.

1. As Emma (got*, was getting) off the bus she broke her leg.
2. We (bought, were buying) that van Gogh by auction.
3. I saw that accident while I (drove, was driving) to school.
4. Before they left, the boys (appointed, were appointing) him sheriff.
5. The telegram arrived after he (left, was leaving) for the office.

ĆWICZENIE 175

Wyjaśnij różnicę między zdaniami w punktach 1–3.

- 1.a. They ran away when they saw the lions.
b. They were running away when they saw the lions.
- 2.a. The car stopped when the lights changed.
b. The car was stopping when the lights changed.
- 3.a. I was writing my first love letter when Liz yelled at me.
b. I wrote my first love letter when Liz was yelling at me.
c. I was writing my first love letter when Liz was yelling at me.
d. I wrote my first love letter when Liz yelled at me.

(wskazówka: w którym przypadku światło zmieniło się na zielone?)

(wskazówka: w którym przypadku słowo "when" da się zastąpić słowem "after"?)

ĆWICZENIE 176

Uzupełnij poniższy tekst dobierając właściwe czasowniki z listy i stawiając je w formie Past Progressive lub Past Simple.

come, drive, go, hurt, manage, notice, run, say, sound, stand, stare, take, want, watch, wear

I _____¹ along at 110 km/hr over a cement bridge on Interstate 96 when I _____² the black woman out of the corner of my eye. She _____³ on the other side of the bridge's railing. She was going to jump.

It was rush hour. The bright sun _____⁴ my eyes even though I _____⁵ sun-glasses. There were no clouds, no breeze except for the tons of dust kicked up by the trucks.

It _____⁶ a bit of maneuvering to pull* over. There wasn't much room on the bridge but I finally _____⁷ to get* out of the car. As I _____⁸ back I _____⁹ her profile as she _____¹⁰ downwards.

When I _____¹¹ close enough to make myself heard my throat _____¹² dry. I didn't know what I _____¹³ her to hear. I _____¹⁴ "hello". But my voice _____¹⁵ like a loud high-pitched whisper.

ĆWICZENIE 177

Policja przesłuchuje kierowcę, o którym mowa w poprzednim ćwiczeniu. Uzupełnij brakujące fragmenty pytań i odpowiedzi.

Q: _____¹ when you saw that woman for the first time?

A: I was driving over a bridge on Interstate 96.

Q: _____²?

A: On the other side of the bridge's railing.

Q: Do you remember what time it was?

A: _____³.

Q: _____⁴?

A: It was a windless day, with lots of sun.

Q: _____⁵?

A: No, it wasn't. There wasn't enough room on the bridge.

Q: What did you do when you got to her?

A: _____⁶.

Q: _____⁷?

A: No, I didn't. _____⁸ for the first time. But I fell* in love with her right away. We got married the next day.

ĆWICZENIE 178

Popraw błędne informacje, budując odpowiednie zdania przeczące. Wykorzystaj dane z ćwiczenia 176.

Przykład:

He was driving at 140 km/hr.

✖ He wasn't driving at 140 km/hr. He was only doing 110.

1. He was driving along Interstate 93.
2. The woman was Asian.
3. She was hitchhiking.
4. It was raining and the wind was blowing.
5. It was late at night.
6. He drove* up to where she was.
7. She looked directly into his eyes.
8. He had a sore throat.
9. He told her he loved her.
10. His voice was loud and clear.

ĆWICZENIE 179

Czasowniki umieszczone w nawiasach podaj we właściwym czasie (Simple Past lub Past Progressive):

1. They (drink) wine every day when they (be) in France.
2. She (drive) very quickly when the accident (happen).
3. We (have) dinner when he (arrive).
4. They (play) tennis when we (get) there.
5. She (wear) a pink summer frock when I (meet) her yesterday.
6. The telephone (ring) while I (have) my bath.
7. When the war (break)* out they (live) in Warsaw.
8. She (correct) her students' essays all day yesterday.
9. It (begin) to rain when we (start).
10. While I (listen) to the concert somebody (knock) at the door.
11. When they (live) in that house she (be) very ill.
12. We just (wait) for Mary when John (come).
13. My son (hurt) his knee badly when he (ride) his bicycle yesterday.
14. While the scientist (work) in his laboratory a friend (come) to see him.
15. At half past nine she still (do) her homework.

ĆWICZENIE 180

Podaj we właściwym czasie przeszłym (Simple Past lub Past Progressive):

1. The whole surface of the earth (seem) changed — it (melt) and (flow) under my eyes. (Wells)

2. While he (wait) to be hanged, he (ask) for the chaplain and (make) the following statement. (Galsworthy)
3. When we (come) home from Lausanne my uncle (take) us to hear the great organ at Freiberg and it (make) me sob. (George Eliot)
4. I just (open) the envelope, when suddenly the telephone (ring) and the secretary said the boss (wait) for me. As I (hurry) downstairs I (slip) and (sprain) my ankle.
5. There (be) a table set* out under a tree in front of the house and the March Hare and the Hatter (have) tea at it: a Dormouse (sit) between them, and the other two (rest) their elbows on it and (talk) over its head. Alice (get)* up in great disgust and (walk) off; the Dormouse (fall) asleep instantly and neither of the others (take)* the least notice of her going; the last time she (see) them, they (try) to put the Dormouse into the teapot. (Lewis Carroll)

ĆWICZENIE 181

Wstaw Simple Past lub Past Progressive.

About ten o'clock on the following morning, seedy and hungry, I (drag) myself along Portland Place, when a child that (pass), (toss) a big pear into the gutter. I (stop), of course, and (fasten) my desiring eye on that muddy treasure. But every time I (make) a move to get it, some passing eye (detect) my purpose. I just (get) desperate enough to seize it, when a window behind me (be) raised and a gentleman (speak) out of it saying: "Step in here, please". I (be) shown* into a sumptuous room where a couple of elderly gentlemen (sit). They (send) away the servant and (make) me sit down. (Mark Twain, *The £ 1,000,000 Bank-Note*).

5. Present Perfect

Tworzenie czasu Present Perfect czasowników nieregularnych wymaga zapamiętania właściwych im form imiesłowowych, Past Participle, np.: *seen, brought, I have seen, I have brought* etc.

Właściwe zrozumienie i użycie Present Perfect przedstawia znaczną trudność dla Polaków, bowiem najistotniejszą cechą tego czasu jest **związek z teraźniejszością** tej czynności, którą określa. Przeszłość interesuje nas właśnie przez swój związek z teraźniejszością. Nie interesuje nas, kiedy czynność została dokonana, ale **skutki** jej w chwili obecnej, w chwili mówienia. Porównaj następujące przykłady:

The train **has arrived**. — Pociąg przybył (już jesteście).

The train arrived at half past nine. (Ważny jest w tym zdaniu czas przybycia pociągu.)

I **have bought** a new radio. — Kupiłem radio (mam je teraz, cieszę się z tego).

I bought a new radio last week. — Kupiłem radio w zeszłym tygodniu.

He **has worked** here for six months. — Pracuje tu od sześciu miesięcy.

He worked here during the war. — Pracował tu podczas wojny.

We **haven't eaten** anything for three days. — Nic nie jedliśmy od trzech dni (i jesteśmy głodni).

I **have turned on** the light. — Zapaliłam światło (i jest jasno).

Czasu Present Perfect używamy:

1. z czasownikami dynamicznymi dla wyrażenia czynności, która wprawdzie już się odbyła, ale mówiący wiąże ją z chwilą obecną. W chwili mówienia odczuwamy skutki tej czynności przeszłej, np.:

He **has drunk** all the coffee. — On wypił całą kawę (i nic nie zostało dla nas).

Joan **has knitted** socks for her baby. — Joasia zrobiła dziecku skarpetki na drutach (i może teraz założyć je dziecku).

We **have undertaken** a difficult task. — Podjęliśmy się trudnego zadania (i teraz się z niego wywiązujemy).

2. dla wyrażenia czynności już dokonanej w chwili mówienia, a która nie kojarzy się z żadnym określonym momentem w przeszłości. Present Perfect **nie** używamy, gdy czas czynności jest określony, stąd wielka trudność dla Polaków, którzy często mylnie go stosują identyfikując go z czasem przeszłym.

I **have been** to England.

ale: I **was** in England last year.

We **have read** that book. — Czytaliśmy tę książkę (znamy ją).

ale: We **read** that book last summer. — Przeczytaliśmy tę książkę zeszłego lata.

I **have done** a lot of work.

ale: I **did** a lot of work yesterday.

3. z czasownikami statycznymi dla wyrażenia stanów rozpoczętych w przeszłości, ale kontynuowanych w chwili mówienia (w języku polskim stosujemy tu czas teraźniejszy):

She **has worn** the same hat for a whole month. — Nosi ten kapelusz od miesiąca.
lub dla wyrażenia czynności przeszłej, która jeszcze nie minęła, a która występuje w zestawieniu z inną czynnością przeszłą odciętą od teraźniejszości, np.:

I **haven't met** him since he went to France. — Nie spotkałem go odkąd wyjechał do Francji.

4. Present Perfect stosujemy, gdy nie minął jeszcze czas wyznaczony odpowiednim określeniem w zdaniu, np. *this month, today, this week*. O ile jednak zdanie odnosimy do przeszłości, obowiązuje Simple Past. Porównajmy:

I **haven't had** breakfast **this morning**. — Jeszcze dzisiaj nie jadłem śniadania (ale jeszcze jest rano, może jeszcze zjem).

I **didn't have** breakfast this morning. — Nie zjadłem dzisiaj śniadania (nie zdążyłem, to już tylko komentarz na temat minionego poranka).

ĆWICZENIE 182

Czasowniki w nawiasach przetłumacz na język angielski, a następnie postaw w formie Present Perfect. Uzasadnij użycie Present Perfect w każdym zdaniu.

1. We _____ her since she arrived. (znać)
2. I _____ your name. (zapomnieć)
3. He _____ the door. (zamknąć na klucz)
4. They _____ three times tonight. (kłócić się)
5. She _____ already _____ me about it. (powiedzieć)
6. She _____ just _____; she'll speak to you in a minute. (przyjść)
7. This order _____ to numerous misunderstandings. (doprowadzić)

ĆWICZENIE 183

Uzupełnij tekst, wstawiając czasowniki z poniższej listy w formie Present Perfect.

appear, be, be able, become, fly, hear, see, suggest, visit, wake up

Mysterious objects _____¹ in Miami every night for the last fortnight. People _____² in the morning to find glowing stone figures in their gardens. So far no one _____³ to explain the mystery of the stone figures. Experts from the FBI _____⁴ to Miami to examine the figures. The Chinese and the Canadians _____⁵ interested because many people _____⁶ similar-looking figures in their countries as well.

There _____⁷ many explanations for the glowing objects. Some experts _____⁸ that the whole thing is simply a hoax but there are others who believe that alien spaceships _____⁹ our planet. One witness claims she _____¹⁰ the aliens speak to one another on a number of occasions.

ĆWICZENIE 184

Popraw nieścisłości występujące w poniższych informacjach, budując odpowiednie zdania przeczące tak, jak w przykładzie. Wszystkie dane odnoszą się do ćwiczenia 183.

Przykład:

Mysterious objects have been reported for the last month.

✎ *Mysterious objects haven't been reported for the last month. They have been reported for the last fortnight.*

1. People have found glowing objects in their kitchens.
2. The CIA has looked* into the matter.
3. It has all begun in the north of England.
4. Experts have flown to Canada to examine the evidence.

5. According to one hypothesis the objects have been left by French tourists.
6. One witness has repeatedly talked to the aliens.

W krótkich odpowiedziach opuszczamy czasownik główny, np.:

Have you done it?

Yes, I **have**.

Has she passed the test?

No, she **hasn't**.

ĆWICZENIE 185

Odpowiedz zgodnie z prawdą:

1. Have you seen a good play recently?
2. Have you watched TV today?
3. Have you been to Paris?
4. What have you done to improve your English?
5. How long have you lived at your present address?
6. Have you read many modern writers?
7. Have you ever been in love?
8. What foreign countries have you visited?
9. Have you seen a falling star?
10. What have you read by Shakespeare?

ĆWICZENIE 186

Uzupełnij poniższe informacje właściwymi czasownikami tak, aby utworzyć sensowne zdania w czasie Present Perfect. Znak [?] oznacza zdanie pytające, [-] zdanie przeczące, a [+] formę twierdzącą.

Przykład:

? / your team / first prize

☛ *Has your team won the first prize?*

1. + / he / too much wine / today
2. - / I / Tolstoy / the original
3. ? / you / a cigar
4. + / Tom's daughter / finger / with a knife
5. - / Max / to China
6. + / I / a bad cold
7. ? / they / their homework / yet
8. - / she / to the news on the radio / today
9. ? / they / part / in the discussion
10. + / he / a fortune / giving piano lessons

ĆWICZENIE 187

Podaj we właściwej formie (Present Perfect lub Simple Past).

1. I (see) the film three or four times.
2. The Browns are not home. I believe they just (leave).
3. This is the first time I (visit) the museum.
4. This is rather serious, I'm afraid. She (not be) here for two weeks.
5. They (live) here for three years before the war.
6. The doctor (come). He's waiting for you in the front room.
7. They (not go) home after the concert last night.
8. I (not see) him for over three months now.
9. I (catch) him just as he was rushing out.
10. When the bell rang, the children (jump) from their seats and (run) out.

Użycie **since** i **for** rozgranicza się następująco (por. też ćw. 122):

since używamy wskazując określony moment / zdarzenie, od którego trwa dana czynność lub stan, np.:

I haven't gone out **since** she fell ill. — Nie wychodzę odkąd zachorowała.

For wskazuje jak długo trwa dana czynność lub stan, np.:

I haven't gone out **for** three days. — Nie wychodzę już trzeci dzień.

ĆWICZENIE 188

Uzupełnij wstawiając *since* lub *for*.

1. I haven't bought a new book _____ April.
2. I haven't seen you _____ ages!
3. His wife has changed a lot _____ the last time we met.
4. My daughter hasn't written to me _____ her last birthday.
5. It hasn't snowed here _____ six months.
6. They have been sailing _____ tea-time.
7. We haven't met _____ Christmas.
8. I haven't spoken German _____ my visit to Austria.
9. You have kept me waiting _____ over half an hour.
10. It's about two years _____ we last had news of him.

ĆWICZENIE 189

Przetłumacz na język angielski:

1. Nie przysłałeś mi żadnych pieniędzy od zeszłej soboty.
2. Nikt do mnie nie napisał od wielu tygodni.
3. Ona nie je mięsa, odkąd zachorowała.

4. Nie grałem w rugby, odkąd byłem chłopcem.
5. Znam go od pięciu lat.
6. Moja przyjaciółka mieszka w Nowym Yorku od 1990 r.
7. Nie zgubiłem nic od paru miesięcy.
8. On jest w szpitalu od wtorku.

ĆWICZENIE 190

Uzupełnij wstawiając *since* lub *for*.

1. Nothing has changed here _____.
a) the Middle Ages b) centuries c) the Restoration
2. Unemployment figures have been rising _____.
a) the end of the war b) the last ten years c) much too long
3. She has never been the same _____.
a) he went away b) the last few months c) her father's death
4. There hasn't been a single rainy day _____.
a) we came here b) two weeks c) their wedding

* * *

Jeśli czasownik **have** wyraża posiadanie (= *mieć*) bądź przymus (= *musieć*), w potocznej angielszczyźnie brytyjskiej występuje ze słówkiem *got*, por. s. 157—159, na przykład:

You've got to tell them the truth.

Musisz powiedzieć im prawdę.

Have you got any change?

Czy masz drobne?

Formy **have** i **have got** mogą być często używane wymiennie; istnieją jednak pewne wyjątki. Nie używamy **got** w następujących przypadkach:

- gdy opisujemy stan powtarzający się, nawracający, np.:

I've got a headache. *ale*: I often have headaches after reading.

- gdy mówimy o konieczności wykonywania czynności powtarzających się:

I've got to go now. *ale*: She always has to go before lunch.

- udzielając krótkich odpowiedzi typu *tak/nie*, np.:

Have you got a computer at home?

Yes, I have.

- po formach **have had**, **has had**, **will have**, **to have** oraz **having**. A zatem powiemy:

I've got a new jacket. *ale*: I've had this jacket for years.

He's got a dog at home. *ale*: It must be nice to have a dog at home.

- w czasie przeszłym, np.:

I've got a few friends in Boston. *ale*: I had a few friends in Boston.

- jeśli **have** opisuje czynność (a zatem nie występuje w znaczeniu *mieć*), np.:

I always have lunch at one. (have = eat)

We've been having a great time here. (have a good time = enjoy oneself)

She's just had her baby. (have = give birth to)

What time do you have lunch?

Jeśli w zdaniu występuje forma *have got*, pytania układamy przez inwersję, a przeczenia przez dodanie *not* po *have*:

Have you got any money on you?

She hasn't got much time.

Dla *have (got) to* (= musieć) pytania i przeczenia tworzymy za pomocą *do/does*:

I've got to warn them. *lub*: I have to warn them, *ale tylko*:

You don't have to warn them.

Do you have to warn them?

Pod wpływem angielszczyzny amerykańskiej forma z *do* przyjmuje się również w odmianie brytyjskiej w kontekstach typowych dla *have got*. Nie jest zatem błędem:

Do you have a brother?

czy I'm sorry but I don't have any money.

ĆWICZENIE 191

Wyraż to samo po angielsku stosując za każdym razem zwrot z czasownikiem *have*.

Przykład:

Idziemy na spacer.

♥ *We're going to have a walk.*

1. Czego się napijesz?
2. Nie miał wyboru.
3. Weź jeszcze trochę ciasta.
4. Popatrz na to!
5. Nie miałeś prawa tam być.
6. Właśnie urodziła chłopca.
7. Dobrze się bawiliśmy.
8. Nie mogę zbyt dużo jeść.
9. A może byśmy urządzili przyjęcie? (*How about ...*)
10. Boli mnie żąb.

ĆWICZENIE 192

Opatrz poniższe zdania stosownym komentarzem, wykorzystując za każdym razem sugestie podane w nawiasach oraz odpowiednią formę czasownika *have*.

Przykład:

They know nothing about the robbery. (*I, warn*)

☛ I've got to warn them.

1. I can't solve the problem myself. (*you, help*)
2. I hope she hasn't forgotten we are going to the opera tonight. (*she, still, the tickets?*)
3. Give me a ring tomorrow morning. (*you, my office number?*)
4. This can't go on any longer. (*we, something about it*)
5. Give it to Peter. (*he, cassette recorder, his office*)
6. So what are we to do? (*anybody, ideas?*)
7. Let's have a quick meal in here. (*I, much time*)
8. Why is she crying? (*she, not, any friends?*)
9. They adore classical music. (*nearly 200 CDs at home*)
10. She says she's quitting school. (*I, tell, her parents about it*)

Present Perfect, łącząc przeszłość z teraźniejszością, zbliża się czasem bardziej do przeszłości, a czasem do teraźniejszości. Charakter tego związku przeszłości z teraźniejszością zależy od kontekstu, od danego czasownika, od jego postaci (dokonanej lub niedokonanej, np.: *sit* — siedzieć, *sit down* — usiąść) i od ogólnej sytuacji, np.:

He has closed the door. (... i drzwi są zamknięte)

ale: He has often closed the door and sat in his room enjoying complete solitude. (drzwi niekoniecznie są w tej chwili zamknięte)

W niektórych wypadkach w Present Perfect zamiast *have* występuje **be**, np.:

He is gone. — Nie ma go, jest nieobecny.

He has gone. — Poszedł.

Always, ever, never, often — mogą występować w zdaniach wyrażonych zarówno w Simple Past jak i Present Perfect. W języku potocznym na ogół częściej używa się Simple Past, jednak należy użyć Present Perfect, gdy wyrażona w zdaniu czynność ma wyraźny związek z teraźniejszością. Ponadto, jak często mylnie rozumują uczący się języka, przysłówki te nie są wyraźnym określeniem czasu, np.:

Have you ever been to England? — Czy byłeś kiedykolwiek w Anglii (do obecnego momentu)?

Once oznacza:

- kiedyś, niegdyś — stosowane wyłącznie z Simple Past, np.:

I knew him once.

- jeden raz — i w tym znaczeniu można z *once* użyć Present Perfect lub Simple Past zależnie od kontekstu, np.:

I have spoken to him once only. — Raz z nim mówiłem w ciągu całego mego życia.

ale: I spoke to him only once when he was here. — Raz z nim mówiłem podczas jego pobytu tutaj.

Mówiąc o zmarłych nie używamy Present Perfect, chyba że mówimy o czymś, co ma związek z chwilą obecną, np. wpływ na obecne pokolenie:

Galsworthy, born in 1867, **belonged** to the same generation as Arnold Bennett.

ale: More aristocratic than H. G. Wells, he **has** thus **brought** no less clear and no less bold a mind to the analysis of the social order.

Jeśli pytamy o szczegóły jakiejś czynności, to używamy raczej formy Simple Past, a nie Present Perfect:

I hear the Williams boy **has been** arrested. Why **did** they **arrest** him?

I podobnie:

She's **bought** a fabulous dress. I wonder where she **bought** it.

Formy Simple Past (lub Simple Present) użyte w pytaniach nadają często wypowiedzi charakter pytania retorycznego i zabarwiają wypowiedź emocjonalnie. Porównajmy:

Since when do you have a helicopter?

— A od kiedy to masz helikopter? (sarkazm, ironia, itp.)

Since when have you had the helicopter?

— Od kiedy masz ten helikopter? (prośba o informację)

ĆWICZENIE 193

Wyjaśnij, do jakich sytuacji mogą się odnosić poniższe wypowiedzenia. Uzasadnij użycie Present Perfect bądź Simple Past.

- 1.a. Where have you been?
- b. Why did you go there?
- 2.a. Did Albert ever write a novel?
- b. Has Albert ever written a novel?
- 3.a. Have you ever heard of such a thing?
- b. Did you ever hear of such a thing?
4. The rain has stopped at last. Off for a walk!
5. The picture Dickens has painted of the social world is one of the richest in the English literature.
6. Dickens was a great English novelist.

6. Present Perfect Progressive

Present Perfect Progressive używamy dla wyrażenia czynności, która rozpoczęła się w przeszłości, trwała nieprzerwanie i trwa jeszcze w chwili, kiedy o niej mowa. Najczęściej w Present Perfect Progressive występują czasowniki takie jak **stay, wait, study, lie, rest** itp., np.:

I am waiting for him (now). — Czekam na niego w tej chwili.

I have waited for him for two hours, but here he is! — Czekam na niego od dwóch godzin, ale oto jest! (oczekiwanie się skończyło)

I have been waiting for him for two hours. — Czekam na niego od dwóch godzin (i nie przyszedł).

He is collecting material for a historical novel.

He has collected a lot of material for a historical novel. — Zebrał wiele materiału (czynność dokonana).

He **has been collecting** material for a historical novel. — Zbierał materiały (i nadal je zbiera).

I have been reading Galsworthy for a few weeks. I have read most of the novels and some of the plays, and now I am reading the short stories. — Czytam Galsworthy'ego od paru tygodni. Przeczytałem większość powieści i niektóre sztuki, a obecnie czytam nowe.

ĆWICZENIE 194

Uzupełnij czasownikami z listy w formie Present Perfect Progressive. Dla każdego zdania dokonaj wyboru między *for* i *since*.

learn, promise, see, stand, talk, tell, think, wait, work, write

1. The statue _____ here (for/since) 200 years.
2. I'm dead tired: I _____ letters (for/since) breakfast.
3. We _____ (for/since) over half an hour about Africa and he _____ me things I can hardly believe.
4. I _____ for him (for/since) lunchtime. I don't really think he's going to show* up.
5. He _____ on his thesis (for/since) Christmas.
6. She _____ to go dancing with me ever (for/since) we met. All this time I _____ her with other guys but she just won't have time for me.
7. They _____ Chinese (for/since) the last eight months and they _____ also _____ of taking* up Swahili.

ĆWICZENIE 195

Uzupełnij poniższe informacje właściwym komentarzem, stawiając czasowniki w formie Present Perfect Progressive. Znak [?] oznacza zdanie pytające a [-] zdanie przeczące.

Przykład:

You look ghastly. [?] dig / all this time

➡ Have you been digging all this time?

1. I must see a doctor. [-] feel well / lately
2. How come you know about the resignation? [?] watch / Sky News
3. Don't look at me like that. [-] use / your perfume.
4. Your eyes are red and swollen. [?] talk / my mother / again
5. Look, it's raining again. [?] you / really / get / this kind / weather / all the time
6. There's no reason to feel bad about it. [-] they / wait / too long.
7. Just look at yourself! [?] pick / apples / all afternoon

Present Perfect Progressive może wyrażać czynność powtarzającą się:

I have been seeing him more and more often on TV. — Ostatnio coraz częściej go widuję w telewizji.

Używamy go też w procesie wnioskowania, zwłaszcza, gdy wnioski do których dochodzimy budzą w nas jakieś emocje:

(Your eyes are red and swollen.) I can see you've been crying again.

— Widzę, że znowu płakałaś.

Who's been using my comb? — Kto znowu używał mojego grzebienia?

ĆWICZENIE 196

W puste miejsca wstaw czasowniki z poniższej listy w formie Present Perfect Progressive lub Present Perfect Simple. Uzasadnij użycie czasów.

decide, exercise, have (2 razy), nag, read, work

A: I ¹ heart problems lately.

B: It must be all that stress. You ² too much. Plus you ³ never a proper holiday since you ⁴ here.

A: I can't afford a day off, let alone a holiday. My wife ⁵ about old age pensioners and we ⁶ to put* away enough before we retire. She ⁷ me to put* in more hours. So what can I do? Your wife is your boss.

ĆWICZENIE 197

Powiedz, czym są zajęte te osoby. Właściwe czasowniki postaw w formie Present Perfect Progressive.

Przykład:

This is the third time I've asked him to come out of the water. I do think an hour is more than enough.

☛ *He's been swimming for an hour now.*

1. She turned* the TV on at 6:00. It's 9:00 now and she is still in front of it.
2. Their quarrel began half an hour ago.
3. She had her first beer at eight. Three hours later she's on her fifth.
4. You painted the walls yesterday but you haven't done the ceiling yet.
5. She got started on her Ph.D. dissertation last year. She has two more chapters to go.
6. I took* up tennis last summer and I do not intend to give* it up.
7. The concert began at 6:00. It's 7:00 now and he's still at the piano.

ĆWICZENIE 198

Podaj właściwą formę czasowników w nawiasie. Zastanów się, w których zdaniach więcej niż jedna forma jest poprawna.

1. He (go) abroad last week.
2. "Just look at George. He (look) awful!" "I'm afraid he (drink) all night."
3. This girl never (see) the sea.
4. "You (meet) him last night?" "I (not see) him for three weeks."
5. I (tell) him about the accident yesterday.
6. We (not play) tennis together since last May.
7. Clara (be) born in Germany.
8. You ever (visit) Switzerland?
9. I (learn) English for the last two years and now I (study) French, too.
10. She (study) chemistry for three years before the war.
11. When I last (see) him he (live) in Stockholm.
12. He (live) in Stockholm since last year.
13. She (already, write) two letters this morning.
14. She (not leave) yet. She never (leave) before three o'clock.

ĆWICZENIE 199

Podaj właściwą formę Present, Present Perfect lub Simple Past czasowników umieszczonych w nawiasach.

1. You (have) any money on you? No, I (not have) any.
2. An accident in his childhood (make) him a bed-ridden invalid.
3. Since when she (become) an artist? I (not hear) anything about it.

4. She (hide) from the enemy ever since the invasion.
5. So you say you (see) him a few times over the last couple of weeks. How you (find) him when you (see) him last?
6. He (run) away from home in August. I (not see) him since.
7. Their ship (sail) from Liverpool in two weeks.
8. The city (surrender) to the rebels in 1748.
9. So far he (receive) no reward for his services.
10. This (be) the first time I (notice) some improvements.

ĆWICZENIE 200

Wybierz poprawną odpowiedź.

1. It's so cold here that we _____ a bath for over two weeks.
a. didn't take b. haven't taken c. don't take d. haven't been taking
2. My sister _____ a bad cold last month.
a. caught b. has caught c. received d. has received
3. Her condition _____ worse and worse ever since.
a. gets b. is getting c. has got d. has been getting
4. About that accident, when exactly _____?
a. did it happen b. has it happened c. did it occur d. has it occurred
5. I _____* up her number when she called me on the phone.
a. was looking b. have been looking c. have looked d. looked
6. How long _____ this car?
a. do you have b. are you having c. have you had d. have you been having
7. I _____ so heartily since my school days. Thanks for a great time.
a. didn't laugh b. haven't laughed c. wasn't laughing d. don't laugh
8. He _____ here for a few weeks before returning home.
a. stayed b. has stayed c. was staying d. has been staying
9. It's been a long time since we _____ at Cambridge.
a. were meeting b. have met c. have been meeting d. met
10. Alan _____ with us when the war broke* out.
a. was staying b. has stayed c. has been staying d. stays

Since i **for** wskazują na trwanie danej czynności i dlatego występują najczęściej z formami Present Perfect lub Present Perfect Progressive (od ... do chwili obecnej).

Jeśli natomiast mowa jest o trwaniu **w przeszłości** używamy zazwyczaj form Simple Past ze słówkiem **for**, np.:

For hundreds of years Bulgaria **was** under the Turkish rule. (obecnie już nie jest)
oraz Past Perfect ze słówkiem **since** np.:

My suspicions **had been growing since** I saw them together at the party.

Ago wskazuje jak dawno temu odbywała się dana czynność — w zdaniach z *ago* występuje zawsze czas przeszły. *Ago* umieszcza się zawsze po określeniu czasu, np.:

The city of Pompeii was destroyed about 2000 years **ago** and hasn't been rebuilt since then.

ĆWICZENIE 201

Uzupełnij następujące zdania:

1. For the last twenty years _____
2. They have been married since _____
3. Three hundred years ago _____
4. Since the beginning of the year _____
5. We have been watching him for _____
6. A few days ago _____
7. Since I found out that he was a thief _____
8. At the Modern Art Exhibition, a week ago _____
9. For thousands of years _____
10. Ever since I was ten _____

ĆWICZENIE 202

Przekształć następujące zdania, zastępując w nich wyróżnione określenie czasu i dokonując zmian formy czasownika.

Przykład:

He **always** asks a lot of questions. a) at the meeting yesterday, b) since he came here.

a) *He asked a lot of questions **at the meeting yesterday**.*

➡ b) *He has asked a lot of questions **since he came here**.*

1. What are you doing **now**?
a) last evening, b) since you left Devon
2. We don't **often** see many cabs in the streets nowadays.
a) when we were in Amsterdam, b) since we arrived here
3. He was preparing a report for the World Bank **last week**.
a) now, b) for the last fortnight
4. He has **often** asked me about it.
a) whenever I see him, b) yesterday
5. We visited Notre Dame **in 1988**.
a) whenever we are in Paris, b) every day since we came to Paris.
6. We are **still** living in Gdynia.
a) until 1987, b) since last December
7. He looks like a schoolboy **in those shorts**.
a) when he was asking me to dance, b) since he fell in love

7. Przewidywanie przyszłości

will, konstrukcja z *be going to*, formy *present*

W języku angielskim przyszłość wyrażać można za pomocą czterech podstawowych form:

- **be going to**
- **will**
- **Present Progressive**
- **Present Simple**

Czasami różnice w użyciu poszczególnych form są niewielkie, a wybór zależy od sposobu, w jaki chcemy opisać przyszłość.

Form z **will** (tzw. czas Future Simple) używamy:

- przy podejmowaniu decyzji:

I think I'll stay at home.

- proponując pomoc:

Give me that letter. I'll post it for you.

- gdy uważamy jakieś zdarzenie przyszłe za pewne lub prawdopodobne:

Don't cry. He'll come back. I know he will.

- formułując prośbę o pomoc:

Will you do it for me, please?

Formy te tworzymy przez dodanie **will** lub **'ll** w formie twierdzącej przed czasownikiem we wszystkich osobach liczby pojedynczej i mnogiej oraz **will not** lub **won't** w formie przeczącej. W pytaniach obowiązuje inwersja.

Form **going to** + **bezokolicznik** używamy:

- opowiadając o decyzji już podjętej:

I'm not going to ask him again (tak sobie postanowiłem, a teraz cię o tym informuję).

- gdy wnioskujemy o przyszłości na podstawie obecnego stanu rzeczy:

Just look at the sky. It's going to be a nice day.

- coraz częściej zamiast *will*, gdy mowa jest o czymś, co zdarzy się nieuchronnie w niedalekiej przyszłości:

She'll be thirty next week.

lub:

She's going to be thirty next week.

Formy Present Progressive sygnalizują nie tylko, że decyzja została już podjęta, ale również, że jest ona nieodwołalna (bo np. podjęte zostały kroki zmierzające do jej realizacji). Porównajmy:

I think I'll give a party on Saturday. (= przekonałeś mnie, urządzę przyjęcie)

I'm going to give a party on Saturday. (wczoraj się zdecydowałem, a dzisiaj zawiadamiam o tym znajomych)

I'm giving a party on Saturday. (= terminu już się nie da zmienić: zakupy zrobione, sala zarezerwowana, itp.)

ĆWICZENIE 203

Wyraź przekonanie, że poniższe zdarzenia nastąpią lub podejmij decyzje o ich wykonaniu. Użyj formy *will* z właściwymi czasownikami.

Przykład:

Is he coming at noon? (two)

☛ *No, I'm sure he'll come at two.*

1. Do you know the answer? (I / tomorrow)
2. I'm sorry I can't talk to you right now. (we / tonight)
3. I think we're lost. (have to/policeman/directions)
4. She can't come to the phone at the moment. (she / call back / tomorrow)
5. Twelve is much too early. (we / lunch / two)
6. We haven't bought your ticket yet. (the secretary / first thing in the morning)
7. I can't let you go by bus. (my driver / take / hotel)
8. The phone's ringing! (I / answer)
9. So we can't stay a fortnight? (a week)

ĆWICZENIE 204

Zapoznaj się z sytuacjami i podejmij odpowiednią decyzję.

Przykład:

This dress looks fantastic.

☛ *I think I'll buy it.*

1. This cake looks delicious.
2. That printer is much too expensive.
3. Your bag is very heavy.
4. She complains we never go out together?
5. My hair might be a bit too long.
6. This room needs redecorating.
7. I hate this jacket.
8. "War and Peace" must be a boring book.
9. The van's just crashed into a tree.
10. I want her to be my wife.

ĆWICZENIE 205

Uzupełnij dialog wstawiając czasowniki z poniższej listy w formie Future Simple.

ask, be, change, come, get, leave, make, marry (2 razy), regret

A: Babs, I love you. ¹ me?

B: No, I won't.

A: ² ever _____ your mind?

B: I ³ never _____ a poor man like yourself.

A: I ⁴ rich, I ⁵ money. I promise. Just give me another chance.

B: There ⁶ any other chance. You ⁷ this room at once.

A: Oh, Babs. I ⁸ here tomorrow and I ⁹ you again. You ¹⁰ soon _____ your decision.

ĆWICZENIE 206

Wstaw brakujące pytania. Najbardziej naturalnie brzmieć będą pytania z *will*.

A: ¹ _____?

B: I'll try and be home by midnight.

A: ² _____?

B: Of course, darling. If the phones are working, I will.

A: ³ _____?

B: Go? We won't go anywhere. We'll stay in the lab.

A: ⁴ _____?

B: The usual stuff. We'll just run a few tests, I suppose.

A: ⁵ _____?

B: Yes, I think she will. Mary's my assistant so she has to be there.

A: ⁶ _____?

B: Yes, dear. There will be lots of other people with us.

ĆWICZENIE 207

Zapytaj o przyszłość, wykorzystując sugestie w nawiasach.

Przykład:

He gave her the flowers. (*the money*)

➤ Will he give her the money, too?

1. They sold the car. (*the house*)
2. She told me about the accident. (*him*)
3. He's anxious to meet my wife. (*me*)
4. So you say you love me. (*marry*)
5. He took Joanna to Spain. (*China*)
6. She looks charming in this dress. (*without*)
7. She always does the dishes. (*iron my shirts*)
8. We had a great time at the seaside. (*mountains*)
9. I could hear every word. (*remember*)
10. He took* me out to lunch yesterday. (*tomorrow*)

ĆWICZENIE 208

Wyraż przypuszczenie, że podobne sytuacje nie zaistnieją również w przyszłości.

Przykład:

He doesn't remember me.

☛ *He probably won't remember me tomorrow, either.*

1. He didn't tell me the truth last time.
2. She never believed you.
3. I couldn't understand his last lecture.
4. There aren't any oranges here.
5. I didn't take any friends with me last summer.
6. She doesn't have any idea about it.
7. I certainly hope there aren't any mice in the cellar.
8. The Smiths aren't home yet.
9. He isn't a good tennis player.
10. She hasn't written any letters so far.

ĆWICZENIE 209

Zapoznaj się z poniższymi sytuacjami. Poinformuj o decyzjach, które podjąłeś.

Przykład:

Masz nadwagę.

☛ *I'm going to lose some weight.*

1. Zbliżają się wakacje a ty nigdy nie byłeś nad morzem.
2. Dziś w telewizji jest mecz. Gra twoja ulubiona drużyna.
3. W pokoju dzwoni telefon. Nie chcesz, żeby ktoś wiedział, że jesteś w domu.
4. Zauważyłeś, że u sąsiadów było włamanie.
5. Doszedłeś do wniosku, że twoje małżeństwo było błędem.
6. Chcesz iść do nowej pracy. Wymagana jest dobra znajomość hiszpańskiego.
7. Lekarz powiedział, że palenie papierosów bardzo ci szkodzi.
8. Samochód, którym jeździsz jest już bardzo stary.
9. Narzeczona po raz kolejny nie odpowiedziała na twój list.
10. Przyjaciół w najbliższą sobotę bierze ślub.

ĆWICZENIE 210

Dowiedz się czegoś więcej o zamiarach innych osób.

Przykład:

We've decided to give the parcel away. (*who*)

☛ *Who are you going to give it to?*

1. The letter hasn't been signed yet. (*who*)
2. The drawer got stuck. (*how - open*)
3. I hear she's moving to Plymouth. (*what kind of job*)

4. You promised to send this telegram for me. (*when*)
5. So you're thinking of going abroad for the summer. (*where*)
6. He's waiting for an explanation. (*you - the truth*)
7. I haven't decided on a present for Mary. And you? (*what*)
8. Look here, Tom. She's half an hour late already. (*how much longer*)

ĆWICZENIE 211

Do każdego z poniższych wypowiedzeń dodaj swój negatywny komentarz, w którym powiesz, czego z całą pewnością nie zamierzasz zrobić. Użyj formy *be going to* w formie przeczącej. Wykorzystaj czasowniki z poniższej listy.

forgive, give, join, leave, meet, pay, type

Przykład:

He says he doesn't love you.

☛ (*He may not love me but*) ***I'm not going to leave him.***

1. He says he's broke.
2. They're going to visit the National Gallery.
3. I know there are letters on my desk.
4. What he said was cruel.
5. So you've ordered caviare and champagne.
6. They tell me he's arriving at 5:30 tomorrow.

ĆWICZENIE 212

Uzupełnij zdania, wprowadzając — w zależności od sensu — formę Future Simple (*will*) lub *be going to* + czasownik w nawiasie. Pamiętaj że forma z *will* oznacza, że decyzję właśnie podejmujesz (lub właśnie ją zmieniasz), a używając *going to* opowiadamy o decyzjach, które zapadły wcześniej.

1. A: Mum says we can't stay indoors the whole morning.
B: No big deal. We _____ (go) for a walk, then.
2. A: I hear you've been given a scholarship.
B: Yes, I _____ (spend) a month in Italy.
3. A: I'm afraid there's no brandy left.
B: Well, in that case I _____ (have) a glass of wine instead.
4. Ten more people are arriving? Not to worry, the porter _____ (put) some extra chairs in the conference room.
5. A: But have you considered the children?
B: Yes, we _____ (send) them away for the time being.
6. A: Have you made any plans for the summer?
B: We talked about it yesterday. We _____ (go) on a cruise round the Hebrides.
7. A: Mr Innes has called twice about an appointment.
B: Tell him I _____ (see) him tomorrow in the afternoon.

Dla wyrażenia czynności przeszłej, która była zaplanowana, ale nie nastąpiła używamy formy *was / were going to...*, np.:

I was going to read a newspaper but the lights went out.

ĆWICZENIE 213

Połącz fragmenty zdań z obu kolumn, tak, aby odtworzyć historię biednego Kopciuszka.

One day Prince Charming invited all the ladies in the country to a ball. Cinderella felt this was her great chance...

1. She was going to go to the ball	a. but her godmother changed a pumpkin into a coach.
2. She was going to cry as she had nothing to wear	b. but the clock struck twelve.
3. She was going to walk to the castle	c. but her stepmother gave her more work to do.
4. She was going to have another dance with the prince	d. but he found one of her glass slippers.
5. Prince Charming was going to tell her he loved her	e. but he heard about a beautiful girl and her two ugly sisters.
6. He was going to commit suicide	f. but she ran away.
7. He was going to give* up the search	g. but her godmother gave her a beautiful dress.

Formy **be going to** dla wyrażania przyszłości używa się coraz szerzej w języku potocznym. Stosuje się ją zwłaszcza w prostych krótkich twierdzeniach, bez podawania okoliczności zewnętrznych, czasu, powodów, warunku, np.:

She **is going to** do it. *ale raczej*: She **will** do it if I ask her.

It's very hot, I think it **is going to** rain.

Look, the ball **is going to** fall into the water!

Formy tej nie stosuje się raczej w wypadku czasowników **know, understand**, np.:

I'll **know** the truth in a few days.

She **won't understand** you.

Porównajmy różnice w znaczeniu np.:

Won't you smoke? (uprzejme zaofiarowanie papierosa)

Aren't you going to smoke? (zaskoczenie, że gość nie zachowuje się zgodnie z oczekiwaniami)

ĆWICZENIE 214

Dan Rogers wygrał milion dolarów. Przyjaciele pytają go o plany na przyszłość.

A: _____¹?

B: Yes, I am. I've always wanted to travel.

A: _____²?

B: Everywhere. I want to see everything.

A: _____³?

A: I might take my girlfriend and my cat.

Q: _____⁴?

A: It depends, really, but I have to be back before Christmas.

Q: _____⁵?

A: No, the flat is too small. I'll have to find something bigger.

Q: _____⁶?

A: No, I'm not. I've been single all my life and I'm going to keep it that way.

Q: _____⁷?

A: Well, I don't know about investing it, but I'm certainly going to start my own business.

ĆWICZENIE 215

Pytaj o zamiary swoich znajomych, tak jak w poniższym przykładzie.

I'm here on holiday.

Oh, I see. How long ...

☛ *How long **are you staying**?*

Pamiętaj, że Present Progressive pokazuje **decyzję w stadium realizacji** (np. zarezerwowałam już hotel na odpowiednią liczbę dni).

1. I can see you've bought two tickets.

Who _____?

2. So you're all packed.

Where _____?

3. I've just bought a wedding present for Babs.

Have you? What _____?

4. We're going to the theatre tonight.

What play _____?

5. Manchester United are on TV tonight.

Who _____?

6. So you're leaving for Austria tomorrow.

And when _____?

7. We've invited quite a crowd.

How many people _____?

Present Simple mówi o wydarzeniach przyszłych wynikających z harmonogramu, rozkładu jazdy, planu zajęć itp. Poprawność, czy prawdziwość informacji możliwa do sprawdzenia w informatorze, przewodniku itp.

ĆWICZENIE 216

Przewodnik opowiada o programie rozpoczynającej się wycieczki. Wynotowałeś sobie kilka szczegółów, których nie jesteś pewien. Zapytaj o nie. Używaj form **Present Simple**, gdyż pytasz o dane z obowiązującego wszystkich uczestników harmonogramu.

Przykład:

leave for Vienna
by plane / by train?

☛ *How do we get to Vienna?*

1. arrive Paris at ... (local time)
for... nights
2. to Athens on an Alitalia / British Airways flight?
3. in Athens to meet with ...
4. train for Venice, platform ...
5. in Venice
(canals / museums / squares?)
6. flight to London
(7:00 / 8:00?)

Future Progressive, porównanie z formami *present*

Za pomocą form **Future Progressive** (*will be + ... ing*) pokazujemy, że jakaś czynność będzie w toku w określonym momencie w przyszłości lub też podkreślamy, że mowa o czynności rozciągniętej w czasie, np.:

They **will be listening** to the radio **at six**.

Come whenever you want. I'll **be staying** at home **all day**.

Future Progressive wyraża czynność, która będzie miała miejsce „naturalną kolejną rzeczy” (np. jako część działań rutynowych lub uzgodnionego planu) i w związku z tym nie wymaga dodatkowego nakładu sił. Stąd też form **Future Progressive** używamy często, gdy zgłaszamy chęć pomocy (z wyraźną sugestią „przecież dla mnie to nie będzie żaden dodatkowy kłopot”) bądź gdy prosimy o pomoc, np.:

I can give him your message. I'll **be seeing** him tomorrow **anyway**. — Mogę mu przekazać wiadomość. I tak się będę z nim jutro widział.

Will you be leaving soon? — Czy przypadkiem nie będziesz niedługo szedł do domu? (bo gdyby tak, mógłbyś coś dla mnie zrobić)

ĆWICZENIE 217

Uzupełnij poniższe wypowiedzi, dobierając właściwe czasowniki z listy. W każdym przypadku zastanów się dlaczego najwłaściwszą formą będzie Future Progressive.

cross, go, lecture, listen, send, spend, wait, work

Przykład:

See you tomorrow, then. I _____ at 9 as usual.

➡ *I'll be waiting at 9 as usual.*

1. Are you coming to John's party?

I'm sorry I can't. I _____ on my thesis all night.

2. I _____ for you by the gate. Bring Mary along, if you want.

3. _____ to town tomorrow morning? You could do some shopping for me.

4. Go back to sleep. We _____ the Hungarian border at midnight.

5. So they _____ their honeymoon in Greece. How exciting!

6. I _____ him a fax some time this week. Shall I tell him about you?

7. We'll have about two hours. He _____ at nine and the students should keep him busy till 11:00.

8. They _____ to Radio France at 1:00. They always do. They say it's good for their French.

Present Progressive wyraża najbliższą przyszłość; Future Progressive na ogół wyraża przyszłość ściśle określoną, ale nie najbliższą:

She's **singing** (or: she **is going to sing**) this song *next*.

ale: She'll **be singing** this song some time later *in the evening*.

Również wiążą się z tym pewne subtelne odcienie znaczeniowe, np.:

Are you going to write another novel soon? — *równoznaczne z:*

Are you writing another novel soon? — Czy masz zamiar napisać nową powieść?

Will you be writing another novel soon? — Czy będziesz wkrótce pisać nową powieść? (nacisk na określenie czasu, a zarazem bardziej uprzejma forma pytania).

Will you write another novel soon? — Czy będziesz pisać nową powieść? (zainteresowanie twórczością poczytnego autora, zachęta do pisania nowej książki).

Will you book tickets for the opera tonight? (prośba, proszę cię, załatw).

Will you be booking tickets for tonight? (uprzejme pytanie, czy kupujesz bilety).

ĆWICZENIE 218

Zamień na formy Future Progressive, wyjaśniając zmianę znaczenia.

1. Are you going to see him tomorrow?
2. Will you prepare this report for the committee?
3. Do we go to the cricket match this Sunday?
4. Will you make all the necessary arrangements?
5. Are you going to consult another doctor?
6. Is he leaving for Paris any time soon?
7. How much time do we have?
8. Is Pete coming to the conference?

Po spójnikach czasowych, takich jak: **when, as soon as, after, before, until, till, while** oraz po **if** zamiast *future* stosuje się *present* (a więc zamiast *Future Progressive* — *Present Progressive*, patrz też ćw. 226–227 i 496–498), np.:

We'll leave **when he comes**. [*zamiast: will come*]

If she's still waiting I'll tell her the truth. [*zamiast: will be waiting*]

ĆWICZENIE 219

Uzupełnij zdania stosując właściwą formę czasowników z poniższej listy.

be, get, have, see, take, tell, work

1. We'll begin as soon as Tom _____ ready.
2. I'll stay here until it _____ warmer.
3. If he _____ time he'll come with us.
4. She'll be very happy if you _____ her to the theatre.
5. She'll be a good actress if she _____ hard.
6. You won't go until you _____ me the truth.
7. Give Tom the message as soon as you _____ him.

ĆWICZENIE 220

Wyraż to samo po angielsku.

1. Poproś kolegę, żeby cię odwiedził, jak tylko wróci.
2. Obiecay, że pójdziesz z siostrą do kina, gdy tylko będziesz miał czas.
3. Uprzedź brata, że zachoruje, jeśli zbyt długo będzie siedział na słońcu.
4. Obiecay, że porozmawiacie o tym, gdy tylko dostaniesz wiadomość.
5. Zgódź się wyjść na spacer, kiedy przestanie padać.

ĆWICZENIE 221

Połącz odpowiednie fragmenty zdań, tak aby za każdym razem utworzyć logiczną całość. Czasami więcej niż jedna możliwość jest poprawna.

1. I won't go away	a. while Robert's looking* for a porter.
2. If you see Mr Smith	b. unless you apologise.
3. We'd better stay in the lounge	c. until my wife comes back.
4. If all goes well	d. before the others arrive.
5. I'll make you a nice cup of tea	e. ask him to call immediately.
6. You're not going anywhere	f. we'll be landing soon.
7. If you're so excited	g. you won't be able to concentrate.

Użycie *shall*

W angielszczyźnie amerykańskiej zanika użycie *shall*, a w brytyjskiej angielszczyźnie mówionej *shall* występuje praktycznie tylko w pytaniach:

- **shall I** ... gdy oferujemy się coś zrobić lub przyjść komuś z pomocą, np.:

Shall I open the window?

Shall I carry this bag for you?

- **shall we** ... gdy zgłaszamy propozycję wspólnego spędzenia czasu, np.:

Shall we spend the weekend with the Browns?

- pytając o radę lub prosząc o instrukcje, np.:

What shall I get her? — Co mam jej kupić?

Shall we call an ambulance? — Czy mamy zadzwonić po karetkę?

Dla osób ze starszego pokolenia *shall* występuje, obok lub zamiast *will*, w pierwszej osobie liczby pojedynczej i mnogiej (tylko w angielszczyźnie brytyjskiej), np.:

I shall phone her tonight *lub*: I will phone her tonight.

W języku mówionym zanika użycie *shall* w drugiej i trzeciej osobie dla wyrażenia przymusu, obietnicy, groźby i innych stanów modalnych. I tak na przykład zamiast:

You shall have a bike for your next birthday

powiemy raczej:

You will have a bike ...,

a w miejsce:

He shall regret it.

poszukać lepiej jakiejś formy opisowej, np.:

I'll make him regret it. *albo*: I'll see to it that he regrets it.

ĆWICZENIE 222

Wybierasz się z grupą przyjaciół na wakacje. Jedziesz pierwszy raz i masz mnóstwo pytań. Sformułuj swoje wątpliwości po angielsku. Ponieważ zwracasz się z prośbą o radę, najwłaściwsza będzie forma z *shall*.

Przykład:

Nie wiesz czy wziąć plecak, czy torbę.

☛ *Shall I take a rucksack or a bag?*

Trudno ci zdecydować:

1. w co się ubrać na drogę
2. kiedy zacząć się pakować
3. czy brać ze sobą parasol
4. ile wziąć pieniędzy
5. czy coś zjeść przed wyjazdem
6. czy jechać pociągiem
7. kiedy kupić bilet
8. gdzie rozbić namiot.

ĆWICZENIE 223

Zapoznaj się z poniższymi sytuacjami, a następnie zaproponuj swoją pomoc. Wykorzystaj sugestie w nawiasach.

Przykład:

My car's broken* down. (*a taxi*)

☛ *Shall I call you a taxi?*

1. It's getting cold in here. (*the window*)
2. I'm thirsty. (*a glass of coke*)
3. She's in great pain and practically senseless. (*a doctor*)
4. The room's too dark. I can't see a thing. (*the light*)
5. Henry's been robbed. (*some money*)
6. Nobody knows she's getting married this week. (*her parents*)
7. The match starts in five minutes. (*TV*)
8. I think we've got lost. (*directions*)

ĆWICZENIE 224

Połącz wypowiedzi z kolumny lewej z odpowiednimi sugestiami wybranymi z kolumny prawej. Zwróć uwagę, że używasz *shall we*, gdy podsuwasz pomysł na wspólne zrobienie czegoś.

1. It's clouding* over.	a. Shall we try the Amazon jungle?
2. We're already late.	b. Shall we take* her out?
3. I'd like to go somewhere exciting.	c. Shall we take a taxi?

4. I don't think I love you any more.	d. Shall we try another hotel?
5. The poor thing must be very lonely.	e. Shall we call* off the wedding?
6. The place is a regular pigsty!	f. Shall we stay home, then?

Future Perfect

Stosując Future Perfect odnosimy czynność przyszłą do jakiegoś momentu w przyszłości (mówimy np., że skończy się przed tym momentem lub że w tym właśnie momencie będzie już trwała określony czas).

In June they **will have been married** for three years. — W czerwcu miną trzy lata odkąd są małżeństwem.

Formy Future Perfect są coraz częściej zastępowane przez formy proste z *will*:

In June they **will be married** for three years.

Występują często w konstrukcji z *by* + *określenie czasu* lub *by the time* + *zdanie określające punkt w czasie* i konstrukcjach o podobnym znaczeniu, np.:

I'll **have finished** *by the time* they arrive. — Skończę zanim przyjadą.

Formy tzw. Future Perfect Progressive (np. *will have been living*) wychodzą z użycia i ćwiczenie ich nie wydaje się być celowe.

ĆWICZENIE 225

Uzupełnij zdania czasownikami z listy. Każde zdanie zawiera informację o czynności, która przypuszczalnie będzie trwała do jakiegoś momentu w przyszłości, stąd też w każdym możesz użyć formy Future Perfect.

fly, forget, get, have, leave, live, speak, write

1. If he doesn't hurry, they _____ before he comes.
2. I'm sure that by tomorrow you _____ all these rules.
3. The best pilots _____ over a thousand miles by the end of the month.
4. By the time you arrive I (probably) _____ the job.
5. They _____ dinner by the time we get there.
6. Ring* me up at nine. I _____ to the doctor by then.
7. By the end of October he _____ in Warsaw for five years.
8. I hope I _____ a few novels when I'm thirty.

Po spójnikach **if, when, until, till, as soon as**, itp. (por. str. 128) zamiast *future* stosujemy *present* (w tym zamiast Future Perfect stosujemy Present Perfect). Porównajmy:

The nurse **will have taken** your temperature before I leave.
I won't leave until the nurse **has taken** your temperature.

Pamiętać również trzeba o różnicy między Simple Present a Present Perfect, gdy mowa o przyszłości. Porównajmy:

We'll get to the theatre when the performance **begins**.

We'll get to the theatre when the performance **has begun**.

Zdanie pierwsze oznacza, że zdążymy na początek, natomiast zdanie drugie sugeruje, że wejdziemy na salę już po rozpoczęciu przedstawienia.

ĆWICZENIE 226

Wyjaśnij różnice w znaczeniu między poszczególnymi zdaniami każdej pary.

1. a) You'd better check when your train leaves.
b) You'd better check it when your train has left.
2. a) Let me know when he arrives.
b) Let me know when he's arrived.
3. a) We'll talk when the police are questioning him.
b) We'll talk when the police have questioned him.

ĆWICZENIE 227

Spróbuj przewidzieć przypuszczalny rozwój wydarzeń, tak jak w przykładzie.

I can't leave now. The electrician's still trying to mend the TV.

☛ *She'll leave when the electrician has mended the TV.*

1. Small wonder you don't understand about lightning. You must learn more about electricity first.
2. Finish the essay. Otherwise you're not going anywhere.
3. Eat your soup. You'll get your cake later.
4. I don't believe you can win anything at poker. But if you do, that will pay for your trip to Holland.
5. We can't go to the mountains yet. I must get a pair of nailed climbing boots.
6. First he signs the cheque, then we go straight to the bank.

Future in the Past

Future in the Past jest czasem przyszłym wyrażonym z perspektywy przeszłości:

He said he **would come** here soon. — Powiedział, że wkrótce tu przyjdzie.

He says he **will come** here soon — On mówi, że wkrótce tu przyjdzie.

It was settled that they **would leave** the next day. — Było ustalone, że wyjadą następnego dnia.

I'll be here for another month.

ale: I said I **would be** there for another month.

He says: "I'll see you tomorrow".

He said he **would see** me the next day.

Nawiązując do ostatnich dwóch zdań przykładowych porównaj szersze omówienie ćw. 243–245 (Następstwo czasów) oraz ćw. 531–536 (Mowa zależna).

Future in the Past pod względem budowy identyczny jest z Second Conditional (patrz ćw. 515–518 — Okresy warunkowe)

ĆWICZENIE 228

Oglądasz ulubiony serial. Twój bohater zawsze robi i mówi to, co przewidziałeś. Nie możesz się powstrzymać od komentowania akcji. Mów tak, jak w przykładzie.

I feel better now. (*tell*)

☛ Well, I told you he would feel better soon.

1. I'm back to get my money. (*hope*)
2. "I'll never surrender." (*know*)
3. I didn't die of fever. (*feel sure*)
4. I've returned to set you free. (*know*)
5. I'll never take money from your father. (*suspect*)
6. I want you to marry me. (*thought*)
7. But my father will object. (*be sure*)
8. I've just killed your father. (*be afraid*)

Future Progressive in the Past wyraża czynność, która w przeszłości była traktowana jako czynność przyszła, trwająca pewien czas, np.:

I asked him not to come at nine o'clock because I **would be having** supper at that time.

ĆWICZENIE 229

Państwo Temple prowadzą bardzo uregulowany tryb życia. Sobotnie popołudnia zawsze wyglądają następująco:

3:00–4:00 tennis match

4:00–5:00 shopping

5:00–5:30 out for a walk

6:00–7:00 prepare dinner

7:00–7:30 news on TV

7:30–8:30 dinner with the Joneses

8:30–9:00 coffee in the living-room

9:00–11:00 game of bridge

Kolega z pracy chciał przyjść z wizytą do państwa Temple. W sobotę okazało się to jednak niemożliwe. Po powrocie do domu pan Temple opowiada żonie o swojej rozmowie w pracy.

Uzupełnij jego wypowiedzi, tak jak w przykładzie.

I told him not to come at 3:30 because I would be playing tennis then.

1. I told him not to come at 4:30 because we _____
2. I told him not to come at 5:15 _____
3. _____ at 6:30 _____
4. _____ at 7:15 _____
5. _____ at 8:00 _____
6. _____ at 8:45 _____
7. _____ at 9:30 _____

In fact, I told him to forget Saturday and catch me round the office first thing on Monday.

Future Perfect in the Past

Future Perfect in the Past stosujemy, gdy chcemy powiedzieć, że czynność będzie już zakończona (dokonana) we wskazanym czasie w przyszłości, przy czym czynność ta jest wyrażona z perspektywy czasu przeszłego. Porównaj następujące zdania:

They **will have received** your telegram by two o'clock (otrzymają twój telegram o drugiej, *względnie*: o drugiej będą w posiadaniu twego telegramu).

I hoped that they **would have received** your telegram by two o'clock (spodziewałem się, że otrzymają twój telegram o drugiej, *względnie*: że o drugiej byłiby już w posiadaniu twego telegramu).

Szersze omówienie i zastosowanie patrz następstwo czasów oraz mowa zależna.

Future Perfect in the Past stosujemy tam, gdzie w mowie niezależnej występuje Future Perfect.

Forma czasu Future Perfect in the Past jest identyczna z formą Third Conditional.

ĆWICZENIE 230

Czerwony Kapturek przegląda swoje notatki, żeby nie zapomnieć, co ma dzisiaj zrobić.

things to do:

- 9–9:15 make the beds
- 10–10:30 buy wine for Granny
- 11:00–11:15 ring the wood-cutter and say hello
- 11:15–12:00 take wolf to dentist

- 12:00–1:00 prepare dinner
- 1:00–2:00 clean* up the house
- 2:00–6:00 visit Granny and help her in the garden

Kiedy wieczorem córka nie wraca, mama prosi drwała o pomoc. Powiedz drwałowi, co Kapturek miała w planie na dzisiejszy dzień, na przykład:

She promised she would have made the beds by 9:15.

She said _____

She hoped _____

She expected _____

8. Past Perfect

Past Perfect wyraża czynność przeszłą, dokonaną zanim rozpoczęła się inna czynność przeszła, np.:

I went for a walk when I **had finished** my work. (Najpierw skończyłem pracę, a potem poszedłem na spacer).

We **had gone** pretty far when we noticed that it was getting dark. (Stwierdzenie faktu, że ściemniło się, gdy już zaszliśmy dość daleko).

Czas ten wyraża również czynność dokonaną przed określonym momentem w przeszłości, np.:

By that time we **had produced** a lot of machines. — Do tego czasu wyprodukowaliśmy już wiele maszyn.

How long **had you been** in London when you fell ill? — Jak długo byłeś w Londynie, zanim (gdy) zachorowałeś?

Had you been to the sea before that voyage? — Czy byłeś na morzu przed tą podróżą?

Po spójnikach **after** i **before** zamiast Past Perfect stosuje się Simple Past, ponieważ *after* (po) i *before* (przed) wyraźnie narzucają kolejność dwóch czynności przeszłych. Użycie Past Perfect jest tu jednak również dopuszczalne.

After she (had) **disappeared** he was never the same.

That happened before I **was** of age.

Zwróćmy również uwagę na kontrast:

They **finished** dinner when we arrived.

They **had finished** dinner when we arrived.

W zdaniu pierwszym skończyli obiad już po naszym przybyciu (*they finished dinner after we arrived*), w zdaniu drugim zaś dotarliśmy na miejsce po obiedzie (*they*

finished dinner before we arrived). Aby uniknąć nieporozumień w rozmowie, warto zachować formę Past Perfect w zdaniu drugim.

Można również użyć Simple Past zamiast Past Perfect po **as soon as**, np.:

As soon as he **came** he asked for a drink.

Simple Past zamiast Past Perfect stosujemy także, gdy jedna czynność nastąpiła prawie natychmiast po dokonaniu innej, np.:

When I **opened** the door I saw them engaged in a lively conversation.

Past Perfect w takich przypadkach stosujemy dla położenia nacisku:

It was only when I **had opened** the door that I found out there was nobody there.

Past Perfect używamy również dla wyrażenia nieurzeczywistnionego zamiaru lub postanowienia, np.:

I **had intended** to come earlier. — Chciałem przyjść wcześniej (ale nie mogłem...).
I **had hoped** to see him in Paris. — Miałem nadzieję, że spotkamy się w Paryżu (ale do tego nie doszło).

ĆWICZENIE 231

Uzupełnij zdania właściwymi czasownikami. Tam gdzie to możliwe używaj formy Past Simple. W pozostałych wypadkach posłuż się formą Past Perfect.

1. By the time we _____ she disappeared. (*przychodzić*)
2. They told us that the children _____ all the cake. (*zjeść*)
3. Why didn't you develop the film after you _____ the pictures? (*zrobić*)
4. By that time we (already) _____ your telegram. (*otrzymać*)
5. She _____ all her money before father _____. (*wydać, wrócić*)
6. It _____ to rain after we _____ to the station (*zacząć, dotrzeć*)
7. By the time we _____ the inn all the guests _____. (*wejść, wyjść*)
8. We _____ him just after he _____ of his mother's death. (*spotkać, dowiedzieć się*)
9. I said I _____ that play before. (*widzieć*)
10. When he _____ with us for three weeks he _____ a job in the transistor factory. (*przebywać, podjąć*)
11. His French _____ dramatically after he _____ a new tutor. (*poprawić się, dostać*)
12. She _____ the light, _____ her keys and _____ the drawer. (*zapalić, znaleźć, otworzyć*)
13. It was only when I _____ the curtains that I _____ Mary sitting in my armchair. (*zaciągnąć, zauważyć*)
14. He soon _____ that you _____ there with me! (*zorientować się, być*)
15. When I _____ what he _____ with the necklace, he _____ to answer. (*zapytać, zrobić, odmówić*)

ĆWICZENIE 232

Bobby był w zeszłym roku po raz pierwszy w Londynie. Teraz wspomina swoje pierwsze wrażenia. Skomentuj jego wypowiedzi na dwa sposoby, tak jak w przykładzie:

Bobby: I didn't know what snow was.

☛ He *hadn't seen snow before*.

He *hadn't seen snow until he came to London*.

1. I had no idea Cockney sounded so funny.
2. They spent a week teaching me the basic steps of the tango.
3. So I gave her the flowers but I forgot to say "Happy birthday".
4. My first glass of vodka ... Wow, that's something I'll never forget.
5. And then he told me I was supposed to inhale the smoke.
6. First I screamed when they pushed me into the shower.
7. Sex shops? I thought you bought sextants there.
8. Well, I had a hard time learning to change gears. And I thought that red meant "go".

9. Past Perfect Progressive

Past Perfect Progressive (forma: *I had been writing*. *Had I been writing?* *I had not (hadn't) been writing*) stosujemy, gdy chcemy powiedzieć, że jakaś czynność była wykonywana (trwała przez pewien czas), zanim zaczęła się inna czynność, lub też trwała aż do momentu rozpoczęcia się tej drugiej czynności, np.:

I had been thinking and writing before you rushed in.

Czynność (*writing*) rozpoczęła się przed określonym momentem w przeszłości (*before you rushed in*) i trwała w tym określonym momencie.

He **had been waiting** for her for two hours when he finally decided to go home.
The book I **had been reading** all the morning disappeared.

ĆWICZENIE 233

Czasowniki umieszczone w nawiasach podaj we właściwym czasie (Simple Past, Past Perfect lub Past Perfect Progressive):

1. He (work) there for some time when that dreadful accident (happen).
2. Everybody knew they (live) in this district since they (leave) Paris.
3. The poor woman complained she (have) trouble with her eldest son for a long time.
4. The waiter assured me that he (look)* for the watch everywhere.
5. They (walk) in the garden for an hour when the storm broke* out.
6. The old lady (be) sound asleep when the bomb went* off.
7. When we (come) home, we (find) that someone (break) into the garage and (steal) the car.

8. The young girl who (look) at me ever since I had come into the room, suddenly rose and left.
9. How your boss (find)* out that you (come) to work so late?
10. By that time the twins already (sleep) for two hours.
11. When he (come) back to his native village, he (be) told that his old mother (die) and his sister (leave) England and (go) to the States.

ĆWICZENIE 234

Co spowodowało, że w przeszłości doszło do opisanych niżej sytuacji? Wyciągnij właściwe wnioski, korzystając z zamieszczonej poniżej listy zwrotów. Ponieważ mówimy tu o wnioskowaniu na temat czynności „zaprzeczonych”, możesz używać form Past Perfect Progressive.

carry a gun, cry one's eyes out, do the dishes, drive on the right, have an affair, pour with rain, read Shakespeare, run for three hours, ski down the hill, wait outside

Przykład:

You could see her eyes were red and swollen.

☛ *She'd been crying her eyes out.*

1. Her hands were all wet.
2. Where did she hear about tragic love and things?
3. He hoped they would let him in soon. He was going numb with cold.
4. Why was she so sorry to see him leave?
5. On the second day she broke her leg.
6. They took* his licence away.
7. We both deserved a good rest.
8. I told her to put* on her Wellingtons.
9. The police took* her in for questioning.

10. Czasy gramatyczne: ćwiczenia podsumowujące

ĆWICZENIE 235

Przekształć tak jak w przykładzie. Wykorzystaj sugestie w nawiasach.

She drinks. (he, [-])

☛ *He doesn't.*

He's finished his essay. (you, [?])

☛ *Have you finished yours, too?*

1. She's buying a new Ford. (I, [-])
2. I've known him for a long time. (she, [-])
3. They know the truth. (you, [?])
4. I play hockey. (he, [?])

5. They rang for help. (I, [-])
6. She fainted. (you, [?])
7. They were discussing the possibilities. (we, [-])
8. You were crying. (she, [?])
9. I'll stay. (they, [-])
10. He'll help me. (you, [?])
11. He would have answered the question. (they, [?])
12. They had met before. (we, [-])

ĆWICZENIE 236

Wstaw właściwą formę czasownika *to read*:

1. What _____ you _____ now?
2. I _____ Alice's Adventures in Wonderland when I was at school.
3. We _____ Oliver Twist next month.
4. I _____ a book when he came in.
5. _____ you _____ "Spartacus"? No, I _____
6. I'll understand him better when I _____ his report.
7. I usually _____ detective stories when I am sick in bed.

ĆWICZENIE 237

Czasowniki w nawiasie postaw w odpowiedniej formie.

1. You (hear) the latest news? Meg (come) to stay with us next weekend.
2. He (play) the piano when the bomb (go)* off in the street. Luckily, nobody (be) hurt.
3. Did you post the letter after you (write) it? You (forget) things ever since you (get) married.
4. My secretary (not come) yet. She (never, come) before nine. I (hope) she (be) here any minute now.
5. You (cause) me nothing but trouble since I (be) here. I (leave) you. And that's final.
6. Drop me a line once in a while and let me know how things (go).
7. It (be) a month now since the ranger (leave).
8. I asked her how much she (charge) and when I (work)* out the total sum I (take)* her on.
9. You (see) him yesterday? No, I (not see) him since he (move)* in with Mary.
10. When I (get) home I (know) something (be) wrong. My cat (not touch) her favourite steak!
11. I said I (finish) the report by this time tomorrow and I (intend) to keep my promise.
12. My wife (want) an extra car. She says more and more people (have) two cars these days. Just to think that I (plan) to save on petrol.

13. I (tell) you a story as soon as you (be) in bed, OK?
14. We (must) pay all our debts last year.
15. The little girl (lose) her doll and she couldn't remember where she (last see) it.
16. This is the first time I (see) you wear that dress. Where you (buy) it?
17. What I (do) now? Somebody (use) my perfume again. The bottle's almost empty.
18. She (become) a very good singer since we last (meet).
19. We (be) friends ever since they (come) to live here. It's so tragic they both died in the accident.
20. I (know) them ever since they (be) here. They're a great couple.
21. After she (speak) to the policeman she knew where she (be).
22. I don't think he (leave) by nine. He (still, do) his translation at ten. You'll see.
23. We (know) him for a long time before I (give) him a job with our company.
24. Nothing satisfies him. He (always, complain).
25. They (work) on the improved version since spring. They say they're almost done but they (repeat) that three times a week over the last couple of months. I (not, believe) them till I (see) the new model.
26. This was the most spectacular view I (ever, see).
27. The man lost his job because he (prove) dishonest.
28. I was afraid Diana (break) down when she (be) told about Alan's death.
29. I (take)* to her the moment I (see) her and we got married a few days later.
30. Well, when I got there at 6:00 the two teams (fight) for over two hours.
31. "What's the matter?" "Someone (scribble) in my book again."
32. What did you do when you (find)* out you (lose) the money?
33. I (see) him last week and he told me he (quit) Personnel and (now, act) as assistant director of the invoice department.
34. Mr Jones, our cashier, (be) appointed last September and (be) in charge since.
35. They (not come) home until they (visit) Egypt. It might take another month or so.

ĆWICZENIE 238

Susan przyjeżdża do Polski w interesach. O wizycie zawiadamia listownie przyjaciółkę. Uzupełnij list Susan, stawiając czasowniki w nawiasach w odpowiedniej formie.

Dear Eve,

I thought you (1. be) interested to know that I (2. come) to Warsaw next week. This is a great opportunity especially as I (3. not have) a chance to see you for over three years now. I'm sure it (4. be) a hectic time for me but I (5. hope) we (6. get) together somehow. I (7. stay) only till mid-May, as we (8. be) rather busy at the office and whenever that (9. happen) I (10. not like) to be away for too long. I (11. come) on the BA morning flight on Tuesday.

By the way, are you by now on Electronic Mail? It (12. make) communication vastly easier. I (13. enclose) my card, just in case. I (14. miss) you lots. Ted also (15. mention) you whenever the subject of Poland (16. come)* up and says "How is Eve?"

You (17. hear) from her? Tell her I say 'hi'," so I (18. pass)* along his regards, too. How's the family? Your daughter must be 5 or 6 by now — or I (19. totally, lose) track?

I (20. look)* forward to meeting you in Warsaw.

Love,

Susan

ĆWICZENIE 239

Uzupełnij właściwą formą czasownika *to wait*:

1. My daughter _____ until she is twenty — she is too young to be married.
2. Immediately after I arrived in Brighton I ran to the post office and a young girl handed me your letter saying: "Here it is! It _____ for you since Tuesday!"
3. I'm afraid he won't come. It's already half past two and I _____ for half an hour!
4. We _____ anxiously in the hall when a nurse came and told us the operation was over.
5. Don't let* me down, I _____ by the gate.
6. She _____ in silence for some time when she suddenly rose and ran out.
7. By Christmas I _____ for his answer for over a year! Will he ever write?
8. Hurry up! Robert _____ already _____ to take us to the opera.

ĆWICZENIE 240

Wykładowca z Irlandii stara się o pracę na jednym z polskich uniwersytetów. Przeczytaj fragment jego listu, wstawiając czasowniki w nawiasach we właściwej formie.

I (1. write) to inquire about the possibility of teaching at your university.
I (2. recently, complete) a doctoral dissertation in history at Trinity College, Dublin. Originally I (3. be) from Australia, but I (4. live) in Ireland for the past two years. Presently I (5. tutor) in American history at Trinity. This (6. come) to an end shortly. My duties (7. consist) of presenting documents to the students and discussing them. I (8. concentrate) on documents that (9. throw) light on the foundation of N. American colonies.
Enclosed (10. be) my curriculum vitae with references.

ĆWICZENIE 241

Przeczytaj poniższą historyjkę. Czasowniki w nawiasie postaw w odpowiedniej formie.

There were three of us at the restaurant table. Paul and Chris (1. study) the menu and I (2. look) around the place. It seemed to me that I (3. already, be) there before. I (4. just, try) to remember when I (5. hear) Paul's question.

- “Hey, Ted! What you (6. think) about? You (7. make* up) your mind about your dinner yet?”
 - “Yes — I answered — I (8. take) oxtail soup and a steak.”
 - “Oxtail soup! — Chris laughed — I never (9. have) soup in restaurants. What about you, Paul?”
 - “I think I (10. have) fish and chips and some beer. And you, Chris?”
 - “I (11. already, order). I (12. have) fried chicken and some wine.”
- Some time passed. We (13. all, enjoy) our meal when Paul (14. say):
- “It’s a nice place, isn’t it? It’s the first time I (15. be) here but I must say I (16. like) it.
 - “Yes, you are right — I agreed — The place (17. look) lovely. You know, it (18. seem) familiar to me. I (19. think) about it all the time but I can’t remember anything.”
 - “You (20. notice) those little lemon trees over there? — Chris (21. not listen) to me — I (22. never, see) anything like that before.”

And suddenly I (23. remember). It was there under the lemon tree five years ago that I (24. promise) Stella not to forget the place where she (25. finally, decide) to be my wife.

ĆWICZENIE 242

Przeczytaj fragment listu polecającego. W puste miejsca wstaw czasowniki z poniższej listy we właściwej formie.

be, believe, complete, develop, help, know, lack, teach, think, write

I _____¹ to you in support of Ms. Hana Larson’s application for the position of academic coordinator in the English Language Programme. At the moment Ms. Larson _____² her Doctor of Arts in Teaching and has, I _____³, all the necessary qualifications for the position. I _____⁴ Ms. Larson for four years now as she _____⁵ a number of different courses for me and _____⁶ a superb classroom instructor.

For the last three years she _____⁷ a collection of materials for immigrant populations who _____⁸ basic skills in their own first language. I promised I _____⁹ her have the materials published as I _____¹⁰ they are excellent.

11. Następstwo czasów

Z punktu widzenia następstwa czasów rozróżniamy tylko dwie grupy czasów: teraźniejsze i przeszłe.

1. Jeżeli w zdaniu **głównym** występuje jeden z czasów **teraźniejszych** (Present, Present Perfect lub Future w zdaniu **podrzędnym** można zastosować **dowolnie każdy czas**, np.:

He *swears* he **has** never **seen** that man.

He *says* he **will** be very busy the next day.

I **will know** who **told** lies.

I **have been told** he **will come**.

2. Jeżeli w zdaniu **głównym** występuje jeden z czasów **przeszłych** (Simple Past, Past Perfect, Future in the Past) — w zdaniu **podrzędnym** stosować można tylko **czasy przeszłe**.

Gdy w zdaniu **głównym** czynność jest wyrażona Simple Past, to w zdaniu **podrzędnym**:

- dla wyrażenia **czynności jednoczesnej** z czynnością zdania głównego stosujemy **Simple Past** (w języku polskim stosujemy wówczas czas teraźniejszy), np.:

She **complained** that she **had** a headache. — Skarżyła się, że boli ją głowa.

The doctor **said** it **was** very important to keep your teeth in good condition.

— Lekarz powiedział, że bardzo ważną sprawą jest, żebyś dbał o stan swych zębów.

Zamiast *can* — stosujemy **could**, zamiast *may* — **might**; **must** często pozostaje w niezmienionej formie (patrz s. 167 i 305).

- dla wyrażenia **czynności uprzedniej**, tj. czynności, która odbyła się wcześniej niż czynność zdania głównego, stosujemy **Past Perfect**:

I **thought** he **had been** there before. — Sądziłem, że był tam przedtem.

I **was informed** that he **had been obliged** to leave. — Poinformowano mnie, że musiał wyjść.

- dla wyrażenia **czynności przyszłej** w stosunku do czynności zdania głównego stosujemy **Future in the Past**, np.:

He **said**it **would rain** the next day. — Powiedział, że następnego dnia będzie padać.

We **hoped** we **would get** there before noon. — Mieliliśmy nadzieję, że będziemy tam przed południem.

Future in the Past czasowników ułomnych:

<i>zamiast can</i>	—	could / would be able to
<i>zamiast may</i>	—	might / would be allowed to
<i>zamiast must</i>	—	{ have to
		{ be forced to
		{ be obliged to

ĆWICZENIE 243

Przekształć następujące zdania wprowadzając Simple Past zamiast Present, w zdaniu głównym, a odpowiedni czas — w zdaniu podrzędnym:

1. She says she is staying in France for another year.
2. He says it will probably be cold the following week.
3. I am afraid she will not come.
4. I don't know what it means.

5. I can see that you have already done it.
6. He says he must work a lot.
7. Joan says she may be late.
8. He wants to know where I live.
9. I promise I will let him play with you next time.
10. He says he will be here at noon.
11. She says she has lived here for three years.
12. He thinks he can't do it.
13. I don't think I will see him again.
14. He repeats that good children must not be heard.
15. He says he has found the book.

ĆWICZENIE 244

Przetłumacz na język angielski:

1. Powiem ci, kto zbił okno w pokoju ojca.
2. Mówił mi wczoraj, że nie widział jej nigdy przedtem.
3. Zauważył, że jestem bardzo zmęczona.
4. Ona obiecała, że nigdy więcej tego nie zrobi.
5. Ona powiedziała, że wszystko jest gotowe.
6. Ona powiedziała, że była w muzeum.
7. Nie wiem, kto to wyjaśni.
8. Ona mówi, że nie będzie mogła nam pomóc.

Jeżeli zdanie podrzędne zawiera porównanie, to treść jego można wyrazić w dowolnym czasie, np.:

He knew Spanish better than you know it now.

... than you will know it in ten years.

... than you have ever known it.

... than you knew it when you lived in Spain.

She used to sing better than she does.

She sings as well as I did once.

Następstwo czasów również nie obowiązuje, jeżeli zdanie podrzędne wyraża pewnik, niezmienną prawdę, np.:

A second tenet of the Greek materialists **was** that matter **is** not continuous.

She **understood** that blood **is** thicker than water. — Zrozumiała, że więzy krwi są najsilniejsze.

oraz gdy czynność wyrażona w zdaniu podrzędnym jest niezależna od czynności zdania głównego, a odnosi się do chwili bieżącej, np.:

The events I **am going to describe** **took** place in 1942. — Zdarzenia, o których opowiem, miały miejsce w r. 1942.

In the last Quarterly Review I **found** the article which you **are translating** now into Polish. (... znalazłem artykuł, który ty teraz tłumaczysz na polski.)

Następstwo czasów jest ściśle przestrzegane w mowie zależnej (patrz s. 302 — Mowa zależna).

ĆWICZENIE 245

Kolega dzieli się z tobą wiadomościami o chorobie u znajomych. Przedstawiona wersja wydarzeń wydaje ci się jednak niezupełnie dokładna. Zareaguj odpowiednio do sytuacji, tak jak w przykładzie.

Dolly's mum is in hospital. (*sister*)

☛ *Is she? I thought her sister was in hospital.*

1. She's going to have some tests. (*operation*)
2. She's been getting frequent headaches. (*stomach pains*)
3. She's doing fine. (*bad shape*)
4. I'm taking Dolly to visit her. (*away on holiday*)
5. She'll be out this Friday. (*not until after Easter*)
6. Dolly's brother sprained his ankle. (*break*)
7. He must stay in bed for a few days. (*a month*)
8. And I think I've got food poisoning. (*vivid imagination*)

X. Czasowniki posiłkowe i modalne

1. Uwagi ogólne

Czasowniki posiłkowe nie mają osobnego znaczenia „słownikowego”, odgrywają zaś dużą rolę w niektórych procesach gramatycznych. Służą do tworzenia form złożonych (*I am working, he will have studied* itp.), formy pytającej i przeczącej (*do you go? I haven't come* itp.) oraz strony biernej. Łatwo zauważyć, że na przykład w zdaniu *I am working*, **am** nie znaczy „jestem” a w *She has arrived*, **has** nie ma nic wspólnego z posiadaniem czegośkolwiek.

Czasowniki posiłkowe to: **be, have** oraz **do**.

Czasowniki modalne przekazują opinie, stany emocjonalne, odczucia osoby mówiącej i zawsze stanowią komentarz do rzeczywistości. Czasowniki modalne nie opisują faktów. Porównajmy:

She is Canadian. (stwierdzenie faktu)

She must be Canadian. (przypuszczenie, opinia osoby mówiącej)

Najważniejsze czasowniki modalne to: **will, would, shall, should, can, could, may, might, must, ought to**. Na stronach 175–177 wspomnimy również o modalnym użyciu *needn't* oraz niektórych konstrukcjach z czasownikami *dare* i *used to*. Wszystkie czasowniki modalne tworzą pytania przez inwersję (np. *Could I ask you something?*) a przeczenia przez dodanie *not* po czasowniku (np. *You mustn't talk to her*).

ĆWICZENIE 246

Czasowniki *be, have* i *do* występują często w zdaniu jako czasowniki główne, a nie posiłkowe. Uzupełnij poniższe zdania właściwymi formami Present tych czasowników.

1. He _____ from Canada.
2. I _____ to go now. I _____ no time to spare.

3. You _____ a lucky bastard.
4. How _____ you _____, Mr Carmichael. It _____ a great pleasure to meet you.
5. I _____ awfully sorry but we _____ another appointment coming up soon. We _____ business with various people, Mr Brown.
6. They _____ at the seaside. They say they always _____ a good time there.
7. She _____ earache. _____ me a favour and see what you can _____ about it.
8. Mary, where _____ you? Where _____ everybody? I'm beginning to _____ a nasty feeling about all this.

ĆWICZENIE 247

Mów o swojej córce tak jak w przykładzie. Z pewnością nie jest gorsza!

They've got responsible jobs.

☛ *She's got a responsible job, too.*

1. We may win the first prize.
2. I'm dead tired.
3. I ought to earn more.
4. You can have the new printer.
5. They have a large office.
6. We are the best. We really are.
7. They must be getting tired by now.
8. I've got lots of friends.

ĆWICZENIE 248

Mów o sobie i grupie swoich przyjaciół tak jak w przykładzie.

He has a lot of work to do. (*money to spend*)

☛ *We have a lot of money to spend.*

1. They can speak good French. (*Arabic*)
2. She's a good nurse. (*better doctors*)
3. She's got a responsible job. (*well-paid jobs*)
4. You must talk to your wife. (*lawyer*)
5. She'll stay till Monday. (*Friday*)
6. She could stay another week. (*another month*)

ĆWICZENIE 249

Dodaj odpowiednią informację w formie przeczącej. Wykorzystaj sugestie w nawiasach.

Przykład:

Mary may go out for a walk. (*play / other children*)

☛ ... *but she may not play with other children.*

1. She can understand her parents. (*her children*)
2. There are some children in the park. (*our garden*)
3. We can do the exercises. (*the practice tests*)
4. They may play in your room. (*kitchen*)
5. He has time to play. (*study*)
6. We are married. (*happy*)
7. I have a bank account. (*money*)
8. You may look at it. (*touch*)

ĆWICZENIE 250

Wybierz właściwą formę.

1. How many horses (are there, there are) in the stable?
2. Henry and I (am, are) schoolmates.
3. My father (are, is) an architect.
4. There (are, is) a beautiful picture on the wall.
5. We (have, has) a difficult classtest today.
6. How many books (you have, do you have)?
7. They (have, has) a little daughter.
8. (Is there, are there) anybody here?

ĆWICZENIE 251

Wyraż swoją opinię, stawiając: *can, be, have, will* w formie przeczącej.

Przykład:

I _____ got the slightest idea.

☛ I *haven't* got the slightest idea.

1. This book _____ very difficult.
2. He _____ understand Italian.
3. You _____ take that medicine: it's too dangerous.
4. I hope she _____ drunk again.
5. They _____ real sportsmen.
6. You _____ go out dressed like that!
7. I _____ got too many students this semester.
8. It's clearing* up. I'm sure it _____ rain.

ĆWICZENIE 252

Zapytaj, wykorzystując sugestie w nawiasach:

Przykład:

I'm sure Nancy would love this China set. (*buy*)

➤ Will you buy it for her?

1. I'd like to talk to you. (*time*)
2. I do not feel well, Miss Brown. I think I have a fever. (*leave*)
3. I can hear you perfectly. (*shout*)
4. I hear you got married last December. Congratulations! (*children*)
5. I think she's just passed* out! (*doctor*)
6. I know you've been very busy lately but ... (*talk*)?
7. You speak Portuguese like a native speaker. (*Spanish*)
8. You look absolutely stunning. (*photo of you*)

Czasowniki posiłkowe i modalne mają często w języku potocznym formy ściągnięte (*Contracted Forms*), mianowicie:

to be

I am — I'm, he is — he's, she is — she's, it is — it's, we are — we're, you are — you're, they are — they're; I am not — I'm not, he is not — he isn't lub he's not, she is not — she isn't lub she's not, we are not — we aren't lub we're not, they are not — they aren't lub they're not;

to have

I have — I've, we have — we've, you have — you've, they have — they've; zamiast have not — haven't, zamiast has not — hasn't;

can

w formie przeczącej we wszystkich osobach: *can't* zamiast *cannot*;

must

w formie przeczącej: *mustn't* zamiast *must not*. Forma przecząca czasownika *must* posiada znaczenie zakazu *you mustn't do it* (nie wolno ci tego robić). Wypowiedź ze znaczeniem „nie potrzebujesz tego robić” wyrażamy przed *need*: *you needn't do that* (patrz *must*, s. 168).

Form ściągniętych w formie twierdzącej **nie używamy** na końcu zdania, np. w krótkich odpowiedziach:

Are you Polish?

Yes, **I'm** Polish *lub*: Yes, I am Polish, *ale tylko*: Yes, **I am** [nie można powiedzieć ~~Yes, I'm.~~]

W odpowiedziach przeczących nie ma takich ograniczeń:

Is he married?

No, he **isn't** *lub*: No, **he's** not.

ĆWICZENIE 253

Odpowiedz zgodnie z prawdą. Tam, gdzie to możliwe, zastosuj formy ściągnięte.

1. Is it cold today?
2. Have you ever been to Japan?
3. Do you have a sister?
4. Have you got any Italian books at home?
5. Can you speak Russian?
6. Are you a good tennis player?
7. Do you have friends in England?
8. Has your best friend got a Mercedes?

ĆWICZENIE 254

Kto dostanie tę pracę? Trwa licytacja na słowa. Mów tak jak w przykładzie. Pamiętaj o zasadach użycia form ściągniętych.

I can speak German.

☛ *I think you can't. But I can.*

1. I will be successful.
2. I have excellent qualifications.
3. I'm the perfect choice.
4. I may get a promotion.
5. I have to get this job.
6. I can negotiate in five languages.
7. My brother has friends in Berlin.
8. I could ask the press for more publicity.

Simple Past od czasownika **must** tworzymy przez użycie formy **to have to**, np.:

I had to do it. — Ja musiałem to zrobić.

(Patrz ćw. 283–290, *must*).

ĆWICZENIE 255

Podaj w Simple Past dodając określenia czasu w rodzaju *yesterday, last night, last month, when I was young* itp.

Przykład:

I can sing Russian songs.

☛ *I could sing Russian songs when I was younger.*

1. She is a good pupil.
2. He must do it again.
3. Mary has the best grades.
4. I can play football.
5. We must translate a difficult poem.

6. We are in a great hurry.
7. There are no lessons.
8. They have interesting lectures.

ĆWICZENIE 256

Wstaw właściwą formę: *was / were, could, had*.

1. I _____ no time to work on my French last night.
2. There _____ very few people at the concert.
3. I _____ a few boyfriends when I _____ your age.
4. She _____ in Bulgaria for her holidays.
5. She _____ not sing that well last year.
6. They _____ here yesterday.
7. Where _____ he last night? I believe he _____ in a pub and _____ a good time.
8. We _____ hear the wind outside.
9. I _____ violently sick.
10. I _____ swim when I _____ three.

ĆWICZENIE 257

U sąsiadów państwa Hill było wczoraj włamanie. Policja przesłuchuje pana Hilla w charakterze świadka. Przeczytaj fragment jego zeznania, a następnie na tej podstawie uzupełnij brakujące pytania w zapisie rozmowy pana Hilla z policjantem. We wszystkich pytaniach użyj odpowiednich form czasowników *be, can* lub *have*.

I took my wife Nancy to the cinema. We left home at about 4:00. "The Running Man" was on at the Odeon. I couldn't see anybody else in the audience. We had dinner at 8:30 at Aquarius Natural Foods and then went straight home. I think I could hear some strange noise coming from our neighbours' garden but I was too tired to investigate. We just had a glass of wine before we turned* in for the night. It was only this morning that we learned about the robbery.

Q: What did you do in the afternoon, Mr Hill?

A: I went to the cinema.

1. Q: _____?

A: The Odeon, I think.

2. Q: _____?

A: I was there with my wife.

3. Q: _____?

A: "The Running Man."

4. Q: _____?

A: I don't think anybody could. It was dark and there were very few people except for ourselves.

5. Q: _____?

A: At 8:30.

6. Q: _____?

A: At Aquarius.

7. Q: _____?

A: Yes, I think I could. It was some strange noise coming from the garden. But I didn't check* it out.

8. Q: _____?

A: You bet I was. Much too tired.

ĆWICZENIE 258

Z podanych niżej elementów zbuduj siedem zdań twierdzących lub przeczących odpowiadających temu, co robili wczoraj państwo Hill (porównaj ćwiczenie 257).

1. They / be / at the Palace Cinema.
2. Mr Hill / be / there with his daughter.
3. They / have / dinner at Aquarius.
4. They / have / dinner at 7:30.
5. Nancy / be / alone at home.
6. He / can / hear noises coming from their bedroom.
7. They / have / some wine before they went to bed.

ĆWICZENIE 259

Uzupełnij jak w przykładzie.

You didn't have enough money to buy me a drink. (*a Porsche*)

☛ ... but you had enough money to buy a Porsche.

1. There weren't many good shows on in April. (*some — May*)
2. He wasn't at the office. (*the party*)
3. He didn't have astronomy when he studied at university. (*molecular biology*)
4. She can't sing English songs. (*swear in English*)
5. He won't call you. (*visit*)
6. You shouldn't fire your deputy. (*secretary*)
7. I couldn't ride a bike when I was ten. (*drive a car*)

ĆWICZENIE 260

Anne twierdzi, że nie może umówić się z Piotrem na spotkanie. Niestety, wciąż podaje te same powody. Uzupełnij odpowiedzi Piotra, tak jak w przykładzie.

I have a headache.

☛ But you had a headache yesterday / before.

1. I'm busy.
2. I can only see you for five minutes.
3. I have to make a phone call.
4. You must wait a day or two.
5. I have an appointment to see my dentist.
6. I'm too tired.
7. It's difficult today.

ĆWICZENIE 261

Uzupełnij poniższe zdania formami: *were, was, can, has, had*.

1. I _____ try to help you today.
2. We _____ at the theatre the day before yesterday.
3. It _____ Tuesday yesterday.
4. We _____ an accident last week.
5. I _____ play tennis pretty well.
6. She _____ a new hat.
7. She _____ a good physician.
8. _____ you at the movies last night?

ĆWICZENIE 262

Odpowiedz zgodnie z prawdą.

1. What's your name, please?
2. How old are you?
3. What time is it now?
4. How are you?
5. What time do you have dinner?
6. Can you speak Hungarian?
7. Are you keen on classical music?
8. Who's your favourite writer?
9. Have you got any English friends?

2. to be

1. Jako czasownik główny **to be** oznacza:

- istnieć:

“To be or not to be, that is the question.”

- znajdować się, w zwrotach *there is, there are*:

There are many good actors in Poland.

- zdarzyć się, mieć miejsce:

It was last week that I saw him.

- być w jakimś określonym miejscu:

I have been to the zoo this week. I was at a party last Sunday.

- w znaczeniu 'odwiedzić' *to be* używamy tylko w czasie Present Perfect:

I have been to see my sister.

ale: I went to see my sister last week.

2. Jako czasownik posiłkowy **to be** służy do tworzenia:

- formy ciągłej:

I am reading.

- strony biernej:

He was despised.

3. Wyrażenia **to be to**, tj. formy czasownika *to be*, po której następuje bezokolicznik, używamy:

- aby wyrazić, że coś ma się stać zgodnie z uprzednim porozumieniem:

We are to meet our teacher at half past seven. — Mamy spotkać się z nauczycielem o wpół do ósmej.

- zgodnie z uprzednio powziętym planem lub decyzją czy zobowiązaniem:

A new factory is to be built in our town. — W naszym mieście będzie budować się nową fabrykę.

- dla wyrażenia rozkazu (w mowie zależnej):

You are to take this medicine before dinner. — Masz zażyć lekarstwo przed obiadem.

- dla wyrażenia czegoś nieuniknionego:

This is to be his last visit. — Jest to jego ostatnia wizyta.

- dla wyrażenia czegoś, czego nie da się uniknąć ze względu na obowiązujące przepisy lub okoliczności:

Every child is to be vaccinated. — Każde dziecko musi być szczepione.

- gdy czasownik **to be** użyty jest w formie Past Simple (*was / were to*) mówimy o czynnościach zaplanowanych w przeszłości:

He was to come at five o'clock. — Miał przyjść o piątej.

Konstrukcja ta nie określa jednoznacznie, czy doszło do realizacji powziętego planu (*He was to come at five. I hope he did.* lub *He was to come at five but he didn't.*

I wonder what kept him.). Oczywiście w codziennej rozmowie będziemy zwykle mieli wystarczająco dużo informacji, żeby właściwie zrozumieć takie niejednoznaczne zdanie.

Możemy też użyć konstrukcji *was / were to + have +* trzecia forma czasownika. Mówimy wtedy wyraźnie, że czynność nie została wykonana:

He was to have come at five. Why didn't he?

4. **to be** występuje w charakterystycznych konstrukcjach z czasownikami *to see, to find* użytymi **w stronie biernej**:

I looked for his book but it was nowhere to be found. — Szukałem jego książki, ale nigdzie nie można było jej znaleźć.

They were nowhere to be seen. — Nigdzie nie było ich widać.

ĆWICZENIE 263

Przetłumacz na język polski:

1. You are to do it at once.
2. She was to come here at six o'clock.
3. You were to meet mother at the station.
4. Where were they to go yesterday?
5. What is to be done now?
6. My brother is to help us with our lessons.
7. She is to stay with the children tonight.

ĆWICZENIE 264

Paul Harris miał starannie rozplanowany wczorajszy dzień. Oto kartka z jego kalendarza:

7:00 — <i>fast train to Newcastle</i>
11:00 — <i>with Anne Peterson about policy changes</i>
12:30 — <i>lunch with S. McNeil: new investments</i>
2:00 — <i>call office: reservations OK?</i>
2:30 — <i>welcome Hungarian delegation</i>
5:00 — <i>home to change</i>
7:00 — <i>"Macbeth" at the Globe</i>
11:00 — <i>supper at Giovanni's</i>

Niestety, nie udało mu się nic, co sobie zaplanował. Opowiedz o pechowym dniu pana Harris'a używając formy *was / were to*, dobierając z poniższej listy odpowiednie przyczyny niepowodzeń.

...but I got stuck in a traffic jam.

...but the restaurant was closed for fire drills.

...but she cancelled the appointment.
 ...but the line was dead.
 ...but the bar was closed.
 ...but the interpreter was ill.
 ...but I overslept.
 ...but the performance was called* off due to the leading actor's illness.

Na przykład: *After the performance we were to have supper at Giovanni's but the restaurant was closed for fire drills.*

ĆWICZENIE 265

W puste miejsca wstaw konstrukcję *was / were to* + odpowiedni czasownik z poniższej listy.

continue, do, establish, feed, go, help, leave, pay*, return, water*

I ¹ to Singapore. I ² new business contacts there. My company had come* up against serious financial problems and I ³ them out. But how ⁴ I Patsy alone? I was getting pretty desperate when Kate offered to help. She ⁵ Patsy three times a day. Twice a week she ⁶ the flowers. I ⁷ in a month's time. Fortunately, I got back two weeks ahead of schedule. I ⁸ the negotiations in London. And believe me, I got home just in time to save my poor Patsy. But all the flowers were gone. You see, Kate watered them three times a day and the poor cat got her caviare twice a week! What ⁹ I with Kate? How ¹⁰ I her back? I decided to marry her. What better punishment could there be?

ĆWICZENIE 266

Połącz wypowiedzi z kolumny lewej z odpowiednimi komentarzami z kolumny prawej. Zwróć uwagę na użycie konstrukcji *be to...*

1. Jane's furious with you.	a. You were to tell him everything.
2. Bobby didn't want to go to bed.	b. Every crew member is to report for duty.
3. Why has he been kept in the dark?	c. He was to be poisoned.
4. I didn't know they were plotting to kill him.	d. He is to be deported.
5. I haven't done it.	e. You were to meet her at the station.
6. Red alert on deck A!	f. And yet I am to answer* for it.
7. He has a history of criminal behaviour.	g. You were to read him a story.

ĆWICZENIE 267

W następujących zdaniach użyj wyrażenia *to be to*:

1. Nigdzie jej nie znaleziono.
2. Jak mam znaleźć ten dom? Nie ma kogo zapytać.
3. Co mam jej powiedzieć?
4. Tego się należało spodziewać.
5. Tom Jones zgłosi się natychmiast do dyrektora.
6. Miał wyjechać z Warszawy o dziesiątej wieczorem, ale spóźnił się na pociąg.

3. to have

1. **to have** jako czasownik główny oznacza 'mieć', np.:

I have a new dress.

Have you got matches? No, I haven't, but I've got a lighter.

W języku potocznym dla wyrażenia posiadania bardzo często stosujemy **have got**; różnice między **have** i **have got** omawiamy w komentarzu poprzedzającym ćw. 191.

2. **to have to** (patrz czasowniki modalne — *must* s. 167 i omówienie poprzedzające ćw. 287).

3. W pewnych wypadkach **to have** tworzy formę pytającą i przeczącą za pomocą *do*. (patrz uwagi do ćw. 191).

4. **to have**, jako czasownik posiłkowy, służy do tworzenia form Present Perfect, Past Perfect oraz Future Perfect.

ĆWICZENIE 268

Uzupełnij poniższe dialogi czasownikiem *have (got)* w odpowiedniej formie (twierdzącej, pytającej lub przeczącej) i odpowiednim czasie gramatycznym.

1. A: _____ you _____ an appointment?
B: No, I _____ but I _____ to see the director immediately.
2. A: I _____ a meeting this evening. I wish I _____ to go. I _____ a splitting headache.
B: _____ an aspirin. _____ you _____ anything to eat today?
A: No, I _____. I _____ a busy day so far.
3. A: _____ they _____ any children?
B: She _____ just _____ her third baby! They _____ a child every two years.

ĆWICZENIE 269

Zapytaj wykorzystując podane sugestie. Zastanów się, w których przypadkach możliwe są pytania z *do* i *have ... got*, a w których tylko pytania z *do*. Jeśli będziesz miał wątpliwości, spójrz na komentarz do ćwiczenia 191.

Przykład:

he / a dacha in the country

☛ Has he got a dacha in the country? lub: Does he have a dacha in the country?

1. you / matches
2. they / good grades
3. she / often / guests to dinner
4. we / enough money
5. you / whisky before school
6. he / a new piano

ĆWICZENIE 270

Uzupełnij poniższe zdania, wykorzystaj w każdym *have* i odpowiednie wyrażenie z poniższej listy.

a bad cold, a full house, an appointment, an interesting stay, any experience, bad headaches, much trouble, no hope

1. _____ you _____ with the English irregular verbs?
2. _____ they _____ in Italy?
3. I'm sorry I can't join you tonight; I _____.
4. I _____ to see Dr Browning.
5. _____ she still _____ after meals?
6. I _____ of ever seeing her again.
7. _____ you _____ of teaching English?
8. I know we'll _____ — it's a very good film.

Gdy chcemy zaznaczyć, że jakaś czynność została wykonana nie przez nas samych, lecz przez kogoś innego (czasami z naszej inicjatywy), używamy czasownika **to have** lub **to get** z imiesłowem czasu przeszłego (*Past Participle*) głównego czasownika, np.:

I **had** my car **fixed**. (I asked someone to fix it.)

I **must** have my room **cleaned**. (I must find someone to clean it.)

I **got** my hair **cut**. (Somebody cut it.)

Konstrukcję tę nazywamy k a u z a t y w n y m użyciem czasownika *to have*, bowiem chodzi o spowodowanie (*cause*), aby coś zostało dokonane.

Często czynność taka ma miejsce bez naszej zgody lub nawet wbrew naszej woli, a używamy jej — podobnie jak strony biernej — gdy nie znamy sprawcy czynności lub gdy nie chcemy o nim mówić, na przykład:

I had my watch stolen last night. — Ktoś mi ukradł wczoraj zegarek.

ĆWICZENIE 271

Poradź, co zrobić w każdej z poniższych sytuacji. Używaj konstrukcji z *causative have*. Wykorzystaj czasowniki z poniższej listy.

clean, cut, insure, iron, paint, polish, repair, translate, water

Przykład:

His hair is too long.

☛ He should have it cut.

1. The coat is dirty.
2. My car broke* down.
3. The room needs redecorating.
4. How can we leave the house for so long?
5. Your shoes need a shine.
6. The article is too complicated. I wish I spoke better German.
7. Her dress is all creased.
8. The flowers are withering.

4. to do

1. Jako czasownik główny **to do** zasadniczo oznacza: robić, czynić, np.:

What am I going to do about it? — Co mam z tym zrobić?

I did my best to help her. — Zrobiłem, co tylko mogłem, aby jej pomóc.

Jednocześnie *to do* ma szereg innych znaczeń, jak: wystarczyć, służyć, być odpowiednim, np.:

I couldn't find the chocolate-box you wanted; will the candies do? — Nie mogłem znaleźć bombonierki, której sobie życzyłeś, czy te słodczyce wystarczą? (będą odpowiednie?)

That will do! — Już dość, wystarczy, dobrze.

Czasownik **to do** występuje w wielu konstrukcjach idiomatycznych (tzw. phrasal verbs). Oto przykłady kilku najczęściej spotykanych:

to do away with — pozbyć się (czegoś), załatwić (= zabić) (kogoś)

do up — zapiać (guzik), zasznurować, spiąć (włosy)

(have something) to do with — mieć coś wspólnego z ...

do without — obyć się (bez czegoś)

Ponadto **to do** zastępuje szereg czasowników, jak np.:

to do one's hair — czesać się

to do the garden — uprawiać ogród

to do the room — sprzątać

2. Jako czasownik posiłkowy **to do** służy do tworzenia formy pytającej i przeczącej czasów Present Simple oraz Simple Past w zdaniach, w których nie występują czasowniki posiłkowe lub modalne, np.:

Did you meet my sister last night?
I don't think we can get home before supper.
I didn't like this new method at first.

Również za pomocą **to do** tworzy się formę przeczącą trybu rozkazującego, np.:

Don't open the window, it's very cold.

ĆWICZENIE 272

Przetłumacz na język polski:

1. I got those pills at the chemist's — will they do?
2. Do the rooms before you go shopping.
3. When in Rome do as the Romans do.
4. That will do, Mr Smith, I can see you understand your job.
5. I don't want to have anything to do with it.
6. We have to do* away with entrance exams.
7. No man could do* without water for more than a few days.
8. She looked stunning with her hair done* up.

To do używamy również, aby uniknąć powtarzania już raz wymienionego czasownika, np.:

She writes better than he does.
They played the piano better than you did.
She gets up before you do.

ĆWICZENIE 273

Uzupełnij luki tak, aby zdania b) znaczyły to samo, co formy podane w wersji a).
W każdym zdaniu użyj czasownika *to do* dla zastąpienia fragmentu zdania wyjściowego.

Przykład:

a) His German is better than mine.

b) I _____ as well as _____.

➡ *I don't speak German as well as he does.*

1. a) She is a better singer than he is.
b) She sings _____.
2. a) She is more talkative than I am.
b) I don't _____ as much as _____.

3. a) He finished his homework ahead of me.
b) He finished his homework sooner _____.
4. a) They are lazy. We aren't.
b) We work _____ than _____.
5. a) We always meet at the bus stop.
b) He gets to the bus stop at seven. I _____.
6. a) I'm a lousy letter writer. She isn't.
b) I write _____ letters than _____.
7. a) You have breakfast at 6. I have breakfast at nine.
b) You _____ before _____.
8. a) He can understand her. It's too difficult for me.
b) I _____ her but _____.

To do stosujemy w zdaniach twierdzących dla położenia nacisku na czynność lub stan (jest to tzw. e m f a t y c z n e użycie *to do*), np.:

I do like his pictures. — Ogromnie lubię jego obrazy.

I think there's a great deal of good in him though he does treat me very badly sometimes. (Galsworthy) (... chociaż czasem doprawdy bardzo źle mnie traktuje)

W trybie rozkazującym (w formie twierdzącej) *do* wyraża nie tylko nacisk (emfazę), ale przekształca rozkaz w usilną prośbę, np.:

Be careful when you cross the street.

Do be careful when you cross the street. (Proszę cię na wszystko, bądź ostrożny, uważaj... błagam cię...)

ĆWICZENIE 274

Przetłumacz na język angielski stosując *to do*:

1. Proszę cię, koniecznie napisz, kiedy wrócisz.
2. Mam nadzieję, że uda mi się spędzić kilka dni z wami. Proszę, zaproście mnie!
3. Mam doprawdy nadzieję, że ona wkrótce wyzdrowieje!
4. Ogromnie podobała mi się jego sztuka.
5. Chcę koniecznie zobaczyć ten film.
6. Bezwzględnie uważam, że ona ma rację.
7. Naprawdę bardzo dużo czytałem, gdy byłem w twoim wieku.

ĆWICZENIE 275

Utwórz cztery zdania twierdzące oraz cztery rozkazy wprowadzając *do* dla położenia nacisku, np.:

I do hope it won't rain tomorrow.

Do help me with my work!

5. can

Czasownika **can** używamy w dwóch zasadniczych przypadkach: gdy mowa jest o pozwoleniu na coś (= móc) oraz gdy zastanawiamy się czy jesteśmy w stanie coś zrobić (= potrafić, umieć).

Przypadek pierwszy (pozwolenie) ilustrują następujące sytuacje:

- pytamy o pozwolenie:

Can I use your phone? (również Could I ... lub May I ...)

- wyrażamy na coś zgodę:

Could I go now? Yes, you can. / You can go now.

- zakazujemy czegoś:

You can't go there alone.

- mówimy o uregulowaniach prawnych:

You can't take pictures in monasteries.

- pozwolenie w przeszłości wyrażamy za pomocą **was / were allowed**:

I was allowed to go free.

- pytając o pozwolenie na przyszłość używamy najczęściej *can* lub *could*:

Could I try again tomorrow?

Gdy mowa jest o posiadanych umiejętnościach, o tym, co kto potrafi, wybór właściwej formy czasownika zależy przede wszystkim od perspektywy czasowej:

- gdy mamy na myśli chwilę obecną, używamy **can**:

She can stand on her head (= umie / potrafi stanąć na głowie)

- przypuszczalną zdolność zrobienia czegoś w przyszłości wyrażamy za pomocą **will be able to**:

The wounds are healing fast. I'm sure she'll be able to go home in a couple of weeks.

- gdy opisujemy, co byliśmy w stanie zrobić w przeszłości, mamy do dyspozycji dwie formy:

— **could**, w znaczeniu 'umiałem, potrafiłem':

She could play the piano when she was five. (= umiała grać już w wieku pięciu lat: nie mówimy o jakimś konkretnym dniu, kiedy usiadła do fortepianu, ale ogólnie opowiadamy o jej umiejętnościach w przeszłości)

— **was / were able to** w znaczeniu 'udało mi się, miałem okazję':

She was able to play the piano at Arnold's wedding yesterday. (wczoraj trafiła się jej okazja i wykorzystała ją)

Pamiętać przy tym należy, że:

— w zdaniach przeczących i pytaniach możemy wymiennie używać *could* i *was able to* bez względu na to, którą z powyższych sytuacji mamy na myśli:

I couldn't (*albo*: I wasn't able to) find the keys. It was too dark.

— w zdaniach z czasownikiem opisującym czynności zmysłów (*see, smell, hear, taste...*) bardziej naturalna jest forma *could* nawet gdy mamy na myśli konkretną sytuację z przeszłości:

I could see the church tower in the distance.

ĆWICZENIE 276

Poproś o pozwolenie. Używaj na przemian pytań z *can* i *could*.

1. Mum, Batman 3 is on tonight.
Can I _____?
2. I'm thirsty.
_____?
3. Dad, Babs and Mandy are going to a disco tonight.
_____ with them?
4. I'd like to tell you something but it's rather embarrassing.
_____ in private?
5. Sorry to bother you so late at night but my phone's gone dead.
_____?
6. These books are too heavy for you.
_____?
7. These meatballs look nice.
_____?

ĆWICZENIE 277

Zapytaj o ich umiejętności. Używaj czasownika *can*.

Przykład:

It's easy to ride a motorcycle. But how about a real car?

☛ Can you drive a car?

1. I saw him by the pool.
2. I saw you talking to that Arab girl.
3. He's buying a bike for Katy.
4. Look here Maria, our pianist's been taken ill. We need somebody to replace him.
5. I'm buying them tennis rackets for Christmas.
6. He's only one year old. Why would he need shoes?
7. The parrot's wing was broken but it seems OK now.

ĆWICZENIE 278

Wstaw *could* lub *was (were) able to*:

1. She _____ take my fountain pen whenever she wanted.
2. He _____ get through the barbed wire before the German guard noticed his escape.
3. The officer _____ get into the director's office at any time of the day.
4. I _____ type at least half of this pile of letters before the boss came in.
5. Father said you _____ go for a walk after dinner.
6. We _____ do what we liked when we were in the country.

Gdy komentujemy przeszłość często pojawiają się formy typu **could have done** lub **can't have done** (*couldn't have done*).

Formy *could have* + 3. forma czasownika używamy gdy mówimy o sytuacjach, które nie miały miejsca w przeszłości, często z zabarwieniem emocjonalnym:

You **could have told** me you were not coming back for the night. — Mogłeś mnie przynajmniej uprzedzić, że nie wrócisz na noc (wyrzut).

lub też, gdy nie mamy całkowitej pewności, czy dane wydarzenie miało miejsce:

They **could have arrived** by now. — Może już do tej pory dotarli na miejsce.

Forma *can't have* / *couldn't have* wyraża pewność negatywną (jesteśmy głęboko przekonani, że nic podobnego się nie wydarzyło):

He **couldn't have called** you last night. His phone is out of order.

ĆWICZENIE 279

Dodaj odpowiedni komentarz dotyczący zaistniałych wydarzeń, wykorzystując konstrukcję *could have* + 3. forma czasownika.

Przykład:

You were extremely rude to her. (*apologize*)

☛ You **could have apologized** afterwards.

1. Slow down! You nearly hit that woman. (*kill*)
2. So you knew about their plans all along? (*tell*)
3. It was my birthday yesterday. (*buy*)
4. Why didn't you wait for her another five minutes? (*come*)
5. They escaped at the last moment. (*be warned*)
6. She hated poor old Micky. (*poison*)
7. You didn't have to shout. (*wake* — *baby*)
8. They've been after him for three days now. (*catch*)

6. can — may, might

May oznacza: mogę, wolno mi, tj. wyraża pozwolenie, prośbę lub z przeczeniem zakaz, np.:

May I have a look at your paper?

Sorry, but you may not.

May not często zastępujemy silniejszym zwrotem **must not**, np.:

You may not read in bed. (forma przecząca *may* oznacza zakaz: nie wolno ci czytać w łóżku)

albo: You must not read in bed.

May / might wyraża również:

- możliwość, przypuszczenie, niepewność, a z przeczeniem możliwość negatywną, np.:

It may / might rain tomorrow (perhaps it will rain tomorrow).

Do wait a few minutes, she may / might come yet. — Poczeka chwilę, może jeszcze przyjdzie.

W formie przeczącej stosujemy *can* dla wyrażenia, że coś nie jest możliwe:

He can't be wrong. (on nie może się mylić, niemożliwe, aby się mylił);

May / might not oznacza 'możliwe, że nie...', np.:

I'll ask him but he may / might not have time to go. — Poproszę go, ale możliwe, że nie będzie miał czasu.

- życzenie, np.:

May you have a good trip. — Obyś miał dobrą podróż.

May możemy użyć podobnie jak *can* w odniesieniu do przyszłości, dodając odpowiednie określenia czasu, np.:

He may come tomorrow.

ĆWICZENIE 280

Wyłóż znajomemu Anglikowi co znaczą te napisy. Użyj: *may, may not, can, can't*.

Przykład:

Zakaz wstępu.

☛ You may not enter.

1. Kąpiel wzbroniona.
2. Tu wolno palić.

3. Zakaz robienia zdjęć.
4. Pizza z dostawą do domu.
5. Osobom poniżej osiemnastu lat alkoholu nie podaje się.
6. Modne strzyżenie.
7. Zakaz skrętu w lewo.
8. Rozmowa z kierowcą zabroniona.
9. Nie wychylać się.

ĆWICZENIE 281

Przekształć następujące zdania wprowadzając czasownik *may* (w znaczeniu: możliwość, przypuszczenie).

Przykład:

It is possible that I'll go to Cracow next week.

☛ I may go to Cracow next week.

1. Perhaps she doesn't know anything about it.
2. You will probably be back by that time.
3. It is possible that he will miss his train.
4. I'll probably be rather late.
5. Uncle will probably be at home.
6. It is possible that they won't arrive before noon.
7. Perhaps it will be fine tomorrow.
8. It is possible that we'll have a good crossing.

ĆWICZENIE 282

Wstaw *may*, *might* lub *can*, *could* w formie twierdzącej lub przeczącej:

1. I think you _____ do something for your sister.
2. You _____ light a fire with wet wood.
3. It must be true, I _____ be wrong.
4. _____ I help you with your work?
5. He _____ eat anything after he fell ill.
6. You _____ ask him to post this letter.
7. She _____ find the way, it was pitch dark.
8. I wish I _____ remember your words.
9. _____ you show me the way? I'm afraid I've got lost.
10. _____ I borrow more than one book from the library?

Omówienie konstrukcji *may have* + 3. forma czasownika — patrz s. 170, ćwiczenia 289 i 290.

7. must

Must ma tylko formę czasu teraźniejszego: *I must, must I? I must not*. Inne formy zastępuje się za pomocą *to have to, to be forced to, to be obliged to, to be compelled to*, np.:

We **had to** do it last week. — Musieliśmy zrobić to w zeszłym tygodniu.

I'll **have to** go to Cracow if I don't hear from him till Sunday. — Będę musiał pojechać do Krakowa, o ile nie otrzymam od niego wiadomości do niedzieli.

We **were forced to** cancel the trip. — Byliśmy zmuszeni zrezygnować z wyjazdu.

Must wyraża:

- konieczność, obowiązek:

I must do my job. I must go home now.

- coś, czego nie da się uniknąć:

Crime must bring punishment. — Przestępstwo musi spowodować karę.

- przypuszczenie (prawie pewność):

It's still quite dark. It must be very early.

Podobnie jak *may* i *can*, możemy *must* użyć w czasie przyszłym, zwłaszcza jeżeli chodzi o bliską przyszłość:

I must go to Poznań on Tuesday.

W pewnych wypadkach brakujące formy *must* możemy zastąpić przez *to be to* (patrz s. 153–155).

ĆWICZENIE 283

Zdecyduj co będziesz musiał zrobić. Wykorzystaj poniższe zwroty:

apologize to him, ask for directions, get a new one, exercise more, read it, see it, see my dentist, take sleeping pills

Przykład:

I can't sleep at night.

➡ I'll have to take sleeping pills.

1. I've got an awful toothache.
2. We had a nasty argument and it was all my fault.
3. I think I'm putting* on weight.
4. I'm afraid we've lost our way.
5. The old washing machine is no good.
6. I didn't know the report was ready.
7. The new Harrison Ford movie is supposed to be absolutely thrilling.

ĆWICZENIE 284

Uzupełnij poniższe dialogi wstawiając *have to* w formie twierdzącej, przeczącej lub pytającej.

1. A: I failed my syntax test.
B: _____ you _____ take it again?
A: No, I won't. I _____ take the whole course next semester.
2. A: When Nancy got that new job I _____ stay home and look* after the kids.
B: How awful! _____ you _____ wash* up, too?
A: Sure I did. But I _____ do the laundry.
3. A: That conference really did* me in. I _____ take* a day off.
B: Want a second opinion? Forget it! You _____ do all the housework. But I _____ really _____ tell you that, do I?
A: I _____ do anything! I've got a husband, you know. I'll just lie* down on the sofa and relax.

ĆWICZENIE 285

Świat za sto lat będzie przeciwieństwem świata, który znamy. Opisz, co nas czeka używając *won't have to*.

Przykład:

exams

☛ *In a hundred years people won't have to take / pass exams.*

1. school
2. taxes
3. homework
4. English
5. three meals a day
6. dentist
7. polluted air

Aby wyrazić, że czegoś nie trzeba robić, używamy form **don't / doesn't have to** lub **don't / doesn't need to**. Można również wykorzystać formę **needn't** (tylko w angielszczyźnie brytyjskiej). Na przykład:

You needn't go now. — Nie musisz teraz iść.

What shall I tell her?

You don't have to tell her anything. — Nic jej nie musisz mówić.

Różnica między *didn't need to do* i *needn't have done* omówiona jest na s. 175.

ĆWICZENIE 286

Uzupełnij formami *mustn't* lub *don't / doesn't have to* w zależności od sensu zdania.

1. It's not going to rain. You _____ take your umbrella with you.
2. You've got a bad cold. You _____ go out.
3. He hasn't fully recovered yet. He _____ be vaccinated.
4. You _____ take a tent with you. They provide their own.
5. You _____ tell me anything. I've already been told.
6. Bring him in but tell him he _____ shout. I've just put Steve to sleep.
7. He _____ teach me Chinese. I've spent nearly a decade in Beijing.
8. You _____ drink and drive.

Forma **have to** sugeruje, że konieczność zrobienia czegoś podyktowana została tym, co się dzieje wokół nas: wymagają tego przepisy, ktoś nam kazał, zmusza nas do tego sytuacja itp.

Używając formy **must** sami narzucamy określone warunki sobie lub innym. Porównajmy:

Emma was the life and soul of the party. We **must** invite her again one of these days.

Emma's a real pain in the neck but we **have to** invite her to dinner.

W zdaniu pierwszym potrzeba zaproszenia Emmy wynika z moich własnych odczuć, a w zdaniu drugim wymagają tego dobre obyczaje, normy towarzyskie czy jakieś inne uwarunkowania zewnętrzne: zapraszamy ją wbrew sobie, gdyby to od nas zależało, nigdy by do takiej wizyty nie doszło.

ĆWICZENIE 287

Uzupełnij formami *have / has to* oraz *must* w zależności od sensu zdania.

1. I wish I could stay longer but I _____ go. The meeting is in half an hour.
2. He says I _____ make all the beds before I can go. He's getting more and more bossy.
3. Much as I hate her I _____ admit she deserves the job.
4. We _____ get her a taxi. She can't walk alone at night.
5. I'm not trying to be nasty or anything but you _____ finish the report today, Miss Garcia.
6. You want to talk about the future? I _____ have another drink first.
7. We _____ pay them back by June the 30th. Otherwise they may sue us.
8. She's a brilliant actress. I _____ see that film again.

Must może wyrażać nie tylko rozkaz lub przymus, ale również i przypuszczenie będące prawie pewnością, np.:

He didn't come yesterday. He **must** be sick. — Z pewnością jest chory.

Aby wyrazić, że coś było możliwe w przeszłości, stosujemy po *must* bezokolicznik czasu przeszłego, np.:

She **must have left**. — Ona musiała wyjechać. (w znaczeniu: ona na pewno wyjechała).

Podobnie dla wyrażenia, że coś było możliwe w przeszłości, stosujemy po *may* bezokolicznik czasu przeszłego, np.:

You **may have left** your ring in the bathroom. (Mogłaś zostawić / możliwe, że zostawiłaś pierścionek w łazience).

ĆWICZENIE 288

Przekształć następujące zdania wprowadzając *must* lub *must have*:

1. She did not bring milk today. She _____ (forget) about it.
2. My brother isn't at home. He _____ (be) at the Academy.
3. I can't understand why she's late. She _____ (miss) her train.
4. I _____ (take) her for her younger sister.
5. She was not at the meeting on Friday. She _____ (feel) worse.
6. Your Japanese is excellent. You _____ (have) a good teacher.

ĆWICZENIE 289

Uzupełnij następujące zdania wprowadzając *may* lub *may have*:

1. It's strange they aren't here yet. Don't you think they _____ (lose) their way in the darkness?
2. I cannot find my fountain pen. I'm afraid I _____ (leave) it at the post office.
3. She isn't in the lab, but she _____ (be) in the computer room.
4. They _____ (meet) at our club last night.
5. She _____ (write) this letter many years ago.
6. Though it is raining now, it still _____ (be) fine tomorrow.

ĆWICZENIE 290

Przekształć następujące zdania wprowadzając *may have*.

Przykład:

It is possible that you arrived too late.

☛ You **may have arrived** too late.

1. It is possible that she wanted to help us.
2. It is possible that this letter was sent here by mistake.
3. Perhaps he knew all about it for a long time.
4. She probably did not understand the lecture.
5. Perhaps he came when I was out.

8. would

Użycie *will* omawiamy na s. 119–122 (ćw. 203–208). Teraz zajmiemy się formą **would**.

Would używamy zwracając się z uprzejmą prośbą lub pytaniem. Jest to formuła jeszcze grzeczniejsza niż użycie *will*, na przykład:

Will you come here for a minute, please.

Would you come here for a minute, please.

Zwrotu **would ... like + fraza rzeczownikowa** używamy częstując czymś gości:

Would you like some more tea, perhaps? — A może napiłaby się pani jeszcze herbaty?

Zwrot **would like + to + bezokolicznik** wprowadza życzenie ('chciałbym') i jest często wykorzystywany przy formułowaniu zaproszeń:

We are having a party next Saturday. Would you like to come?

Would you mind jest zwrotem grzecznościowym. Zwrotu tego z gerundium używamy prosząc kogoś o zrobienie czegoś, np.:

Would you mind closing the door?

Zwrotu tego z trybem warunkowym używamy, gdy chcemy uzyskać opinię o zamierzonej przez nas czynności, np.:

Would you mind if I closed the door?

ĆWICZENIE 291

Jak grzecznie zapytać w poniższych sytuacjach? W każdym zdaniu użyj konstrukcji z *would you mind*.

Przykład:

Nie wiesz, która godzina.

☛ *Excuse me, would you mind telling me what time it is.*

1. Chciałbyś zapalić. Upewnij się, czy to nikomu nie będzie przeszkadzało.
2. Zasugeruj, żeby sąsiad w przedziale zamienił się z tobą na miejsca.
3. Dowiedz się, o której odjeżdża pociąg.
4. Poproś o zgodę na otwarcie okna.
5. Zwróć uwagę gościom, żeby nie palili w kuchni.
6. Zapytaj znajomego, czy możesz pożyczyć jego aparat fotograficzny.
7. Poproś o powtórzenie pytania.

ĆWICZENIE 292

Co powiesz w poniższych sytuacjach? Używaj zwrotów z *would like*.

1. Zapraszasz gościa do środka.
2. Proponujesz filiżankę kawy.
3. Nie chciałbyś sprawiać kłopotu.
4. Chcesz, żeby znajomi zostali na obiad.
5. Chętnie przyjmujecie propozycję.
6. Nie wiesz, czego nowi goście chcieliby się napić.

Would bywa często używane do opisu działań i stanów przeszłych. Zjawisko to opisujemy na s. 176–178 przy okazji omawiania formy *used to*.

Zdecydowaną odmowę zrobienia czegoś możemy oddać za pomocą formy **won't** dla chwili obecnej i **wouldn't** dla przeszłości:

Why **won't** you ever listen to me? — Dlaczego ty mnie nigdy nie chcesz słuchać?
I told him several times not to get involved with her but he just **wouldn't** listen to me. — Kilka razy go prosiłem, żeby się z nią nie wiązał, ale w ogóle nie chciał mnie słuchać.

ĆWICZENIE 293

Zakończ każde zdanie tak, aby pasowało do początku wypowiedzi, używając za każdym razem formy *won't* lub *wouldn't*.

1. I was desperate to go home but he _____
2. I kept offering him the money but he _____
3. There are excellent chances of promotion in the agency but she _____
4. He might have got food poisoning but he _____
5. The night before the exam was awful. I _____
6. He looked great in that dinner jacket but he _____
7. I warned him to stay* out of this but _____

9. ought to — should

Ought to ma tylko tę jedyną formę (w przeczeniu *ought not to*, *oughtn't to*) i wyraża moralne zobowiązanie, konieczność, np.:

He ought to work more.

Ought jest wyjątkiem wśród czasowników modalnych, gdyż po *ought* zawsze występuje *to*, które poprzedza następujący bezokolicznik.

Should używa się dla wyrażenia obowiązku, powinności, np.:

He should take more exercise (but he doesn't) — Powinien używać więcej ruchu (domyślne: ale tego nie czyni).

Zamiast *should* w szeregu wypadków możemy użyć *ought to*, np.:

He *ought to* take more exercise.

Should używamy we współczesnym języku angielskim częściej niż *ought to*. **Should** implikuje przekonanie mówiącego, subiektywną ocenę sytuacji, **ought to** sugeruje powinność wynikającą z istniejących obiektywnie uwarunkowań. Tylko *should* może wystąpić w rozmaitych konstrukcjach pytających z *why* i *how*, wyrażających zdumienie, zaskoczenie lub irytację:

“Where is Abel?” “How should I know?” — Gdzie Abel? A skąd mam wiedzieć?

Why should he want to see us? — Czego on może od nas chcieć?

Should wyraża powinność, radę, naganę, zalecenie:

You **should be** more careful!

You **should see** this play!

He **shouldn't smoke** so much.

oraz może służyć dla wyrażenia przypuszczenia:

They **should be back** from the theatre by now. — Pewno już wrócili z teatru.

Znaczenie *should* i *ought to* w odniesieniu do przeszłości może być wybitnie negatywne:

- zdanie w formie twierdzącej oznacza wówczas, iż coś słusznego, koniecznego nie zostało dokonane (ale porównaj uwagę do ćw. 331).

You should have prepared your lessons. — (but you didn't)

He ought to have come before dinner. — (but he didn't)

- natomiast zdanie w formie przeczącej oznacza, iż dokonana czynność jest nieodpowiednia, niewłaściwa:

You shouldn't have taken Mary to the cinema, she didn't deserve it! — Nie powinienś być jej wziąć do kina, nie zasługiwała na to!

He ought not to have written to her. — Źle się stało, że do niej napisał.

Should have i *would have* w formie skróconej pisane są: *should've*, *would've*.

ĆWICZENIE 294

Opowiedz znajomemu o zasadach, które obowiązują w twoim domu studenckim. Wykorzystaj poniższe wskazówki. Używaj odpowiednio *should* (*ought to*) lub *shouldn't*.

1. no visitors after 8 p.m.
2. no electric appliances
3. no pets

4. back before ten p.m.
5. tidy up your room twice a week
6. perishable food in the fridge
7. no loud music after 11 p.m.

ĆWICZENIE 295

Zareaguj odpowiednio do sytuacji wprowadzając za każdym razem wyrażenie *z should*.

1. I liked the book very much. I think you _____
2. He's never sober these days. _____
3. TV is harmful for the eyes. _____
4. You won't get a decent job if you don't have any languages. _____
5. The exam's on Monday and you say you're going away for the weekend?

6. Your mother can't do all the work by herself. _____
7. Just look at the clock. It's nearly midnight. You _____

ĆWICZENIE 296

Uzupełnij stosując *should* + *bezokolicznik czasu przeszłego* czasowników z poniższej listy. W zależności od sensu zdania używaj formy twierdzącej lub przeczącej.

ask, be, disappear, finish, lend, prevent, take, tell, wait

He _____ just like that without saying a word. He had us worried about him.

➤ He ***shouldn't have disappeared*** just like that ...

1. We _____ her from studying medicine. She would have made an excellent doctor.
2. You _____ me the truth. Just to think that I trusted you.
3. She _____ for me a little longer.
4. We _____ so careless in choosing the school for Mary.
5. You _____ him some money: he needed it badly.
6. I _____ the essay last night but I was too tired.
7. You _____ the book yourself, you _____ the librarian.

ĆWICZENIE 297

Uzupełnij wprowadzając *should* lub *should have*, np.:

*She went out yesterday though she ***should've*** stayed in bed.*

1. They informed us about their arrival, but they _____ (do) it earlier.
2. She is doing pretty well, though she _____ (work) more.
3. She discussed the matter with her friend, but she _____ (not do) it.

4. They helped us a lot, though they _____ (care*) more about themselves.
5. You prepared unit two, but you _____ unit three.
6. She knows a lot about it, but she _____ more.

10. need

Need poprzedzające bezpośrednio dopełnienie bliższe oznacza 'potrzebować', np.:

I need a pen.

Formę pytającą i przeczącą tworzy się wówczas za pomocą *do*:

Do you really need a new hat?

We don't need these medical journals.

We współczesnej angielszczyźnie utrzymują się praktycznie tylko dwie formy modalne tego czasownika: **needn't** i **needn't have (done)**. *Needn't* już omawialiśmy (patrz s. 168); podobnie jak *don't have to* oznacza **brak zakazu** (*nie musisz*).

Needn't z bezokolicznikiem czasu przeszłego (np. *needn't have done*) oznacza, iż dokonano czegoś niepotrzebnie. Natomiast **didn't need** oznacza, iż jakaś czynność nie była potrzebna, toteż prawdopodobnie nie została dokonana, np.:

She needn't have typed this letter. — Niepotrzebnie przepisała ten list na maszynie.

ale: She didn't need to type this letter. — Nie potrzebowała przepisywać tego listu (prawdopodobnie tego nie zrobiła).

ĆWICZENIE 298

Wstaw *didn't need* lub *needn't have*, dobierając do nich odpowiedni czasownik z poniższej listy.

bother, go, hurry, make, tip, stay, translate, wait

Przykład:

Better late than never, dear Mr Thompson but you _____. I have already fired you.

➡ *needn't have bothered*

1. You _____ the porter for bringing this parcel in — we both seem to have been very generous to him.
2. Luckily, we _____ for him as the train arrived on time.
3. You _____ this text; they don't want to have it published, anyway.
4. He _____ so long in Paris; he missed the opening ceremony.
5. She _____ a fancy dress for the party, because I lent her mine.
6. I _____ to the station; he should have faxed the office cancelling the reservation.
7. We _____, so we just took a leisurely walk down the alley.

11. dare

We współczesnej angielszczyźnie brytyjskiej przetrwało tylko kilka form modalnych czasownika **dare**:

- forma przecząca **daren't** (wymawiana *deənt*), taka sama dla wszystkich osób liczby pojedynczej i mnogiej, w znaczeniu 'nie odważyć się, nie ośmielić się':

I daren't ask him for another day off.

- wyrażenie: **Don't you dare!** — Ani mi się waży!
- zwrot: **I daresay** — prawdopodobnie, przypuszczalnie, jak sądzę —

I daresay they're going to be late again. — Wygląda na to, że znowu się spóźnią.

- zwrot: **How dare you?!** służący do wyrażania oburzenia (Jak śmiesz!).

ĆWICZENIE 299

Uzupełnij brakujące miejsca zwrotami: *How dare you*, *Don't you dare*, *I daresay* lub formą przeczącą *daren't*.

1. She _____ ask her boss for a rise.
_____ you're right.
2. Mum, can we take one of your china plates?
_____.
3. Get* the hell out of here, Jack.
_____ talk to me like that!
4. Mary's pregnant. I _____ tell father.
5. _____ she'll drop* out of college.
Yes, I _____ think of the consequences.

12. used to

Used to występuje tylko w jednej formie Past Simple i oznacza czynność powtarzającą się w przeszłości, np.:

He used to visit the National Museum. — Zwykł był chodzić do Muzeum Narodowego.

We don't see her so often as we used to. — Nie spotykamy się z nią tak często, jak dawniej.

Used coraz częściej odmienia się jak czasownik główny tworząc formę pytającą i przeczącą za pomocą *do*, np.:

Did he use to live here?

Used jako imiesłów występuje we wszystkich czasach w znaczeniu ‘być przyzwyczajonym’, np.:

He is used to getting up early. — On jest przyzwyczajony do wczesnego wstawania.
He will get used to our food. — On się przyzwyczai do naszego jedzenia.

ĆWICZENIE 300

Uzupełnij formami *used to* dobierające do nich odpowiedni czasownik z poniższej listy.

bring, buy, go, help, stay, think, wait, work

Przykład:

He _____ for me by the main gate.

☛ He **used to wait** for me by the main gate.

1. He _____ cheese at the grocer's round the corner.
2. Henry _____ at the Hotel Stefani whenever he was in town.
3. She _____ for the Pentagon.
4. I _____ him with his homework.
5. They _____ to the mountains every summer.
6. They _____ Harry along to all our parties.
7. I _____ that the good guys always win.

ĆWICZENIE 301

Omów różnicę w znaczeniu między poszczególnymi zdaniami każdej pary.

1. a. I used to live in the country.
b. I'm used to living in the country.
2. a. She was used to staying* up late.
b. She used to stay* up late.
3. a. He used to fish.
b. He is used to fish.

O przeszłości można również mówić używając **would**:

We would sit by the fireplace and he would tell us stories.

W wielu wypadkach *would* i *used to* mogą być używane wymiennie. Pamiętać jednak trzeba, że **would** używamy tylko z czasownikami, które mogą w sposób naturalny występować w czasach *progressive*. A zatem możemy powiedzieć:

I used to wait for her by the gate.

albo:

I would wait for her by the gate.

ale tylko:

I used to have a Mercedes (*a nie: I would have...*).

ĆWICZENIE 302

Uzupełnij poniższe zdania formami *used to* lub *would*. Pamiętaj, że mówimy o czynnościach, stanach, itp. zakończonych w przeszłości. Zastanów się, w których przypadkach obie możliwości są poprawne.

1. She _____ go for long walks all by herself.
2. I _____ believe that uncle George was an E.T.
3. She _____ play Chopin all night.
4. I always _____ be afraid of snakes.
5. We _____ watch horror movies on Sunday nights.
6. The dog _____ bark at every house on our way.
7. I know she _____ love me but I couldn't care less.

13. Czasowniki modalne na końcu zdania

Czasowniki modalne i posiłkowe mają ogromne znaczenie przy udzielaniu krótkich odpowiedzi. Odpowiedzi te tworzymy za pomocą zaimka i odpowiedniego czasownika posiłkowego lub modalnego, np.:

Do you like it here? No, **I don't**.

Can I see Barbara? Yes, **you can**.

ĆWICZENIE 303

Odpowiedz krótko. Mów o sobie i o kimś, kogo dobrze znasz.

1. Will you be home tomorrow night?
2. Can you drive?
3. Does your friend often read books?
4. Have you ever been to the opera?
5. Has he? / Has she?
6. Was it cold yesterday?
7. Do you often have to do things you don't want to do?
8. Are you over sixteen?
9. Can your friend speak English?
10. Would you like to live in Australia?

Gdy w pytaniu występuje **must**, w odpowiedzi przeczącej użyjemy zazwyczaj *don't have to* lub *needn't*.

Gdy reagujemy na prośbę sformułowaną za pomocą: *Could you...*, to w odpowiedzi twierdzącej zamiast *could* musi pojawić się **can**:

Could you help mother?

Of course, **I can**.

(porównaj: *Well, I suppose I could, but not now.*)

ĆWICZENIE 304

Daj krótkie odpowiedzi. Wykorzystaj podane sugestie.

1. Did they use to live in France? Yes, I think _____.
2. Must you deliver the parcel tonight? Well, I'm afraid _____.
3. Did he ever complain of headaches? No, _____.
4. Must he really go now? No, I don't think _____.
5. Could you help me with the books? Yes, _____.
6. Can you understand my position? Sorry, but _____.
7. Could you come at once? Yes, I think _____.

Jeżeli nie chcemy powtarzać czasownika, którego już raz użyliśmy w zdaniu, zastępujemy go czasownikiem posiłkowym lub modalnym, np.:

He can speak German, but I can't. — On umie mówić po niemiecku, ale ja nie umiem.

He won't be here tomorrow, but I will. — On nie przyjdzie tu jutro, ale ja przyjdę.

ĆWICZENIE 305

Następujące zdania uzupełnij czasownikiem posiłkowym / modalnym:

1. She isn't going to the pictures, but I _____.
2. He can explain it well, but I _____.
3. Jane has left Warsaw, but Mary _____.
4. John will go to the mountains, but I _____.
5. He can't join you, but I _____.
6. John doesn't like your dress, but I _____.
7. You are right, but he _____.
8. They don't read many books, but we _____.
9. At first I did not like her, but now I _____.
10. Mary could understand you, but John _____.
11. They were all at the meeting, but you _____.
12. John won't be at the station, but Henry _____.
13. I don't need your help, but Sybil _____.
14. I can't tell you anything about it, but Tom _____.

ĆWICZENIE 306

Do poniższych zdań dodaj przeciwstawne uzupełnienia, wykorzystując sugestie w nawiasach.

Przykład:

He doesn't like living in a big city. (*his wife*)

☛ He doesn't like living in a big city **but his wife does.**

1. They don't have to go yet. (*we*)
2. They live next door. (*we*)
3. Smith used to look* down on his partners. (*Coleman*)
4. He's very lucky. (*I*)
5. She won't get up early tomorrow. (*I*)
6. His contemporaries don't recognize him as a genius. (*the future generations*)
7. She never reads Agatha Christie. (*I*)

Jeżeli po czyjejś wypowiedzi chcemy zrobić uwagę typu „I ja też” — możemy użyć **too** lub **so**, np.:

Mary is a student and I am, **too**.

Mary is a student and **so** am I.

ĆWICZENIE 307

Podane poniżej pary zdań przekształć łącząc je: a) za pomocą *too*, b) za pomocą *so*:

1. My watch is slow. And your watch is slow.
2. They must go to sleep. And we must go to sleep.
3. His father was a doctor. And his uncle was a doctor.
4. He likes painting. And my daughter likes painting.
5. You are a good driver. And my brother is a good driver.
6. He knows my sister. And she knows my sister.
7. They must come tomorrow. And you must come tomorrow.
8. She could come earlier. And you could come earlier.
9. I am reading. And Mike is reading.
10. Mary was a better student last year. And Robert was a better student last year.
11. John will go. And Mary will go.
12. I had a bad cold. And my son had a bad cold.
13. You can come tomorrow. And she can come tomorrow.
14. I like vegetables. And Mary likes vegetables.
15. Dinner was late. And supper was late.

Jeżeli po wypowiedzi w formie przeczącej chcemy zrobić uwagę typu „i ja też nie”, możemy użyć **neither** (**nor**) z czasownikiem w formie twierdzącej lub **either** z czasownikiem w formie przeczącej, np.:

She doesn't like grammar. **Neither** (nor) **do I**.

She doesn't like grammar and I **don't, either**.

You can't see him. **Neither** (nor) **can I**.

You can't see him and I **can't, either**.

ĆWICZENIE 308

Podane poniżej pary zdań przekształć używając: a) *neither*, b) *either*:

1. I won't help you. And mother won't help you.
2. You aren't a good singer. And I'm not a good singer.
3. Tom doesn't make good omelettes. And John doesn't make good omelettes.
4. They didn't live in Warsaw in 1990. And we didn't live in Warsaw in 1990.
5. He couldn't help him. And I couldn't help him.
6. I am not writing. And he is not writing.
7. We didn't get many letters last week. And they didn't get many letters last week.
8. He didn't understand you. And I didn't understand you.
9. He can't swim. And she can't swim.
10. They shouldn't go there. And we shouldn't go there.
11. Smith didn't telephone yesterday. And Caldwell didn't telephone yesterday.
12. He didn't have much time yesterday. And they didn't have much time yesterday.
13. They don't expect him. And I don't expect him.
14. Mary's watch isn't good. And Robert's watch isn't good.
15. Father didn't watch him. And mother didn't watch him.

ĆWICZENIE 309

Dodaj do poniższych zdań uwagi typu *so do I* lub *neither (nor) do I*.

Przykład:

You must go at once. (*we*) ➡ *So must we.*

She didn't attend the course. (*I*) ➡ *Neither (nor) did I.*

1. I need a good rest. (*my friend*)
2. He shouldn't miss this opportunity. (*she*)
3. We didn't enjoy our last stay in Zakopane. (*the Nowaks*)
4. Thackeray was a great writer. (*Dickens*)
5. You mustn't enter father's study. (*Arabella*)
6. He ought to be more careful with his work. (*his secretary*)
7. He was interested in almost everything except politics. (*my wife*)
8. I have no time to play with you. (*grandmother*)
9. The biologists tend to confirm this claim. (*the historians*)
10. They were warmly received and cared for. (*all the children*)
11. The new production of "Dziady" is very good. (*that of Mary Stuart*)
12. Our group won't discuss the matter now. (*we*)
13. He has made a great mistake marrying a young girl. (*you*)
14. I don't know what to do next. (*we*)
15. He isn't expected to achieve anything truly great. (*his assistant*)

ĆWICZENIE 310

Uzupełnij poniższe zdania dodając odpowiednie pytanie (patrz objaśnienie do *questions tags*).

1. She didn't like to sing, _____?
2. This is the right time, _____?
3. You shouldn't drink so much coffee, _____?
4. She plays tennis well, _____?
5. I can stay, _____?
6. He won't come so late, _____?
7. He didn't take his wife with him, _____?
8. He isn't very good at games, _____?
9. She will be here tomorrow, _____?
10. February was very cold, _____?
11. Mary paints very well, _____?
12. We can't repeat it, _____?
13. You should wait for Tom, _____?

XI. Strona bierna, tryb rozkazujący i formy czasownika

1. Strona bierna

W języku angielskim stronę bierną stosuje się częściej i w znacznie szerszym zakresie niż w języku polskim. Przede wszystkim w języku angielskim istnieje większa niż w polskim liczba czasowników przechodnich, np.: „chodzić, spacerować” jest w języku polskim czasownikiem nieprzechodnim (nie można „chodzić kogoś”); natomiast odpowiednik angielski *to walk* może występować jako czasownik przechodni:

He was walking his horse up and down. — Prowadzał swego konia tam i z powrotem.

Poza tym przy przekształceniu zdania w stronie czynnej na zdanie w stronie biernej podmiotem zdania może stać się w języku angielskim nie tylko dopełnienie bliższe, ale również dopełnienie dalsze oraz dopełnienie przyimkowe, np.:

They gave him (*dop. dalsze*) three pounds. (*dop. bliższe*)

Three pounds were given to him. — **He** was given three pounds.

People seldom spoke of him. (*dop. przyimkowe*)

He was seldom spoken of. (przyimek umieszcza się po czasowniku)

Odpowiednikiem zdań angielskich w stronie biernej są w języku polskim często zdania w formie nieosobowej (Dano mu trzy funty. — Rzadko mówiono o nim.)

Ponieważ stronę bierną stosuje się wtedy, kiedy zainteresowanie mówiącego kieruje się ku przedmiotowi czynności, a nie ku wykonawcy czynności (który może być nawet nieznany), tworząc zdania w stronie biernej, często pomija się wykonawcę czynności, np.:

People often misunderstand him. He is often misunderstood. (dodanie *by people* jest dla sensu zdania nieistotne)

Użycie czasów w stronie biernej zasadniczo nie różni się od użycia czasów w stronie czynnej, z tym jednak, że w stronie biernej nie tworzy się Future Progressive i Future Progressive in the Past, a zamiast formy ciągłej daje się Future lub Future in the Past. W stronie biernej nie tworzy się również formy ciągłej czasów z grupy Perfect i zastępuje się je odpowiednimi czasami bez formy ciągłej.

Ponieważ formy czasów w stronie biernej tworzy się, dodając do form czasownika *be* formę Past Participle, konieczna jest znajomość tej formy, zwłaszcza dla czasowników nieregularnych.

ĆWICZENIE 311

Pan Brown postanowił pozbyć się niewygodnego współnika za pomocą listu. Oto co zrobił:

1. First he printed the letter on a laser jet printer.
2. He used hotel stationery.
3. Then he sprinkled the letter with a mysterious poisonous liquid.
4. He carefully wiped out his fingerprints.
5. Then he put the letter into the envelope.
6. He signed it with a false name.
7. Then he sent* it off to Dr Hyde.
8. Two days later Dr Hyde opened the envelope ...

Teraz policja próbuje ustalić pochodzenie tajemniczego listu. Okaż swoją pomoc i powiedz, co wiesz o liście. Nie wyjawiaj tylko, że znasz jego autora. Najwygodniej ci będzie używać strony biernej.

What do you know about the letter?

1. It was printed _____.
2. Hotel stationery _____.
3. Then the letter was _____.
4. Fingerprints _____.
5. Then the letter _____.
6. _____ with a false name.
7. Then it _____ to Dr Hyde.
8. Two days later the envelope _____.

ĆWICZENIE 312

Do domu państwa Whitcut było włamanie. Rozzłoszczony pan Whitcut oskarża swojego sąsiada. Oto jego zeznanie:

1. Tom Harris had been watching our house for a few weeks.
2. He forced the front door when I was away.
3. He tied and gagged my wife.
4. She didn't recognize him because he had pulled a black stocking over his face.
5. He stole all our savings.
6. He stole my wife's jewellery.
7. He even ate my birthday cake.
8. He kissed my wife before he left.

Przesłuchujący pana Whitcuta policjant usiłuje spisać zeznanie. Za wcześniej jednak, żeby kogokolwiek oskarżać. Konieczna będzie więc strona bierna.

1. The owner's house had _____.
2. The front door _____ when the owner was away.
3. His wife _____.
4. She didn't recognize the burglar because a black stocking _____.
5. All their _____.
6. _____, too.
7. Even Mr Harris's _____.
8. Mrs Whitcut _____ by the burglar before he left.

ĆWICZENIE 313

W każdej parze uzupełnij wersję B, wykorzystując informacje z wersji A. Zastanów się co jest tematem rozmowy, w której pada zdanie A, o czym zaś rozmawiamy używając wersji B.

Przykład:

A: Where are the dockers? — They're unloading the French ship. [tematem rozmowy są dokerzy]

B: Do you see that French ship? — *It is being unloaded.* [rozmawiamy o statku]

1. A: Please, come in. The doctor will examine him now.
B: You can't see him at the moment. He _____
2. A: He said he couldn't miss the party. Alexis had invited him.
B: Well, I had to let him go. I mean, after all, he _____
3. A: I didn't want to disturb them. They were still discussing our plan.
B: She asked if the plan was successful. I couldn't answer that. It _____
4. A: What was her husband doing? — He was following her.
B: Why did she feel uneasy? — She felt she _____
5. A: You'd never guess what happened. Mark saw Mrs Green at Lummington last Tuesday!
B: Of course she didn't leave for Europe. She _____
6. A: Who brought those books here? — Mr Hamilton did.
B: I'm sorry I can't give you those books. They _____
7. A: He's clever. He always answers my questions.
B: I may ask difficult questions but they _____
8. A: This is Holbein's room. He painted most of the pictures here.
B: Look at those pictures. Most of them _____

ĆWICZENIE 314

Wyraż tę samą myśl, wysuwając wykonawcę czynności na pierwszy plan. A oto lista osób i instytucji do wyboru:

a Canadian, grandmother, Rossetti, Shakespeare, the mayor, the riot police, the specialists, Oxford University Press

Przykład:

Macbeth was written in 1605.

☛ *Shakespeare wrote Macbeth in 1605.*

1. Teargas was used against the protesters.
2. The opening speech was finally delivered.
3. The book will be published next month.
4. Various improvements are being brought into the original plan.
5. When we arrived the children were being undressed.
6. This picture was painted in the second half of the 19th c.
7. They are taught English on alternate days.

ĆWICZENIE 315

Uzupełnij następujące zdania i zastosuj odpowiedni czas w stronie biernej dla czasownika podanego w nawiasie:

1. On the next day the enemy (defeat) in the battle of Waterloo and the country (save).
2. Everything (forget) as soon as he leaves town.
3. They wanted to know if they (admit) into the house. (2 możliwości)
4. The room (clean) and you may work there.
5. It may remain in good condition if it (keep) in a cool and dark place.
6. He noticed that he (follow) by an armed man.
7. When we entered the room, the empty glasses (remove). (3 możliwości)
8. By the time you are ready, everything (put) in order. (2 możliwości)

Często stosujemy w stronie biernej **to get** zamiast **to be** dla podkreślenia, że chodzi tu o czynność, a nie o stan, np.:

She **got married** before she was eighteen.

ĆWICZENIE 316

Przeczytaj poniższe wypowiedzi związane z nadchodzącą rozprawą sądową i powiedz, co się przytrafiło (bądź ma przytrafić) tym osobom. Do każdego zdania wprowadź stronę bierną z czasownikiem *get* w odpowiedniej formie.

Przykład:

witness: They beat me on the head.

☛ *I got beaten on the head.*

1. witness for the prosecution: They wake me up in the middle of the night.
2. witness for the prosecution: They threaten my wife.
3. policeman: They sent me to protect the witness.
4. mafioso: They will blame me if he testifies.
5. mafioso: Someone will shoot him at the preliminary hearing.
6. detective: It's high time we arrested the mafioso.
7. mafioso: They must poison the detective.

ĆWICZENIE 317

Każde zdanie przekształć na dwa sposoby. Pomyśl w jakiej sytuacji każde z tych zdań byłoby najlepsze (co stanowi właściwy temat rozmowy, jak mogło brzmieć poprzednie zdanie itp.).

Przykład:

We gave **Tom** *two books*.

a) Two books were given to Tom.

What happened? Where are all the books? — Well, two were given to Tom and the remaining five to his sister.

b) Tom was given two books.

Look at Tom. He doesn't look too happy to me. — He was only given two books.

1. They showed **the officer** *their documents*.
2. He often tells **us** *lies*.
3. We promised **John** *a bicycle*.
4. The government will grant **the University** *a large sum of money*.
5. He knew that his friends would offer **him** *an interesting job*.
6. We wanted to know why they had given **John** *the money*.

ĆWICZENIE 318

W każdej parze uzupełnij wersję B, wykorzystując informacje z wersji A.

A: They are cruel. They often laugh at him.

B: This wasn't the first time, I'm afraid. He _____.

He is often laughed at.

1. A: They were lucky. They could depend* on him.
B: He was OK. He _____
2. A: They are all unanimous. Everybody speaks highly of him.
B: He's a good actor. He _____
3. A: What are we going to do? — We'll send for her son immediately.
B: Please, try to relax, Mrs Bradley. Your son _____
4. A: Some people will love him for what he is. Others will look at him with surprise.
B: He's doing it all on purpose. He knows he _____
5. A: I couldn't believe my eyes. They were all listening to the teacher attentively.
B: For the first time in his career as a teacher Mark thought he was dreaming. He _____
6. A: People here are not cruel. They will take* care of the child.
B: He may not feel at home here but at least he _____
7. A: He must know about that document. He often refers to it.
B: It must be a very important document. It _____

ĆWICZENIE 319

Przetłumacz następujące zdania na język polski:

1. He was refused admittance to the park.
2. At last the young man was accepted.
3. He shouldn't be interfered with.
4. The question will not be answered.
5. A good typist is needed for our office.
6. The books which were referred to will appear in print next year.
7. I am not allowed to enter this room.

ĆWICZENIE 320

Wykorzystaj informacje w nawiasach, aby odpowiedzieć na zadane pytania. Dla zachowania spójności wypowiedzi, najwygodniej ci będzie użyć strony biernej.

1. (They fired on the convoy.)
What happened to the convoy?
It _____
2. (They told him the truth.)
Why is he upset?
He _____
3. (Somebody promised the boy a substantial reward. Then they got* rid of him.)
What do you know about the boy?
He _____ but then he _____
4. (They had often asked her this question.)
Why did she feel irritated?
She _____
5. (Nobody will ever sleep in this bed.)
What's interesting about the bed?
It _____
6. (Somebody must have walked the horse up the hill.)
What did you find* out about the horse?
It _____
7. (They answered him in the negative.)
What happened after he applied for the job?
He _____
8. (She said that somebody would send for the doctor.)
Did the doctor know about the accident?
No, but she said that he _____

ĆWICZENIE 321

Uzupełnij następujące zdania przyimkiem *by* lub *with*:

1. In England fruit salad is eaten _____ a spoon and a fork.
2. Are these goods made _____ hand.
3. "Adam Bede" was written _____ George Eliot.
4. They have been provided _____ paper and ink.
5. I have read that Rome was saved _____ geese.
6. Glass is generally cut _____ diamond.
7. He said it had been given to him _____ his father.
8. The leading role was performed _____ Sir Lawrence Olivier.
9. He was wounded _____ a sword.

ĆWICZENIE 322

Sekretarka spisała polecenia szefa dotyczące przyjmowania do pracy nowych pracowników. Oto jej notatki:

1. Use only this announcement.
2. Explain all the points.
3. Highlight the most important ones.
4. Inform candidates about deadlines for application.
5. Send the applications to Paul Herbert.
6. Use the standard procedure for language testing.
7. Select candidates with knowledge of computers.
8. Limit access to information.

Na tej podstawie wysyła zawiadomienia o procedurze kwalifikacyjnej do wszystkich pracowników. A ponieważ z poleceniami szefa się nie dyskutuje, w każdym zdaniu pojawia się *should* / *ought to* lub *must*. Nie zapomnij też o stronie biernej, charakterystycznej dla języka oficjalnych dokumentów.

Przykład:

Use only this announcement.

☛ Only this announcement should be used.

ĆWICZENIE 323

W fabryce wydarzył się wypadek spowodowany brakiem doświadczenia nowego pracownika. Poniżej znajdziesz kilka komentarzy właściciela fabryki do tego wydarzenia. Przekształć je tak, aby opowiadały o pechowym pracowniku. Zaczynij tak: *Poor Mr Black. It was only his second day...*

Przykład:

Somebody ought to have prepared him for the job.

☛ He ought to have been prepared for the job.

1. They should have told him about the safety procedures.
2. The machine could have killed him.
3. A doctor must see him.
4. They ought to take him to hospital.
5. I will have to fire him.
6. We must tell him the truth.
7. My men will instruct him to apply for another job.

2. Tryb rozkazujący

W 2. osobie tryb rozkazujący ma tylko jedną formę dla obydwu liczb:

Come here. Open your eyes.

W 1. oraz 3. osobie obu liczb używamy słowa posiłkowego **to let**, np.:

Let us go. (Let's go). Let him come.

Gdy czasownik *let* występuje w znaczeniu 'pozwolić', skrót zaimka jest niedopuszczalny, porównaj:

Let us go. — Pozwól nam pójść.

Let's go. — Chodźmy.

Dla wzmocnienia nacisku używamy **do**, np.:

Do hurry up. — Pospiesz się. (mówione z naciskiem)

Czasowniki modalne nie mają trybu rozkazującego.

ĆWICZENIE 324

Przetłumacz na język angielski:

1. Spotkajmy się o piątej po południu.
2. Bądź cicho. (z naciskiem)
3. Wypij swoje mleko.
4. Mów prędkiej.
5. Niech oni przyjdą dziś wieczór.
6. Weź jeszcze ciasta.
7. Gdzie są twoje okulary? Niech pomyślę ...
8. Czekaście na nas w muzeum.
9. Zapal światło.
10. Spróbuj zrobić to sam.
11. Obudź mnie za pół godziny.
12. Przyślijcie mi trochę jabłek.
13. Zapomnijmy o tym.

14. Poszukaj mojego pióra.
15. Napisz do niej znowu. (z naciskiem)

Formę przeczącą trybu rozkazującego tworzymy za pomocą **do not (don't)**.
 Formy tej używamy nawet dla czasownika posiłkowego *to be*, np.:

Don't open that window. Don't be so careless.

Don't let's stay here. *lub*: Let's not stay here.

ĆWICZENIE 325

Połącz czasowniki z kolumny pierwszej z odpowiednią kontynuacją z kolumny drugiej, aby uzyskać 7 poleceń / prośb.

1. Make	a. the dishes.
2. Take*	b. yourself comfortable.
3. Have	c. out of trouble.
4. Do	d. yourself to some more wine.
5. Be	e. a drink.
6. Help	f. quiet.
7. Stay*	g. your coat off.

ĆWICZENIE 326

Powiedz im, czego mają nie robić. Dobierz odpowiednie czasowniki i wyrażenia czasownikowe z poniższej listy.

answer the phone, cry, drink any more, give up, go out alone, leave me, shout, touch it*

Przykład:

It's fragile.

☛ *Don't touch it!*

1. I'm sure you're going to make it.
2. The others are still working.
3. You've had enough.
4. I love you.
5. The area's pretty dangerous.
6. Let them think we're not home.
7. Calm down. Everything will be just fine.

ĆWICZENIE 327

W puste miejsca wstaw odpowiednie czasowniki tak, aby odtworzyć polecenia. Czasowniki dobierz z listy podanej w nawiasach po każdym zdaniu. Czasami będziesz musiał użyć formy zaprzeczzonej (*don't...*).

1. _____ your legs, _____ your back, _____ your right knee with your forehead. (*straighten, touch, cross*)
2. _____ that the clock shows the present time correctly, _____ a video cassette, _____ the on/off switch and _____ the tape speed selector to "standard play". (*insert, make sure, press, set*)
3. _____ straight up past the library on your right but _____ down there on the right because you'll just hit the school. _____ on for another two blocks till you get to the traffic lights. _____ a left at the traffic lights and _____ the road. (*take, go, follow, carry, turn*)
4. _____ the flour into a bowl, _____ one egg, some milk and butter. Then _____ the mixture, _____ it into a tin and _____ in the oven for about thirty minutes. (*add, put, bake, beat, pour*)
5. Now boys, you're going into action. _____ this: _____ in a hurry about firing. _____ your time, _____ quiet and _____ low. (*take, be, remember, fire, keep*)

3. Bezokolicznik

1. Bezokolicznik występuje w dwóch formach:

- Present, np.:

I had **to do** it. I must **go**.

- Perfect:

I am sorry **to have forgotten** about it. — Przykro mi, że o tym zapomniałem.
I am glad **to have seen** him. — Cieszę się, że się z nim zobaczyłem.

2. Bezokolicznik posiada dwie strony:

- czynną, np.:

I don't want **to go out**. (Present Infinitive)

You must **have seen** it yourself. (Perfect Infinitive)

- bierną, np.:

This has **to be done** immediately. — To musi być zrobione natychmiast.

He is supposed **to have stolen** the jewels. — Przypuszcza się, że to on ukradł te klejnoty.

3. Bezokolicznika można używać w formie Progressive, np.:

He seems **to be doing** well. (Present Infinitive) — Zdaje się, że mu się dobrze powodzi teraz.

He seems **to have been doing** well. (Perfect Infinitive) — Zdaje się, że mu się dobrze ostatnio powodzi / powodziło.

4. Present Infinitive np.: **to write, to be writing, to be written** wyraża niekoniecznie czas teraźniejszy, ale zawsze czynność odbywająca się w tym samym czasie, co czynność wyrażona czasownikiem w formie osobowej:

I often see him go home. — Często widuję, jak idzie do domu.

I saw him go home. — Widziałem, jak szedł do domu.

I'll see him go home. — Zobaczę go, gdy będzie szedł do domu.

5. Bezokolicznik typu Perfect wyraża czynność, która odbywała się przed czynnością wyrażoną czasownikiem w formie osobowej, np.:

I am glad to have known about it before. — Cieszę się, że wiedziałem o tym wcześniej.

6. Zazwyczaj *to* poprzedza bezokolicznik. Bezokolicznika bez **to** używamy:

- po czasownikach modalnych (z wyjątkiem *ought*)
- w zwrotach **would rather, had better**, np.:

She had better go.

- po czasownikach **have, make, let** i po czasownikach wyrażających czynności zmysłów (patrz: ćw. 445–448).

Zastosowanie bezokolicznika w zdaniu: patrz s. 244–258 — Konstrukcje bezokolicznikowe.

ĆWICZENIE 328

Uzupełnij następujące zdania za pomocą bezokolicznika:

1. It is a great privilege _____.
2. I am trying _____.
3. I must _____.
4. I am very sorry _____.
5. Tell him _____.
6. They came _____.
7. You are lucky _____.
8. I am sure _____.
9. It is too cold _____.
10. I expect them _____.

ĆWICZENIE 329

Znajomy archeolog ma dużo szczęścia. Słyszałeś na ten temat wiele plotek. Opowiedz, co wiesz, ale podkreśl dystans do tego, co mówisz, używając form: *she is said / believed to do / to have done / to be doing / to have been doing*.

Przykład:

She was learning fast.

☛ *She's said to have been learning fast.*

1. She loves her new job.
2. She's very lucky.
3. She found a buried treasure.
4. Pirates buried it in the area nearly two hundred years ago.
5. She heard stories about the pirates and their treasure.
6. She had been looking for the treasure for over a decade.
7. She was hoping to buy a castle with that money.

ĆWICZENIE 330

Uzupełnij drugie zdanie w każdej parze, aby nie odbiegało znaczeniem od zdania pierwszego. Wykorzystaj odpowiednie konstrukcje z bezokolicznikiem.

1. What a mess. I'm sorry, it's my fault.
I'm sorry _____ such a mess.
2. I can't be sure if they finished or not.
They may _____
3. She used to be a good daughter.
She's said _____
4. They're working on the new drug.
They are believed _____
5. They had been working on the new drug before.
They are believed _____
6. It isn't likely that he understood.
He doesn't seem _____
7. It seemed unlikely that he understood.
He didn't seem _____

Po czasownikach *may*, *must* Perfect Infinitive wyraża możliwość, przypuszczenie dotyczące przeszłości (patrz s. 170).

Formy *should* i *could* z bezokolicznikiem czasu przeszłego, wyrażać mogą w zależności od kontekstu, że czynność nie została wykonana lub też przeciwnie, dopuszczamy możliwość, że została wykonana (porównaj s. 164 i 173), na przykład:

They should have received the fax by now.

(Z całą pewnością dostali już faks — przypuszczenie *lub*: Powinni (byli) już dostać faks — nie rozumiem dlaczego tak się jeszcze nie stało.)

She could have found the papers.

(Mało brakowało, a znalazłaby dokumenty — ale na szczęście nie znalazła ich, *lub*: Może już do tej pory znalazła dokumenty.)

ĆWICZENIE 331

Przetłumacz fragmenty w nawiasach, stosując odpowiednie konstrukcje bezokolicznikowe.

1. (Mogłem się domyślić) she wasn't coming back.
2. I'm sorry (że sprawiłem ci kłopot).
3. It would be easier (gdybyśmy się rozstali) before she came.
4. We know (że był) a very gifted musician.
5. I told you she wouldn't help you so you (nie powinienesz prosić) her for money.
6. I'm sure he (musiał odwiedzić) Poland before.
7. He is lucky (że miał) the spare key with him.

4. Gerund

Forma Gerund jest identyczna z formą Present Participle: **singing, writing, reading**, a odpowiada polskiemu rzeczownikowi odsłownemu, jak śpiewanie, pisanie, czytanie. Formę tę stosuje się bardzo często; ponadto odgrywa ona bardzo ważną rolę w składni zdania angielskiego (patrz: s. 258 — Konstrukcje gerundialne). Przykłady użycia Gerund:

Reading in bed is a pleasant habit. — Czytanie w łóżku jest przyjemnym zwyczajem.

On **coming** home we heard the news. — Po przybyciu do domu usłyszeliśmy wiadomość.

I don't like her **drinking** so much. — Nie podoba mi się, że ona tak dużo pije.

Mrs. Barthwick was upset by the child's **crying**. (Galsworthy) — Panią Barthwick wytrącił z równowagi płacz dziecka.

After **ringing** the bell he sat down. — Zadzwoił i następnie usiadł (zadzwoiwszy usiadł).

I am tired of **doing** it all over again. — Jestem zmęczona robieniem tego od nowa.

Podobnie jak bezokolicznik Gerund posiada:

- formy Present (zwaną również Indefinite) i Perfect:

They enjoy **riding**. — Oni lubią jeździć konno.

I hate his **having taken** to drinking. — Nie podoba mi się, że zaczął pić.

Jeżeli z tekstu jasno wynika, że wyrażona w Gerundium czynność odnosi się do przeszłości, można użyć formy Present zamiast Perfect, np.:

I remember seeing (*zamiast: having seen*) this play previously.

- stronę czynną i bierną:

I hate **getting up** early. — Nie znoszę wczesnego wstawania.

She likes **being complimented** on her daughter's beauty. — Ona lubi słuchać komplementów o urodzie córki.

He told me of his **having visited** her. — Powiedział mi, że ją odwiedził.

His **being bed-ridden** made him very impatient. — Obłożna choroba uczyniła go bardzo niecierpliwym.

Gerund jest jedyną formą czasownika, która występuje po przyimku, np.:

We are thinking of moving to Cracow. — Myślimy o przeprowadzce do Krakowa.

ĆWICZENIE 332

Uzupełnij za pomocą Gerund:

1. She is very fond of _____.
2. We are used to _____.
3. They like _____.
4. She left without _____.
5. I regret _____.
6. Would you mind _____.
7. On _____ I saw that the window was open.
8. You can help me by _____.
9. William insists on _____.
10. She doesn't know anything about _____.

ĆWICZENIE 333

Uzupełnij za pomocą formy Gerund poprzedzonej odpowiednim przyimkiem:
without, about, of, in, before.

1. He can't work _____ (smoke)
2. Our professor spoke this morning _____ (start) a new course.
3. Is there any possibility _____ (finish) it today?
4. She went to the cinema instead _____ (cook) supper.
5. I never thought _____ (leave) so early.
6. We are proud _____ (be) the best football team in our town.
7. I find much joy _____ (help) you.
8. _____ (leave) he gave me a nice present.

Forma Gerund (a nie bezokolicznik) występuje po czasownikach (por. też str. 262):

admit	enjoy	put off	regret (= żałować, że...)
avoid	mind	practise	report
consider	need	recall	risk
delay	postpone	recommend	suggest
dislike			

ĆWICZENIE 334

Uzupełnij zdania formą z *-ing* poniższych czasowników:

ask, go, dream, leave, save, see, take, wait

Przykład:

The life guard reported _____ the girl from drowning.

➤ The life guard reported **saving** the girl from drowning.

- Under the circumstances we had to put* off _____ Larry.
- Did you enjoy _____ there?
- She denies _____ your book.
- Stop _____ all those questions!
- She can't help _____ about him.
- We dislike _____ you here all alone.
- I don't mind _____ for him.

ĆWICZENIE 335

Połącz odpowiednie fragmenty zdań.

1. We will appreciate	a. to being woken up in the middle of the night.
2. The doctor insists	b. having an answer immediately.
3. I hate	c. for my being here.
4. I strongly object	d. being bothered.
5. There is little chance	e. having stolen your necklace.
6. I hope you understand the reason	f. of his recovering completely.
7. The woman denied	g. on her leaving London instantly.

Po niektórych czasownikach stosuje się wyłącznie gerund (patrz komentarz do ćw. 334 i 461), po innych jak: **want, hope, help** stosuje się bezokolicznik.

Gerund lub bezokolicznik stosuje się po czasownikach oznaczających: rozpoczynanie (**start, begin**), trwanie (**continue**), kończenie czynności (**cease**) oraz po **like, neglect, hate, love, prefer, intend** (prowadzi to czasami do zmiany znaczenia; por. ćw. 463), np.:

She started **to sing**. She started **singing**.

Konstrukcje czasownika + gerund / bezokolicznik omówione są s. 263, czasownik + imiesłów / bezokolicznik s. 266, ćw. 465–469.

ĆWICZENIE 336

Uzupełnij poniższe zdania za pomocą formy z **-ing** lub bezokolicznika. W jednym przypadku obie możliwości są poprawne.

1. I mentioned (use) the Jacuzzi before.
2. We decided (employ) a consultant.
3. I enjoyed (be) treated like a member of the family.
4. He suggested (do)* away with his wife's lover.
5. The judge would like (know) whether it was human blood.
6. The defendant clearly failed (remember) the accident.
7. I was pretty sure they would continue (work) on the case together.

5. Imiesłów

Imiesłów ma formy: **writing, written, having written** oraz stronę bierną dla czasowników przechodnich: **written, being written, having been written**.

Przykłady zdań z imiesłowami:

Seeing him work we went out. — Wyszliśmy, widząc go przy pracy.

Being asked to justify the decision I stormed out of the room. — Wybiegłem z pokoju, gdy poproszono mnie o uzasadnienie decyzji.

Having spoken to the operator he left the office. — Po rozmowie z telefonistką wyszedł z biura.

Having been accused of treason Abraham committed suicide. — Abraham popełnił samobójstwo, gdy oskarżono go o zdradę.

Więcej informacji na temat konstrukcji imiesłowowej patrz s. 266.

ĆWICZENIE 337

Połącz dwa zdania w jedno, tworząc za każdym razem odpowiedni imiesłów.

Przykład:

I huddled the baby. It was crying.

☛ I huddled the **crying** baby.

1. I looked at the girl. She was smiling.
2. He was a slim man. He spoke in a soft voice.

3. She decided to stay. She felt much better.
4. He was seen yesterday. He took the report home.
5. They noticed the blood on the doorstep. They decided to investigate.
6. He lives in the guesthouse. He knows the owner's habits.
7. He's a butler. He was educated in college.

ĆWICZENIE 338

Zamiast zdania wyróżnionego wprowadź konstrukcję imiesłowową (*Present* lub *Perfect Participle*):

1. **When I saw my old teacher** I hurried to welcome him.
2. I left very early **as I was very tired**.
3. **When I had received** the answer I knew what I was to do.
4. **While we were driving home** we saw the troops marching along the road.
5. He couldn't stay in London any longer **as he had lost his money**.
6. **He took a huge pile of papers home for checking** and so he couldn't go out with you.

ĆWICZENIE 339

Przeczytaj uważnie pary zdań poniżej, a następnie uszereguj je we właściwej kolejności, aby tworzyły spójną historyjkę. Jednocześnie przekształć każdą parę w jedno zdanie zawierające odpowiednią konstrukcję z imiesłowem.

1. She didn't know what to do. She turned* to me for help.
2. He was getting undressed. He broke his leg.
3. She picked up the receiver. She discovered the line was dead.
4. He fell onto the floor. He hit his head against the table.
5. I am a butcher. I was able to help.
6. He came* to. He started hollering in pain.
7. She was trying to get a doctor. She rushed to the phone.

XII. Tworzenie zdań pytających i przeczących

1. Pytania o rozstrzygnięcie — *Yes / No Questions*

Zadając pytania o rozstrzygnięcie (zwane niekiedy *pytaniami ogólnymi*) oczekujemy potwierdzenia lub zaprzeczenia treści całego zdania, tzn. odpowiedzi: *yes* (tak) lub *no* (nie). Pytanie takie różni się od zdania twierdzącego porządkiem wyrazów: w pytaniu ogólnym czasownik posiłkowy lub modalny wysuwa się przed podmiot. Jeżeli w orzeczeniu nie ma czasownika posiłkowego lub modalnego, czyli kiedy orzeczeniem jest czasownik główny w Simple Present lub Simple Past, przed podmiot wysuwa się odpowiednią formę czasownika posiłkowego **do**, tj. formę **do** (**does**) lub **did**. Czasownik główny w formie bezokolicznika bez *to* występuje zaraz po podmiocie. Szyk pozostałych części zdania pozostaje niezmienny. Pytanie ogólne, podobnie jak w języku polskim, wymawia się z intonacją wznoszącą.

Przykłady:

He has found a fountain pen. — **Has** he found a fountain pen?
They are writing now. — **Are** they writing now?
She speaks English. — **Does** she speak English?

ĆWICZENIE 340

Poproś o rozstrzygnięcie.

Przykład:

Tom may be a student but I'm not sure.

☛ *Is Tom a student?*

1. It's possible that this woman needs help.
2. I hope they will be back before 6.
3. I can hear them speak in the other room but I'm not sure if it's English.
4. It seems that it was raining all night.
5. I suppose you'd like to do it again.
6. I think her eyes were dark blue.
7. I hope we'll be ready by noon.
8. I've forgotten if I am to see him tomorrow.
9. I hope it could be done.
10. I seem to remember that the book was given to her sister.

ĆWICZENIE 341

Upewnij się, czy twoje informacje są prawdziwe. Zwróć uwagę na wprowadzenie właściwej formy czasownika *do* i pierwszej formy czasownika głównego.

1. The classes begin at six tomorrow.
2. He got* up at six today.
3. He gets* up at six five days a week.
4. His voice carries well.
5. They like to read in bed.
6. They knew about the accident.
7. She panicked before the exam.
8. The Wars of the Roses ended in 1485.
9. NATO still exists.
10. He adores nude parties.

ĆWICZENIE 342

Przed egzaminem z literatury angielskiej usiłujesz przypomnieć sobie treść *Romea i Julii*. Upewnij się, czy dobrze pamiętasz.

Przykład:

come — from rich families?

☛ *Did Romeo and Juliet come from rich families?*

1. live — Verona?
2. Lord Montague — Romeo's father?
3. Romeo — invited to dinner at Capulet's house?
4. Romeo — fall* — love — Juliet?
5. they — meet secretly at night?
6. get married?
7. happy?
8. Juliet — drink poison?
9. Romeo — kill himself?

ĆWICZENIE 343

Do poniższych odpowiedzi ulóż stosowne pytania.

Przykład:

Q: _____?

A: I do but I'm trying to give* up.

☛ *Do you smoke?*

1. Q: _____?

A: Yes, I am but I'll have some more free time tomorrow.

2. Q: _____?
A: Of course I will. I've always wanted to marry you.
3. Q: _____?
A: I'm afraid I can't. Never heard of Camden Road before.
4. Q: _____?
A: No, I'm not. Julien Brown lives next door.
5. Q: _____?
A: Oh, yes she does. Her French is quite good, you know.
6. Q: _____?
A: Yes, they have. In fact, they went there right before dawn.
7. Q: _____?
A: No, I didn't. I don't think anybody could see them in the dark.

Jeżeli orzeczenie zdania jest w jednym z czasów złożonych, to tworząc pytanie ogólne wysuwamy przed podmiot tylko pierwszy czasownik posiłkowy, np.:

They have been learning English for three years now.

Have they been learning English for three years now?

ĆWICZENIE 344

Sekretarka wypełnia kwestionariusz dotyczący osoby starającej się o pracę. Jakie pytania mogła zadać (kolumna prawa) aby uzyskać potrzebne informacje (kolumna lewa)?

1. <i>previous experience</i>	a. Do you live locally?
2. <i>availability for overtime work</i>	b. Are you planning to settle* down here?
3. <i>marital status</i>	c. Can you use a word processor?
4. <i>address</i>	d. Is there anything else you'd like to tell me?
5. <i>nationality</i>	e. Do you have any A levels?
6. <i>other information</i>	f. Have you done this kind of work before?
7. <i>education</i>	g. Do you hold a British passport?
8. <i>typing ability</i>	h. Can you work long hours?
9. <i>availability for long term appointment</i>	i. Are you married?

Odpowiedź na pytania o rozstrzygnięcie zazwyczaj składa się z wyrazu twierdzącego: **yes** (tak) lub przeczącego **no** (nie), podmiotu w postaci odpowiedniego zaimka osobowego oraz czasownika posiłkowego lub modalnego, np.:

Has John got a fountain pen?	Yes, he has . No, he hasn't .
Are they writing now?	Yes, they are . No, they aren't .
Does Mary speak English?	Yes, she does . No, she doesn't .

ĆWICZENIE 345

Odpowiedz zgodnie z prawdą.

1. Are you a football fan?
2. Do you smoke?
3. Does any of your friends smoke?
4. Are your grandparents alive?
5. Is this a good grammar book?
6. Does your mother sleep well?
7. Would you like to live in California?
8. Will you be learning English tonight?
9. Are you going away for the weekend?
10. Have you ever found four-leaved clover? Do you believe it brings good luck?

Pytania ogólne w formie przeczącej tworzy się przez wprowadzenie wyrazu przeczącego **not** po podmiocie; w języku potocznym **not** łączy się z czasownikiem posiłkowym lub modalnym, np.:

I know him.

Do you not know him? (forma stosowana czasami w języku literackim i oficjalnym)

Don't you know him? (forma stosowana najczęściej)

W języku angielskim odpowiedź **yes** zawsze potwierdza treść zdania pytającego; odpowiedź **no** zawsze przeczy.

ĆWICZENIE 346

Skomentuj jak w przykładzie.

He says he's visiting his cousin in London. (*live*)

☛ *Doesn't he live in London?*

1. I think we've met before. (*Mrs. Brown's sister*)
2. His face looks familiar. (*meet — the seaside — last summer*)
3. I can't believe nobody helped her. (*have — friends — the village*)
4. That's the first time they have failed. (*do — again*)
5. He did get a promotion. (*you — know — it*)
6. The cigarette holder can't be his. (*a pipe*)
7. Wait up! Barbara's still missing (*we — should — wait*)
8. I couldn't find the boys anywhere. (*go — home — two days ago*)

ĆWICZENIE 347

Przeczytaj poniższą informację, a następnie odpowiedz krótko na pytania.

Slang is used widely in America. About ten percent of ordinary American speech consists of slang words. In other countries slang would not be acceptable in situations where it is used in the United States. Slang has been found, for example, in such places as serious magazines and speeches by the president. Much American slang comes from the original languages of the settlers in the United States.

1. Does this passage refer to the use of slang in South America?
2. Is slang used only in America?
3. Can you find slang expressions in writing?
4. Has slang been used by American presidents?
5. Would the British prime minister use slang in a Parliamentary debate?
6. Did American slang originate after the First World War?
7. Do American speakers use slang every day?

2. Pytania o uzupełnienie — *Specific Questions*

Pytania takie, zwane czasami pytaniami szczegółowymi, rozpoczynają się od wyrazu pytającego (*Question Word*), jak: *who, whose, where, when* itp. albo od grupy wyrazów, jak: *how often, how much, since when* itp. (te wyrazy odnoszą się do określonych elementów zdania). Dalej w pytaniu o uzupełnienie obowiązuje ten sam szyk, co w pytaniami ogólnych, tj. czasownik posiłkowy lub modalny poprzedza podmiot zdania, np.:

Where is he?	— He is <i>in the garden</i> .
When did you see him?	— I saw him <i>yesterday</i> .
How often do you go to the library?	— I go to the library <i>once a week</i> .

Jeżeli wyraz pytający jest podmiotem zdania, wówczas zdanie pytające zachowuje szyk zdania twierdzącego i, tym samym, w zdaniach z orzeczeniem w Simple Present i Simple Past nie wprowadza się czasownika posiłkowego *to do*, np.:

Who lives in this building?
What happened next?

Jeżeli pytanie o uzupełnienie dotyczy przydawki, to bezpośrednio po wyrazie pytającym następuje rzeczownik, do którego wyraz pytający się odnosi, np.:

Which pencil will you take? — The *red* one.

Pytania o uzupełnienie, odmiennie niż w języku polskim, mają intonację opadającą.

ĆWICZENIE 348

Poproś o uściślenie informacji.

Przykład:

We met someone last night.

☛ *Who did you meet?*

1. They went somewhere last week.
2. They've been working here for some time now.
3. It started to rain at some point.
4. He's brought someone's tennis racket.
5. I told him something.
6. I'll take one of these books.
7. He must ask someone first.
8. We have English classes a few times a week.
9. For some reason I wasn't hungry.
10. Something awful happened.

ĆWICZENIE 349

Poproś o powtórzenie informacji, której nie dosłyszałeś, na przykład:

_____ runs that shop. (*Mr Jones? Mr Brown?*)

☛ *Sorry, who runs that shop?*

1. _____ sailors were saved by the boat. (*five? six?*)
2. _____ returned all your books to the library. (*Mary? Betty?*)
3. The storm has ruined _____. (*his hut? his cornfield?*)
4. The traveller met _____ (*the warriors? the children?*)
5. _____ met the Palestinian delegation. (*the president? the ambassador?*)
6. _____ lives in a small village. (*Peter? Nancy?*)
7. Antonio lives _____. (*in a village? in the city?*)
8. He kissed her _____. (*on the table? on the sofa?*)
9. The war broke* out in _____. (*1914? 1915?*)
10. They've been waiting for _____. (*an hour? two hours?*)

ĆWICZENIE 350

Policja przesłuchuje świadka. Uzupełnij brakujące pytania.

1. _____?

We got back about 7–7:30.

2. _____ after you got back?

I went up to my room.

3. Why _____?
I wanted to make a phone call.
4. _____?
I called my girlfriend Rachel.
5. During that phone call _____ occur?
Well, I don't know if it was unusual but I heard a noise.
6. How long _____ to your friend Rachel when you
_____ that noise?
About half an hour, I should say.
7. _____ the noise you heard?
Yes, I can. It sounded like three thumps.
8. _____ seem to _____?
From the bedroom upstairs.
9. _____?
I think I was, yes. After all, I was alone in the house, you know.

ĆWICZENIE 351

Do wyrazów oznaczonych literami w następujących zdaniach utwórz kolejno pytania o uzupełnienie.

Przykład:

a
b
c
{
{
{
 Mr Lee sailed to Brighton.

- ☛ a. *Who* sailed to Brighton?
- ☛ b. *What* did Mr Lee do?
- ☛ c. *Where* did he sail?

1. a
b
c
d
{
{
{
{
 Mary was playing the piano in the hall.

2. a
b
c
d
e
{
{
{
{
{
 Every day the milkman brings Mrs White a pint of milk.

3. a
b
c
d
e
{
{
{
{
{
 Mr Brown answered my letter last Friday.

4. a
b
c
d
{
{
{
{
 Mr Jonas uncorked the bottle with his teeth.

5. a
b
c
d
e
{
{
{
{
{
 The teacher read the story to the students yesterday.

ĆWICZENIE 352

Przetłumacz następujące pytania na język angielski:

- 1. Gdzie mieszka twój przyjaciel?
- 2. Która książka jest bardziej interesująca?
- 3. Ile książek kupiłeś wczoraj?
- 4. Kogo zaprosiłeś na obiad?
- 5. Ilu ludzi mieszka w tym domu?
- 6. Dlaczego zadałeś mu to pytanie?
- 7. Jak ona była ubrana?
- 8. Kto go widział w ostatnią niedzielę?
- 9. Kogo wczoraj dzieci spotkały na stacji?

W pytaniach przyimek przesuwa się na koniec zdania, tzn. po orzeczeniu i dopełnieniu, np.:

The boys were talking **about** a football match.
What were the boys talking **about**?

ĆWICZENIE 353

Połącz fragmenty z obu kolumn, aby utworzyć sensowne zdania. Przyjmując, że informacja w kolumnie prawej nie jest ci znana, jak o nią zapytasz? Najwygodniej ci będzie kończyć każde pytanie przyimkiem.

Przykład:

Steel is cut up with acetylene lamps.
☛ **What** is steel cut up **with**?

1. Steel is cut up	a. at his jokes.
2. Water consists	b. for another nurse.
3. They will speak	c. for the operation.
4. He comes	d. of hydrogen and oxygen.
5. People were laughing	e. with acetylene lamps.
6. The bicycle belongs	f. to Mr Markie.
7. They are looking*	g. from Norway.
8. She wanted the money	h. to the postman.

ĆWICZENIE 354

Odpowiedz krótko na następujące pytania (zob. też ćw. 170).

1. Who loves Cinderella?
2. Who does Prince Charming love?
3. Who loves Romeo?
4. Who does Romeo love?
5. Who wrote "David Copperfield"?
6. Who did Dickens write about?
7. Who lives with seven dwarfs?
8. Who do the dwarfs live with?

3. Pytania skrócone — *Question Tags*

W języku potocznym występują często tzw. pytania skrócone zbudowane w ten sposób, że po zdaniu w formie twierdzącej dodaje się krótkie pytanie ogólne w formie przeczącej, a po zdaniu w formie przeczącej — krótkie pytanie ogólne w formie twierdzącej, np.:

John is older than you, **isn't he?** — Yes, he is. No, he isn't.

Mary doesn't speak English, **does she?** — Yes, she does. No, she doesn't.

Pytanie skrócone składa się z czasownika posiłkowego lub modalnego, stanowiącego część orzeczenia poprzedzającego zdania, oraz z zaimka osobowego odpowiadającego podmiotowi. Jeżeli orzeczenie zdania twierdzącego, do którego dodajemy pytanie, jest w Simple Present lub Simple Past, w pytaniu skróconym występuje odpowiednia forma czasownika posiłkowego *do*, np.:

Mary speaks English, **doesn't she?** — Yes, she does. No, she doesn't.

The boys went home, **didn't they?** — Yes, they did. No, they didn't.

Odpowiedzi na pytania skrócone są takie same jak na pytania o rozstrzygnięcie (patrz s. 201). W języku polskim pytaniu skróconemu odpowiadają takie zwroty i wyrazy jak: prawda?, co nie?, nie? itp.

ĆWICZENIE 355

Utwórz pytania skrócone do następujących zdań twierdzących:

1. He is tall for his age.
2. I have a good memory for faces.
3. They can always find a good answer.
4. It was rather cold yesterday.
5. Our guests speak English.
6. She will join us tomorrow.

7. John gets* up very early.
8. They stayed with you last year.
9. He has finished speaking.
10. John and Mary are good students.
11. We must help him.
12. I am rather short.
13. You can speak to him.
14. They should send us back the money.
15. We'll be late for school.

ĆWICZENIE 356

Utwórz pytania skrócone do następujących zdań przeczących:

1. He doesn't want to come here.
2. They won't tell him the truth.
3. I mustn't be late.
4. You haven't been here for a long time.
5. You don't take sugar in your tea.
6. It wasn't very nice.
7. The boys aren't going to play here.
8. It couldn't be done.
9. They didn't come last night.
10. She doesn't play bridge.
11. I hadn't met you before.
12. He shouldn't eat so quickly.
13. We can't help it.
14. You weren't afraid.
15. He isn't right.

ĆWICZENIE 357

Utwórz pytania skrócone do następujących zdań.

1. He hasn't gone over to Gossington, _____? (Christie)
2. It wouldn't be fair to count them as dead, _____? (G. Greene)
3. That's the best way if you're going to a strange house in London, _____? (Priestley)
4. He more or less hinted that the end might come any time, _____? (Christie)
5. This business looks pretty queer, _____? (Priestley)
6. The fat man is a detective from London, _____? (Christie)
7. You are my little girl's friend, _____? (Priestley)
8. She wasn't burnt alive, _____? (Christie)
9. You'd never leave her, _____? (G. Greene)
10. You don't mind going, _____? (Priestley)
11. You can't refuse them a hearing altogether, _____? (Priestley)

ĆWICZENIE 358

Następujące zdania przetłumacz na język angielski, tworząc pytania skrócone.

1. Przyjdiesz do nas jutro, prawda?
2. Twój ojciec wyjechał do Krakowa, tak?
3. On się nigdy na to nie zgodzi, prawda?
4. Ona mieszka koło dworca, prawda?
5. Nie dostaliście z powrotem waszych pieniędzy, tak?
6. Ona przychodzi tu w każdy poniedziałek, tak?
7. On nie umiał pływać, prawda?
8. Nie chciałbyś go tu spotkać, co?
9. Będiesz mógł pomóc mojemu bratu, prawda?

4. Zdania przeczące

Zdania w formie przeczącej tworzy się, wprowadzając wyraz przeczący **not** po czasowniku posiłkowym lub modalnym stanowiącym część orzeczenia. O ile w orzeczeniu nie ma czasownika posiłkowego lub modalnego, czyli kiedy orzeczeniem jest czasownik główny w Simple Present lub Simple Past, po podmiocie wprowadza się odpowiednią formę czasownika posiłkowego *do*, tj. **do (does)** lub **did**, po której dopiero następuje wyraz przeczący **not** i czasownik główny w bezokoliczniku bez wyrazu **to**. Przykłady:

He has a brother. — He **hasn't got** a brother.

They are writing now. — They **are not** (aren't) writing now.

She speaks English. — She **does not** (doesn't) speak English.

W języku potocznym przeczenie *not* łączy się w jeden wyraz z czasownikiem posiłkowym lub modalnym.

Zdanie przeczące można również utworzyć, wprowadzając do zdania twierdzącego wyraz o treści przeczącej, np.: **no** (żaden), **nobody** (nikt) **nothing** (nic), **never** (nigdy), **nowhere** (nigdzie), **neither** ... (ani ... ani) itp. Ponieważ w angielskim (odmiennie niż w polskim) obowiązuje zasada **pojedynczego przeczenia**, w zdaniu, w którym występuje wyraz o znaczeniu przeczącym nie wprowadza się drugiego przeczenia *not* w orzeczeniu, np.:

I found **no** books on the shelf.

Nie znalazłem *żadnych* książek na półce.

There was **nobody** in the room.

Nie było *nikogo* w pokoju.

Jeżeli orzeczenie zdania jest w jednym z czasów złożonych, tworząc zdanie przeczące stawia się przeczenie **not** po pierwszym czasowniku posiłkowym.

ĆWICZENIE 359

Poniższe zdania są niestety nieprawdziwe. Popraw je tak, jak w przykładzie.

W miejsce elementów wyróżnionych wstaw odpowiednie zwroty z podanej listy:

a kangaroo, February, Great Britain, Prince Charming, relativity, Robin Hood, Sesame Street, Shakespeare, the Earth, the sea, the USA

Przykład:

David Copperfield lived in Sherwood Forest.

☛ *David Copperfield **didn't live** in Sherwood Forest. **Robin Hood did**.*

1. **George Eliot** wrote Hamlet.
2. Queen Victoria ruled over **Hungary**.
3. **March** is the shortest month of the year.
4. The Grand Canyon is in **Wales**.
5. Yuri Gagarin travelled round **the Moon**.
6. Neptune was the ancient god of **love**.
7. **Peter Pan** fell* in love with Cinderella.
8. Albert Einstein formed the theory of **generative grammar**.
9. Children love to watch **Playboy Late Night**.
10. **A giraffe** carries its young in a poach.

ĆWICZENIE 360

Wstaw właściwe ze względu na sytuację czasowniki w formie zaprzeczonej. Staraj się, żeby całe zdanie brzmiało naturalnie. Wykorzystaj czasowniki z poniższej listy.

answer, believe, give, have, keep, open, pass, remember, run, stand, start*

Przykład:

I _____ a second helping. I'm on a diet.

☛ *I **won't have** a second helping.*

1. I care* about our future but you _____ a damn.
2. I'm sorry I _____ him company but I had to get hold of Maria.
3. Go if you want, I _____ in your way.
4. When he told me his wife was expecting again I _____ my ears.
5. I wonder what's keeping them. I just hope they _____ out of petrol.
6. I called several times but they _____ the phone.
7. I wanted to drive away but I _____ the engine.
8. I knocked twice but he _____ the door.
9. I'm sure he _____ me. He only saw me once and that was ages ago.
10. I'm afraid you _____ the maths test. You'll have to sit* for your scholarship again.

ĆWICZENIE 361

Z rozsypanych elementów ułóż poprawne zdania w formie przeczącej.

1. shouldn't / doing / in / this / we / be / eighty / car / a / like
2. evacuate / you / Pentagon / to / entire / have / the / didn't
3. with / didn't / death / anything / I / father's / do / to / have / your
4. tuition / aware / has / that / not / you / risen / be / dramatically / may
5. in / offer / programmes / we / education / undergraduate / don't
6. detective / talked / other / I / shouldn't / to / the / have
7. money / drug / didn't / the / accept / President elect / from / campaign / dealers

ĆWICZENIE 362

Przeczytaj poniższy tekst, a następnie zamieszczone pod nim zdania. Czasowniki w nawiasach postaw w formie twierdzącej lub przeczącej, w zależności od sensu całej wypowiedzi.

King Arthur is perhaps the most famous legendary figure in Britain. The legend is almost certainly based on truth. There was an Arthur — an Anglo-Roman chief in the fifth century who, after the fall of the Roman Empire, had some success in battles against the invading Saxons. The legend says that after his final battle Arthur was put into a boat, and he sailed to the island of Avalon, where he remains, under the ground, waiting to rise again when Britain is in trouble.

1. Arthur (live) in the Roman Empire.
2. He (be) an Anglo-Saxon chief.
3. He (bring)* down the Roman Empire.
4. He (fight) the Saxons.
5. He (be) wounded in a battle but he (be) killed.
6. He (drown) in the river.
7. His boat (reach) Avalon.
8. He (remain) on the battlefield.
9. The battle (take) place at Avalon.

W czasach prostych **not** występuje zasadniczo przed czasownikiem głównym. Dotyczy to również konstrukcji bezokolicznikowych.

Jan pracuje *nie w fabryce*, a w laboratorium.

John **doesn't work** in the factory, he works in the laboratory.

Prosiłem go, żeby tego *nie robił*.

I asked him **not to do** it.

Do wyjątków należą konstrukcje z czasownikami **be**, **have**, jeśli nie występują one jako posiłkowe, np.:

He **isn't** a good student.

ĆWICZENIE 363

Przetłumacz następujące zdania na język angielski:

1. Nie zgadzam się z tobą.
2. Oni mieszkają nie w Warszawie, a w Krakowie.
3. Kazałem im nie odpowiadać na jego pytania.
4. Nie kazałem im odpowiadać na jego pytania.
5. Nie co dzień widzimy naszego ojca.
6. Nie mieli prawa dawać mu tych pieniędzy.
7. Mieli prawo nie dawać mu tych pieniędzy.
8. Nie powiedziałeś mi prawdy.
9. Pozwolono mu nie pracować w nocy.
10. Nie pozwolono mu pracować w nocy.

ĆWICZENIE 364

Uzupełnij puste miejsca w poniższych zdaniach.

Przykład:

I couldn't see the boys in the garden. In fact I _____ nobody _____.

☛ *In fact I could see nobody in the garden.*

1. My father didn't know that man. In fact, nobody _____.
2. This road won't take you to the village. In fact, it _____ nowhere.
3. I haven't been there since October but she _____ never _____.
4. Exciting things don't usually happen around here. In fact nothing _____.
5. The others couldn't help me. In fact no one _____.
6. It didn't make much difference to me. In fact it _____ no _____.
7. His latest book wasn't interesting. In fact none _____.
8. He wasn't anywhere to be found. In fact all of them _____ nowhere _____.
9. There isn't much time left for playing. In fact _____ no _____.

ĆWICZENIE 365

Przetłumacz następujące zdania na język angielski:

1. Nikt nic o tym nie wiedział.
2. Nigdzie nie byłem i nic nie wiem.
3. Nie byliśmy wczoraj ani w teatrze, ani w kinie.
4. Nikomu o tym nie powiemy.
5. Nigdzie niczego nie słyszeliśmy.
6. Ani ty, ani ja nie mamy racji.
7. Nigdy nic nie słyszałem ani o niej, ani o jej matce.
8. Niczego nie zapomnieli i niczego się nie nauczyli.

XIII. Podmiot zdania

1. Zdania z nieokreślonym podmiotem

They, we, you jako podmiot nieokreślony

They występuje jako podmiot w znaczeniu 'bliżej nieokreślona grupa ludzi'. Czasami z kontekstu można się domyślać, o jaką grupę ludzi chodzi, na przykład:

They arrested poor Marvin. (they = the police)

Wyrażenie **they say** możemy tłumaczyć na polski jako *podobno* / *ludzie mówią* / *słyszałem, że...*, itp.

Zaimki **we** i **you** występują jako podmiot nieokreślony w znaczeniu: ktoś, ludzie, itp. analogicznie do polskich zdań z orzeczeniem w 1. osobie liczby mnogiej lub 2. osobie liczby pojedynczej (nie możemy pozwolić, żeby... / jeśli chcesz być szczęśliwy...).

ĆWICZENIE 366

Uzupełnij odpowiednim zaimkiem: *we, you* albo *they*.

1. _____ say _____ are facing a danger of war.
2. _____ can't trust anyone these days, can you?
3. _____ mustn't allow our children to do anything they want.
4. _____ can't have a cake and eat it.
5. What do _____ say about his visit to the NATO headquarters?
6. When _____ see a lion forget what _____ might have told you about how sweet lions are but turn your back and run for your life.
7. _____ must do* away with the atomic bomb.

ĆWICZENIE 367

Opowiadasz przyjaciółom co wiesz o waszych wspólnych znajomych. Ułóż pytania i odpowiadaj na nie tak jak w przykładzie poniżej, podkreślając niesprawdzony charakter informacji za pomocą wyrażenia *they say*.

Przykład:

Antonio and Paula met **in college**.

☛ *Where did they meet?*

They say they met in college.

1. Antonio and Paula have been together **for five years now**.
2. She's **bright and cunning**.
3. He works **in the White House**.
4. She wants **his money**.
5. He's always wanted **her love**.
6. She's seeing **Senator Hoskins**.
7. Antonio's planning to marry her **this summer**.

Zaimek *one* jako podmiot nieokreślony

Angielskim zdaniom z zaimkiem **one** jako podmiotem nieokreślonym odpowiadają najczęściej polskie konstrukcje bezosobowe, np.:

One must never give up. — Nie wolno się poddawać.

W angielszczyźnie mówionej **one** jako podmiot występuje rzadko. Zastępowane bywa przez **you** lub konstrukcje bierne.

ĆWICZENIE 368

Przetłumacz następujące zdania na język polski:

1. One has to do one's best.
2. One seldom gets what one wants.
3. One should take* care of one's health.
4. One often has ideas of this kind.
5. One must be careful with one's work.
6. One never knows what's best for the kids.
7. One often wants what one cannot get.

ĆWICZENIE 369

Przeczytaj uważnie wypowiedź Susan a następnie określ do kogo mogą się odnosić wyróżnione kursywą słowa. Uzasadnij użycie *one* oraz przedimków określonego i nieokreślonego.

Susan pochwaliła *swojego gościa z Francji*, że ładnie mówi *po angielsku*, a *po jego wyjściu* wyjaśnia dlaczego to zrobiła.

Paul's English was really terrible but *one* doesn't like to say bad things when *a person* is trying hard to speak *one's* language especially when *one* cannot utter a single sentence *in the other person's* language. Thus *one* tried to be tactful. *One* always does.

ĆWICZENIE 370

Połącz odpowiednie fragmenty zdań z obu kolumn. Zwróć uwagę na użycie zaimka *one* w roli podmiotu.

1. One can	a. in order to live.
2. One couldn't ask	b. such a wise man.
3. One could break	c. never tell.
4. One must work	d. in one's own children
5. One seldom meets	e. such a personal question.
6. One should take* interest	f. one's heart over that.

Zastosowanie strony biernej zamiast podmiotu nieokreślonego

W zdaniach, w których trudno określić jest podmiot (sprawcę czynności) stosuje się stronę bierną. Zdaniom takim odpowiadają najczęściej w języku polskim bądź zdania bezpodmiotowe, bądź zdania również w stronie biernej, np.:

Children are not allowed to play there. — Dzieciom nie wolno tam się bawić.
Smoking (is) strictly prohibited. — Palenie surowo wzbronione.

ĆWICZENIE 371

Do kogo może odnosić się słówko *they* w poniższych zdaniach? Zmień każde zdanie tak, aby można nie wspominać wykonawcy czynności. Użyj do tego celu strony biernej.

Przykład:

They are developing a vaccine against AIDS.

➡ **they:** *doctors, scientists...*

A vaccine against AIDS is being developed.

1. They mustn't touch the exhibits.
2. They told us not to communicate with the prisoners.
3. They are building a shelter for the homeless.
4. They gave me a scholarship.
5. They elected uncle mayor of the city.
6. They will probably sentence Simpson to five years in prison.
7. They observed the same processes on the Moon.

ĆWICZENIE 372

Poniższe zdania nie mają sensu, gdyż połączone ze sobą zostały niewłaściwe fragmenty. Postaraj się odtworzyć zdania wyjściowe, a następnie przetłumacz je na polski.

1. He was released last week at the end of May.
2. Their engagement was announced President of the United States.
3. Three new bridges were built in the kitchen.
4. In 1789 Washington was elected across the river.
5. We were not allowed with great enthusiasm.
6. New guests were received after three years in prison.

2. *It* jako podmiot zdania

It jako podmiot w zdaniach bezosobowych

W zdaniach bezosobowych, określających pogodę, czas, odległość oraz stan ogólny przedmiotów i osób, stosuje się zaimek *it* jako formalny podmiot zdania. Zdaniom tym odpowiadają w języku polskim bądź zdania bezpodmiotowe, bądź, w niektórych wypadkach, zdania z określonym podmiotem, np.:

It rained heavily last night. — Mocno padało ostatniej nocy.

It was a sunny winter day. — Był słoneczny dzień zimowy.

ĆWICZENIE 373

Każdą sytuację opatrz stosownym komentarzem, używając konstrukcji z *it* i dobierając przymiotniki z poniższej listy.

cold, dark, dangerous, early, far, hot, late, windy

Przykład:

I bet it's over thirty in the shade.

☛ *It's very hot.*

1. It's nearly midnight.
2. The temperature's dropped to below zero.
3. Will somebody please put* the light on? I can't see a thing!
4. It will probably take us over two hours to get there.
5. Don't wake him up yet. Let him sleep till seven.
6. Don't walk on thin ice.
7. I'm afraid to go out in this wind.

ĆWICZENIE 374

Utwórz zdania z podanych elementów.

1. station / here / is / to / from / it / the / far / ?
2. raining / weeks / it's / for / now / two / been
3. out / was / it / I / drizzling / went / when
4. late / her / isn't / ring / too / it / to / ?
5. snows / part / it / this / the / often / of / in / country
6. lake / it / way / the / was / a / to / long
7. in / was / rather / morning / it / cold / the

Zdania z tzw. *Anticipatory It*

Jeżeli podmiotem logicznym zdania jest bezokolicznik, forma *Gerund* lub całe zdanie podrzędne, stosuje się wtedy często na początku zdania wyraz *it*, po którym następuje orzeczenie i dopiero po orzeczeniu — logiczny podmiot zdania, np.:

It is necessary to publish this book. — Opublikowanie tej książki (dosł.: opublikować tę książkę) jest konieczne.

Tzw. *Anticipatory It* staje się wtedy formalnym podmiotem zdania. Tłumacząc na język polski zdania tego typu nie uwzględniamy w tłumaczeniu wyrazu *it*.

ĆWICZENIE 375

Przekształć wprowadzając konstrukcję: *it + be + przymiotnik + to + grupa czasownikowa*.

Przykład:

Only a fool wouldn't back* you up.

☛ *It would be foolish not to back you up.*

1. They advised us against leaving London.
2. Most importantly, we must get there on time.
3. I see no pleasure in being outdoors on a foggy day.
4. I'm back and I feel good about it.
5. They were all excited after seeing the experiment.
6. I have great difficulty in understanding what he says.

ĆWICZENIE 376

Wyraż to samo w posobny sposób, używając odpowiednich zwrotów z poniższej listy. Każdego zwrotu użyj tylko raz.

I don't like..., I find it strange..., I'm glad..., I see no point..., I wish..., I had to..., I couldn't resist the temptation..., I was used to...

Przykład:

It's no use asking his permission.

☛ *I see no point in asking his permission.*

1. It's good to see you again.
2. It's not pleasant to be disturbed.
3. It's unfortunate that we didn't meet before.
4. It was remarkable that she never mentioned Gerald.
5. It was a habit with me to leave things scattered all over the floor.
6. It was impossible not to look at him again.
7. It was my duty to help him.

ĆWICZENIE 377

Połącz odpowiednie fragmenty zdań z obu kolumn.

1. It's time	a. to have a swim in the morning.
2. It feels so good	b. that you love her.
3. It's essential	c. to waste such talent.
4. It's obvious	d. we paid them back.
5. It's a shame	e. making another effort.
6. It's worth	f. to check* in an hour before the departure time.

Użycie tzw. *Anticipatory It* dla zaakcentowania jednej z części zdania

Konstrukcję z tzw. *Anticipatory It* stosuje się dla położenia przycisku logicznego na jednej z części zdania, np.:

It was John who met Betty in the street yesterday. (przycisk na podmiocie)

It was Betty that John met in the street yesterday. (przycisk na dopełnieniu)

It was in the street that John met Betty yesterday. (przycisk na okoliczniku miejsca)

It was yesterday that John met Betty in the street. (przycisk na okoliczniku czasu)

Należy zwrócić uwagę, że tylko w pierwszym przypadku (akcentowanie podmiotu) wystąpić może zaimek względny *that* lub *who*; w pozostałych przypadkach używamy *that*.

Przekład zdań tego typu na język polski zależy od tego jak silnie chcemy zaakcentować część zdania, co z kolei zależy od kontekstu. Na przykład zdanie:

It was John who met Betty in the street yesterday.

można przetłumaczyć stopniując siłę przycisku w sposób następujący:

To Jan spotkał wczoraj Betty na ulicy.

To właśnie Jan spotkał wczoraj Betty na ulicy.

Nie kto inny, ale (właśnie) Jan spotkał wczoraj Betty na ulicy.

W języku polskim, w mowie potocznej stosuje się najczęściej przy wyrazie na którym chcemy położyć nacisk — wyraz: „właśnie”. Jednak w przekładach literackich często należy szukać innych odpowiedników konstrukcji angielskiej z *Anticipatory It*, np.: *It was then that she saw with whom she had to deal.* (Galsworthy) — Wtedy dopiero zobaczyła z kim ma do czynienia (wysunięcie wyrazu „wtedy” na początek zdania i wprowadzenie wyrazu „dopiero”, którego użycie nasuwał kontekst).

ĆWICZENIE 378

Wyraż to samo inaczej, tak aby akcent logiczny padał na wyróżnione fragmenty zdania.

Przykład:

Ludka hated nude parties.

☛ *It was Ludka who hated nude parties.*

1. Oh, I just hate **him**.
2. They looked at me **with disbelief**.
3. I met Bessy **at her brother's wedding**.
4. Romeo sang **for Juliet**.
5. Mark Antony spoke to the crowd **after Caesar was killed**.
6. **The ringleader** finally got arrested.
7. They had **the whole Pentagon** evacuated.

ĆWICZENIE 379

Przetłumacz następujące zdania na język polski:

1. It's trade that makes the world go round. (Wells)
2. It was in 1776 that the Declaration of Independence was signed.
3. It is when man interferes with Nature... that he begins to understand how she works and may hope to learn how to control her. (Bacon)
4. It was Mrs. Soames' eyes that worried Euphemia. (Galsworthy)
5. It's in Poland that I would like to teach.
6. It was at that moment that the absurdity of the situation became obvious.
7. It's on that bench that I proposed to her.
8. It was Baynes who built that row of tall houses in Kensington.
9. It is not my words that I mistrust but your minds. (Conrad)

ĆWICZENIE 380

Odpowiedz używając za każdym razem konstrukcji z *it*. Wykorzystaj poniższe sugestie

in 1534, in 1928, Dostoyevsky, Esperanto, Rodin, Salome, the Black Forest, Verona

Przykład:

Who asked for the head of John the Baptist on a platter?

☛ *It was Salome who asked for the head of John the Baptist on a platter.*

1. Who wrote "Crime and Punishment"?
2. When were the Jesuits founded?
3. In which mountains does the Danube rise?
4. What did Dr Zamenhoff invent?
5. In which year did Mickey Mouse first appear?
6. Who sculpted "The Thinker"?
7. In which city did Romeo and Juliet live?

3. Konstrukcja: *there is...*, *there are**

ĆWICZENIE 381

Uzupełnij następujące zdania wprowadzając *there* i właściwą formę czasownika *be* (por. też ćw. 39).

1. _____ a secret passage to India.
2. _____ blood on the floor
3. _____ a lot of rain this week.
4. _____ enough time tomorrow.
5. _____ six people in the room now.
6. _____ more violence in the years to come.
7. _____ some mistakes in your exercise.
8. _____ a new moon tonight.
9. _____ no visitors last Sunday.
10. _____ a lot of work to do.
11. _____ no contacts with the Palestinian leaders so far.
12. _____ no time to wait for him.
13. _____ a lot of trouble since you left us.
14. _____ a few words in this text that I can't understand.
15. _____ plenty of snow last winter.

* Najważniejsze informacje na temat użycia przedimka i konstrukcji *there is* / *there are* zawarte są w rozdziale drugim.

ĆWICZENIE 382

Uzupełnij poniższe zdania, wstawiając gdzie należy rzeczownik *milk* lub rzeczownik *fly, flies* (w liczbie mnogiej lub pojedynczej). Zaznacz, do którego zdania można wstawić oba rzeczowniki.

1. There was a _____ in the bottle.
2. There was some _____ in the bottle.
3. There were some _____ in the bottle.
4. There were a few _____ in the bottle.
5. There was little _____ in the bottle.
6. There were four _____ in the bottle.
7. There wasn't much _____ in the bottle.
8. There were many _____ in the bottle.
9. There was only one _____ in the bottle.
10. There was a lot of _____ in the bottle.
11. There was _____ in the bottle.

ĆWICZENIE 383

Uzupełnij poniższe zdania wstawiając *a (an)* lub *some*:

1. There are _____ fallen trees in the street.
2. Was there _____ bicycle there?
3. There is _____ large park behind the church.
4. There is _____ work to be done.
5. There are _____ mistakes in this exercise.
6. There is _____ tea left in your cup.
7. There have been _____ very unpleasant moments.
8. There will be _____ bread in the cupboard.
9. There is _____ excellent cook in that restaurant.

ĆWICZENIE 384

Poproś o dodatkowe informacje, wykorzystując sugestie w nawiasach.

Przykład:

There was a gun hidden in the cellar. (*bodies*)

➤ Where there any *bodies* hidden in the cellar, too?

1. There are millions of bowls players in the US. (*the UK*)
2. There was a van Gogh in the hall. (*a Picasso*)
3. There are policemen in the library. (*garden*)
4. There are gangsters in town. (*a marshal*)
5. There was some flooding in Oswego. (*Vermont*)
6. There are three bedrooms upstairs. (*a kitchen*)
7. There's something I'd like to tell your wife. (*me*)

ĆWICZENIE 385

Dobierz właściwe elementy z trzech kolumn, aby utworzyć siedem grup rzeczownikowych. Następnie każdego zwrotu użyj w zdaniu przeczącym typu *there is no / there are no...*

Przykład:

☛ *There is no reward for the information about the robbery.*

cars	by Petrarca	<i>about the robbery</i>
danger	<i>for the information</i>	in the crib
leather belts	for the show	in the garage
<i>reward</i>	of poison	in the man's blood
sonnets	of suffocation	in the stadium
tickets	with studs	in this collection
trace	with sunroofs	on sale

Jeżeli w zdaniu angielskim po konstrukcji **there is** następuje okolicznik miejsca, to tłumacząc to zdanie na język polski umieszczamy okolicznik miejsca na początku zdania (por. ćw. 39), np.:

There is a book on the table. — Na stole jest (znajduje się) książka.

Formie przeczącej **there is no... there isn't any...** odpowiada w języku polskim 'nie ma...' 'nie ma żadnej', np.:

There is no (not any) book on the table. — Na stole nie ma (żadnej) książki.

ĆWICZENIE 386

W puste miejsca wstaw *there* z odpowiednią formą czasownika *to be* (*is, will be, had been, itp.*).

1. _____ nothing in the tone of her voice to indicate that she was surprised.
2. She took the glass just to see whether _____ any juice left.
3. Ever since 1900 _____ no cotton planting at Carwell.
4. _____ something in what you're saying.
5. _____ much rejoicing when the hunters get back.
6. By December last year _____ a sudden drop in the price of oil.
7. Two evening courses have already been cancelled. And _____ more.

ĆWICZENIE 387

Przetłumacz na angielski stosując konstrukcję *there is*.

1. Nie było odpowiedzi na moje pytanie.
2. Było ich czterech.
3. Nie było nic do roboty.
4. Czy są jakieś pytania?
5. W ogrodzie nie było nikogo.
6. Nie ma czasu do stracenia.
7. Czy coś jeszcze chciałbyś wiedzieć?

W pewnych wypadkach po **there** stosuje się inne czasowniki niż *to be*. Chodzi głównie o czasowniki opisujące pojawienie się kogoś lub czegoś:

There **followed** a long discussion.

czasowniki wyrażające trwanie:

There **remain** a few problems to be solved.

oraz **seem** i **appear**.

ĆWICZENIE 388

W puste miejsca wstaw czasowniki z poniższej listy. Nie zmieniaj formy tych czasowników.

appears, arose, comes, goes, happens, lived, occurred

1. There _____ an unexpected opportunity.
2. There _____ an old woman in a hut in the forest.
3. There _____ a time when people grow restless.
4. There _____ everything I've always looked* forward to.
5. There _____ to be a train leaving for Dundee in an hour.
6. There have _____ some major changes since we last met.
7. There _____ to have been a nasty accident.

ĆWICZENIE 389

Biorąc pod uwagę różnicę w zastosowaniu *there is* i *it is* (por. ćw. 390) uzupełnij odpowiednią formą następujące zdania i przetłumacz je na język polski:

1. _____ too far to walk there.
2. _____ no place like home.
3. _____ only two shops in the area when we came to live here.
4. _____ time to go to bed.
5. _____ enough time to do it tomorrow.
6. _____ surprising that they didn't see him.
7. _____ three o'clock when I left the office.

8. _____ somebody waiting for you in the library.
9. _____ a pity you have come so late.
10. _____ no one to take care* of him when he fell ill last year.
11. _____ so quiet here.
12. _____ an old woman asking to see you.

ĆWICZENIE 390

W puste miejsca wstaw *it* lub *there* oraz odpowiedni rzeczownik lub przymiotnik z poniższej listy. Zwróć uwagę na występującą tu prawidłowość. (W jakiej konstrukcji występują rzeczowniki: z *it* czy z *there*?)

przymiotniki: *amazing, dark, hard, shady*

rzeczowniki: *discussion, many things, no clouds, sadness*

Przykład:

_____ was _____ in the old man's eyes.

➡ ***There*** was ***sadness*** in the old man's eyes.

1. _____ is very _____ to leave you here.
2. Whenever _____ were _____ I could see mountain peaks in the distance.
3. _____ is _____ to see how love triumphs over evil.
4. _____ was completely _____ with no Moon in the sky.
5. _____ was some _____ whether work permits should be granted.
6. _____ was quite _____ under the tree.
7. _____ were _____ to keep him busy throughout the evening.

XIV. Szyk i zgodność wyrazów w zdaniu

1. Inwersja

Zdanie angielskie ma na ogół ustalony i ściśle przestrzegany układ: podmiot — orzeczenie — dopełnienie, tzw. *SVO* (*Subject—Verb—Object*). W niektórych wypadkach wolno jest użyć inwersji tj. przestawienia tych elementów, orzeczenie wówczas jest na pierwszym miejscu, a podmiot na drugim. Inwersja miewa zastosowanie w krótkich odpowiedziach oraz w zwrotach stylistycznych.

Inwersja w krótkich odpowiedziach typu *So do I, Nor do I*

Inwersję tego rodzaju ilustrują przykłady:

Wypowiedź osoby X
pozytywna

He comes early.

On przychodzi wcześniej.

negatywna

He doesn't come early.

On nie przychodzi wcześniej.

Dopowiedzenie osoby Y

a) So he does.

Tak, tak jest istotnie.

b) So do I.

I ja też przychodzę wcześniej.

a) No, he doesn't.

Tak, on nie przychodzi wcześniej.

b) Neither do I.

Ani ja nie przychodzę wcześniej.

Jak z tych przykładów widać, nie wprowadza się inwersji, jeżeli wypowiedź i dopowiedzenie mają ten sam podmiot, tj. jeżeli mówią o tej samej osobie (X mówi o niej i Y mówi o niej). Jeżeli natomiast w dopowiedzeniu wprowadzamy inny podmiot (Y mówi o innej osobie niż X), to wówczas stosujemy inwersję.

W dopowiedzeniach tego typu stosuje się tylko czasowniki posiłkowe i modalne (por. ćw. 69).

ĆWICZENIE 391

Dodaj krótkie komentarze do wypowiedzi przedmówcy.

Przykład:

She's having her interview tomorrow. ➡ *So am I.* (inwersja: różne podmioty)

He bought a Porsche. (he) ➡ *So he did.* (bez inwersji: wspólny podmiot)

1. She can swim. (I)
2. He must marry again. (you)
3. She loves you dearly. (she)
4. They worked for the CIA. (he)
5. She'll be in Berlin for the conference. (we)
6. He often beats his wife. (he)
7. I turned* in early for the night. (she)

W języku angielskim wyrażając zgodę z czyimś sądem negatywnym używamy przeczenia, a nie jak po polsku twierdzenia, np.:

Wypowiedź osoby X

Dopowiedzenie osoby Y

He does not come early.

No, he doesn't.

On nie przychodzi wcześniej.

Tak, on nie przychodzi.

ĆWICZENIE 392

Skomentuj poniższe wypowiedzi negatywnie. Nie zapomnij o inwersji, jeśli wprowadzasz nowy podmiot.

Przykład:

She isn't drunk. (I) ➡ *Neither am I. / Nor am I.*

I suppose he doesn't want to talk to me. ➡ *No, he doesn't.*

1. I don't think I could trust him.
2. She didn't write to her parents. (Adam)
3. Mr Jones doesn't speak English. (his wife)
4. I guess she just hasn't been accepted.
5. They haven't done anything. (we)
6. As far as I am concerned, parents shouldn't interfere.
7. He mustn't put* people down just because they have different views. (you)

Inwersja występuje tylko w dopowiedzeniach wyrażających zgodę z czyimś pozytywnym lub negatywnym sądem.

W dopowiedzeniach wyrażających brak zgody z czyimś sądem nie stosujemy inwersji.

Popatrzmy na przykład:

Wypowiedź osoby X
pozytywna

He comes early.

On przychodzi wcześnie

negatywna

He doesn't come early.

On nie przychodzi wcześnie.

Dopowiedzenie osoby Y

No, he doesn't.

Nie, on nie przychodzi wcześnie.

Yes, he does!

Ależ tak, on przychodzi wcześnie.

But he does!

Ależ on przychodzi wcześnie.

ĆWICZENIE 393

Połącz wypowiedzi z kolumny lewej ze stosownymi dopowiedzeniami z kolumny prawej.

1. He is a likeable fellow.	a. No, it isn't.
2. I'm not happy about the whole thing.	b. Neither did we.
3. The door is locked.	c. So is her brother.
4. They're closing* in on us.	d. So will I!
5. She didn't show* up for the party.	e. So he is.
6. She's constantly picking* on them.	f. So they are.
7. I'll send her a valentine.	g. Neither am I.

ĆWICZENIE 394

W każdym wypadku zmień komentarz tak, aby przybrał formę krótkiego dopowiedzenia. Zastosuj inwersję tam, gdzie jest ona konieczna.

Przykład:

I like the new president. — We like him, too. ➡ *So do we.*

1. I'm not superstitious. — I think you are superstitious.
2. I sent them a letter of application. — She sent them one, too.
3. They haven't been to the States. — As a matter of fact, we haven't been there, either.
4. My parents were absolutely furious. — Your coach must have been furious, too.
5. I can't make* out what it says here. — I can't, either.
6. Don't answer* your mother back! — I'm not answering* back.
7. My husband will be in an important meeting tonight. — My wife will be in a meeting, too.

Inwersja stylistyczna

Jeśli ze względów stylistycznych, zwłaszcza dla położenia nacisku logicznego, wysuwa się na początek zdania (tj. przed podmiot i orzeczenie właściwe) jakąś inną część zdania, wtedy często przestawiamy orzeczenie przed podmiot.

Najczęściej spotykamy się z inwersją stylistyczną w następujących wypadkach:

- przy wysunięciu na początek zdania dłuższych wyrażen przysłówkowych, np.:

At his feet lay a woolly brown and white dog. — (Galsworthy)

- jeśli zdanie zaczyna się od przysłówka lub spójnika o znaczeniu negatywnym lub ograniczającym, jak **never**, **hardly**, **neither**, **nor** itp., np.:

Never in my life have I seen such a thing.

Only then did they notice that he was wounded.

Przysłówki **hardly** i **scarcely** wymagają słówka **when**, a **no sooner** występuje z **than**, np.:

Hardly had she opened the door **when** she heard the shot.

No sooner was he accepted **than** the company went bankrupt.

- dla ożywienia wypowiedzi można wysunąć na początek zdania przysłówek przyimkowy, np.:

Away ran the boy.

Inwersja występuje, gdy podmiotem jest rzeczownik, natomiast jeśli podmiotem jest zaimek, to wprowadzamy go między przysłówek a orzeczenie (nie ma inwersji), np.:

Away he ran.

- często, zwłaszcza w powieściach, nowelach, i opowiadaniach, występuje inwersja czasowników **say**, **ask**, **answer** itp. użytych w Simple Present i Simple Past, np.:

“Sam,” said Mr. Pickwick with great severity, “hold your tongue.”

“Very well, sir,” replied Mr. Weller. (Dickens)

ĆWICZENIE 395

Przekształć zdania, stosując inwersję. W każdym przypadku rozpocznij od wyróżnionego wyrażenia i zastanów się, dlaczego zmiana szyku wyrazów była możliwa.

1. I have **never** taught on a more advanced level.
2. He was able to guess at the truth **only last year**.
3. I had **seldom** been addressed in such a disrespectful way.
4. Old Jolyon himself stood **in the centre of the room**.
5. The defendant was **at no time** aware of the consequences of his actions.
6. Al Johnson himself lived **a couple of blocks away**.
7. The commissioner went **in**.

ĆWICZENIE 396

Uzupełnij luki w poniższych zdaniach. W każdą lukę możesz wstawić tylko jedno słowo.

1. _____ after the meeting was over _____ she tell me what the real stakes were.
2. No _____ had we arrived _____ the guide signalled to move on.
3. Under _____ circumstances should they be seen together.
4. Scarcely _____ they married _____ she filed for a divorce.
5. _____ anyone would want to ask* her out, what with her fits of bad temper.
6. Not _____ is he rich, _____ he is also a talented lawyer.
7. _____ have the discussions been more fruitful.

ĆWICZENIE 397

Poniżej zamieszczamy kilka często cytowanych wypowiedzi. Połącz nazwiska z cytatami stosując inwersję.

Hamlet, Julius Caesar, Luis XIV, Mark Twain, Napoleon, Queen Victoria, Sherlock Holmes, Socrates

Przykład:

☛ "I am the State," insisted *Louis XIV*.

1. "Elementary, dear Watson," remarked _____.
2. "I came, I saw, I conquered," announced _____.
3. "Not tonight, Josephine," begged _____.
4. "To be or not to be," wondered _____.
5. "We are not amused," declared _____.
6. "The reports of my death are greatly exaggerated," explained _____.
7. "As for me, all I know is that I know nothing," maintained _____.
8. "I am the State," insisted _____.

2. Zgodność podmiotu z orzeczeniem pod względem liczby i osoby

Jeżeli dwa podmioty oznaczają tę samą osobę lub rzecz, orzeczenie występuje w liczbie pojedynczej, np.:

Bread and butter was ready for them.

Jeżeli dwa podmioty w l. poj. są połączone przez: **either... or, neither... nor, not only... but also**, stosujemy orzeczenie w l. poj., np.:

Either John or Mary has my pen.

W języku potocznym coraz częściej pojawia się tu jednak orzeczenie w l. mnogiej np.:

Neither Tom nor his sister **have** arrived.

Jeżeli natomiast podmioty są w różnych liczbach, orzeczenie jest w tej samej liczbie co podmiot, przy którym orzeczenie występuje, np.:

Either John or John's friends have my pen.

Jeżeli rzeczownik łączy się z drugim rzeczownikiem za pomocą **as well as, along with** lub **together with**, orzeczenie zgadza się pod względem liczby i osoby z pierwszym rzeczownikiem, np.:

Mr Black with his three daughters **has** visited my parents.

ale: Mr Black and his three daughters **have** visited my parents.

ĆWICZENIE 398

Uzupełnij następujące zdania właściwą formą czasownika, dobierając ją spośród dwóch form podanych w nawiasie:

1. John and Mary (is, are) late.
2. Nobody (wants, want) this book.
3. Every animal and every bird (enjoys, enjoy) the spring.
4. A donkey, a dog and a cat (was, were) travelling together.
5. Five and two (is, are) seven.
6. Each student (has, have) two essays to hand in.
7. Three times three (is, are) nine.
8. A wise and hard-working man (is, are) always wanted.
9. An old man and a young girl (was, were) seen at the station.
10. Neither of them (is, are) right.

ĆWICZENIE 399

Uzupełnij następujące zdania, dobierając właściwą formę czasownika spośród dwóch form podanych w nawiasie:

1. No one (know, knows) the way to Doncaster.
2. Either you or I (am, are) master of this house.
3. John with some friends (was, were) dining in that restaurant last night.
4. There (was, were) few people in the hall.
5. Neither I nor they (was, were) able to come.
6. Each of them (was, were) asked the same question.
7. A poet and an artist (was, were) invited to take part in the conference.
8. Either you or your father (is, are) to pay.

W zdaniach, w których orzeczenie poprzedza podmiot, ujawnia się tendencja do stosowania liczby pojedynczej zamiast liczby mnogiej, np.:

Where **is** the writing paper and the envelope?

Po podmiocie w l. mn. oznaczającym miary, wagi, czas, wartość pieniężną itp. stosuje się orzeczenie w l. p., jeśli jest mowa o całej wymienionej ilości, a nie o poszczególnych jednostkach, np.:

Another ten minutes **is** too long for me to wait.

ĆWICZENIE 400

Uzupełnij następujące zdania, wprowadzając właściwą formę czasownika w zdaniach podanych w nawiasie:

1. Thirty dollars (is / are) all that he got for the horse.
2. The majority of our students (come / comes) from abroad.
3. None (know / knows) what it means.
4. The last day or two (is / are) devoted to gardening.
5. Where (is / are) your tennis racket and the ball?
6. There (is / are) a concert and some dancing when the ceremony is over.
7. The soldiers as well as the officer in command (was / were) taken hostage last night.
8. Five minutes (is / are) much too long to wait.
9. In the distance (was / were) heard a shot and the quick steps of the policeman.

Jeżeli używając rzeczownika zbiorowego jako podmiotu mamy na myśli poszczególne osoby (lub rzeczy) w tym zbiorze, stosujemy w orzeczeniu liczbę mnogą, np.:

The family **were** planning their summer holidays.

Jeżeli natomiast mówi się o zbiorze jako o całości, orzeczenie występuje w liczbie pojedynczej (por. ćw. 14), np.:

His family **was** large.

ĆWICZENIE 401

Uzupełnij następujące pary zdań z rzeczownikami zbiorowymi, dobierając właściwą formę czasownika spośród dwóch form zamieszczonych w nawiasie:

1. a) The committee (was, were) having lunch at that time.
b) Our committee (has, have) completed the report.
2. a) The band (is, are) tuning up before the concert.
b) Which band (is, are) going to play on Saturday?
3. a) The jury (consists, consist) of twelve people.
b) The jury (is divided, are divided) on this issue.
4. a) The crew (doesn't, don't) trust their officers.
b) The crew (is, are) to be completed within a week.
5. a) A new railway company (was, were) founded.
b) Some more company (was, were) arriving.

ĆWICZENIE 402

Uzupełnij drugie zdanie każdej pary tak, aby znaczyło to samo, co zdanie wyjściowe. Zastanów się czy czasownik ma występować w liczbie pojedynczej, czy w liczbie mnogiej.

Przykład:

Jackie's in there with his classmates. They are planning a party.

Jackie, along with _____.

☛ Jackie, along with his classmates, **is** planning a party.

1. Somebody is right. But who: Jackie or the Hunters?

Either _____

2. I could see the whole family seated at the table.

The family _____.

3. Her singing enchanted the audience.

The audience _____

4. I can't find my purse and I can't find my gloves.

Where _____ and my gloves?

5. The flood threatend our homes and our city.

Our homes and _____.

6. "We like it here," say the boys.

The majority of the boys _____.

7. Mother is going to help you. So is father.

Mother and _____.

8. I'm getting you breakfast. Miss Beresford will help me.

Miss Beresford and _____.

3. Pozycja dopełnienia bliższego w szyku zdania

W języku angielskim zasadniczo obowiązuje szyk *S+V+O* (*Subject + Verb + Object*), w którym dopełnienie bliższe występuje zaraz po orzeczeniu, tj. czasowniku przechodnim.

I have written **the address** in my notebook.

Wyjątkowo, jeżeli dopełnienie bliższe składa się z kilku wyrazów, można je poprzedzić okolicznikiem lub dopełnieniem przyimkowym, np.:

I have written *in my notebook* **the address of the man who was responsible for it**.

ĆWICZENIE 403

Z podanych elementów utwórz zdania o prawidłowym szyku wyrazów:

1. him, Dr Lewis, examined
2. helped, the poor woman, they

3. saw, old, I, Mrs Green.
4. to her hair, raised, her hands, she.
5. the room, the two gentlemen, entered.
6. saves, a word in time, nine.
7. at last, the house, reached, they.
8. of himself, has made, a fool, he.
9. a cigarette, took, he, from the box.
10. out, her arms, stretched, she.
11. has translated, a book, into Polish, he, on the French Revolution and Napoleonic Wars.

ĆWICZENIE 404

Nie wszystkie angielskie czasowniki przechodnie można oddać w języku polskim również za pomocą czasowników przechodnich (czyli występujących z rzeczownikiem w roli dopełnienia). Zastanów się jak najlepiej wyrazić poniższe wypowiedzi po polsku.

1. The room can seat a hundred.
2. The speaker addressed the audience.
3. Jenny marched the horse past the barn and then walked him up the hill.
4. The hotel sleeps fifty guests.
5. He's heading the Polish delegation.
6. We wined and dined them until late into the night.
7. He sprayed red paint over the wall.

Dopełnienie z tzw. *phrasal verbs*

Przysłówki przyimkowe stanowiące część składową takich czasowników złożonych, jak **take off**, **take on** itp. umieszcza się zawsze po dopełnieniu, jeżeli dopełnieniem jest zaimek osobowy, np.:

I took it **off**.

ĆWICZENIE 405

W następujących zdaniach zmień wyróżnione dopełnienie wprowadzając odpowiedni zaimek osobowy zamiast rzeczownika, a następnie dokonaj właściwych przekształceń w szyku zdania:

1. Tom gave* up **his seat**.
2. They put* up **their house** for sale.
3. He put* on **his hat** before leaving.
4. They took* back **what they'd said**.
5. The teacher has made* up **a list of his pupils**.
6. She has brought* up **that girl**.

7. I looked* over **the papers she gave me**.
8. They will carry* out **the plan**.
9. We must send* off **the goods**.

Dla niektórych czasowników złożonych (np. *call on, catch up on, count on, feel up to, get away with, get off / on, give up on, hold on to, make after, pick on, stand by*) dopełnienie musi stać po partykule nawet jeśli jest wyrażone zaimkiem. Porównajmy:

They took **me** on. *ale*: They counted on **me**.
Do you feel up to **it**?

ĆWICZENIE 406

Elementy wyróżnione zastąp odpowiednimi zaimkami, a następnie zmień szyk wyrazów tam gdzie jest to konieczne.

1. I think I saw her get* on **that bus**.
2. Has she handed* in **all the papers**?
3. I might call* on **the Browns** while I'm in town.
4. Stay* out of **the fight**.
5. Take* back what you've said!
6. Could you switch* on **the telly**?
7. You'd better give* up on **snacks between meals**.

ĆWICZENIE 407

Uzupełnij tekst czasownikami złożonymi z poniższej listy. Czasowniki postaw w odpowiedniej formie.

break down, do* away with, fall* for, get* in, get* out, go* off, hold* back, hold* on to, look* around, look* in on, pull* up, put* away, run* up, rule* out, shoot* out.*

I was planning to ____¹____ my girlfriend and thought I should get her a present. "A diamond ring will do," I decided after I ____²____ lots of other possibilities (of which buying a house on the Riviera was the most reasonable). Since I had some money ____³____ for that purpose I ____⁴____ in front of the jeweller's and was just about to ____⁵____ of the car when I saw her. She looked like an angel but didn't act like one. She (just) ____⁶____ of the house nearby and ____⁷____ a gun. She stopped and ____⁸____. Without a moment's hesitation she ____⁹____ to my car and ____¹⁰____. I felt myself going numb with fear. But she didn't notice that. She was scared. She explained she didn't really want to ____¹¹____ her husband but the gun ____¹²____ by accident. Then she ____¹³____ and started to cry. I was moved. I think it was at that moment that I ____¹⁴____ her.

We will get married after she is released. Nothing can ____¹⁵____ us _____. I don't mind waiting another ten years.

ĆWICZENIE 408

Dla każdego zdania z kolumny lewej zdecyduj, które dopełnienie z prawej kolumny stanowi najwłaściwszą kontynuację. Następnie przyjmując, że zawartość prawej kolumny nie jest ci znana, ułóż do każdego zdania odpowiednie pytanie.

1. I've bought her	a. the resignation.
2. I haven't forgotten	b. some flowers.
3. I refused to sign	c. few mistakes.
4. One recent Ph.D. thesis investigated	d. your extraordinary kindness.
5. She's improving. She's made	e. various courses in the history of Poland.
6. The undergraduates are taking	f. the Warsaw Rising.

4. Dopełnienie bliższe i dalsze w szyku zdania

Po niektórych czasownikach występują dwa dopełnienia: bliższe i dalsze. Na przykład:

I've bought **my fiancée** (*dopełnienie dalsze*) **a diamond ring** (*dopełnienie bliższe*).

Jeżeli odwrócimy kolejność dopełnień, to przed dopełnieniem dalszym pojawia się przyimek (najczęściej **to**, niekiedy **for**):

I've bought a diamond ring **for** my fiancée.

ĆWICZENIE 409

Z podanych elementów utwórz zdania o prawidłowym szyku wyrazów:

1. a parcel, handed, the postman, them.
2. John, the librarian, gave, a book, to.
3. a watch, offered. Uncle Peter, me.
4. a pair of brown shoes, father, my brother, has bought, for.
5. showed, I, him, my new hat.
6. Mr Green, my children, English lessons, gives, to.
7. have read, your letter, I, John.
8. me, asked, the teacher, a difficult question, yesterday.
9. the tailor, him, a new suit, has made.
10. will save, that, me, a great deal of trouble.

Jeśli dopełnienie dalsze wyrażone jest zaimkiem, to stoi najczęściej przed dopełnieniem bliższym (ale patrz ćw. 412), np.:

He owes **me** a hundred bucks.

(**a nie:** *He owes a hundred bucks to me.*)

Dotyczy to zwłaszcza czasowników z przyimkiem **to**.

Dla niektórych czasowników dopełnienie dalsze stoi przed dopełnieniem bliższym nawet jeżeli **nie jest** zaimkiem. Należą tu: *allow, cost, deny, forgive, refuse* i *wish* w niektórych zwrotach.

ĆWICZENIE 410

Zmień kolejność dopełnień tam, gdzie jest to stylistycznie uzasadnione. Dopełnienia dalsze w tym ćwiczeniu wymagają wprowadzenia wyrazem *to*.

1. He offered me his help.
2. Mr Brown owes me £ 50.
3. The centre forward threw Andrew the ball.
4. The girls wished Mrs Jones "Good morning".
5. Have they paid you that money yet?
6. Bring me that letter.
7. Mary showed all her friends the pictures David had taken.
8. I've forgiven George his rudeness.
9. He sold me two English stamps.
10. I have read John's mother-in-law your last letter.

Dopełnienie dalsze może również wprowadzać przyimek **for**. Do najczęściej spotykanych czasowników wymagających **for** należą: *bring, buy, cook, find, get, make, order, prepare, pour, save*.

ĆWICZENIE 411

W następujących zdaniach zmień szyk wyrazów, wysuwając dopełnienie bliższe przed dopełnienie dalsze i poprzedzając, gdzie należy, dopełnienie dalsze wyrazem *to* lub *for*:

1. John has left his brother some apples.
2. My parents bought me a bicycle.
3. I gave my friend the money.
4. He offered Mr White a large sum of money.
5. She made herself a cup of tea.
6. I'll show the police the murder weapon.
7. I have ordered you some new clothes.

Jeżeli dopełnieniem bliższym jest zaimek osobowy, wtedy dopełnienie bliższe występuje przed dopełnieniem dalszym poprzedzonym przez przyimek **to** lub **for**.

ĆWICZENIE 412

W następujących zdaniach zastąp wyróżniony rzeczownik odpowiednim zaimkiem osobowym oraz wprowadź zmiany w szyku wyrazów.

Przykład:

I have sent him **a letter**.

➤ I have sent **it** to him.

1. The soldiers showed the doctor **the way to the field hospital**.
2. They've left him **some pudding**.
3. I have lent him **my umbrella**.
4. He has brought me **two English books**.
5. They offered him **a reward**.
6. Can you get me **a letter of introduction**?
7. Throw me **that pencil**.
8. I have given my secretary **the necessary instructions**.
9. We'll make John **a new coat**.

ĆWICZENIE 413

Uzupełnij drugie zdanie każdej pary wykorzystując informacje ze zdania wyjściowego. Za każdym razem zdecyduj jaką kolejność dopełnień będzie najbardziej naturalna.

Przykład:

The man at the reception wants the key.

Give _____.

➤ Give the key to the man at the reception.

1. We don't know what to do.
Tell _____.
2. Martha's a painter. Her father wanted a picture.
Martha painted _____.
3. People were coming up to me saying "Good luck."
They wished _____.
4. Peter and Sheila live in a house. That was their wedding present from my mother.
My mother bought _____.
5. I can't come to the phone right now.
Could you answer _____, please?
6. She had the money ready for the woman behind the counter.
She passed _____.
7. Dr Faustus should apologize to me.
Dr Faustus owes _____.
8. Emma wanted a drink.
I fixed _____.

5. Okoliczniki w szyku zdania

Okoliczniki sposobu, miejsca i czasu

Zasadniczo okoliczniki występują po dopełnieniu, na końcu zdania; okoliczników nie umieszcza się między orzeczeniem a dopełnieniem.

Jeżeli w zdaniu występuje kilka różnych okoliczników, wtedy kolejność ich jest następująca: **okolicznik sposobu, okolicznik miejsca, okolicznik czasu** (jak — gdzie — kiedy).

Okolicznik czasu może również występować na początku zdania, zwłaszcza, jeśli przy końcu zdania występuje kilka innych okoliczników.

Powyższym zasadom nie podlegają okoliczniki wyrażone przysłówkami częstotliwości i tzw. przysłówkami specjalnymi (*Special Adverbs*).

ĆWICZENIE 414

Z podanych elementów utwórz zdania o prawidłowym szyku wyrazów:

1. him, yesterday, saw, I.
2. English, speak, they, well.
3. wrote, the address, he, in his notebook.
4. very much, likes, she, flowers.
5. ate, dinner, quickly, John.
6. my pen, lost, I, at school.
7. I, last night, your letter, got.
8. it, quite nicely, did, they.
9. in the garden, your ball, found, we.
10. will send, the parcel, him, we, immediately.

ĆWICZENIE 415

Na podstawie podanych informacji ułóż pojedyncze zdania, zwracając uwagę na prawidłowy szyk wyrazów.

Przykład:

I'll meet you at 7. I'll meet you in the park.

☛ I'll meet you in the park at 7.

1. Elsa opened an account at that bank. She opened the account last week.
2. We've been going there regularly. We've been going there since the eighties.
3. You can teach the course next semester. You can teach it in the seminar room.
4. They kissed on the sofa. They kissed passionately.
5. They talked animatedly. They talked in the hall.
6. It snowed for more than a week. It snowed in the mountains. It snowed heavily.
7. The school was founded in 1915. It was founded in London.

W języku polskim pozycja okolicznika sposobu w szyku zdania nie jest ściśle określona; okolicznik występuje często między podmiotem i orzeczeniem, orzeczeniem i dopełnieniem itd., co w języku angielskim jest w zasadzie niedopuszczalne lub tylko wyjątkowe.

ĆWICZENIE 416

Przekształć podane zdania tak, aby w nowej wersji pojawił się okolicznik sposobu (jak). Zwróć uwagę na jego pozycję w zdaniu.

Przykład:

He's a very likeable guy.

☛ I like him very much.

1. His English is very good.
2. We were in a hurry to get home. (We went ...)
3. Mary's handwriting is pretty neat.
4. She's a hard worker.
5. Her speech was clear.
6. Be careful when you carry the eggs.
7. She's a careless driver.

Przysłowki częstotliwości (*Adverbs of Frequency*)

Jeżeli okolicznikiem jest przysłówek częstotliwości, odpowiadający na pytanie „jak często?” i nie określający liczbowo tej częstotliwości, jak np.: **often** (często), **always** (zawsze) itp., to przysłówek taki umieszcza się przed orzeczeniem, a dla czasownika **to be** po orzeczeniu, np.:

We **often** stop here.

He is **often** late.

O ile w skład orzeczenia wchodzi jeden z czasowników posiłkowych czy modalnych, przysłówek częstotliwości najczęściej występuje zaraz po tym czasowniku, np.:

One must **always** be tactful.

ĆWICZENIE 417

Z podanych elementów utwórz zdania o prawidłowym szyku wyrazów (przysłowki częstotliwości wyróżniono).

1. is, satisfied, he, **never**.
2. **often**, there, goes, he.

3. Mr Black, on Wednesdays, comes, **generally**, here.
4. smiles, **never**, this man.
5. say, **always**, that, you.
6. **seldom**, do this work, we, at home.
7. are, **often**, we, tired.
8. annoying, can, **frequently**, be, he
9. they, **seldom**, in the evening, are, at home.
10. my father, busy, **always**, is.

Taką samą pozycję w szyku zdania jak przysłowki częstotliwości zajmują również przysłowki czasu nieokreślonego, takie jak: **just, ever, already, nearly, almost** itp.

ĆWICZENIE 418

Uzupełnij następujące zdania, wstawiając we właściwe miejsca słowa podane w nawiasach.

1. My grandfather takes a walk after supper. (*usually*)
2. He may come again. (*never*)
3. I have forgotten what he looks like. (*almost*)
4. We have seen the old man sitting there. (*often*)
5. I understand his fear. (*quite*)
6. John is behaving like a big child. (*always*)
7. I have missed the train. (*just*)
8. He visited my parents. (*frequently*)
9. If you go there you must see that old castle. (*ever*)
10. He had checked* out (*already*)
11. It was time to start. (*nearly*)

ĆWICZENIE 419

Wyraż to samo, używając przysłówków o przeciwnym znaczeniu i zmieniając odpowiednio inne wyrazy.

Przykład:

He's never right.

☛ He's always wrong.

1. He never has any free time.
2. We hardly ever stay* up late.
3. I don't think he has ever been to Canada.
4. She'll never forget.
5. They always stay at home.
6. You're seldom sad.

ĆWICZENIE 420

Co mogła powiedzieć każda z tych osób? Dokonaj wyboru tak, aby wypowiedź pasowała do wprowadzającego ją przysłówka.

1. Old Sam said decisively:	a. "This way, sir."
2. Vera said conversationally:	b. "No, I won't."
3. The constable said threateningly:	c. "You'll be all right now."
4. The butler said humbly:	d. "You know too much."
5. Dr Armstrong spoke soothingly:	e. "So Leslie was your wife."
6. Blare whispered passionately:	f. "I love you."
7. Lord Redgrave said questioningly:	g. "English summers are so treacherous."

Przysłówki o zmiennej pozycji w szyku zdania

Przysłówki takie, jak **nearly**, **only**, **just** występują z wyrazami, które określają i dlatego mogą zajmować różne pozycje w szyku zdania, zależnie od jego sensu, np.:

Only John is twenty years old. — **Tylko** Jan ma dwadzieścia lat.

John is **only** twenty years old. — Jan ma **tylko** dwadzieścia lat.

ĆWICZENIE 421

Wyjaśnij różnice w znaczeniu między poszczególnymi zdaniami w punktach 1–3.

- Only he promised to read that letter to Mary.
 - He only promised to read that letter to Mary.
 - He promised only to read that letter to Mary.
 - He promised to read only that letter to Mary.
 - He promised to read that letter only to Mary.
- I told him everything frankly.
 - Frankly, I told him everything.
- Yet, I don't want to lose her.
 - I don't want to lose her yet.

ĆWICZENIE 422

Do każdego z poniższych przykładów ułóż po kilka sensownych zdań, wprowadzając w różne miejsca przysłówek *only*. Zastanów się nad różnicą w znaczeniu między poszczególnymi zdaniami.

- John kissed that girl.
- They accepted our invitation yesterday.
- Boys like talking about sport.

Pozycja różnych okoliczników w szyku zdania:
ćwiczenia podsumowujące

ĆWICZENIE 423

Uzupełnij następujące zdania, wstawiając we właściwe miejsce okoliczniki podane w nawiasach:

- 1. We work (in the garden, usually, after supper).
- 2. I go (to the cinema, in the evening, often).
- 3. He spoke English (when I listened to him, well, never).
- 4. She has come (just, into the room).
- 5. It rained (that night, at Scarborough, heavily).
- 6. We met (in 1993, by chance, in Cairo).
- 7. I heard of him (when I was there, often, last year).
- 8. We recognized him (in the theatre, last night, at once).
- 9. We try to work (always, when father is away, hard).

ĆWICZENIE 424

Z podanych elementów utwórz zdania o prawidłowym szyku wyrazów:

- 1. enough, in their room, they were, last night, warm
- 2. at nine, usually, come, to school, the pupils.
- 3. speaks, he, slowly, always.
- 4. spoken, just, have, I, in the library, to him.
- 5. he, too much, at night, works, in the laboratory.
- 6. you, to England, ever, have, been?
- 7. don't, these days, often, we, him, meet.
- 8. in Oxford, seen, have, never, I, such a thing.

ĆWICZENIE 425

Ułóż sześć poprawnych zdań wykorzystując elementy z poniższej tabelki. Postaraj się, aby w każdym zdaniu były przynajmniej dwa okoliczniki.

I	—	always	chose his words	carefully	at the meeting
They			leaves		after breakfast
The Prime Minister	were		seen together	—	at night
			missed her classes		last year
My daughter	is	seldom	go there	hurriedly	for the office
			late		

XV. Konstrukcje zastępujące zdania podrzędne

1. Konstrukcje bezokolicznikowe

Forma bezokolicznika ma w składni zdania angielskiego znacznie szerszy zakres użycia niż w składni zdań polskich; dzięki tej formie unika się w języku angielskim zdań podrzędnych w całym szeregu wypadków, w których w języku polskim posługujemy się tymi zdaniami, np.:

He was the first **to agree**. — Był pierwszym, który się zgodził. / To on właśnie zgodził się pierwszy.

He stayed behind **to finish** his work. — Został, żeby skończyć pracę.

What has she done **to make** you so unhappy? — Co ona zrobiła, że jesteś tak nieszczęśliwy?

I heard him **sing** this song. — Słyszałem, jak śpiewał tę pieśń.

Typ (1): przymiotnik + bezokolicznik

(*he's sure to win*)

Ten typ może tworzyć kilka grup przymiotników:

- przymiotniki opisujące stany emocjonalne i uczucia wywołane zaistniałą sytuacją. Obok konstrukcji z bezokolicznikiem mogą wprowadzać zdanie podrzędne za pomocą *that*:

I'm happy to see you. / I'm happy that you've decided to stay.

Mogą również występować bez zdania podrzędnego (*I'm happy*). Najczęściej spotykane przymiotniki w tej kategorii to: **afraid, anxious, ashamed, głód, pleased, proud, sad, surprised**.

- przymiotniki, które nie charakteryzują podmiotu (np. nie przypisują mu żadnej cechy). Znaczenia nabierają dzięki obecności grupy bezokolicznikowej (która jest dla tych przymiotników obowiązkowa), np.:

He's likely to win. — Przypuszczalnie wygra.

(Nie ma sensu zdanie: *He's likely*).

Należą tu: **able, bound, certain, due, inclined, liable, likely, sure, unlikely, unwilling, willing**. Warto przy okazji przypomnieć, że zdanie *He's sure to win* **nie oznacza**, że on jest czegoś pewny (jak w: *He's sure*), ale, że z pewnością wygra (choć on sam może jeszcze w to wątpić).

- przymiotniki, które wyrażają naszą opinię o kimś lub o czymś, np.:

Good teachers are difficult to find. — Trudno o dobrych nauczycieli. Trudno znaleźć dobrych nauczycieli.

Jeśli czasownik w zdaniu podrzędnym występuje z przymkiem, to trzeba ten przymek zachować:

He's difficult to talk to. — Trudno się z nim rozmawia.

Wszystkie przymiotniki tej grupy występują w konstrukcji z **it** (patrz ćwiczenia 375–377), np.:

It is difficult to find good teachers.

Najczęściej używamy tu: **difficult, hard, safe, dangerous, cheap, expensive, easy, nice, exciting, terrible, awful**.

ĆWICZENIE 426

Przetłumacz następujące zdania na język polski:

1. John is sure to come.
2. I am very glad to see you.
3. He is anxious to please her.
4. They were certain to win the prize.
5. The pupils were eager to start the experiment.
6. Where is he likely to be tonight?
7. I wasn't fit to do that again.

ĆWICZENIE 427

Do każdego z podanych zdań ułóż drugie, jak najbliższe mu znaczeniowo, wykorzystując odpowiedni przymiotnik z poniższej listy.

anxious, delighted, difficult, easy, inclined, likely, sure, unfit

Na przykład:

We can't understand the book.

☛ The book is **difficult** to understand.

1. We very much want to arrive in the morning.
2. He's happy he can stay here with us.
3. He will win.
4. It was easy to fool her.

5. He shouldn't be a bus driver.
6. He may well have other teaching duties.
7. I'm not quite sure but offhand I'd say Tom's story is true. (I'm ...)

ĆWICZENIE 428

Uzupełnij fragment listu wyrazami z poniższej listy. Niektóre z nich mogą być poprawnie użyte w 2. różnych miejscach.

eager, first, happy, kind, likely, pleased

I'm ¹ to inform you that we will be very ² to receive you into our Department. You were the ³ candidate to be considered and I found my colleagues enthusiastic about the prospect of your visit and ⁴ to work with you.

Would you be ⁵ enough to contact Ms. Castillo about the details of your housing arrangements? I suggest you send her an e-mail message after August 7, as she is ⁶ to be away for the next couple of days.

ĆWICZENIE 429

Uzupełnij następujące zdania konstrukcją bezokolicznikową:

1. John is certain _____
2. I am sorry _____
3. The boy is sure _____
4. Everybody was very glad _____
5. The teacher is inclined _____
6. He is likely _____
7. We were eager _____
8. She said she was delighted _____

Typ (2): *too* + przymiotnik + bezokolicznik

(*he's too tired to win*)

przymiotnik + *enough* + bezokolicznik

(*he's clever enough to win*)

Należy zwrócić uwagę, że w tej konstrukcji słówko **too** stoi przed przymiotnikiem, a **enough** po przymiotniku:

He's **too** tired **to** win — znaczy, że jest **zbyt** zmęczony, **żeby** wygrać,
zaś:

He's clever **enough** **to** win — mówi, że jest **wystarczająco** sprytny, **aby** wygrać.

ĆWICZENIE 430

Przekształć poniższe zdania wprowadzając konstrukcje z *too* lub *enough*, w zależności od sensu zdania wyjściowego.

I can't work in this heat.

☛ It's **too** hot (for me) to work.

The temperature's gone up a bit. I think I can go for a swim.

☛ It's warm **enough** to go for a swim.

1. He feels reasonably well. He can leave hospital.
2. Yours is a difficult problem. I don't think I can help* you out.
3. At his age he can marry whoever he wants.
4. She was angry. She couldn't speak to us.
5. There were crowds of people in the hall. We couldn't get out.
6. The excitement made him speechless.
7. Of course he's rich. He can afford a Mercedes.
8. The room was in complete darkness. We couldn't see anything.
9. It was silly of him to tell her the truth.

ĆWICZENIE 431

Uzupełnij wyrażenia z poniższej listy słowami *too* lub *enough* i uzupełnij historyjkę. Zdanie pierwsze zostało wypełnione jako przykład.

_____ tired _____ to continue

_____ naive _____ to believe

_____ close _____ to worry

_____ young _____ to argue

_____ late _____ investigate

_____ fast _____ to avoid

_____ quick _____ to block

_____ scared _____ to shout

_____ desperate _____ to use

_____ big _____ gulp

1. At first I didn't want to stand guard but they told me I was **too young to argue**.
2. Jack promised to replace me in four hours and I was _____ him.
3. Towards midnight I thought I heard a noise. It was _____ me.
4. I should have acted earlier. But now it was _____.
5. I had a visitor. A hairy creature with two antennae, _____ me down in an instant, was coming to get me.
6. I wanted to wake the others but I was _____.
7. I wanted to run but the creature was _____ the entrance to the cave.
8. I pulled* out my phaser. It was set on kill. I was _____ it.
9. He saw it coming but wasn't _____ the laser beam.
10. At that point the director shouted: "Cut!" I was glad. I was _____.

ĆWICZENIE 432

Wyraż to samo w inny sposób: konstrukcję z *too* zastąp przez *enough* i odwrotnie. Dokonaj innych zmian, które uznasz za konieczne.

Przykład:

You're too small to do it.

☛ You're not big enough to do it.

1. The poem wasn't too long to remember.
2. You're not too young to do the dishes.
3. She isn't generous enough to pay for all this.
4. They aren't courageous enough to act now.
5. He was too slow to duck his head.
6. I'm not rich enough to indulge your every whim.
7. You're too inexperienced to understand a real woman.

Typ (3): rzeczownik + bezokolicznik
(*letters to write*)

ĆWICZENIE 433

Przetłumacz następujące zdania na język polski:

1. The children will have a garden to play in.
2. The manager gave her some letters to write.
3. I had no knife to cut the rope with.
4. Do you have anything to say?
5. She has two small daughters to care* for.
6. The discussion will continue at the conference shortly to take place in Warsaw.
7. I found nothing to reproach myself with.

ĆWICZENIE 434

Przekształć, używając konstrukcji z bezokolicznikiem.

1. Sandy arrived first.
2. I couldn't borrow the money from anyone. (There was _____)
3. I won't protest against safety precautions. (_____ the last _____)
4. I have lots of work to do. That's why I need a quiet room.
5. She can't write. She's run* out of paper. (She has no _____)
6. You still haven't answered five letters.
7. I haven't written the report yet. (I _____ that report _____)

ĆWICZENIE 435

Uzupełnij zdania. W każdym użyj konstrukcji bezokolicznikowej.

1. The captain was the last _____ ship.
2. You'll find his views controversial. He's not an easy person _____.
3. Pasteur was the first _____ that experiment.
4. I'm hungry. Give me something _____.
5. The first landing on the Moon will be remembered for years _____.
6. Where's my pen? I have nothing _____.
7. The furniture here looks as attractive as a road accident. There's not a single decent chair _____.

ĆWICZENIE 436

Szef dużej firmy wyjeżdża na zasłużony odpoczynek. Z góry cieszy się na odmianę od biurowej rzeczywistości. Powiedz co będzie inaczej (1–7), wykorzystując poniższą listę czasowników. W każdym zdaniu użyj konstrukcji z bezokolicznikiem.

attend, buy, catch, eat, listen, make, talk, write

Przykład:

☛ *There will be no boring speeches to listen to.*

1. planes
2. business people
3. shares
4. decisions
5. letters
6. conferences
7. boring speeches
8. business lunches

Typ (4): grupa czasownikowa + bezokolicznik
(*he played to win*)

Konstrukcja ta odpowiada polskim zdaniom okolicznikowym celu, wprowadzanym najczęściej przez słówko *żeby*:

He came to play. — Przyszedł (żeby) zagrać.
He played to win. — Grał, żeby wygrać.

ĆWICZENIE 437

Przetłumacz na język polski.

1. They stayed behind to see the match.
2. He stood still to catch his breath.
3. She had no courage to go in.
4. He took* off his shoes so as not to wake his friend.
5. You go to Berkeley to check* up on him.
6. She turned to speak to the maid.
7. Newspaper men dashed for the exits to write up their stories.
8. He worked hard so as not to be defeated by his rivals.
9. To understand what I meant you should know all the facts.

Przed bezokolicznikiem występującym jako okolicznik celu można również użyć spójników: **in order**, **so as** odpowiadających polskiemu spójnikom „aby”, „po to żeby” itd. W zdaniach twierdzących spójnik najczęściej opuszczamy. Natomiast w zdaniach przeczących potrzebna jest pełna konstrukcja **so as not to** lub **in order not to**.

I stayed home to watch the match.

I stayed home in order not to watch the match.

ĆWICZENIE 438

Wykorzystując informacje podane w zdaniu A, uzupełnij zdanie B z każdej pary, używając konstrukcji z bezokolicznikiem.

Przykład:

He said he could only paint in Paris.

B: He left _____.

➡ *He left to paint in Paris.*

1. A: I could see that my typing disturbed him.
B: I stopped _____.
2. A: We won't win unless we practise.
B: We have to _____.
3. A: It was breakfast time.
B: We all sat at the table _____.
4. A: Would you buy some bread, Johnny boy?
B: I sent John to town _____.
5. A: I want to help you. That's why I'm here.
B: I _____.
6. A: The match has already started.
B: He turned* the TV on _____.
7. A: The boss have sent us down here. He hopes we'll work* out a solution.
B: We have been _____.

Typ (5): *for* + rzeczownik / zaimek + bezokolicznik
(*for him to win*)

Jeżeli wykonawca czynności nie jest w zdaniu wymieniony, to możemy go wprowadzić za pomocą konstrukcji z **for**. Po przyimku **for** stawiamy rzeczownik w formie mianownika lub zaimek w tzw. *objective case* (**me, you, him, her, us, them**) oraz bezokolicznik poprzedzony przez **to**. Konstrukcja ta występuje:

- w pozycji podmiotu:

For Aniela to play the trombone was unthinkable. — Było niewyobrażalne, żeby Aniela grała na puzonie.

- po czasowniku **to be**:

This is **for you to decide**. — Decyzja należy do ciebie.

- z przymiotnikami *common, difficult, easy, essential, important, necessary, possible, (un)usual* i kilkoma innymi, jeśli podmiotem jest słówko **it**:

It's very common these days **for children to play** computer games with their parents. — Obecnie bardzo często dzieci bawią się w gry komputerowe ze swoimi rodzicami.

- z wieloma przymiotnikami wymienionymi przy okazji omawiania typu pierwszego (por. str. 244):

I was anxious **for Mandy to have** that baby. — Zależało mi, żeby Mandy urodziła to dziecko.

- z przymiotnikami / przysłówkami występującymi w towarzystwie *too* lub *enough*:

The apple was ripe enough **for Eve to reach** out for. — To jabłko było na tyle dojrzałe, że Ewa sięgnęła po nie / mogła po nie sięgnąć.

The snake spoke too quietly **for Adam to hear**. — Wąż mówił tak cicho, że Adam nie mógł go usłyszeć.

- w znaczeniu 'po to, żeby', jako uzupełnienie zdania głównego:

You have to lie down **for the medicine to take** effect. — Musisz się położyć, żeby lekarstwo zaczęło działać.

- jako dopełnienie po niektórych czasownikach:

She was *waiting* **for the medicine to take** effect. — Czekala, aż lekarstwo zacznie działać.

The dwarfs were *longing* **for Snow White to wake** up. — Krasnoludki nie mogły się doczekać, aż Śnieżka się przebudzi.

ĆWICZENIE 439

Przetłumacz na język polski.

1. A week is too long for us to wait.
2. We waited for the bomb to go* off.
3. For Sharon to marry a troglodyte is asking for disaster.
4. It was easy for Inspector Dummy to dismiss the case.
5. It's usual for men to wear turbans here.
6. We arranged for the house to be cleaned twice weekly.
7. It was too late for the coroner to hold the inquiry.
8. For the diet to work you must go* off sweets completely.

ĆWICZENIE 440

Przekształć poniższe zdania wprowadzając konstrukcję z *for*.

Przykład:

They should write to us first.

☛ It's for them to write to us first.

1. I can't possibly forget her harsh words.
2. It's surprising that Ebenezer doesn't love his third wife.
3. Penicillin must necessarily be stored in a cool place.
4. The decision must be hers.
5. First of all, Robinson wanted to view the island. (The first thing ...)
6. We can't pay \$200 for an old car like this. It's too much. (\$200...)
7. It's a dangerous road. Children shouldn't cross it on their own. (The road...)

Typ (6): czasownik + rzeczownik + bezokolicznik
(*I want her to win*)

W języku angielskim po szeregu czasowników użytych w stronie czynnej stosuje się konstrukcję zwaną Verb + Object + Infinitive, np.:

I want my son to marry a princess. — Chcę, żeby mój syn poślubił księżniczkę.

Konstrukcja ta występuje:

- po czasownikach wyrażających życzenie, np.: **want, wish, desire, prefer** itp. oraz po czasownikach: **like, hate**.
- po czasownikach wyrażających czynności i stan umysłu, jak: **think, expect, believe, know, declare** itp.
- po czasownikach wyrażających nakaz, prośbę czy zezwolenie, np.: **order, ask, allow, permit, advise, recommend, encourage, warn, remind**.
- po czasownikach **cause, teach, invite, mean, expect** i kilku innych.

Konstrukcja Verb + Object + Infinitive odpowiada zdaniu podrzędnemu dopełnieniowemu. Tworzy się ją w ten sposób, że po czasowniku stawiamy podmiot zdania podrzędnego (w dopełniaczu jeśli jest to zaimek), a następnie orzeczenie zdania podrzędnego w formie bezokolicznika, np.:

We expect them to come here. — Oczekujemy, że (oni) tu przyjdą.

ĆWICZENIE 441

Przetłumacz na język polski.

1. Father wanted Cain to look* for Abel.
2. Prince Charming expected Cinderella to dance with him.
3. We encouraged old McDonald to have a big farm.
4. Noah would hate the animals to drown.
5. I wish her to marry for money.
6. I believe there to be too many liars in the town of Sodom.
7. Bluebeard invited my sister to visit him in his castle.

ĆWICZENIE 442

Przekształć poniższe pary zdań w jedno, wykorzystując za każdym razem konstrukcję z bezokolicznikiem.

1. You are to become a doctor. Father wishes that.
2. Dan-the-Man will be joining us shortly. We expect him at nine.
3. Ali Baba must be rich. At least that's what I believe.
4. You want my advice: take a taxi.
5. "Freeze," the cop shouted to the gunman. This was an order.
6. Don't go. I'm begging you. (I begged ...)
7. Listen very carefully, everybody. (I'd like ...)

Jeżeli po czasowniku oznaczającym czynność zmysłów następuje dopełnienie bliższe i bezokolicznik w stronie biernej, opuszcza się w bezokoliczniku *to be*, pozostawiając jedynie jego składnik imiesłowowy, Past Participle, np.:

I saw my letter (~~to be~~) **taken away** by the clerk.
He felt his pocket **picked** in the crowd.

ĆWICZENIE 443

Przetłumacz następujące zdania na język polski:

1. I would like my wife to be invited with me.
2. We expect the work to be done in a short time.
3. We ordered the letters to be posted immediately.
4. I saw my case put into the carriage.

5. They found the terms of the contract to be acceptable.
6. We allowed their luggage to be loaded at once.
7. I heard his name mentioned yesterday.
8. Mother doesn't like to be asked about her health.

ĆWICZENIE 444

Przetłumacz następujące zdania na język angielski stosując konstrukcję z bezokolicznikiem (w stronie biernej):

1. Wiedziałem, że oni są zrujnowani.
2. Ogrodnik pozwolił, żeby kwiaty rozdano dzieciom.
3. Chciałbym, żeby go zaprosili na przyjęcie.
4. Czułem, że są zgorszeni (shocked) moim zachowaniem.
5. Oczekujemy, że dom zostanie ukończony we wrześniu.
6. Poprosiłem, aby fortepian ładowano bardzo ostrożnie.

Typ (7): czasownik + rzeczownik + bezokolicznik (bez *to*)
(*I let him win*)

Konstrukcji tej używamy po czasownikach wyrażających czynności zmysłów **feel, hear, listen to, notice, observe, see, watch** oraz po czasownikach **let, make** i **have** (w znaczeniu 'spowodować'). Pamiętać trzeba, że w stronie czynnej bezokolicznik występuje tutaj bez słówka *to*:

I'll make you pay for this: — Zapłacisz mi za to.

Envious, I watched them kiss: — Z zazdrością patrzyłem, jak się całowali.

He had his men surround the mansion: — Kazał swoim ludziom otoczyć posiadłość.

Różnica między zdaniami takimi jak: *I heard him **take** a shower* i *I heard him **taking** a shower* omówiona została na s. 266, ćw. 465–469.

ĆWICZENIE 445

Przekształć poniższe zdania wprowadzając odpowiednią konstrukcję z bezokolicznikiem.

Przykład:

Go and apologise to the director at once.

➤ *I made her go and apologise to the director.*

1. The new Benny Hill show was hilarious. We all laughed.
2. At one, the boss said we could go home.
3. She left with one of our waiters. I noticed that.

4. I heard a noise. It must have been Patricia's Mini turning the corner.
5. The boat struck a rock and started to sink. I saw everything perfectly.
6. The general could well be a spy. I asked my best double agent to follow him.
7. He was trembling. I could feel it.

Dla czasowników z tej grupy należy przywrócić słówko **to** przed bezokolicznikiem w stronie biernej:

They heard you discuss our secrets in public.

You were heard **to** discuss our secrets in public.

Czasowniki *let* i *have* nie występują z reguły w stronie biernej.

ĆWICZENIE 446

Student wynajmuje pokój przy rodzinie. W liście do przyjaciela skarży się na „niehumanitarne” warunki, które musiał zaakceptować. Przekształć jego wypowiedzi, rozpoczynając każde zdanie od: *They make* lub *They don't let*.

Przykład:

I'm not allowed to throw parties on weekdays.

☛ ***They don't let me throw parties on weekdays.***

1. I must keep my room tidy.
2. I can't watch TV after 11 p.m.
3. I can't have two girlfriends.
4. I must get up at eight.
5. I had to give up smoking.
6. I can't drink too much alcohol.
7. I can't sing in the bathroom.

ĆWICZENIE 447

Po roku męczarni Adam rezygnuje z wynajmowania pokoju. Tak wspomina swoje doświadczenia. Uzupełnij jego wypowiedzi odwołując się do poprzedniego ćwiczenia i używając konstrukcji *was made to* i *wasn't allowed to*.

I _____ parties on weekdays.

☛ ***I wasn't allowed to throw parties on weekdays.***

1. I _____ at eight.
2. I _____ in the bathroom.
3. I _____ smoking.
4. I _____ TV after 11 p.m.
5. I _____ too much alcohol.
6. I _____ two girlfriends.
7. I _____ my room tidy.

ĆWICZENIE 448

Uzupełnij zdania korzystając z poniższej listy. Nie zapomnij o dodaniu przed bezokolicznikami słówka *to*, tam gdzie to jest konieczne.

beat, complain, keep, live, take, touch, wear

1. He felt something _____ him.
2. The shot in the dark made my heart _____ faster.
3. Me and Grace would love Alex _____ with us.
4. Could I trust you _____ a secret.
5. My wife was heard _____ about the conditions of our marriage.
6. You think **he's** well-built? Well, you should see **me** _____ a shower.

Typ (8): *He is expected to win*

Zdania złożone typu:

It is said that they live in South America

można przekształcić na:

They are said to live in South America.

W konstrukcji tej podmiotem staje się dawny podmiot zdania podrzędnego, a dawne orzeczenie zdania podrzędnego otrzymuje postać bezokolicznika. Bezokolicznik (*Infinitive*) może występować w różnych formach, które modyfikują znaczenie zdania, np.:

They are said **to farm** in South America. — Mówią, że / Jak mówią, oni zajmują się (właśnie teraz, obecnie) gospodarstwem rolnym w Południowej Ameryce.

They are said **to have lived** in South America. — Mówią, że / Jak mówią, oni mieszkali w Ameryce Południowej.

Konstrukcję tę, zwaną *Nominative with the Infinitive* stosuje się z niektórymi czasownikami w stronie biernej. Są to np.: **say, estimate, allege, report, think, believe, expect, know, understand, see, hear.**

ĆWICZENIE 449

Przekształć następujące zdania, tak jak w powyższym przykładzie.

1. It is reported that Mr J. C. Brown is back from India.
2. It was believed that they were on their way to Khartum.
3. It is expected that the new bill will help the miners.
4. It was said that Hungary had the best football team.
5. It turned* out that her brother was good-looking.
6. It is likely that he will bring his wife with him.
7. It seems that he is rather anxious to put an end to that quarrel.

ĆWICZENIE 450

Przetłumacz następujące zdania na język polski:

1. He was reported to be dead.
2. You were heard to criticize the new measures.
3. He is said to be the best swimmer of his team.
4. Her son was reported to be missing.
5. Her mother was considered to have been a very selfish woman.
6. They are believed to have caused the accident.
7. She was said to be the best singer of her generation.
8. They are said to have made history with the launching of the Apollo mission.

ĆWICZENIE 451

Połącz odpowiednie fragmenty z obu kolumn tak, aby utworzyć sześć poprawnych zdań.

1. The boy's said	a) to pass the verdict of "Not guilty".
2. The singer's reported	b) to meet the press to present the strikers' demands.
3. The battleship Aurora is believed	c) to have sunk in 1912.
4. The delegation of the miners is supposed	d) to have started the October Revolution.
5. The jury is expected	e) to have started her European tour.
6. The Titanic is known	f) to be the only legitimate son of the senator.

Typ (9): bezokolicznik niezależny

W angielskich tekstach prawniczych, dokumentach handlowych, przepisach itd., stosuje się czasami konstrukcję zwaną *Absolute Infinitive* (bezokolicznik niezależny). Konstrukcja ta służy do podania dodatkowego warunku, względnie okoliczności dotyczących poprzedzającej wypowiedzi (oddzielając ją od wypowiedzi przecinkiem). Tłumacząc *Absolute Infinitive* na język polski, tworzymy zdanie współrzędne i poprzedzamy je zwrotem „przy czym” lub „z tym, że”, np.:

If the limb is swollen, cold water should be applied, **the dressing to be renewed** every two hours. — Jeżeli kończyna jest spuchnięta, należy stosować zimną wodę, przy czym okład należy zmieniać co dwie godziny.

ĆWICZENIE 452

Przetłumacz na język polski następujące zdania:

1. By a contract dated February 25th 1995, we sold to Wenworth Co 100 garden-tables, the goods to be shipped in two portions.
2. They want to build a house, the premises to be surrounded by a high wall.
3. The sellers chartered a steamer for the transportation of goods, the lay days at the port of loading not to commence before October 20th.
4. He directed his property to be sold and the proceeds to be divided into two parts, one part to go to his wife, the other to his daughter.
5. A cargo of 5000 tons of wheat has been sold to a French company, payment to be made in cash.

2. Konstrukcje gerundialne

W składni zdań angielskich spotyka się szereg konstrukcji z formą Gerund, pozwalających na unikanie tworzenia niektórych zdań podrzędnych (por. str. 195–198). Odpowiednikami tych konstrukcji w języku polskim są z reguły zdania podrzędne. Pamiętać jednak należy, że tłumacząc na język polski zdania z formą Gerund musimy stosować zdania podrzędne nie tylko w wypadkach specjalnych skrótowych konstrukcji gerundialnych, ale często również i tam, gdzie forma Gerund występuje bądź z zaimkiem osobowym, bądź z zaimkiem dzierżawczym czy rzeczownikiem w dopełniaczu z końcówką -'s, np.:

Do you mind my (me) **smoking** a cigar? — Czy masz coś przeciwko temu, żebym zapalił cygaro? (że zapalę cygaro?)

Odpowiednikiem formy **Gerund Perfect** jest w języku polskim również zdanie podrzędne, np.:

I don't remember **having read** his article. — Nie pamiętam, żebym czytał jego artykuł (lub: czy czytałem jego artykuł).

Typ (1): gerund jako podmiot

(her winning the contest surprised everybody)

ĆWICZENIE 453

Przekształć następujące zdania wprowadzając zamiast zdania podrzędnego podmiotowego konstrukcję gerundialną.

Przykład:

That I was acquainted with him facilitated our negotiations.

☛ *My being acquainted with him facilitated our negotiations.*

1. That she is obstinate is rather an advantage in this kind of work.
2. That he was getting nervous was pardonable under the circumstances.
3. That the man sang folk songs irritated everyone.
4. That John deserted his wife shocked the whole family.
5. The fact that he was overweight made his life miserable.
6. The fact that he was turned* down was duly noticed by the press.

ĆWICZENIE 454

Wykorzystując podane informacje, utwórz zdania z formą *-ing* w pozycji podmiotu.

Przykład:

We met him there — we were pleasantly surprised.

➡ *Our meeting him there was a pleasant surprise.*

1. What attracted everybody's attention was that they left before the end of the mayor's speech.
2. It can't have been an accident that they stayed in the same hotel.
3. He was Greek. This only added to his charm.
4. They're in love. That's no secret to anyone.
5. She denied the charges. It came as no surprise.
6. He asked* after my health. His words had the ring of insincerity about them.

Typ (2): rzeczownik + gerund
(*no hope of her winning*)

ĆWICZENIE 455

Przekształć następujące zdania, wprowadzając zamiast zdania podrzędnego przydawkowego konstrukcję gerundialną.

Przykład:

There was no hope that we should get the tickets.

➡ *There was no hope of our getting the tickets.*

1. He has an absurd idea that we are millionaires.
2. There was no possibility that he would pass the entrance examination.
3. She may stay with us this summer. I have no objections.
4. There's little chance that he will be released without trial.
5. Is it possible that they will step* up the sales?
6. There is a strong probability that he intimidates pedestrians by driving on the pavement.

ĆWICZENIE 456

Połącz odpowiednie fragmenty z obu kolumn tak, aby utworzyć sześć poprawnych zdań.

1. Fortunately, I see little prospect	a) to Miss Green getting the job.
2. I had a dream	b) of this continuing much longer.
3. I have no objection	c) of John's tumour being operable.
4. I was shocked by the news	d) of her studying abroad?
5. Is there any possibility	e) about cholera spreading in Rwanda.
6. There's a hope	f) about all my dreams coming true.

Typ (3): przyimek / spójnik + gerund (*after winning*)

Po wielu przyimkach trzeba użyć formy *-ing*. Do najczęściej spotykanych należą: **as a result of, instead of, how / what about, in favour of, in spite of, despite, without**, np.:

How about being honest with me for a change, Miss Beresford?

They all voted in favour of closing down the shipyard.

Konstrukcji **on (upon) + gerund** używamy w znaczeniu 'gdy tylko, zaraz po', np.:

On seeing me in the saloon Marilyn breathed a sigh of relief.

Forma *-ing* występuje również ze spójnikami: **when, while, after, before, since** i **although**. W każdym wypadku obok konstrukcji z *-ing* użyć można pełnego zdania:

Before flying to Syracuse we all stayed in New York.

Before we flew to Syracuse we all stayed in New York.

ĆWICZENIE 457

Opowiedz historię Chrisa Morgana. Przekształć poniższe zdania wykorzystując słowa w nawiasach. Nie zapomnij też o użyciu formy *-ing*.

Przykład:

When he was just about ready to leave Fred told me Linda was in town. (*before*)

☛ **Before leaving**, Fred told me Linda was in town.

1. I got home first and then I telephoned my tailor. (*after*)

2. He didn't feel well but he promised to have the suit ready for the next day.
(*despite*)

3. I had been getting more and more restless since I broke* up with her (*since*)

4. The next day I put* on the new suit and went knocking on her door. (*after*)
5. As soon as she saw me she slammed the door. (*on*)
6. I thought about it. I walked on the beach. (*while*)
7. Maybe I should try again, I wondered. (*how*)
8. I smiled. I didn't realize that. (*without*)
9. I decided not to try again. (*against*)
10. This time she wouldn't let me go just like that. She'd shoot me first. (*without*)

ĆWICZENIE 458

W puste miejsca wstaw odpowiednie przyimki lub spójniki.

1. One should always look _____ leaping.
2. _____ entering Arnie's flat Fiona felt a surge of excitement run through her slender body.
3. Don't talk _____ eating.
4. We'd better invest the money somewhere else _____ giving a bankrupt airline another chance.
5. The pro-choice activists are _____ banning abortion.
6. OK, so you can talk. How _____ helping me instead?
7. Could you take the plates out _____ dropping them?

Typ (4): czasownik / przymiotnik + przyimek + gerund
(*pleased about winning / to apologize for losing*)

Istnieje spora liczba czasowników, które wymagają określonego przyimka + *-ing*. Do najważniejszych należą: **apologize for, approve of, believe in, insist on, object to, rely on, think of, talk (speak, ask...) about**, np.:

We are **thinking of moving** somewhere more exotic.

He **objects to my smoking** in bed.

Dla niektórych innych czasowników obowiązuje składnia z dopełnieniem: **dopełnienie + przyimek + gerund**. Najważniejsze z nich to: **accuse of, blame for, congratulate on, punish for, praise for, thank for**, np.:

They **accused the corporal of trying** to murder his commanding officer.

Needless to say, they are going to **blame me for failing** to negotiate the agreement.

Najczęściej spotykane przymiotniki występujące w towarzystwie formy *-ing*: **accustomed to, annoyed at / with, bored with, capable of, fed up with, fond of, good at, guilty of, interested in, keen on, pleased about / with, tired of**.

ĆWICZENIE 459

W każdą lukę wstaw przyimek oraz jeden z poniższych czasowników we właściwej formie. Pierwsza luka została wypełniona dla przykładu.

czasowniki do wykorzystania w stronie czynnej: *apply, become, clean, fail, (not) follow, help, listen, pursue*

czasowniki do wykorzystania w stronie biernej: *give, tell, treat*

Who can blame me ¹ *for failing* the test? I'm fed up ² how much of a black sheep I am. I really get sick and tired ³ to my aunts and uncles. I want a life of my own. Why should I be interested ⁴ a career at the White House? They say I should be punished ⁵ in the footsteps of my talented brother. But I insist ⁶ a choice. I strongly object ⁷ as an inferior human being just because I'm tired ⁸ windows in Washington. I'm thinking ⁹ to one of the medical schools in the area. The idea ¹⁰ a resident window cleaner at the White House may be appealing to my family but I'd rather be praised ¹¹ people in other ways.

ĆWICZENIE 460

Połącz odpowiednie fragmenty zdań z obu kolumn.

1. He's ever so proud	a) with being the top student.
2. He was praised	b) to being treated fairly.
3. I'm accustomed	c) on President's appearing in the hall.
4. I'm bored	d) of buying the winning ticket.
5. The public rose from their seats	e) of cutting prices on other flights.
6. They accused the airline	f) for being unfailingly polite.

Typ (5): czasownik + gerund
(*to enjoy winning*)

Duża liczba czasowników może występować tylko z formą *-ing* (por. też str. 197). Najczęściej spotykane to: **admit, avoid, can't stand, can't help, delay (postpone, put off), excuse, deny, finish, keep (keep on, carry on), mention, mind, miss, practise, recommend, report, resent, risk, suggest.**

ĆWICZENIE 461

Przekształć następujące zdania, wprowadzając za każdym razem konstrukcję z *-ing*.

Przykład:

He took the money. He admitted that.

➡ He admitted **taking** the money.

1. They can take my car. I don't mind.
2. I hope you'll excuse me but I have to interrupt you again.
3. Here's my suggestion: let's take a shortcut.
4. I give* up. Don't expect me to try again.
5. One thing I can't stand is when people think they know better.
6. At the gala tomorrow you have to sing in chorus. We'd better practise that.
7. I knew all along he took the necklace. But now you have his admission.

ĆWICZENIE 462

Uzupełnij drugie zdanie w każdej parze wykorzystując informacje ze zdania wyjściowego. Używaj konstrukcji z *-ing*.

1. She's never home before midnight.
I've already got used _____.
2. He's black.
He's proud _____.
3. Do you know that Solzhenitsyn was awarded the Nobel Prize for literature?
Have you heard _____?
4. They are underpaid.
He's responsible _____.
5. They want to cover the Asian markets as well.
They might consider _____.
6. Everybody's going* out of their way to make life easier for the little bastard.
Everybody insists _____.
7. There's no way I could stay on the job with them.
I resent _____.

3. Gerund czy bezokolicznik

(*remember winning* czy *remember to win*?)

Niektóre czasowniki występują zarówno z bezokolicznikiem, jak i z formą *-ing*. Podzielić je można na dwie grupy:

to V = V-ing

Czasowniki, które mają to samo znaczenie w obydwu konstrukcjach: **begin**, **bother**, **cease**, **continue**, **start**. np.:

The warring factions continued **arguing**.

lub:

The warring factions continued **to argue**.

Jeśli *begin* lub *start* łączą się z czasownikiem opisującym procesy myślowe (zwłaszcza: *understand* i *realize*), to należy użyć konstrukcji z bezokolicznikiem:

They started to **fight**.

lub:

They started **fighting**,

ale tylko:

They began to **understand**.

Jeśli *begin* lub *start* występują w formie ciągłej (z *-ing*) uzupełniający je czasownik musi mieć formę bezokolicznika:

They were just starting to **fight**.

(*a nie: They were just starting fighting*).

to V ≠ V-ing

Należą tu czasowniki, dla których zmiana konstrukcji niesie zmianę znaczenia. Najważniejsze z nich zilustrowano przykładami.

- to stop:

He stopped eating.

— **Skończył** jeść / przerwał w trakcie jedzenia.

He stopped to eat.

— **Przerwał**, aby coś zjeść.

- to try:

Try sunbathing on an anthill. You will love it.

— **Spróbuj** tylko poopalać się na mrowisku. Na pewno ci się spodoba.

I'll try to get the tickets but it might be difficult.

— **Postaram się** dostać bilety, ale to może być trudne.

- to remember:

I remember hearing that voice before.

— **Pamiętam**, że już gdzieś ten głos słyszałem.

Always remember to lock the front door.

— **Pamiętaj**, żeby zawsze zamykać drzwi na klucz.

Podobnie zachowuje się czasownik **forget**.

- to regret:

We regret to inform the passengers that the flight has been cancelled.

— **Z przykrością** informujemy pasażerów, że lot został odwołany.

I regret telling her the truth.

— **Żałuję**, że powiedziałem jej prawdę.

- to go on:

She went on crying hysterically.
 — **Nadal** histerycznie płakała.
 I went on to wipe out the traces.
 — **Zabrałem** się do usuwania śladów.

- to love:

I love reading.
 — **Uwielbiam** czytać.
 I love to read a good thriller now and again.
 — **Uwielbiam** poczytać sobie czasami dobrą powieść sensacyjną.

Podobnie jak *love* zachowują się: **like, prefer, hate, (can't) bear.**

ĆWICZENIE 463

W poniższej wypowiedzi czasowniki w nawiasie postaw w odpowiedniej formie:
to + bezokolicznik lub forma *-ing*.

1. They regret (inform) us that all flights are subject to delay! What impudence!
2. (Be) absolutely honest, I'd prefer (go) by train.
3. I hate (hang) around busy airports with nothing (do).
4. I like (be told) in advance what the schedule is.
5. I'm beginning (realize) why my wife warned me against (go) by plane.
6. But I think I'll just stop (complain) and start (act).
7. I'm going to see the manager. Would anybody care (join) me?

ĆWICZENIE 464

Uzupełnij drugie zdanie każdej pary.

1. I'm sure I faxed Amrico in the morning.
 I remember _____.
2. There's something I'd like to tell you.
 I've almost forgotten _____.
3. Greet the delegates and then present the first draft of the agreement.
 Greet the delegates and then go on _____.
4. If you keep answering the phone we won't get any work done. Let it ring!
 Stop _____.
5. He's out there singing in the rain.
 Apparently he likes _____.
6. It's only six thirty! Did you really have to wake me up?
 I hate _____.
7. I've only just started analyzing the sales figures.
 I'm just beginning _____.

4. Konstrukcje imiesłowowe

Imiesłowu, podobnie jak bezokolicznika i formy Gerund, używa się w języku angielskim w swoistych konstrukcjach zastępujących zdania podrzędne.

Konstrukcja (1): czasownik + rzeczownik + forma z *-ing* / bezokolicznik bez *to*
(*to see her winning* / *to see her win*)

Po czasownikach oznaczających czynności zmysłów, np.: **to see, to hear, to feel, to watch** itd., stosuje się konstrukcję **Verb + Object + Present Participle**, np.:

I saw him coming up to the policeman. — Widziałem, jak podchodził do policjanta.

Konstrukcja ta, choć bardzo podobna do konstrukcji *Verb + Object + Infinitive*, w większości wypadków nieznacznie różni się od niej znaczeniem. Przez użycie **Present Participle** podkreśla się trwanie czynności w chwili jej postrzegania; natomiast stosując *Infinitive* stwierdza się, że czynność została dokonana, np.:

I saw him come up to the policeman. — Widziałem, jak podszedł do policjanta.

W przekładzie na język polski różnica wyrazi się w formie niedokonanej lub dokonanej czasownika w zdaniu podrzędnym.

W konstrukcji *Verb + Object + Present Participle* imiesłów czasu teraźniejszego może również wystąpić w stronie biernej, np.:

Crowds of people were watching the ship **being unloaded**. — Tłumy ludzi obserwowały jak wyładowywano statek (jak statek był wyładowywany).

ĆWICZENIE 465

Najpierw połącz ze sobą odpowiednie zdania z obu kolumn, a następnie przekształć każdą parę w jedno zdanie przy użyciu konstrukcji *-ing*.

Przykład:

Even the guard didn't notice anything. He sneaked out of his room.

➡ Even the guard didn't notice him sneaking out of his room.

1. <i>Even the guard didn't notice anything.</i>	a) They often quarrelled in the bedroom.
2. For over an hour everybody listened.	b) The spaceship took* off.
3. He'd spent hours in the woods watching.	c) The birds built nests.
4. I could feel it.	d) She talked about the refugee camps.
5. The crowd watched it.	e) Little Andy was using a dictionary.
6. The teacher noticed that.	f) Her heart beat faster.
7. We often heard it.	g) <i>He sneaked* out of his room.</i>

ĆWICZENIE 466

Przekształć następujące pary zdań na dwa sposoby, używając raz konstrukcji z bezokolicznikiem, a raz konstrukcji z *-ing*. Wyjaśnij różnice w znaczeniu między tymi zdaniami. Pamiętaj, że przy czynnościach krótkotrwałych różnicy w znaczeniu praktycznie nie ma (*I saw her turn the corner* = *I saw her turning the corner*).

1. He swam across the river. Did you see it?
2. Someone laughed. We heard it.
3. His body went limp. I could feel it.
4. He slowly approached the cage. We watched him.
5. She pulled the trigger. Did you notice that?
6. She climbed up the ladder. I pretended not to watch.

ĆWICZENIE 467

Przetłumacz na język angielski stosując konstrukcję z bezokolicznikiem lub formę *-ing*.

1. Widziałem, jak ci się przyglądał.
2. Poczuliśmy, że ziemia zadrżała.
3. Słyszałeś, jak on to mówił?
4. Nie zauważyłem, kiedy przyszedł.
5. Nie chciała, żeby ktoś widział jak płacze.
6. Słyszałem, jak tłumaczyła zasady gry.

Niektóre czasowniki wymagają po dopełnieniu formy ciągłej (*-ing*), nie mogą natomiast wystąpić w towarzystwie bezokolicznika. Cztery najczęściej spotykane to: **catch**, **imagine**, **picture** i **find** (w znaczeniu 'zastać kogoś przy robieniu czegoś').

I could easily **picture** her **writing** those letters.

I **found** them **planting** the bomb under my bed.

W znaczeniu 'uważać za' **find** występuje z bezokolicznikiem, np.:

I **find** you **to be** an expert hair stylist.

ĆWICZENIE 468

Oto dziesięć porad dla początkującego sportowca. Czasownik w nawiasie postaw we właściwej formie (bezokolicznik z *to* / bezokolicznik bez *to* / forma *-ing*).

A przy okazji: nie wszystkie z tych rad są prawdziwe. Czy możesz oddzielić te prawdziwe od tych fałszywych?

1. Try (have) a good meal before (exercise).
2. If your friend is overweight, don't let him (exercise).
3. Exercise helps (relieve) stress.
4. If you dislike (exercise) alone, try (do) push-ups in front of your bedroom mirror.
5. Remember (buy) the most expensive equipment at the local store.
6. Go on (exercise) until you begin (realize) that you have difficulty in breathing.
7. After the first twenty minutes stop (exercise) and go on (do) a warming-up routine.
8. If you're pregnant, do not attempt (put) your head between your knees.
9. As you exercise you won't be able to feel your pulse (quicken).
10. If you start (feel) faint, stop (drink) some water and (loosen) your clothes.

ĆWICZENIE 469

Oto dwadzieścia niekompletnych zdań. Uzupełnij każde z nich dodając jedną z trzech form: *to exercise*, *exercise* lub *exercising*. Jeżeli uznasz, że w którymś zdaniu więcej niż jedna forma jest możliwa, to zastanów się nad ewentualną różnicą w znaczeniu.

1. He continues _____.
2. He tries _____.
3. He hopes _____.
4. I let him _____.
5. He threatened _____.
6. I persuaded him _____.
7. I imagined him _____.
8. He was made _____.
9. He remembered _____.
10. He prefers _____.
11. He discontinued _____.
12. He promised _____.
13. I found him _____.
14. He suggested _____.
15. He gave* up _____.
16. He intends _____.
17. He refused _____.
18. He began _____.
19. He was seen _____.
20. He likes _____.

Konstrukcja (2): czasownik + rzeczownik + 3. forma czasownika (*to hear his name mentioned*)

Istnieją trzy wypadki stosowania konstrukcji z 3. formą czasownika (tzw. Past Participle).

- po czasownikach wyrażających czynności zmysłów, analogicznie do konstrukcji z formą **-ing** (s. 266), np.:

I have **heard your name mentioned**. — Słyszałem, jak wymieniano pańskie nazwisko.

- po czasownikach wyrażających życzenie np.:

She **wants the stairs cleaned** immediately. — Ona chce, aby natychmiast oczyszczono schody.

Zamiast konstrukcji czasownik + rzeczownik + Past Participle można również użyć konstrukcji z bezokolicznikiem w stronie biernej, np.:

She wants the stairs **to be cleaned** immediately.

- po czasowniku **to have**, przy czym konstrukcja **to have + dopełnienie + Past Participle** wyraża czynność, która była wykonana na osobie lub dla osoby będącej podmiotem zdania, np.:

I **had my hair cut** yesterday. — Wczoraj kazałem się ostrzyc.

Tłumacząc zdania tego typu na język polski, wprowadzamy zazwyczaj czasownik wyrażający rozkaz, zlecenie itp.

ĆWICZENIE 470

Przetłumacz na język polski.

1. The manager wanted the work done on the next day.
2. I had my bicycle repaired after our last trip.
3. I saw my village plundered and fire set to all the houses.
4. The headmaster wants him removed from school.
5. Have you ever heard Latin spoken?
6. I promise to have this poem published.
7. Where did you have your dress made?

ĆWICZENIE 471

Uzupełnij zdania, wykorzystując odpowiednią konstrukcję imiesłowową.

1. Not often do they play golf in Poland. One seldom sees _____.
2. The prisoners were killed at captain's order. The captain had _____.

3. They often whistle the tune. I often hear _____.
4. Someone had stolen his wallet. He had _____.
5. One day a bomb will blow their home planet out of existence. I don't want _____.
6. She was somehow involved in the Watergate Affair. The court found _____.

ĆWICZENIE 472

Przetłumacz starając się za każdym razem zastosować konstrukcję *have + rzeczownik + 3. forma czasownika*.

1. Każ te paczki wysłać na mój adres w Toronto.
2. Niech ją zbada lekarz.
3. Zarządziliśmy ewakuację całego personelu.
4. Uzgodniłem, że będą sprząтали biuro trzy razy w tygodniu.
5. Naprawili ci samochód?
6. Poprosiłem, żeby poczekali w bibliotece.

Konstrukcja (3): podmiot niezależny (*the contest being over*)

Jest to konstrukcja często spotykana w języku pisanym, szczególnie w tekstach naukowych, natomiast rzadko występuje w mowie. Polega ona na zestawieniu rzeczownika lub zaimka w mianowniku (*Nominative*) z imiesłowem. Konstrukcja ta, zwana *Nominative Absolute* zastępuje w języku angielskim zdania podrzędne, natomiast w języku polskim odpowiada jej bądź zdanie podrzędne, bądź nawet zdanie współrzędne. Konstrukcję określa się terminem *Absolute* (tj. niezależna), ponieważ ma ona własny podmiot niezależny od podmiotu zdania.

Znaczenie konstrukcji *Nominative Absolute* odnajdujemy z kontekstu. Najczęściej wyraża ona:

- czas — zastępując zdanie podrzędne okolicznikowe czasu, np.:

The classes being over, the boys ran home.

When the classes were over, the boys ran home.

— Kiedy lekcje się skończyły, chłopcy pobiegli do domu.

- przyczynę — zastępując zdanie podrzędne okolicznikowe przyczyny, np.:

Mother being unwell, we called the doctor.

Because mother was unwell, we called the doctor.

— Ponieważ matka źle się czuła, wezwaliśmy lekarza.

- warunek — zastępując zdanie podrzędne warunkowe, np.:

Weather permitting, we'll go hiking.

If the weather permits we'll go hiking.

— Jeśli pogoda pozwoli, pójdziemy na pieszą wycieczkę.

- okoliczności towarzyszące — zastępując zdanie współrzędne, np.:

The boy entered the barn, **the king following him** (= while the king followed him).

— Chłopiec wszedł do stodoły a król szedł za nim (a za nim wszedł król).

Konstrukcję *Nominative Absolute* poprzedza się nieraz przyimkiem, np.:

With the strike at Heathrow still **going on**, the evening flights had to be cancelled.

— Wobec tego, że strajk na Heathrow trwał nadal, należało odwołać wszystkie wieczorne loty.

ĆWICZENIE 473

Przetłumacz na polski.

1. It being very stormy, they decided to wait.
2. Lord Beagle having taken the money, I couldn't pay the rickshawman.
3. The preparations being completed, the settlers began building a hut.
4. There being no further questions, the meeting ended at seven.
5. The wind permitting, we'll cross the channel tonight.
6. At last the excitement died* down, the captain having assured the passengers that there was no longer any danger.

ĆWICZENIE 474

Przekształć następujące zdania wykorzystując konstrukcję z niezależnym podmiotem.

1. Father was away so I answered the letter myself.
2. We met by the pool after supper.
3. We'll probably go tomorrow, but it all depends on the weather.
4. The train was to leave at 6:30 so we didn't need to hurry.
5. The captain gave the order to abandon ship after the lifeboats were lowered.
6. I could hardly follow them as the snow covered their tracks.

XVI. Zdania podrzędne

1. Zdania podrzędne podmiotowe (*how this happened* is not clear)

W pozycji podmiotu może czasami wystąpić całe zdanie. Łączy się ono ze zdaniem głównym za pomocą spójników: **that**, **whether**, **if**; zaimków: **who**, **whom**, **whose**, **what** (**whatever**), **which** oraz przysłówek: **when**, **where**, **how**, **why**. Jeżeli zdanie podrzędne pełniące funkcję podmiotu występuje po orzeczeniu, wtedy przed orzeczeniem wprowadza się zaimek **it**, np.:

How this happened is not clear. (typ I)

It is not clear **how this happened**. (typ II)

Tłumacząc angielskie zdania podmiotowe typu I dość często wprowadza się w zdaniu polskim zaimek 'to', np.:

That he has made this mistake seems strange to us.

— To, że popełnił ten błąd wydaje się nam dziwne.

(lub: Wydaje się nam dziwne, że popełnił ten błąd.)

Natomiast tłumacząc zdania typu drugiego najczęściej nie uwzględnia się w tłumaczeniu wprowadzającego *it*, np.:

It is not known yet who the winner will be.

— Jeszcze nie wiadomo, kto będzie zwycięzcą.

ĆWICZENIE 475

Przekształć następujące zdania rozpoczynając każde od *it* (por. ćw. 375–380 i 440).

1. Which of you is going is still undecided.
2. That he should accept your offer is less than likely.
3. Why they had come back so soon was not entirely clear.

4. How they managed to pull* it off is a mystery.
5. Whether he should be allowed to choose the software is debatable.
6. What you may think of me is entirely your business.
7. All we hear is radio Ga Ga.

ĆWICZENIE 476

Przetłumacz na język polski.

1. What he says is clear enough.
2. It's uncertain what Soames had hoped to get* out of this interview.
3. Whether your father agrees or not makes no difference to me.
4. It's likely enough that cartoon films will remain popular.
5. What you don't know would make a great book.
6. It's difficult to say which pupils do less well in national tests.
7. It's simply a coincidence that they decided to split* up after she met me.

ĆWICZENIE 477

W puste miejsca wstaw *what*, *whether* lub *that*.

1. It's doubtful _____ he'll come.
2. _____ this child knows would put a few scholars to shame.
3. It's highly unlikely _____ public opinion will force changes in the law.
4. _____ you've done is unpardonable.
5. _____ he'll have to quit over the scandal is more than certain.
6. _____ you tell the press doesn't really matter at this point.

2. Zdania podrzędne orzeczeniowe

(*This is what I think*)

Zdania podrzędne orzeczeniowe odpowiadają na pytania: *what is the subject?* (co jest podmiotem?) i *what is the subject like?* (jaki jest podmiot?) łączą się ze zdaniem głównym za pomocą tych samych spójników, zaimków i przysłówek co zdania podrzędne podmiotowe. Przy tłumaczeniu angielskich zdań orzeczeniowych na język polski, często czasownik *to be* tłumaczymy za pomocą takich zwrotów, jak: 'polega na tym', 'tkwi w tym' itp., np.:

The trouble is that I have forgotten his name. — Kłopot polega na tym, że zapomniałem jak się on nazywa.

W większości wypadków w tłumaczeniu polskim wprowadza się do zdania

głównego zaimek wskazujący (ten, ta, to; taki, taka, takie). Zwrot *this is* tłumaczy się przez ‘oto’, np.:

This is what I think about it. — Oto co o tym myślę.

ĆWICZENIE 478

Przetłumacz na język polski.

1. Your essays are not what they used to be.
2. The question is whether he has a stronger forehand or a backhand.
3. My advice is that you should give more consideration to her feelings.
4. “Pathetic,” he said. “That’s what it is.”
5. The thing is that we must catch them in the act.
6. That’s exactly what I’d like to do.

ĆWICZENIE 479

Zareaguj na te wypowiedzi w dowolny sposób, wprowadzając swoje opinie za pomocą jednego z poniższych wyrażień:

The thing is..., The trouble is..., My advice is..., The question is..., My opinion is...

Przykład:

Call him tonight, will you?

☛ *The trouble is I don’t remember his number.*

1. It’s Tim’s birthday tomorrow. Are you coming?
2. She says she loves me. Shall I marry her?
3. He hasn’t called me and he hasn’t written.
4. Get down to the shop and get Dad his newspaper.
5. You must be home by six, studying for the test.
6. He’s had a history of chest problems.
7. I’m thinking of giving* up the job.

ĆWICZENIE 480

Połącz odpowiednie fragmenty zdań z obu kolumn.

1. Here’s how	a) his story was a pack of lies.
2. My opinion is that	b) the people want.
3. That’s where	c) they were last year.
4. They aren’t what	d) you belong.
5. This is what	e) they behaved.

3. Zdania podrzędne w roli dopełnienia (show me *what you want*)

Zdania podrzędne dopełniające spełniają w zdaniach złożonych funkcję dopełnienia bliższego lub dopełnienia przyimkowego, odpowiadają na pytania *co? czego? i* łączą się ze zdaniem głównym za pomocą tych samych spójników, zaimków i przysłówków, co zdania podrzędne podmiotowe i orzeczeniowe. Za pomocą zdań podrzędnych dopełniających przekazuje się pośrednie wypowiedzi w formie tzw. mowy zależnej (*Indirect Speech*), np.:

James said (that) he would be lonely. — James powiedział, że będzie (czuł się) osamotniony.

Zdanie podrzędne w roli dopełnienia ma formę zdania twierdzącego bez inwersji (tj. bez przestawienia orzeczenia właściwego przed podmiot).

ĆWICZENIE 481

Uzupełnij tekst słowami: *how, that, what, where, whether, which, who, why*.

You wouldn't believe _____¹ happened last Saturday. Linda came to stay with us! My wife showed her _____² her room was and then came down, white with anger. "I don't know _____³ I should really ask _____⁴ invited her," she hissed at me. I gave her _____⁵ I hoped was an innocent look. "But dear, will you please tell me _____⁶ it's all about? I had felt _____⁷ you and Linda should finally meet. I don't see _____⁸ you should be making such a fuss." "Nobody's making a fuss," my wife spoke reassuringly, "I'm happy. You know _____⁹ to make a woman happy." And then she took a bowl of mint sauce from the table and poured it over my head. "Oh, _____¹⁰ very clumsy of me," she smiled apologetically. "And now darling," she intoned sweetly, "get your miserable little self out of my sight and go _____¹¹ you really belong, _____¹² is up there in the attic with your ex-wife."

ĆWICZENIE 482

Uzupełnij zdania wykorzystując informacje zawarte w pytaniach.

Przykład:

<What do you want?>

I don't know _____.

☛ I don't know *what you want*.

1. <What do you mean?>

I have no idea _____.

2. <How did he escape?>

I hope that now you understand _____.

3. <When was that?>
I wonder _____.
4. <Who did you dance with?>
Mum wants to know _____.
5. <Where's he going?>
Why don't you ask him _____.
6. <Why did they go on strike?>
I'd like to know _____.
7. <Who are you waiting for?>
I'd better ask him _____.

ĆWICZENIE 483

Połącz właściwymi spójnikami, tam gdzie to jest konieczne, następujące zdania główne ze zdaniami podrzędnymi dopełniającymi:

1. Who could tell _____ his son's intentions really were?
2. He thinks _____ he is a king.
3. Nobody knows _____ we are here.
4. Don't say _____ I didn't tell you.
5. I won't take* back _____ I have said.
6. I can't tell you _____ she thinks of you.
7. He saw _____ a bright fire was burning in the middle of the barn.

ĆWICZENIE 484

Przetłumacz następujące zdania na język angielski:

1. Powiedz mi, co o tym myślisz.
2. On wie, że jest stary i słaby.
3. Nie wiem, gdzie on mieszka.
4. Przypuszczam, że masz rację.
5. Chcę wiedzieć, kiedy przyjdiesz.
6. Powiedz mi, dlaczego to zrobiłeś.
7. Myślę, że czas iść.

4. Zdania podrzędne przydawkowe (the man *who lives next door*)

Zdania podrzędne przydawkowe spełniają w zdaniu złożonym funkcję przydawki i odpowiadają na pytania: jaki? który? Ze zdaniem głównym łączą się one za pomocą zaimków względnych: **who, whom, whose, which, that** oraz przysłówek: **when, where, why**; w szeregu wypadków łączą się ze zdaniem głównym bezspójnikowo.

Zdania podrzędne przydawkowe występują, o ile to tylko możliwe, bezpośrednio po rzeczowniku, do którego się odnoszą.

Wśród zdań przydawkowych wyróżnia się dwa rodzaje: zdania przydawkowe ograniczające (*Restrictive Clauses*) i zdania przydawkowe opisujące (*Descriptive Clauses*).

Zdania przydawkowe ograniczające — *Restrictive Clauses*

Zdania przydawkowe ograniczające są konieczne dla zrozumienia sensu zdania głównego, wskazują bowiem, o którą osobę lub rzecz chodzi w tym zdaniu, np.:

The man who lives next door is a doctor.

— Człowiek, który mieszka obok, jest lekarzem.

Zdanie główne *The man is a doctor* bez zdania podrzędnego *who lives next door* byłoby niezrozumiałe.

Zdanie przydawkowe ograniczające łączymy ze zdaniem głównym przede wszystkim za pomocą przysłówków bądź zaimków względnych, które zwłaszcza w mowie często się opuszcza. Wybór zaimka i możliwość jego opuszczenia zależy od przypadku, w którym zaimka względnego używamy i od tego czy odnosi się on do osoby, czy rzeczy:

- w przypadku p o d m i o t u (Subject Case):

who (that) dla osób, **that (which)** dla rzeczy, np.:

The man **who lives next door** is a well-known writer.

The car **that has just pulled up** belongs to Mr White.

- w przypadku d o p e ł n i e n i a (Object Case):

łączy się zdania bezpośrednio, np.:

The man **(that) we are going to visit** is a well-known writer.

The car **(that) you can see in front of this building** belongs to Mr White.

- w d o p e ł n i a c z u (Possessive Case):

whose dla osób, **of which** i **whose** dla rzeczy, np.:

The man **whose offer you've rejected** is Alice's father.

The car **whose engine (the engine of which) you have examined** belongs to Mr White.

- z p r z y i m k i e m — łączymy najczęściej bezpośrednio, np.:

The man **I was speaking to just now** is a well-known writer.

The car **you are looking at** belongs to Mr White.

Zdania przydawkowe ograniczające można również łączyć ze zdaniem głównym za pomocą niektórych przysłówków, np.:

It is the country **where** the **sun never sets**.

Przed zdaniem przydawkowym ograniczającym **nie stawiamy** przecinka.

ĆWICZENIE 485

Następujące zdania złożone uzupełnij, gdzie to jest konieczne, odpowiednimi zaimkami względnymi, gdzie zaś to jest możliwe połącz zdania podrzędne ze zdaniem głównym bezpośrednio:

1. This is the house _____ I used to live in.
2. The lady _____ lives at No. 15 has left a message for you.
3. The building _____ you can see over there is very old.
4. The person _____ name must remain unknown will meet you tomorrow.
5. They have a son _____'s three and a daughter _____'s 23.
6. Dr Phil Smith may be the man _____ you want.
7. There was only one question _____ I couldn't answer.
8. I'm really sorry but the chap _____ answered the phone said you stay open till 11.
9. This is the very place _____ I told you about and here is the bench _____ your mother proposed to me.

ĆWICZENIE 486

Następujące zdania złożone uzupełnij, gdzie należy, przysłówkami lub zaimkami względnymi, łącząc zdania podrzędne przydawkowe ze zdaniem głównym. Gdzie tylko można opuść zaimek względny stosując bezpośrednie łączenie zdań:

1. I remember the day _____ I first went to school.
2. The cakes _____ she makes taste of garlic.
3. The story _____ I read was about Queen Victoria.
4. He always rings _____ I am busy.
5. Mr White was the man _____ we met in Glasgow and _____ gave us your address.
6. This is the reason _____ I came back so soon.
7. There are still some people out there _____ wish me luck.

ĆWICZENIE 487

Przekształć następujące pary zdań w zdania złożone; zdanie przydawkowe połącz ze zdaniem głównym za pomocą właściwego zaimka względnego, przysłówka lub bezpośrednio, np.:

a) He says **that** too.

b) You said **that** yesterday.

➤ He says *what you said yesterday*.

1. a) **The keys** are mine.
b) **They** were found yesterday.
2. a) There are such **days**.
b) You can see the town from this hill **then**.
3. a) This is the same **material**.
b) My dress was made of **it**.

4. a) Where is **the apple**?
b) I have left **it** on the plate.
5. a) That's **the man**.
b) **His** daughter was kidnapped.
6. a) I know **the man**.
b) You have read **his book**.
7. a) Tell me **the truth**.
b) **Why** did you leave Ukraine?

Po przymiotnikach w stopniu najwyższym oraz po: **all, any, only** i **it is** z reguły stosuje się dla osób i dla rzeczy w przypadku podmiotu zaimek względny **that**, np.:

He was the most experienced sailor **that** ever sailed those waters.

ĆWICZENIE 488

Uzupełnij, gdzie to jest konieczne, następujące zdania zaimkami względnymi, pozostawiając, jeśli można, łączenie bezpośrednie:

1. Any book _____ is published here will be sent to your library.
2. The old woman _____ lives across the road has a dog, two cats and a canary.
3. He is the best player _____ has ever played for our team.
4. The bed _____ you are sitting on, Napoleon once slept in it.
5. I don't remember the man _____ I took the money from.
6. It is the biggest fish _____ I have ever caught.

Zdania przydawkowe opisujące — *Descriptive Clauses*

Zdania przydawkowe opisujące stanowią pewną dodatkową informację i nie są niezbędne dla zrozumienia sensu zdania głównego, wiemy bowiem, o którą osobę lub rzecz chodzi mówiącemu, np.:

Mr Clark, who lives next door, is a doctor. — Pan Clark, który mieszka obok, jest lekarzem.

Zdanie główne *Mr Clark is a doctor* jest zrozumiałe samo przez się, a zdanie przydawkowe *who lives next door* stanowi tylko dodatkową informację.

W pisowni angielskiej tylko zdania przydawkowe **opisujące** oddzielamy **przecinkiem** od zdania głównego. Zaimek względny stosuje się

- w przypadku p o d m i o t u (Subject Case):
who dla osób, **which** dla rzeczy, np.:

My mother, **who** is a detective for the CID, might be able to help.

The CID, **which** was based near Whitehall, has now moved to Westminster.

- w przypadku dopełnienia (Object Case):

whom dla osób, **which** dla rzeczy, np.:

My mother, **whom** they respect at the CID, might be able to help.

The Baltic Sea, **which** you may find on this map, is not very deep.

- w dopełniaczu (Possessive Case):

whose dla osób, **of which (whose)** dla rzeczy, np.:

My mother, **whose** name is well-known at the CID, will help you.

The CID, **whose** detectives are brought in for special cases only, is now at New Scotland Yard.

- z przyimkiem:

who(m) dla osób, **which** dla rzeczy, np.:

My mother, **with whose** help the Simpson mystery was solved, heads the Criminal Investigation Department.

The CID, **of which** you're bound to have heard, used to be based at Scotland Yard.

W zdaniach przydawkowych tego typu czasami stosuje się inwersję przyimka, np.:

My mother, **who** is highly spoken **of**, heads the Criminal Investigation Department.

The CID, **which** you're bound to have heard **of**, used to be based at Scotland Yard.

Zdania przydawkowe opisujące łączy się również ze zdaniem głównym za pomocą niektórych przysłówków, np.:

Stratford-on-Avon, **where** Shakespeare was born, is a comparatively small town.

Zdań przydawkowych opisujących nie łączy się bezpośrednio ze zdaniem głównym.

ĆWICZENIE 489

Uzupełnij następujące zdania właściwymi zaimkami względnymi lub przysłówkami:

1. My father, _____ works for Volvo, is an engineer.
2. The donkey, _____ is a strong and patient animal, has always been more appreciated in the East.
3. Mrs Dawson, _____ you have already met, will show you round the Institute.
4. Economy, about _____, I know next to nothing, is his favourite subject.
5. Maria Skłodowska-Curie, _____ life was devoted to science, remained a simple, loving woman.
6. Tennis, _____ is not an easy game to play, is becoming more and more popular.
7. Mango-trees, the fruit of _____ are pear-shaped, grow in India.
8. Bess Miller, with _____ I used to play, is leaving for Peru today.

9. Benares, _____ Tom is heading, is the holy city of the Hindu.
10. Bernard Shaw, _____ plays are often staged in Poland, lived to be 95.
11. Tony Maclean, with _____ she is in love, looks like a film-star.
12. The Berlin-Moscow express train, _____ should have arrived at 15.45, is already ten minutes late.
13. Dijon, _____ he lives, is famous for its mustard.
14. Uncle Martin, _____ I'd like you to meet, knew your Granny.

ĆWICZENIE 490

Stosując właściwe zaimki względne lub przysłówki, przekształć następujące pary zdań pojedynczych w zdania złożone ze zdania głównego i zdania podrzędnego przydawkowego opisującego; oddziel zdanie podrzędne od głównego przecinkami.

1. a) **Charles Edward Stuart** landed in Scotland in 1745.
b) **His** mother was King Jan Sobieski's daughter.
2. a) **Chartism** derived its name from the "People's Charter".
b) **It** was the first working class movement.
3. a) **Geneva** is now the centre of world's political life.
b) John Calvin preached **there**.
4. a) William the Conqueror became king **in 1066**.
b) **Before 1066** England was ruled by the Saxon kings.
5. a) **Newton's law of gravity** was formulated in 1685.
b) I am going to talk **about it**.
6. a) A group of American tourists went to **Żelazowa Wola**.
b) Frederic Chopin was born **there**.
7. a) **His youngest daughter** will soon become my wife.
b) You met **her** at the seaside last summer.
8. a) **John Peters** has been appointed mayor of Oldborough.
b) I was at Winchester College **with him**.

Zdania przydawkowe ograniczające i opisujące: podsumowanie

ĆWICZENIE 491

Postaw przecinki tam, gdzie są one konieczne.

1. Drink to the good English law that saved her from the English hell.
2. I have received your letter the tone of which has surprised me.
3. There wasn't a place where one could sit and read in the whole house.
4. That's one of the lies we tell about women.
5. He was waiting for his boat which was being loaded.
6. She sat at the feet of the Rev. Thomas Scoles who exercised a great influence over her.
7. That's the only thing I am fairly certain of.

ĆWICZENIE 492

Uzupełnij następujące zdania zaimkami względnymi lub przysłówkami; zdania przydawkowe opisujące oddziel od zdania głównego przecinkami; w zdaniach przydawkowych, tam gdzie tylko można, zastosuj łączenie bezpośrednie.

1. He falls into a dream like a man _____ falls into the sea. (Conrad)
2. Did I tell you of a wonderful discovery _____ I've made?
3. This is a matter to _____ I will return at a later stage.
4. All my life I've been seeking something _____ nature I don't clearly understand.
5. Elsa _____ happened to be in the room burst* out laughing.
6. Mrs Strong's mother was a lady _____ I greatly admired.

ĆWICZENIE 493

Stosując właściwe zaimki względne i przysłówki lub łączenie bezpośrednie, przekształć następujące pary zdań w zdania złożone ze zdania głównego i zdania podrzędnego przydawkowego ograniczającego lub opisującego; zdanie przydawkowe opisujące oddziel od zdania głównego przecinkami.

1. a) The poor child turned to **the other two girls**.
b) **They** came upstairs just then. (Hardy)
2. a) I went upstairs into **the quiet room**.
b) Agnes had so often sat **there**.
3. a) I had a clear view of **the machinery**.
b) Our Empire is run **by it**. (Wells)
4. a) **The accused** couldn't bear to hear any more.
b) **He** had heard most of it.
5. a) **The horse-tramway** was assisted by suburban trains.
b) **It** operated from 1865 to the First World War.
6. a) Tom had **a secret**.
b) He was not ready to tell **it** yet.
7. a) He sat down with his back to **the door**.
b) He had entered by **it**.

Zdania podrzędne przydawkowe określające całe zdania główne

Do zdań podrzędnych przydawkowych zalicza się również zdania podrzędne odnoszące się do treści całego zdania głównego (a nie pojedynczego wyrazu) i połączone z nim zaimkiem względnym **which** (a nie *what!*), np.:

He lent me his overcoat, **which** was very kind of him.

— Pożyczył mi swój płaszcz, **co** było bardzo uprzejme z jego strony.

Zdania podrzędne tego typu oddziela się zawsze przecinkiem od zdania głównego.

ĆWICZENIE 494

Przetłumacz na język polski.

1. He wants to quit his job now, which is impossible.
2. Mrs Coleman wants to stay with them, which is rather undesirable.
3. I said nothing, which made him angry.
4. They haven't come, which seems rather strange.
5. We gave him five pounds, which was not very generous.
6. He would like to marry and to be happy, which is impossible.

ĆWICZENIE 495

Przetłumacz na angielski. W tłumaczeniu wykorzystaj poniższe zwroty:
adviser to the President, apply for, bring along, bulletin, incomplete data, Man Friday, position, short-sighted, tactful of me, which is why

1. Robinson nie zaprosił na obiad Piętaszka, co wydaje się raczej dziwne.
2. Herbert przyprowadził ze sobą psa, co uszczęśliwiło dzieci.
3. Senator Brown został mianowany doradcą prezydenta, co było raczej nieoczekiwane.
4. Przysłano nam niekompletne dane, co bardzo opóźni publikację informatora.
5. Ona ma bardzo słaby wzrok, stąd też nie może się ubiegać o to stanowisko.
6. Zapytałem dlaczego bije swojego męża, co nie było szczególnie taktowne z mojej strony.

5. Zdania podrzędne okolicznikowe

Zdania podrzędne okolicznikowe spełniają w zdaniu funkcję okolicznika (a zatem określają czas, miejsce, sposób, przyczynę... wykonania danej czynności). Omówimy najważniejsze typy zdań okolicznikowych po kolei.

Zdania okolicznikowe oddziela się od zdania głównego przecinkiem tylko w tym wypadku, jeśli zdanie podrzędne okolicznikowe poprzedza zdanie główne.

Zdania podrzędne okolicznikowe czasu

(I'm happy *when I win*)

Zdania podrzędne okolicznikowe czasu odpowiadają na pytania: *when?* (kiedy?), *since when?* (odkąd?), *how long?* (jak długo?) i łączą się ze zdaniem głównym za pomocą spójników: **when** (kiedy), **whenever** (kiedykolwiek, ilekroć), **while** (podczas gdy, w czasie gdy), **till, until** (dopóki, aż), **as** (kiedy), **as soon as** (skoro tylko), **as long as** (tak długo jak), **since** (od, od kiedy), **by the time** (do czasu kiedy), itp.

W zdaniach okolicznikowych czasu nie stosuje się formy czasu przyszłego; zamiast Future stosuje się Simple Present, zamiast Future Progressive — Present Progressive i zamiast Future Perfect — Present Perfect.

ĆWICZENIE 496

Uzupełnij poniższe zdania czasowe właściwym spójnikiem (*when, before, until, itp.*).

1. _____ I'm found, I will hang.
2. _____ he was able to finish his cigar, he fell asleep.
3. We must wait _____ she comes.
4. Sex is like pizza. Even _____ it's bad it's very good.
5. He's been under intense pressure to take action ever _____ the first outbreaks of violence.
6. Even now, _____ I was talking to Clementine, I couldn't stop thinking about her younger sister.
7. _____ England remains and the Crown continues, the privilege shall not be taken away.

Zdania podrzędne okolicznikowe ze spójnikiem **until (till)** mają formę twierdzącą, podczas gdy odpowiadające im zdania polskie mają formę przeczącą, np.:

I'll stay here until (till) I have finished the work.

— Zostanę tu dopóki *nie* skończę pracy.

ĆWICZENIE 497

Połącz odpowiednie fragmenty z obu kolumn.

1. As long as the prices are kept* down	a) till I tell him the truth.
2. Consider it carefully	b) there will be no riots.
3. He won't be satisfied	c) since they let* him out.
4. I'm sure he's been up to some mischief	d) I bought a Persian rug.
5. Whenever he sees me	e) he babbles* on about his problems.
6. While I was waiting	f) before you make* up your mind.

ĆWICZENIE 498

Przeczytaj uważnie poniższy tekst a następnie w każdą z luk wstaw odpowiednie wyrażenie z pięciu podanych pod tekstem. Wszystkie brakujące elementy to zdania okolicznikowe czasu.

I'm really furious ¹ _____. We mailed the package ² _____ and it wasn't ³ _____ that I realized something was wrong. ⁴ _____ the package was back on our doorstep, allegedly due to insufficient postage. Our postal system really screwed* up on that one. But you never know how bad something is ⁵ _____.

fragmenty do uzupełnienia:

- a. as soon as we returned home
- b. till you actually try
- c. whenever I think about it
- d. when we were leaving for Africa
- e. until I got your message

Zdania podrzędne okolicznikowe miejsca

(to go where no man has gone before)

Zdania podrzędne okolicznikowe miejsca odpowiadają na pytania: *where?* (gdzie?), *from where?* (skąd?) i łączą się ze zdaniem głównym za pomocą spójników: **where** (gdzie, dokąd), **wherever** (gdziekolwiek) i kilku rzadziej używanych.

ĆWICZENIE 499

Przetłumacz na polski, zwróć uwagę w jaki sposób mówimy o miejscu wykonywania czynności.

1. She got* up from where she sat.
2. This is where he left me.
3. Where there is no water, farming is impossible.
4. Wherever he is, he'd better stay there.
5. Where there is a will, there is a way.
6. That's where you're mistaken.
7. The mission of the Starship Enterprise is to boldly go where no man has gone before.

W języku polskim w większości wypadków wprowadza się do zdania głównego wyraz „tam”, „tu”, do którego odnosi się zdanie podrzędne. W języku angielskim nie stosuje się *there*, *here* w podobnej funkcji, np.:

They went where they were not allowed to go. — Poszli **tam**, gdzie im nie wolno było chodzić.

ĆWICZENIE 500

Przetłumacz następujące zdania na język angielski:

1. Spotkamy się tam, gdzie zaczyna się łąka.
2. Gdziekolwiek pojedziesz, znajdziesz ludzi którzy mówią po angielsku.
3. Czekałem dokładnie tam, gdzie mi kazaleś.
4. Poszli tam, gdzie byli wczoraj.
5. Gdzie nie ma nadziei, tam nie ma życia.
6. Zaczyniesz tam, gdzie ja skończyłem.
7. Gdziekolwiek pójdziesz, pójde z tobą.

Zdania podrzędne okolicznikowe przyczyny (I'm crying *because I'm in love*)

Zdania podrzędne okolicznikowe przyczyny odpowiadają na pytanie: *why?* (dlaczego?) i łączą się ze zdaniem głównym za pomocą spójników: **because** (ponieważ, bo), **as**, **since** (skoro), **for** (ponieważ), **now that**, **now** (skoro) itp.

ĆWICZENIE 501

Połącz dwa zdania w logiczną całość odpowiednim spójnikiem. Zastanów się, dla których zdań istnieją dwie możliwości skonstruowania logicznej wypowiedzi.

Przykład:

he brought in money / she was tolerant of his love affairs (as)

☛ *As she was tolerant of his love affairs he brought in money* (= he brought in money because she was tolerant...)

☛ *As he brought in money she was tolerant of his love affairs* (= because he brought in money she was tolerant...)

1. every time he sat down he was cold / he had to keep moving (since)
2. you're here / we'll talk* the matter over (now that)
3. she married him / he needed help (because)
4. she was quite anxious to help / Mum dropped* in quite often (as)
5. they were late / they had to wait (as)
6. I want you home by six / you're the father of my children (because)
7. they've become infected with the madness of war / they reject all the peace initiatives (now that)

ĆWICZENIE 502

Poniższe zdania nie są logiczne, ponieważ połączone ze sobą zostały niewłaściwe fragmenty. Postaraj się odtworzyć zdania wyjściowe.

1. As you're sleepy, we can't afford the third Mercedes.
2. Since we have no money, we can speak frankly.
3. Now that you're a big boy, go to bed.
4. I couldn't find the keys because it was a danger zone.
5. We were refused entry for she loves him madly.
6. She gives him everything because I was drunk.

Zdania podrzędne okolicznikowe sposobu (she looks *as if she saw a ghost*)

Zdania podrzędne okolicznikowe sposobu odpowiadają na pytania: *how?* (jak? w jaki sposób?) i łączą się ze zdaniem głównym spójnikami: **as** (jak), **as if**, **as though** (jak gdyby), **so**, **such ... that** (tak, w taki sposób ... że).

W zdaniach okolicznikowych sposobu rozpoczynających się od **as if, as though** stosuje się następujące czasy niezależnie od formy orzeczenia zdania głównego:

a) **Simple Past** lub **Past Progressive** jeżeli czynność zdania podrzędnego jest jednoczesna z czynnością zdania głównego; przy czym czasownik *to be* może mieć we wszystkich osobach formę **were**, np.:

He answers as if he **understood** English. — Odpowiada tak, jakby rozumiał po angielsku.

They treated me as if I **were / was** their friend. — Traktowali mnie jakbym był ich przyjacielem.

b) **Past Perfect**, jeżeli czynność zdania podrzędnego jest wcześniejsza niż czynność zdania głównego, np.:

He described London to me as if he **had been** there. — Opisał mi Londyn tak, jakby tam był.

ĆWICZENIE 503

Przeczytaj uważnie poniższy tekst a następnie w każdą z luk wstaw odpowiednie wyrażenie z pięciu podanych pod tekstem. Wszystkie brakujące elementy to fragmenty zdań okolicznikowych sposobu.

I tried not to scare him. I said "Hello." He looked at me ____¹____. He was ____²____ I took* pity on the old man. "I've come to keep you company," I explained. He smiled a nervous smile. "You're* not after my money, like the rest of them?" he asked. "Of course I'm not," I spoke ____³____ he had to believe me. And then I added ____⁴____ "Let's have a drink, shall we?" Three glasses later he gave a sigh of relief: "I think I can trust you ____⁵____." "Good," I thought. "Open, Sesame."

fragmenty do uzupełnienia:

- a. as I have never trusted anybody
- b. in such a soothing tone of voice that
- c. as though a new idea had come to my mind
- d. as if he saw a ghost
- e. so badly shaken that

ĆWICZENIE 504

Uzupełnij drugie zdanie w każdej parze, wykorzystując informacje ze zdania pierwszego.

Przykład:

I'm not a stranger, you know.

☛ She treats me _____.

She treats me as if I were (was) a stranger.

1. Others work harder.
He doesn't _____.
2. But he wasn't invited to the Embassy!
He sounded _____.
3. It was too dark for me to read the letter.
It was so _____.
4. It's his money. He may do whatever he wants with it.
He may spend _____ he pleases.
5. You're not a little baby.
You act _____.
6. Everybody applauded her. She played so well.
She was such _____.
7. He didn't say he was giving* up. But it almost sounded that way.
It was almost _____.

Zdania podrzędne okolicznikowe porównawcze (it was almost *as good as it looked*)

Zdania podrzędne porównawcze należą właściwie do zdań okolicznikowych sposobu. Łączą się one ze zdaniem głównym za pomocą: **than** (niż), **as ... as** (tak, taki jak; równie jak), **not so / as ... as** (nie taki ... jak); **the ... the** (im ... tym).

W zdaniu podrzędnym porównawczym rozpoczynającym się od słówka *the*, podobnie jak w zdaniach czasowych, zamiast *future tenses* stosuje się dla wyrażenia przyszłości czas teraźniejszy np.:

The better he **works**, the more money he will get.

ĆWICZENIE 505

Uzupełnij poniższe zdania.

1. It wasn't _____ easy _____ he had imagined.
2. He's _____ beautiful _____ a weathercock, only not quite _____ useful.
3. Nothing is more surprising _____ the lack of international consensus on the issue.
4. The man is not _____ dangerous _____ he looks.
5. She's much older _____ you may think.
6. Trust me no less _____ you would trust a full-sized woman.
7. _____ more I pitied myself _____ more they pitied me.

ĆWICZENIE 506

Uzupełnij wersję B wykorzystując informacje podane w wersji A.

1. A: The pizza was pretty good. I thought it would be worse.
B: _____ than _____.
2. A: His father was a careless driver and so is he.
B: He's just _____.
3. A: I didn't intend to tell you all that.
B: I've already _____ I intended.
4. A: They say the Queen is a charming woman.
B: Is she really _____ they say _____.
5. A: He always wanted to have more.
B: _____ he had _____ wanted to have.
6. A: Your watch says six thirty. It can't be that late.
B: I hope it's not _____ your watch says.

Zdania podrzędne okolicznikowe skutkowe (I think *therefore* I am)

Zdania podrzędne skutkowe wskazują na konsekwencje wynikające z treści całego zdania głównego i łączą się ze zdaniem głównym za pomocą spójników **so** i **therefore** (a więc, ... więc, ... zatem), np.:

I came to the hall early **so** I found a good seat. — Przyszedłem na salę wcześniej, więc znalazłem dobre miejsce.

Nie należy konstrukcji tej mylić ze zdaniami okolicznikowymi sposobu, por.:

I came to the hall *so* early *that* I found a good seat. — Przyszedłem na tyle wcześniej, że znalazłem dobre miejsce.

ĆWICZENIE 507

Połącz odpowiednie fragmenty zdań z obu kolumn.

1. Carrington's a ruined man now	a) that I could always keep an eye on him.
2. He speaks French fluently	b) that he found no friends among us.
3. His office was so close	c) so there will be no fingerprints.
4. His table manners were so horrible	d) so he must sell his house and his cars.
5. Nobody knew her criminal record	e) so he may pass* for a Frenchman.
6. The burglar wore gloves	f) so she felt herself safe and above suspicion.

ĆWICZENIE 508

Uzupełnij poniższe wypowiedzi według własnego uznania, stosując za każdym razem wyrażenie z *that, so* lub *so that*.

1. I felt so exhausted _____.
2. The twins looked alike _____.
3. They made such a mess in the room _____.
4. It was so cold and so dark _____.
5. We decided to leave her for a few days _____.
6. The police have uncovered new evidence _____.

Zdania podrzędne okolicznikowe ustępcze (She fails *no matter how hard she tries*)

Zdania podrzędne ustępcze wskazują na okoliczność, pomimo której można wykonać czynność wyrażoną w orzeczeniu zdania głównego. Zdanie podrzędne ustępcze łączy się ze zdaniem głównym za pomocą spójników: **though, although** (choć, choć), **in spite of (the fact that), despite** (pomimo że), **however** (jakkolwiek), **no matter what** (bez względu na to, co) i kilku innych.

ĆWICZENIE 509

Z form podanych w nawiasie wybierz tę, która najwłaściwiej uzupełnia zdanie. W jednym wypadku obie formy są logicznie dopuszczalne. Zastanów się dlaczego właśnie tam.

1. I feel quite warm although it's so (hot / cold).
2. Though he (had / had not) met her since that day, he remembered her at once.
3. And although Celia was visibly upset she soon burst* out (laughing / crying).
4. We had (a / no) piano though Martin could hardly play at all.
5. I will (never / always) believe him no matter what they tell me.
6. I (believe / don't believe) she was crying though I know how easy it is to make her cry.
7. Although the garden (was / wasn't) beautiful I had nowhere else to go.
8. Whether you like it or not, you (will / won't) have to do it.

ĆWICZENIE 510

Uzupełnij poniższe wypowiedzi według własnego uznania.

1. Although the night was cold _____.
2. We had a good time even though _____.
3. No matter who wants to see me _____.
4. Whether you're young or old _____.
5. In spite of the fact that his offer was rejected _____.
6. Despite being one of the richest men in the world _____.

Zdania podrzędne okolicznikowe celu (tell her everything *so that she may get ready*)

Zdania podrzędne okolicznikowe celu wskazują, w jakim celu jest wykonywana czynność wyrażona w zdaniu głównym. O powodach / celu wykonywania czynności możemy mówić za pomocą:

a) konstrukcji bezokolicznikowych wprowadzanych przez **to, in order to, so as to** (por. ćwiczenia 437–438 str. 250), jeżeli podmiot domyślny grupy bezokolicznikowej zgadza się z podmiotem zdania głównego, np.:

I'm here to tell you the truth (= I'm here, I'm going to tell you the truth),
He married Louise in order to get rich (= He married Louise, he wanted to get rich).

b) zdania podrzędnego wprowadzanego przez **in order that, so that, so**, jeżeli podmiot zdania podrzędnego jest różny od podmiotu zdania głównego. W zdaniu podrzędnym często pojawia się czasownik modalny: *may, can, will* (jeśli w zdaniu głównym występuje czas teraźniejszy) lub *might, could, should, would* (jeśli czas przeszły), na przykład:.

I'm willing to pay a lump sum now in order that there may be no hard feelings between us.

The meeting ended at nine so that we could (would) catch the last train home.

Zamiast czasownika modalnego może pojawić się zwykły czasownik; dotyczy to zwłaszcza konstrukcji z *so that* oraz zdań przeczących:

You'd better send the letter by airmail so that it gets there on time.

I'll go with you so that you don't get beaten up.

ĆWICZENIE 511

Przetłumacz na język polski.

1. Bring me his head so that I may see it.
2. He put it this way so that his son would find it easier to confess.
3. She turned her head away so that no one should see her tears.
4. Bring him in so that he can tell us his story.
5. I sold the necklace so that he could have a new car.
6. Give him another pill so that he doesn't wake up before midnight.
7. We pledge to work harder and faster so that the first factory will open 50 days ahead of schedule.

ĆWICZENIE 512

Uzupełnij następujące zdania odpowiednim spójnikiem oraz właściwą formą czasownika modalnego / posiłkowego.

1. I gave him some money _____ he _____ buy a pair of shoes for his child.
2. I told him to climb the tree _____ he _____ get a better view.
3. Lend me your map _____ I _____ find my way.
4. I'll drill a hole in the door _____ your cat _____ get* out of the cellar.
5. She took a seat in the first row _____ everybody _____ see her new dress.
6. He asked me to write down the address _____ I _____ forget it.
7. He has brought me the magazine _____ I _____ see his short story printed.

ĆWICZENIE 513

Przetłumacz na angielski.

1. Ojciec wysłał mnie zagranicę, żebym zobaczył trochę świata.
2. Mówiłem powoli i wyraźnie, żeby mogła mnie zrozumieć.
3. Pocałowałem ją, żeby się nie czuła samotnie.
4. Ożeniłem się z nią, żeby miała swój dom.
5. Kupiłem jej samochód, żeby nie jeździła autobusem.

6. Zdania podrzędne warunkowe

(If she wins I'll marry her)

Zdanie podrzędne warunkowe określa warunek, od którego spełnienia jest uzależniona czynność wyrażona w orzeczeniu zdania głównego. Zdanie podrzędne warunkowe łączy się ze zdaniem głównym za pomocą spójników: **if** (jeżeli, jeśli), **unless** (jeżeli nie, jeśli nie), **provided**, **providing** (o ile), **on condition** (pod warunkiem), **supposing**, **suppose** (przypuśćmy, że) itp.

Okresy warunkowe

Zdanie główne i zdania podrzędne warunkowe tworzą łącznie tzw. okres warunkowy. Między zdaniem podrzędnym warunkowym a zdaniem głównym istnieje wzajemna zależność wyrażająca się w użyciu określonych, odpowiadających sobie czasów w orzeczeniach obu zdań. Czasy wskazują, czy warunek uznaje się za możliwy do spełnienia, a tym samym czy istnieje możliwość wykonania czynności, o której mówi się w zdaniu głównym.

Wyróżnia się trzy główne typy okresów warunkowych:

Typ	Przykład okresu warunkowego wraz z odpowiednim zd. polskim	Układ czasów		Rodzaj warunku, sposób oddania w języku polskim
		zd. gł.	zd. podrz. warunk.	
I	He will help you if he comes. — Pomoże ci, jeśli przyjdzie.	Simple Future	Simple Present	Warunek możliwy do spełnienia; najczęściej odnosi się do przyszłości i prawdopodobnie zostanie spełniony. W języku polskim stosujemy tryb oznajmujący.
II	a) He would help you if he came. — Pomógłby ci, gdyby (teraz) przyszedł (ale to mało prawdopodobne). b) We would help him (tomorrow) if we were able to go there. — Pomogliśmy mu (jutro), gdybyśmy mogli tam pojechać.	Future in the Past	Simple Past	Warunek uznany za mało możliwy lub całkowicie nierealny; odnosi się do teraźniejszości lub przyszłości. W języku polskim stosuje się tryb przypuszczający.
III	He would have helped you if he had come that day. — Byłby ci pomógł, gdyby (był) wtedy przyszedł.	Future in the Past Perfect	Past Perfect	Warunek niemożliwy do spełnienia, ponieważ odnosi się do przeszłości: okazało się, że jego spełnienia już minęło. W języku polskim stosuje się tryb przypuszczający, starając się zaznaczyć w kontekście, że warunek odnosił się do przeszłości.

Używając tzw. „pierwszego okresu warunkowego” podejmujemy **decyzję** warunkową: uzależniamy wykonanie jakiejś czynności od zaistnienia określonych warunków.

ĆWICZENIE 514

Pokaż, że decyzje, które podjąłeś są warunkowe.

Przykład:

Are we going to have a picnic on Sunday? — It depends on the weather.

☛ We'll have a picnic if it's fine.

- Are you going to apply for that job in Geneva? — It depends on my wife. She hasn't agreed yet.
- Are you going to try again next summer? — I must have the money first.
- Didn't you promise Kate to take* her out tonight? — She seems to be busy.
- Are you all moving to L.A.? — Housing is a problem. We haven't found anything suitable.
- Andrew's calling to ask about the notebook. — I hope I can find it. I'll call him then.
- Are you going to watch the match tonight? — Well, it's all a matter of time.
- Will you send her to Eton? — I'm not sure we can afford it.

Za pomocą zdań warunkowych drugiego typu mówimy często o przyczynach, pociągających za sobą nieuchronnie pewne skutki, np.:

If I had more money, I'd go to Japan. — Gdybym miał więcej pieniędzy, pojechałbym do Japonii.

ĆWICZENIE 515

Pokaż, co jest przyczyną, a co skutkiem w poniższych zdaniach. Używaj konstrukcji z *if*.

Przykład:

He can't marry Louise. (*skutek*) He doesn't speak French. (*przyczyna*)
If he spoke French, he'd marry Louise.

1. He can't read. He can't get a good job.
2. I won't buy him a car. He doesn't know how to drive.
3. He doesn't go to casinos. He's not over 18.
4. I don't enjoy going to parties. I don't know how to dance.
5. She drinks too much. She doesn't have many friends.
6. He's always late for classes. He stays* up late.
7. He's getting those pains in the chest. He smokes too much.

W zdaniach warunkowych w rodzaju „*Gdybym był...*”, zaliczanych od strony formalnej do zdań warunkowych drugiego typu, czasownik **to be** może mieć formę **were** dla wszystkich osób (forma używana w sytuacjach oficjalnych), może też — szczególnie w codziennej rozmowie — przybierać formę **was/were** w zależności od osoby, np.:

What would you do **if you were** me? — Well, **if I was** you, I'd want to be me again.

ĆWICZENIE 516

Odpowiedz zgodnie z prawdą na poniższe pytania, a następnie powiedz co by się mogło dziać, gdyby było odwrotnie.

Przykład:

Are you married?

☛ Yes, I am. *If I wasn't married, I'd be rich.*

1. Do you have friends in the States?
2. Do you speak Arabic?
3. Do you have a computer at home?
4. Are you a social drinker?
5. Are you rich?
6. Do you keep a pet?
7. Are you interested in classical music?

Drugiego okresu warunkowego możemy użyć, gdy tłumaczymy dlaczego nie jesteśmy w stanie spełnić czyjejś prośby.

ĆWICZENIE 517

Chciałbyś spełnić prośby przyjaciół, ale niestety okazuje się to niemożliwe. Odmów i podaj powód. Używaj konstrukcji z *if*.

Przykład:

Could you lend me your car for tonight?

<Trouble is you need is yourself.>

☛ *I would gladly lend you my car if I didn't need it myself tonight.*

1. We're having a few friends to dinner tonight. Would you care to join us?
<You have too much work.>
2. Could you fix my watch?
<You have no idea how to do it.>
3. Would you like some tuna salad?
<Unfortunately you're on a diet.>
4. Another drink?
<You're driving tonight!>
5. Could you explain the Archimedes' Principle to me?
<You don't understand it yourself.>
6. Will you marry me?
<You're already married!>
7. Could you tell Ndolo not to disturb me?
<You don't speak Lingala.>

Używając zdań drugiego typu możemy również próbować namówić kogoś do zmiany decyzji.

ĆWICZENIE 518

Spróbuj namówić przyjaciół, żeby zmienili decyzje. Używaj najlepszych twoim zdaniem argumentów. W każdym zdaniu zastosuj konstrukcję z *if*.

Przykład:

Your friend: I don't want to buy a bathrobe.

☛ you: *If you bought a bathrobe, you wouldn't catch colds so often.*

1. I'm not going to see a dentist.
2. I'll never marry.
3. Foreign languages are not for me.
4. I don't need a vacuum cleaner.
5. I'll go by bus. I'm afraid of planes.
6. Give* up smoking? Never.
7. I can't take* up a sport. I'm too busy.

Tzw. „trzeciego okresu warunkowego” używamy, by komentować przeszłość. Najczęściej zgłaszamy pretensje do innych (bo np. czegoś nie zrobili) lub do siebie (bo np. zrobiliśmy coś niepotrzebnie). Możemy też wyrazić ulgę, że nie nastąpiła sytuacja odwrotna, np.:

If I had known she was that greedy, I wouldn't have married her. — Gdybym był wiedział, że jest taka chciwa, to bym się z nią nie ożenił.

ĆWICZENIE 519

Skomentuj to, co się stało. Używaj formy z *if*.

Przykład:

You should have told me you weren't coming. I needn't have waited.

☛ *If you had told me you weren't coming, I wouldn't have waited.*

1. She arrived half an hour late. I wasted the whole afternoon.
2. We were worried about you. Why didn't you call?
3. It's a good thing she was accepted for the job. Now she won't divorce me.
4. Luckily, they didn't ask me to open the suitcase and so they didn't find the Kalashnikov.
5. You should have come to the party. Michael Jackson was there!
6. The Grand Canyon was superb. Why did I have to leave the camera at the hotel?
7. I didn't fail the test but that's only because Aniela studied with me for the whole week.

Trzeci okres warunkowy możemy również wykorzystać, by przeprosić za coś (np. gdy czegoś nie zrobiliśmy) lub wytłumaczyć się z podjętej decyzji.

ĆWICZENIE 520

Przeprasz lub uzasadnij swoją decyzję, używaj konstrukcji z *if*.

Przykład:

I did try to warn them. But their phone must have been disconnected.

☛ *I would have warned them if their phone hadn't been disconnected.*

1. I had to stop. The black van was going to hit us.
2. I know you wanted me to stay* out of the fight but I didn't want the Sharks to win.
3. I missed the 7:50 to Rome. The baggage handlers were on strike.
4. I know it's customary to tip waiters but I only had that one fiver!
5. I didn't invite her to the concert. I had no idea she goes* for rap music.
6. Dr Jekyll tried to shoot himself when they struck* him off the medical register.
7. She wanted to call the police. I had to tie her up.

ĆWICZENIE 521

Uzupełnij zdania podrzędne warunkowe odpowiednią formą czasowników w nawiasach:

1. You would have understood everything if you (listen) to him.
2. If you (know) my brother John, you would like him.
3. If he (do) it, he will be punished.
4. He would go with us if he (have) time.
5. I would refuse him if I (be) you.
6. If he (be) younger, he would be elected chairman.
7. I would have given you that book if I (not lose) it.
8. If I (be) a better player, I would play for the Sharks.
9. You would get that job if you (have) a diploma in architecture.

ĆWICZENIE 522

Uzupełnij zdania główne odpowiednią formą czasowników podanych w nawiasach:

1. He (catch) a cold if he worked in this room.
2. If I hadn't told her the truth, she (marry) a murderer.
3. If I have time, I (come and see) you.
4. We (win) the match if it had been played in Warsaw.
5. He (help) us if he were here.
6. I (write) to you if I had known your address.
7. John (come) here if he knew the way.
8. If she doesn't trust him, she (refuse).
9. If we had enough money, we (buy) a bicycle.
10. It (be) better if you hadn't spoken to him.

ĆWICZENIE 523

Uzupełnij następujące zdania dobierając zgodnie z ich sensem spójnik *if* lub *unless* (= *if not*):

1. _____ he is better, I will call the doctor.
2. I won't send him the parcel _____ he writes to me.
3. He would have done it _____ it had been possible.
4. I would help you with your work _____ I knew how to do it.
5. You will fail _____ you work hard.
6. I wouldn't have believed it _____ I hadn't seen it myself.
7. _____ you open the door, I will call the police.
8. They will not speak English _____ you tell them to.
9. I would never have done it _____ it hadn't been for Greg's help.

ĆWICZENIE 524

Przetłumacz następujące zdania na język angielski dobierając właściwy typ okresu warunkowego i stosując właściwy spójnik: *if* lub *unless*:

1. Gdybym wiedział, nie zrobiłbym tego.
2. Zaniesiesz tę książkę do pana Smitha, jeśli on sam nie przyjdzie jej zabrać.
3. Gdybym był jego ojcem, nie pozwoliłbym mu pracować w nocy.
4. Przyjdziemy do was, jeśli nie będzie za późno.
5. Jeśli się coś zdarzy, napiszę do ciebie list.
6. Co by się stało, gdyby podróże międzyplanetarne były możliwe?
7. Co by się stało, gdyby Napoleon wygrał bitwę pod Waterloo?
8. Spóźniłbym się wczoraj na pociąg, gdybym nie wziął taksówki.
9. Pomogę ci, jeśli praca nie będzie za trudna dla mnie.
10. Byłby to miły człowiek, gdyby nie był takim snobem.

W okresach warunkowych typu I w zdaniu głównym **can** i **must** mogą występować w czasie teraźniejszym. W okresach warunkowych typu II w zdaniu głównym występuje **could** i **might** z Present Infinitive bez **to**, natomiast w okresach warunkowych typu III po **could** i **might** stosuje się Perfect Infinitive, np.:

Typ II: He could go (now) if he had the time. — Mógłby iść (teraz), gdyby miał czas.

Typ III: He could have gone (then) if he had had the time. — Mógłby był (wtedy) iść, gdyby miał czas.

ĆWICZENIE 525

Przetłumacz następujące zdania na język polski zwracając uwagę na formy czasowników *can* i *may*:

1. If you are going my way, I can give you a lift.
2. You could do anything, Jo, if you weren't so damn careful.
3. If I had been brought face to face with him, I could not have uttered a single word.
4. I might have known it and perhaps prevented it if I hadn't been a thoughtless fool. (Dickens)
5. If you are ready, you may do it now.
6. That might be rather difficult if Mr Sinclair left London.
7. If he comes, you may tell him the truth.

W okresach warunkowych typu I warunek najczęściej odnosi się do przyszłości, może jednak odnosić się również do teraźniejszości lub przeszłości. Istotne jest to, że warunek traktuje się jako możliwy do spełnienia w czasie, do którego się odnosi. W tłumaczeniu na język polski nie stosuje się w takich przypadkach trybu przypuszczającego, a stosuje się tryb oznajmujący lub rozkazujący (w zdaniu głównym).

ĆWICZENIE 526

Przetłumacz następujące zdania na język polski, zwracając uwagę na charakter warunku i użycie czasów w zdaniach angielskich i w ich odpowiednikach polskich.

1. If old Jolyon saw it, he took no notice. (Galsworthy)
2. If he did it, he is a fool. (Wells)
3. If you need this book, take it.
4. I am sorry if I disturbed you.
5. If he wanted to see them yesterday, he went to the meeting.
6. If professor Smythe is at home, he is certainly working in his study.
7. If you must do it, do it now.
8. If you are sleepy, go to bed.

W pewnych wypadkach używamy **will (would)** po **if**. Dzieje się tak zawsze wtedy, gdy zdanie z **if** nie jest zdaniem warunkowym, tzn. gdy **nie określa pod jakim warunkiem** coś się może stać. Popatrzmy na przykład:

If you will be a little patient, sir, Dr Brown will see you in a moment.

Sekretarka nie chce powiedzieć, że doktor Brown przyjmie pacjenta pod warunkiem, że okaże trochę cierpliwości, stwierdza jedynie, że cierpliwość jest wskazana zanim Dr Brown będzie wolny.

Porównajmy powyższe zdanie z innym:

If you are a little patient, I'll get you a candy bar. — Jeśli będziesz cierpliwy, dam ci cukierka.

Tutaj okazanie cierpliwości jest warunkiem uzyskania nagrody, a zatem nie można w tej konkretnej sytuacji powiedzieć *If you will be a little patient...*)

W okresach warunkowych I typu w zdaniu podrzędnym stosuje się **should** dla zaznaczenia stosunkowo mniejszego prawdopodobieństwa spełnienia warunku. Tego odcienia znaczeniowego w tłumaczeniu na język polski na ogół się nie uwzględnia:

If I **should** be free tomorrow, I will come to see you.

— Jeśli (przypadkiem) nie będę jutro zajęty, przyjdę do was.

ĆWICZENIE 527

Przedstawiona na początku tego rozdziału tabelka odnosi się tylko do sytuacji, w których zdanie z **if** jest prawdziwym zdaniem warunkowym, a zarówno warunek, jak i sytuacja którą opisuje odnoszą się do tego samego punktu na osi czasu. W innych wypadkach relacje czasowe w zdaniu nadrzędnym i podrzędnym wynikają tylko z ogólnych reguł posługiwania się czasami gramatycznymi w języku angielskim.

Przetłumacz poniższe zdania na język polski. Uzasadnij użycie czasów oraz zastanów się nad znaczeniem słówka *if*.

1. If it will rain tomorrow, I should call off the party.
2. If he wrote her that letter, he loves her.
3. If I had stayed on the job, I'd be a rich man now.
4. If she still loves me, she didn't hear what I said last night.
5. If I gave him the wrong address, he won't find us here.
6. If he doesn't find us here, I gave him the wrong address.
7. If he studied French before, he'll interpret for me.
8. We would be obliged if you would send us some samples.
9. I'm coming with you if you'll allow me to keep you company.

Niektóre zdania podrzędne warunkowe mogą występować bez słówka *if*, przy czym czasownik wysuwamy wtedy przed podmiot (inwersja). Inwersji takiej podlega najczęściej czasownik **had** w trzecim okresie warunkowym, a także — w języku oficjalnym i literackim — **were** oraz **should** (gdy wyraża prawdopodobieństwo). Na przykład:

Had he told me the truth, I would have paid the ransom.

Were father here, he would answer your questions.

Should you change your mind, I'll be in my office.

Nie jest możliwa inwersja czasownika modalnego zaprzeczonego w formie skróconej (np. *hadn't*). Partykułę **not** musimy postawić przed czasownikiem głównym

Had he not told me the truth, I would have ...,

nie: ~~Hadn't he told me~~ the truth, I would have paid the ransom.

ĆWICZENIE 528

Zmień budowę zdań podrzędnych usuwając spójnik i wprowadzając inwersję podmiotu i orzeczenia.

1. If I were in your place, I would refuse.
2. If I hadn't known the truth, I would have agreed.
3. If he should spend more time with his children, they wouldn't feel so lonely.
4. If you should place your order with us, you will have the newspaper delivered to your office every day.
5. If the circumstances were more favourable, the strike would be proclaimed.
6. If I had committed that crime, you wouldn't have found any clues.

7. Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie

Podobne zestawienie czasów jak w typie II i III okresów warunkowych występuje we wszystkich zdaniach wyrażających życzenie lub przypuszczenie. Mogą to być niepełne okresy warunkowe, np.:

If he were here! — Gdyby on tu był!

lub różnego rodzaju zdania złożone z takimi zwrotami, jak: *I wish* (chciałbym), *as if* (jak gdyby), *if only* (gdyby tylko) *suppose!* (przypuśćmy, a jeśli), *I'd rather* (wolałbym), *it's high time* (czas najwyższy...!) itd.

Aby wyrazić pragnienia lub przypuszczenia dotyczące chwili obecnej, stosujemy po takich zwrotach czas Simple Past, np.:

I wish they were with us. — Chciałbym, żeby byli z nami (teraz).

Jeśli natomiast życzenie lub przypuszczenie odnosi się do przeszłości stosujemy czas Past Perfect, np.:

I wish I had been with you then — Chciałbym być wtedy z tobą. — (Żałuję, że nie byłem wtedy z tobą).

Jeśli chcemy, żeby ktoś zaniechał robienia czegoś na przyszłość lub prosimy, żeby coś dla nas w przyszłości zrobił, możemy użyć konstrukcji z **would**, np.:

I wish she wouldn't wake me up so early in the morning.

I wish you'd tell her about us.

ĆWICZENIE 529

Uzupełnij następujące zdania stosując właściwą formę czasownika podanego w nawiasie:

1. Suppose you (lose) the way? (when you went to the wood yesterday.)
2. It isn't as if he (be) a fool.
3. If only I (know) earlier! (It was too late when I learned about it!)
4. It's about time he (leave) his office.
5. I wish you (come) to me on that day.
6. I'd rather you (go) to the doctor now.
7. If only I (can) meet her again!
8. If you (know) how hungry I am!
9. Suppose we (call)* on her now?
10. He spoke as if he (see) that accident himself.
11. I'd rather they (read) that book. (It's a pity they didn't.)
12. I wish I (can) help you now.
13. It's high time we (have) dinner!

ĆWICZENIE 530

Uzupełnij drugie zdanie z każdej pary wykorzystując informacje ze zdania pierwszego.

1. Why aren't I in Naples!
I wish _____.
2. I hope she won't talk to me.
I wish _____.
3. Why did you turn* the offer down?
I'd rather _____.

4. Are you ill?
You act as if _____.
5. Tell me what you know. In case father asks me.
I'd rather _____. Suppose _____.
6. You're old enough to earn your own living.
Isn't it about time _____.

8. Mowa zależna

Przytaczając czyjeś słowa dokładnie tak samo jak je wypowiedziano stosujemy tzw. mowę niezależną (*Direct Speech*), np.:

John said: "I have done it myself." — Jan powiedział: „Ja to sam zrobiłem”.

Często jednak przekazujemy treść tego, co ktoś powiedział, posługując się tzw. mową zależną (*Indirect Speech*), np.:

John said (that) he had done it himself. — Jan powiedział, że on to sam zrobił.

Składnia zdań w mowie zależnej zależy od tego, czy wypowiedź, której treść podajemy, była wyrażona w formie sądu (twierdzącego lub przeczącego), pytania, rozkazu lub wykrzyknika.

Sądy twierdzące i przeczące w mowie zależnej

Komunikując treść czyjegoś sądu twierdzącego lub przeczącego w mowie zależnej tworzymy zdania złożone składające się ze zdania głównego i zdania podrzędnego dopełniającego. Zdanie podrzędne łączy się ze zdaniem głównym za pomocą spójnika **that**, który jednak często się opuszcza. Orzeczeniem zdania głównego jest jeden z czasowników oznaczających czynność mówienia, na przykład **to say, to tell, to answer, to announce, to exclaim** itp. Czasownik ten nazywa się czasownikiem wprowadzającym (*Introductory Verb*).

Przekształcając zdania mowy niezależnej w zdania mowy zależnej wprowadzamy następujące zmiany:

- Kasujemy dwukropek (przecinek) i cudzysłów oraz łączymy zdanie podrzędne z głównym spójnikiem **that** względnie bezspójnikowo.
- Zmieniamy, zgodnie z sensem zdania, osobę w zaimkach osobowych, dzierżawczych i zwrotnych, np.:

Mowa niezależna: He said: "My son and I have built this hut ourselves."

Mowa zależna: He said that he and his son had built that hut themselves.

- O ile czasownik zdania głównego użyty jest w czasie Past Simple, Past Progressive lub Past Perfect, to czasownik zdania podrzędnego zmienia formę czasu zgodnie z zasadami następstwa czasów, a więc:

Present Simple	→ Past Simple
Present Progressive	→ Past Progressive
Present Perfect	→ Past Perfect
Present Perfect Progressive	→ Past Perfect Progressive
Past Simple	→ Past Perfect
Past Progressive	→ Past Perfect Progressive
Future	→ Future in the Past
Future Progressive	→ Future Progressive in the Past
Future Perfect	→ Future Perfect in the Past
Future in the Past	→ Future Perfect in the Past

Zmiany te nie dotyczą wyrażen o charakterze grzecznościowym.

Czasy: Past Perfect i Past Perfect Progressive pozostają bez zmiany.

O ile czasownik zdania głównego użyty jest w czasach: Present Simple, Present Perfect lub Future czasy w zdaniu cytowanym pozostają niezmienione (może się tylko zmienić osoba).

- Wyrazy oznaczające bliskość w przestrzeni i czasie zmieniamy na odpowiednie wyrazy oznaczające oddalenie:

this	→ that
these	→ those
now	→ then
today	→ that day
tomorrow	→ the next day
next week	→ the following week
ago	→ before
yesterday	→ the day before
next year	→ the following year
	the next year itp.

Jeżeli w mowie niezależnej po czasowniku **say** następuje dopełnienie, to przy przejściu na mowę zależną czasownik *say* zmienia się na czasownik **tell**, np.:

He has **said** to me: "I am not going."

He has **told** me (that) he is not going.

ĆWICZENIE 531

Przekształć następujące zdania w mowie niezależnej na mowę zależną:

1. She says: "I am waiting."
2. He has said: "I will not come."
3. They often answer: "We have no time."
4. Mother will say: "I don't know this gentleman."

5. My brother often repeats: "You must work hard."
6. This doctor says to everybody: "You work too much."
7. She has announced: "I'm going to marry Peter Wilkinson."
8. I often say to my wife: "You have spoiled the child."

ĆWICZENIE 532

Podaj następujące zdania w mowie zależnej poprzedzając je czasownikiem wprowadzającym: *say, tell, answer, reply* itp., w czasie Present Simple, Present Perfect lub Future:

1. You never come to see us.
2. I need some money.
3. We did it on purpose.
4. We'll be waiting in front of our club.
5. It was my fault.
6. I will never do it again.
7. John has taken my bicycle.
8. I am ready.

ĆWICZENIE 533

Przekształć następujące zdania w mowie niezależnej na mowę zależną:

- a)
 1. The boy said: "I am sixteen years old."
 2. He replied: "I have no time".
 3. The secretary said to me: "Mr Davies is waiting for you."
 4. Val said: "Holly and I are engaged."
 5. He said: "I know this man."
 6. She said to me: "I don't understand what you say."
 7. He said to her: "I have met your husband."
 8. He said to me: "I have been waiting for you for two hours."
 9. The pupil answered: "I have forgotten my homework."
 10. They said to me: "We have been talking about you."
- b)
 1. She said: "Yesterday I had some trouble with the engine."
 2. He answered: "I was in Spain last year."
 3. She said: "I worked in the same hospital before the war."
 4. He said to me: "I arrived yesterday and I want to have a rest now."
 5. The worker said: "Our factory was built three years ago."
 6. The miner said: "On the day of the explosion we were working in gallery No. 7."
 7. The engineer answered: "These machines were repaired last month."
 8. She said to Jane: "I saw you shopping in Oxford Street last Thursday."
 9. She answered: "Two days ago I saw this man in Paddington."
 10. He said to me: "I'm sorry I didn't call you yesterday."

- c) 1. Mary said: "I'll come tomorrow at three o'clock."
2. John promised: "I will do my best."
3. He said to me: "I'm sure they will do it again."
4. The postman said: "The parcel will be delivered tomorrow."
5. She answered: "I will be back next Tuesday."
6. The boy promised: "I will come again tomorrow."
7. The engineer said: "We'll have finished by the end of the month."
8. He said: "The meeting will take place next week."

ĆWICZENIE 534

Podaj następujące zdania w mowie zależnej:

1. "Soames is much too sensible," said Emily. (Galsworthy)
2. "He won't marry any one of us," said Ita Huett. (Hardy)
3. "I acted mighty mean today and I'm so sorry," said Tom to Betty. (Twain)
4. "I have not made* up my mind," said Soames. (Galsworthy)
5. "I cannot be your wife," said Tess to Mr Clare. (Hardy)
6. "We'll never find him," said Huck. (Twain)
7. "It's been a huge success," I said encouragingly. (Wells)
8. "I'm dead to the world," said Monty to his wife. (Galsworthy)

ĆWICZENIE 535

Przetłumacz następujące zdania na język angielski:

1. Powiedziałem twojej żonie, że w następnym roku pojedziemy w góry.
2. Powiedział mi, że jest za późno zaczynać wszystko od nowa.
3. Odpowiedzieliśmy, że nasze plany zmieniły się.
4. Powiedziałem mu, że sprzedałem wszystkie jego obrazy.
5. Powiedział, że rozumie moje problemy.
6. Odpowiedziałem, że pomogę mu, jeżeli będzie rozsądny.
7. Jan powiedział mi, że Maria jest w ogrodzie.
8. Mr Brown powiedział, że znał moich rodziców i że chętnie (willingly) mi pomoże.

Must zasadniczo nie zmienia się w mowie zależnej. Wyjątkiem są tu przypadki, w których *must* oznacza konieczność / zobowiązanie zewnętrzne. Wtedy bardziej naturalnie brzmią zdania z **had to**, na przykład:

I must write her a thankyou letter. — I felt I had to write...,

You mustn't touch the exhibits. — The guide patiently explained that I mustn't touch the exhibits.

ĆWICZENIE 536

Może niektórzy pamiętają, jak Tom Sawyer wybiera się nocą z Huckiem Finnem na cmentarz. Przekażcie jego słowa używając różnych czasowników wprowadzających w formie Simple Past.

1. The dead will not be pleased to have us here.
2. William can hear us talking.
3. Three devils are coming.
4. We're in great trouble.
5. I wish I didn't come here.
6. We mustn't tell anybody what we've seen.
7. If the doctor dies, they'll hang Muff Potter.

Pytania w mowie zależnej

Przytaczając treść czyjegoś pytania w mowie zależnej stosujemy jako orzeczenie zdania głównego takie czasowniki wprowadzające jak: **ask, enquire, wonder, question, want, know** itp. Jeżeli pytanie w mowie niezależnej jest pytaniem o rozstrzygnięcie, tj. zaczyna się od czasownika posiłkowego lub modalnego, to w mowie zależnej wprowadzamy je za pomocą spójnika **if**, lub **whether**, np.:

Mowa niezależna: He said to me: "Do you speak Italian?"

Mowa zależna: He asked me **if (whether)** I spoke Italian.

Jeżeli zaś pytanie w mowie zależnej jest pytaniem o uzupełnienie, tj. zaczyna się od jednego z wyrazów pytających; jak: **who, whom, whose, what, which, where, when, why, how** itp. wyraz ten zachowujemy jako spójnik łączący zdania podrzędne dopełniające ze zdaniem głównym, np.:

Mowa niezależna: He said to me: "When will you come?"

Mowa zależna: He asked me **when** I would come.

Pytania zależne mają formę zdań twierdzących, tzn. sztyk wyrazów: podmiot + orzeczenie + dopełnienie (bez posiłkowego *do, does, did* w czasach Simple Present i Simple Past).

Formę czasu w orzeczeniu pytania zależnego stosuje się zgodnie z zasadami następstwa czasów.

ĆWICZENIE 537

Przekształć następujące zdania w mowie niezależnej na mowę zależną stosując wprowadzenia podane w nawiasach:

1. Have you found your pen? (He asked me if ____)
2. Are you ready to go? (I wanted to know whether she ____)

3. Is Dr Black in? (A patient enquired if ____)
4. Did you meet Mr Green yesterday? (I was asked whether ____)
5. Can you hear the music? (My friend wanted to know if ____)
6. Will John come tomorrow? (I asked her if ____)
7. Does your husband often work in his garden? (We asked her if ____)
8. Was the hall very crowded last Tuesday? (He asked me whether ____)
9. May I use your phone? (Mrs White wanted to know if ____)
10. Do you play bridge? (He asked my wife whether ____)
11. Will you invite Miss Sharp? (Everybody wanted to know if I ____)
12. Did Mr Jones send her flowers on her birthday? (We tried to find* out whether ____)
13. Will they bring the children next Sunday? (I wondered whether ____)

ĆWICZENIE 538

Nieznajomy zatrzymuje na ulicy małego chłopca i zadaje mu mnóstwo pytań. Następnego dnia chłopiec opowiada wszystkiemu tatusiowi, komendantowi policji w miasteczku. Pomóż chłopcu odtworzyć wszystkie pytania. Czasowniki wprowadzające postaw w formie Past Simple.

1. Do you live in this house?
2. How many people live here?
3. Where does your mother work?
4. Is she in?
5. How long have you lived here?
6. Are you going away for the weekend?
7. Do you keep a dog?
8. Where is your bedroom?
9. Where do your parents sleep?
10. How often does the postman come?

W języku polskim niezależnie od czasu, w którym występuje czynność zdania głównego stosujemy w zdaniu podrzędnym czas teraźniejszy dla wyrażenia czynności współczesnej z czynnością zdania głównego; czas przeszły — dla wyrażenia czynności poprzedzającej czynność zdania głównego, czas przyszły zaś — dla wyrażenia czynności, która miała nastąpić po czynności, o której mowa w zdaniu głównym. W języku angielskim, posiadającym rozbudowany system czasów, obowiązuje zasada następstwa czasów, jeżeli orzeczenie zdania głównego jest w jednym z czasów z grupy *past*. W pozostałych wypadkach relacje w zdaniu cytowanym pozostają niezmienione.

ĆWICZENIE 539

Przetłumacz następujące zdania na język angielski:

1. Spytałem go, która godzina.
2. Chcieliśmy wiedzieć, czy morze było spokojne poprzedniego dnia.
3. Zapytał mnie, czy widziałem kiedyś piramidy.
4. Byliśmy ciekawi, kto wygra ten wyścig.
5. Chciał wiedzieć, czy mówię po angielsku.
6. Chciałem dowiedzieć się, czyj głos słyszałem poprzedniej nocy.
7. Spytałem policjanta, gdzie jest poczta.
8. Zapytałem Piotra czy to prawda, że się ożenił.

Jeżeli czasownik wprowadzający występuje w czasie przeszłym to pytania z **shall** zamieniamy na **should**, np.:

Shall I answer it? — He asked me if he should answer it.

Ogólna „zdroworozsądkowa” zasada dotycząca wszystkich czasowników modalnych jest taka, aby nie zmieniać form o ile powoduje to jednocześnie zmianę znaczenia czasownika. Stąd wynika, że np. form z **should** — jeśli cytujemy je w mowie zależnej — nie można zamienić na *should have*, gdyż *should have* może oznaczać, że czynność **nie została** wykonana, a więc:

What should I get her? — He asked me what he should get her.

ĆWICZENIE 540

Tym razem Tom Sawyer zabiega o względy Becky, a Becky po kilku dniach opowiada o wszystkim koleżankom. Przekaż pytania Tomka w mowie zależnej.

1. Have you ever been engaged?
2. Do you love me?
3. Will you always love me?
4. Shall I tell you how I feel about you?
5. Should we tell aunt Polly?
6. Can you keep a secret?
7. Are you happy?

Rozkazy

Przytaczając czyjeś rozkazy w mowie zależnej nie tworzymy zdań złożonych ze zdaniem podrzędnym dopełniającym, lecz stosujemy konstrukcję bezokolicznikową w zdaniu pojedynczym, którego orzeczeniem są takie czasowniki jak: **tell, order, command, ask** itp, np.:

Mowa niezależna: He said: “Come in!” — Powiedział: „Proszę wejść”.

Mowa zależna: He asked them (him, her, etc.) to come in — Poprosił ich, aby weszli.

ĆWICZENIE 541

Podaj następujące zdania w mowie zależnej stosując wprowadzenia podane w nawiasach.

1. Go home! (They told us _____)
2. Be careful! (I asked Peter _____)
3. Mind your own business. (I told her _____)
4. Wait and see! (He asked me _____)
5. Don't sit on the desk! (The teacher told the pupils _____)
6. Look where you are going! (They told me _____)
7. Open the door! (The policeman ordered them _____)
8. Leave me alone! (She asked _____)
9. Don't make so much noise! (I told the children _____)
10. Try again! (He encouraged me _____)

Odpowiednikiem polskiego „kazać” jest najczęściej w języku angielskim czasownik **tell**, po którym musi nastąpić dopełnienie (komu?).

ĆWICZENIE 542

Uczeń po pierwszym miesiącu nauki opowiada, co im każe (a czego zabrania) robić w szkole nauczyciel. Przytocz wypowiedzi nauczyciela w mowie zależnej. W zależności od sensu zdania używaj form *He tells us / me (not) to...* lub *He told us / me (not) to...*

1. Be quiet.
2. Don't spit on the floor.
3. Put* your books away.
4. Don't put* your feet up.
5. Go back to your seat.
6. Put* up your hands.
7. Come to the front.
8. Don't all answer at once.
9. Don't interrupt your friends.
10. Wait until you're asked.

Wykrzykniki

Ponieważ wykrzykniki wyrażają czyjeś stany uczuciowe, w mowie zależnej można o nich jedynie komunikować w sposób opisowy. Czynimy to najczęściej w formie zdania złożonego podrzędnie, przy czym w zdaniu głównym orzeczeniem będą takie czasowniki wprowadzające jak: **exclaim, remark, greet, be surprised, sigh** itp., na przykład:

Mowa niezależna: She said: "What a nice man!" — Powiedziała: Jakież to miły człowiek!

Mowa zależna: She remarked that he was a nice man. — Zauważyła, że to bardzo miły człowiek.

ĆWICZENIE 543

Wyraż następujące wykrzykniki w mowie zależnej stosując wprowadzenie podane w nawiasach:

1. What a lovely night! (She remarked _____)
2. Hello! Where are you going? (He greeted me and asked _____)
3. Oh! I've sprained my ankle! (He cried out with pain and hollered _____)
4. What a fool I was then! (John remarked bitterly that _____)
5. Oh, how wonderful! I'll be delighted to play with you. (She exclaimed that _____)
6. What a bore! He makes me sick. (She called him _____ and complained _____)
7. Damn! You've broken my favourite cup. (She was furious to find _____)

Łączenie zdań o mieszanym charakterze

Przytaczając czyjeś wypowiedzi w mowie zależnej często łączymy ze sobą w jednym zdaniu złożonym współrzędnie dwa (lub więcej) zdania mowy niezależnej o różnym charakterze, np.: sąd i pytanie, pytanie i sąd, pytanie i rozkaz itd. W tym wypadku każdy z członów musi być wprowadzony za pomocą właściwego czasownika, np.:

Mowa niezależna: He said: "What time is it? I must go to the bank."

Mowa zależna: He asked what time it was and said that (adding that) he had to go to the bank.

ĆWICZENIE 544

Podaj następujące pary zdań w mowie zależnej łącząc je w zdania złożone współrzędne i stosując właściwe czasowniki wprowadzające:

1. Do you speak English? I want to introduce you to an English lady.
2. My mother is very ill. Will you call the doctor?
3. Two days ago I bought a bottle of whisky. Where is it now?
4. When will you be back? We'll be delighted to see you again.
5. I've seen this film before. Is there anything else on?
6. I have an essay to write. Will you help me?
7. It is time to go. Are you ready?
8. Open the windows! It is too hot in here.
9. Are you hungry? The fridge is empty.
10. Why are you so late? We have already started to play.
11. I hate cats. Open the door and turn* it out!
12. My wife has lost her passport. What are we to do now?

ĆWICZENIE 545

Byłeś przypadkowym świadkiem poniższych rozmów. Opowiedz o nich swoim znajomym. Staraj się mówić w jak najciekawszy sposób, mobilizując do tego celu całą swoją znajomość angielskiego.

1)

A: What's the matter? Why are you shaking?

B: You won't believe this! I've just seen a Yeti.

A: Where?

B: Out there in the mountains. The wind has driven* them out. The whole lot of them.

A: What do you suppose they're* after?

B: Bad guys like ourselves.

A: Let's get* out of here. I'm allergic to Yetis.

2)

A: Did you hear something?

B: Well, I think it's the wind.

A: I've never heard the wind sound so frightening before.

B: So what do you think it is?

A: The dragon beast has returned. It's destroying the crops. It spits fire.

B: Is there anything we can do to stop him?

A: It's time to call Captain Planet.

3)

A: How do you feel?

B: Tired.

A: Are you hungry?

B: Hell, no. I've just had my fish and chips.

A: Where are you going?

B: Up to my room to make a phone call.

A: Who are you calling?

B: That's none of your business.

4)

A: What's wrong, Adam?

B: Something awful has happened.

A: Want to talk about it? Come on, out with it!

B: Today I've done the last exercise in my favourite grammar book.

A: How depressing! But don't despair. There's some hope for you.

B: How's that?

A: You may always try to do all the exercises again.

Słowniczek czasowników złożonych

– phrasal verbs

Uwaga: Słowniczek uwzględnia tylko te znaczenia czasowników frazowych, które występują w ćwiczeniach niniejszego podręcznika. Liczby obok każdego hasła odsyłają do odpowiednich ćwiczeń w książce.

a

answer back	pyskować, niegrzecznie odpowiadać	394
answer for	odpowiadać za (= ponosić odpowiedzialność)	266
ask after	dopytywać się (o czyjeś zdrowie)	454
ask out	zaprosić (kogoś do kina, restauracji, itp.)	396

b

babble on	marudzić, głądzić	497
back up	udzielić poparcia	375
be after	chcieć, dążyć do czegoś	503, 545
break down	załamać się	407
break down	popsuć się	69, 223, 271
break out	wybuchnąć (o wojnie)	99, 179, 200, 349
break out	zerwać się (o burzy)	233
break up	zerwać (znajomość)	66, 457
bring down	doprowadzić do upadku	362
bring up	wychowywać	405
burst out (laughing)	wybuchnąć (śmiechem)	161, 492, 509

c

call off	odwołać (np. spotkanie)	224, 264, 527
call on <sb>	wpaść (z wizytą)	406, 529
care about	interesować się, troszczyć się	297, 360
<i>I care about you.</i>	<i>Zależy mi na tobie.</i>	
care for	troszczyć się, opiekować się	433
carry out	zrealizować (np. plan)	405
catch up on	nadrobić zaległości, nadgonić	88

check in	zgłosić się do odprawy celnej	377
check out	sprawdzić	257
check out	zdać pokój (w hotelu)	418
check up on <sb>	sprawdzić kogoś (= zebrać informacje)	437
clean up	posprzątać	230
clear up	przejaśniać się (o pogodzie)	251
close in on <sb>	nadciągać, zbliżać się (o niebezpieczeństwie)	393
cloud over	chmurzyć się	224
come off		
<i>Come off it!</i>	<i>Uspokój się / przestań udawać!</i>	150
come out top	okazać się najlepszym, mieć najlepsze wyniki	168
come to	odzyskać przytomność	339
come up	podnieść, poruszyć (o temacie rozmowy)	238
come up against	natknąć się (na trudności)	265
d		
depend on	polegać na (= mieć zaufanie)	318
die down	zamierać	473
do away with	pozbywać się	272, 366
do away with	zabić	336, 407
do in	wyczerpać (= wymęczyć)	284
do up	zaczesać	272
do without	obywać się (bez czegoś)	272
drive out	wygnać, zmusić do wyjścia z ukrycia	545
drive up (to)	podjechać do	178
drop in	wpaść (z wizytą)	501
drop out	zrezygnować (z dalszej nauki)	299
f		
fall for <sb>	zakochać się, ulec urokowi	407
fall in love with	zakochać się w	177, 342, 359
find out	dowiedzieć się, zorientować się	233, 237, 320, 537
g		
get away	uciec	28
get in	wsiaść (np. do samochodu)	407
get into a panic	wpaść w panikę	168
get off	wysiąść (np. z autobusu)	56, 174
get on	wsiaść (np. do autobusu)	406
get out	wysiąść (np. z samochodu)	176, 407
get out	uzyskać, osiągnąć	476
get out	wynosić się	299, 545

get out	wydostać się	512
get rid of	pozbyć się	6, 320
get up	wstać, podnieść się	166, 180, 341, 355, 499
give up	rezygnować	163, 197, 213, 326, 343, 406, 461, 469, 479, 504, 518
give up	ustąpić (miejsca)	405
go for	gustować (w czymś), interesować się	520
go off	odchodzić	163
go off	gasnąć (o świetle)	173
go off	wybuchnąć (o bombie)	233, 237, 439
go off	wystrzelić (o broni)	407
go off	zrezygnować (z jedzenia czegoś)	439
go on	trwać, ciągnąć się	99, 120, 122
go out of one's way <to do sth>	dołożyć wszelkich starań (żeby coś zrobić)	462

h

hand in	wręczyć, dostarczyć	58, 406
head for	kierować się w stronę, zmierzać do	108
help out	pomóc (komuś) wyjść z trudnej sytuacji	132, 265, 430
hold back	powstrzymać	407
hold on to <sth>	ściskać, kurczowo trzymać	407

k

keep down	utrzymać na niskim poziomie	6, 497
knock over	przewrócić na ziemię	158

l

let <sb> down	zawieść czyjeś zaufanie	239
let out	wypuścić na wolność	497
lie down	położyć się	165, 284
look after	opiekować się	70, 163, 164, 284
look around	rozejrzeć się	407
look down on	patrzeć z góry, traktować z wyższością	306
look for	szukać	221, 233, 353, 441
look forward to	wyczekiwać, mieć (na coś) nadzieję	238, 388
look in on <sb>	wpaść z krótką wizytą	407
look into <sth>	badać, analizować	184
look over	przejrzeć, przekartkować	405
look up (a number)	odszukać, sprawdzić (np. numer w książce telefonicznej)	200
look up to <sb>	szanować, stawiać sobie za przykład	126

m

make out	zrozumieć, dać radę odczytać	394
make up	rekompensować, równoważyć	50
make up	sporządzić, przygotować	405
make up one's mind (about sth)	zdecydować się (na coś)	241, 497, 534
move in with <sb>	wprowadzić się (do kogoś), zamieszkać (z kimś)	237

p

pass along	przekazać (np. życzenia)	238
pass for	uchodzić, podawać się za	507
pass out	zemdleć	252
pay back	odpłacić	265
pick on <sb>	czepiać się (= szukać wad)	393
pull down	zburzyć, rozebrać	72
pull off		
<i>They pulled it off.</i>	<i>Udało im się, dopięli swego.</i>	475
pull out	wyciągnąć (= wyjąć)	431
pull over	zjechać na bok, zatrzymać się	176
pull up	zatrzymać się, zaparkować	407
put away	odłożyć (= zaoszczędzić)	196, 407
put away	odłożyć na bok	542
put down	krytykować, lekceważyć	392
put <sth> down to <sth>	przypisać (coś czemuś) (= uznać za powód)	126
put <sb> off <sth>	zniechęcić, zrazić do czegoś	73
put in (more hours)	poświęcić czemuś (więcej czasu)	196
put off	odłożyć, przełożyć na później	334
put on	założyć (o ubraniu, butach)	234, 405, 457
put on	zapalić (o świetle)	373
put on weight	przybrać na wadze	283
put to the test	wystawić na próbę	150
put up	wystawić (na sprzedaż)	405
put up	umieścić, wznosić	35
put up one's feet	położyć nogi (na stół, krzesło, itp.)	542
put up one's hand	podnieść rękę	542

r

ring up	zatelefonować	225
rule out	wykluczyć (możliwość)	407
run out of		

<i>They ran out of petrol.</i>	<i>Zabrakło im benzyny.</i>	360, 434
run up	podbiec	407
s		
screw up <on sth>	spartolić (coś), nawalić (z czymś)	498
sell out	wyprzedać	152
send off	odesłać, wysłać	311, 405
set out	zastawić (stół)	180
settle down	osiedlić się, zamieszkać na stałe	344
shoot out	wyskoczyć, wybiec nagle (np. na ulicę)	407
show <sb> into (a room)	wprowadzić kogoś (np. do pokoju)	181
show up (for the party)	pojawić się (na przyjęciu)	194, 393
sit for (an exam)	podejść do egzaminu	360
sneak out	wykraść się, wymknąć	465
split up	rozejść się (= zerwać znajomość)	476
stay out (of sth)	trzymać się z daleka, nie mieszać się	293, 325, 406, 520
stay up	nie kłaść się do późna spać	144, 301, 419, 515
step up	zwiększyć, przyspieszyć	455
storm out (of a room)	wybiec (z pokoju)	157
strike off	wykreślić	520
switch on	włączyć (np. TV)	406
t		
take away	odebrać (= zabrać)	234
take back	cofnąć, odwołać (swoje słowa)	405, 406, 483
take care of	zająć się, zaopiekować	71, 318, 368, 389
take in	zabrać na komisariat (np. na przesłuchanie)	234
take interest in	interesować się	370
take notice of	zauważyć, dostrzec	180
take (a day) off	wziąć (dzień) wolny z pracy	10, 166, 284
take off	zdjąć (o ubraniu)	437, 325
take off	wystartować (o samolocie)	465
take on	przyjąć do pracy	237
take out	wziąć kogoś (do kina, restauracji, itp.)	207, 224, 514
take pity on	ulitować się nad	503
take to <sb>	polubić (kogoś)	237
take up	zacząć uprawiać (sport)	197, 518
take up	zabrać się do nauki (czegoś)	194, 197

take up	objąć (urząd, posadę)	152
talk over	przedyskutować, omówić	501
track down	wyśledzić, wytropić	79
turn down	odrzuć (np. propozycję)	453, 530
turn in	położyć się spać	257, 391
turn on	włączyć (np. TV)	137, 197, 438
turn out	wyrzucić, wynieść na zewnątrz	544
turn out	okazać się, że	12, 449
turn to	zwrócić się (do kogoś, np. o pomoc)	66, 339
turn up	pojawić się	6

W

wash up	zmyć (naczynia)	284
work out	obliczyć (wynik)	237
work out	wypracować (= uzyskać)	438

Klucz do ćwiczeń

ćw. 1

grupa 1 — |s|: lips, sheriffs, books, groups, ducks

grupa 2 — |z|: beds, potatoes, boys, rivers, mornings, pens, poles, monkeys

grupa 3 — |ɪz|: judges, faces, bosses, watches, coaches, horses, classes

ćw. 2

1. books 2. boys 3. boxes 4. potatoes 5. cards 6. tables 7. lamps 8. babies 9. walls 10. ladies 11. years
12. branches 13. bridges 14. tomatoes 15. sisters 16. buses 17. chairs 18. bodies 19. letters 20. bushes
21. foxes 22. plays 23. bags 24. doors 25. months 26. days

ćw. 3

1. wives 2. roofs 3. leaves 4. halves 5. wharves/wharfs 6. hooves/hoofs 7. calves 8. knives 9. loaves 10. wolves
11. chiefs 12. shelves

ćw. 4

1. children 2. geese 3. men 4. lice 5. mice 6. oxen 7. teeth 8. women

ćw. 5

1. cows 2. sheep 3. deer 4. pigs 5. fish 6. fishes 7. pennies

ćw. 6

1. enemies 2. sisters 3. pennies 4. prices 5. game 6. teeth 7. presents

ćw. 7

1. questions 2. lights 3. times 4. ladies ... gentlemen 5. women ... children 6. glasses/spectacles 7. boots
8. noughts ... crosses

ćw. 8

1. brothers-in-law 2. back-benchers 3. bookshops 4. menservants 5. tablecloths 6. windmills 7. railway-carriages 8. sisters-in-law 9. stepmothers 10. shoemakers 11. women writers 12. passers-by

ćw. 9

1. windmills 2. mothers-in-law 3. tablecloth 4. sightseers, Guard 5. man Friday 6. sisters-in-law 7. lookers-on
8. cover-ups (wyjątek)

ćw. 10

1. fifteen-stone 2. six-cylinder 3. ten-ton 4. four-storey 5. five-mile 6. two-hour 7. five-day

ćw. 11

1. is 2. is 3. have 4. are 5. was/were 6. is 7. were 8. embraces 9. don't 10. proves 11. were 12. was

ćw. 12

1c, 2g, 3a, 4b, 5f, 6e, 7d

ćw. 13

1. a town 2. a herd 3. a flock 4. a village 5. an audience 6. a bouquet 7. a team 8. a fleet 9. a squadron 10. an army

ćw. 14

1. has 2. have 3. has 4. have 5. is 6. was 7. were 8. are 9. has 10. is

ćw. 15

1. actress 2. girl 3. bride 4. cow 5. hen 6. bitch 7. duck 8. duchess 9. countess 10. vixen 11. goose 12. lady 13. heroine 14. mare 15. queen 16. landlady 17. woman 18. marchioness 19. niece 20. poetess 21. police-woman 22. ewe 23. aunt 24. waitress 25. widow

ćw. 16

1. actor 2. uncle 3. dog 4. bridegroom 5. earl 6. bull 7. duke 8. drake 9. ram 10. boy 11. gander 12. cock 13. hero 14. gentleman 15. landlord 16. marquis 17. stallion 18. nephew 19. poet 20. policeman 21. king 22. fox 23. waiter 24. widower 25. man

ćw. 17

1. actors, actresses 2. bulls, cows 3. cock, hens 4. gentlemen, ladies 5. earl, countess 6. stallion, mare 7. bride, groom

ćw. 18

1. she/it 2. its 3. he/it 4. her 5. him/it 6. it 7. her 8. her 9. she 10. it

ćw. 19

1. it 2. it/she 3. it 4. she/it 5. it 6. it, it 7. it 8. she/it 9. she

ćw. 20

1. the teacher's book 2. the pupil's problem 3. the workers' tools 4. his mother's hat 5. the government's decision 6. his friends' help 7. my brother's shirt 8. Shakespeare's plays

ćw. 21

1. his father's tea 2.— 3. the town's centre 4. the book's page 5. the woman's hat 6.— 7.— 8. the school's head 9. the table's top 10. the baker's shop 11. the dog's tail

ćw. 22

1. the Queen's arrival 2. the book's last page 3.— 4. the teacher's notebook 5. the poet's collected works 6. the famous novelist's new book 7. the room's walls 8.— 9. the composer's new concerto 10.— 11. his brother's example 12. his master's voice 13. Matejko's painting

ćw. 23

1. Strauss' (Strauss's) waltzes 2. Plato's philosophy 3. Aristophanes' (Aristophanes's) comedies 4. Brandys' (Brandys's) novels 5. Zeus' (Zeus's) thunder 6. Keats' (Keats's) poetry 7. Dickens' (Dickens's) works 8. Socrates' (Socrates's) disciples 9. Augustus' (Augustus's) age 10. Burns' (Burns's) songs

ćw. 24

1. Queen of England's visit 2. her maid-servant's room 3. the Commander-in-Chief's orders 4. the post-graduates' conference 5. the Editor-in-Chief's study 6. my mother-in-law's bag 7. the saleswomen's canteen 8. the Prime Minister's speech 9. his dancing-master's opinion 10. Duke of Cumberland's death

ćw. 25

1. ... three men's heads ... 2. Shakespeare's plays ... 3. ... Byron's *Don Juan* ... 4. Poland's history ... 5. For God's sake ... 6. Shelley's poetry ... than Keats's. 7. Wellington's military genius ... 8. Thackeray's novels ... 9. Milton's poetry ... 10. ... with Wordsworth and Coleridge's *Lyrical Ballads* 11. ... her father's and her mother's ... 12. ... our new teacher's ... 13. Many teachers' efforts ... 14. ... a dog's life. 15. ... a baker's shop. 16. The students' rooms were ... 17. The president's message ... 18. The two men's friendship ... 19. An honest man's ...

ćw. 26

1. a two-month leave *lub* two months' leave 2. a ten-day journey *lub* ten days' journey 3. hundreds of dollars' worth of damage 4. Poland's future 5. London's monuments 6. a three-day rest *lub* three days' rest 7. my father's house

ćw. 27

1. Smith and Brown's 2. Beaumont's and Fletcher's 3. Jack's and Jim's 4. Johnson and Boswell's 5. Turner's and Constable's 6. Antony and Cleopatra's 7. Hamlet's and Macbeth's 8. John and Mary's 9. John's and Henry's

ćw. 28

1. John and Mandie's 2. Mickiewicz and Slowacki's 3. Slowacki's and Wyspianski's 4. Jane's and Jack's 5. someone else's 6. my sister-in-law's 7. Commander-in-Chief's

ćw. 29

1f, 2d, 3g, 4b, 5a, 6e, 7c

ćw. 30

1. You see pink elephants. (You can see a pink elephant.) 2. You can see pigeons in Trafalgar Square. 3. A Hallowe'en lantern is made of a pumpkin. 4. Santa Claus uses a sleigh. 5. A gatecrasher goes to a party without having been invited. 6. A wolf is said to wear sheep's clothing. 7. Spiders thread cobwebs. 8. James Bond was a spy.

ćw. 31

1. a, some 2. a, —, — 3. —, —/some 4.— 5. some, a, — 6. some/— 7. a, —8. —, — 9. —, — 10. —, a, some

ćw. 32

1. a, —, the, a, the 2. an, a, the, the 3. the, the, the 4. —, the 5. the, the 6.— 7. the, a, the 8.— 9. the 10. the, the

ćw. 33

1. a 2. the 3. the, the, — 4. a 5. the 6.— 7. the, — 8. the, the

ćw. 34

1. the 2. a 3.— 4. the 5. the 6.— 7. the 8. the 9. the 10. the 11. the 12. a 13. the 14. the 15. the 16.— 17. the 18. an 19. the 20. the

ćw. 35

1. a 2.— 3. the 4. the 5.— 6. a 7. a 8.— 9. the 10.— 11. the 12. the 13. a 14. a 15. the 16. a 17. the 18. —/the 19.— 20. the 21. a 22. the 23. the 24. the 25. the

ćw. 36

1. the, the, the, — 2. the, —, — 3. the, the, —, the, — 4. the, —, the, the, —

ćw. 37

1. New York City 2. the Bible 3. Heathrow airport 4. the Mississippi 5. Missouri 6. the Mona Lisa 7. the Dead Sea 8. the National Geographic 9. the House of Commons 10. Madame Tussaud's 11. Madagascar 12. the Hebrides

ćw. 38

1. a 2. — 3. a 4. the 5. the, the 6. —, — 7. the, the 8. —, — 9. — 10. a

ćw. 39

1. a, the 2. the, the 3. some, the 4. some, the 5. the, the 6. the, the 7. some, the 8. the, the 9. some, the 10. the, the, the

ćw. 40

1. careful 2. agreeable 3. dependent 4. greedy 5. flaxen 6. woollen 7. hopeful 8. dirty 9. dangerous 10. sandy 11. readable 12. flowery 13. intellectual 14. speechless 15. joyful 16. troublesome 17. childish 18. handy 19. friendly 20. brotherly

ćw. 41

1. able 2. accidental 3. bodily 4. brotherly 5. difficult 6. dirty 7. easy 8. free 9. good 10. important 11. independent 12. industrial 13. long 14. live [laɪv], lively/living, lifeless 15. necessary 16. normal 17. possible 18. profitable 19. useful 20. warm

ćw. 42

1. advantageous 2. brief 3. circular 4. commercial 5. courteous 6. emotional 7. fashionable 8. gay 9. gigantic 10. horrified 11. lazy 12. northern, northerly 13. notorious 14. poor 15. proud 16. royal 17. silent 18. supreme 19. theoretical 20. vain

ćw. 43

1. It was a mosquito-ridden area. 2. This is a best-to-be-forgotten accident. 3. These were red-hot coals. 4. He returned empty-handed. 5. He was a broad-shouldered man. 6. This was an unasked-for comment. 7. There are house-proud housewives. 8. She is a fair-haired girl.

ćw. 44

1. cowardly 2. uncomfortable 3. sharp 4. short 5. high 6. young, new 7. noisy 8. poor 9. unsafe, dangerous 10. quick 11. well-known, famous 12. narrow

ćw. 45

1. bad 2. small 3. old 4. heavy 5. old 6. good 7. bright 8. boring 9. weak 10. warm

ćw. 46

1. present 2. modern 3. ugly 4. white 5. sharp 6. timid 7. dark 8. narrow 9. stormy 10. dirty 11. stupid 12. voluntary 13. dry 14. shallow 15. similar 16. close 17. unjust, dark 18. true 19. innocent 20. vertical 21. temporary 22. right

ćw. 47

1. green 2. greens 3. goods 4. good 5. movable 6. movables 7. valuable 8. valuables

ćw. 48

1f, 2i, 3a, 4j, 5c, 6h, 7d, 8e, 9b, 10g

ćw. 49

1. slim 2. long 3. wavy 4. blue 5. wonderful 6. oval 7. snub 8. sensuous

ćw. 50

1. big 2. major 3. friendly 4. accurate 5. average 6. lucky 7. different 8. American 9. reasonable 10. Central
W angielszczyźnie amerykańskiej odmiennie piszemy: *analize* (zamiast: *analyse*), *program* (zamiast: *programme*), *center* (zamiast: *centre*).

ćw. 51

Przykładowe odpowiedzi: 1. Her remarks were not very polite. 2. The test wasn't so easy as I thought it would have been. 3. The flight didn't seem to be exciting. 4. The place isn't so quiet as I thought it would be. 5. Your new girlfriend isn't very pretty. 6. His essays have never been very good. 7. The trip wasn't very long.

ćw. 53

1. colder — the coldest 2. better — the best 3. more interesting — the most interesting 4. more beautiful — the most beautiful 5. older — the oldest / elder — the eldest 6. less — the least 7. more important — the most important 8. farther — the farthest / further — the furthest 9. more able (w znaczeniu *zdolny* również *abler*) — the most able 10. more disagreeable — the most disagreeable 11. redder — the reddest 12. truer — the truest 13. prettier — the prettiest 14. more comfortable — the most comfortable 15. more convenient — the most convenient 16. deeper — the deepest 17. more courageous — the most courageous 18. easier — the easiest 19. more earnest — the most earnest 20. nie stopniuje się

ćw. 54

1. worse 2. the slightest 3. more honourable 4. more hopeful 5. the happiest 6. the best 7. more attractive

ćw. 55

1. oldest/eldest 2. older 3. oldest 4. older/elder 5. older 6. oldest 7. elder 8. oldest/eldest 9. older 10. oldest

ćw. 56

1. next 2. nearest 3. next 4. nearest 5. nearest 6. next 7. nearest 8. next 9. next 10. nearest

ćw. 57

1. farther/further 2. further 3. farther/further 4. farther/further 5. further 6. farthest/furthest 7. further

ćw. 58

1. later 2. later 3. latter 4. later 5. later 6. later 7. latter 8. later

ćw. 59

1. latest 2. last 3. last 4. latest 5. last 6. latest 7. latest 8. last 9. latest

ćw. 60

Przykładowe odpowiedzi:

1. Poland's bigger than Luxembourg. 2. The Amazon is the longest of the three. 3. Snowdon is not so high as Mont Blanc. 4. A TV set is more expensive than a frying pan. 5. The elephant is the heaviest of them all. 6. Jupiter is further away from the Sun than Venus. 7. The Bastille isn't so old as the Pyramids.

ćw. 61

Przykładowe odpowiedzi:

1. It's the most expensive walking doll I've ever seen. 2. She's much older than I thought. 3. It's the best test I've ever seen. 4. He's much taller than I thought. 5. It's the hottest place I've ever been to. 6. It's much longer than I thought. 7. She's the most intelligent person I've ever seen.

ćw. 62

1. we, her, his 2. he, it, him 3. he, it 4. he, them, her 5. they, them 6. he, it, them 7. we, him 8. he, her 9. we, him/her 10. they, him 11. they, them 12. it, us 13. we, it 14. she, them, him 15. it, they

ćw. 63

1. they 2. she 3. it 4. he 5. she 6. they 7. it 8. he/she 9. they 10. she, he

ćw. 64

1. her, them 2. we, him 3. they, me, him 4. I, he, me 5. I, her 6. she, me 7. he, us 8. her

ćw. 65

1. she, me 2. he, me 3. us, them 4. me, I, her, him 5. him, her 6. I, them, I, them 7. I, he, I 8. him, me 9. us, her, she

ćw. 66

1. I 2. you 3. we 4. them 5. me 6. they 7. they 8. I 9. you 10. you 11. I 12. you 13. him 14. him 15. me

ćw. 67

1. my, yours 2. his, yours 3. her, mine 4. her, hers 5. your, ours 6. my, yours 7. their, theirs

ćw. 68

Przykładowe odpowiedzi:

1. I remember theirs. What is yours? 2. His are on Monday. When are yours? 3. Hers begin next week. When do yours begin? 4. I've forgotten mine. Do they remember theirs? 5. His are \$20. How much are ours? 6. Hers are on the bed. Where are mine? 7. This one is hers. Which one is yours?

ćw. 69

1. So does mine. 2. So did ours. 3. Neither have his. 4. So does hers. 5. Neither have mine. 6. So should theirs. 7. So are yours.

ćw. 70

1. herself 2. himself. 3. themselves 4. myself 5. myself 6. itself 7. yourself/yourselves 8. ourselves 9. himself 10. itself

ćw. 71

1. do ... myself 2. have written ... ourselves 3. take care of themselves 4. planted ... herself, Teach -Yourself 5. enjoyed themselves 6. help yourself/yourselves 7. make yourself/yourselves

ćw. 72

1. Do you want those reports for tomorrow, too? 2. Are these huts going to be pulled down, too? 3. Do you know those poems by heart, too? 4. What are these people doing in my bedroom? 5. Are those rifles yours, too? 6. Do you like these prices, too? 7. Do you find those male chauvinists disgusting, too?

ćw. 73

1. These boots are very expensive. 2. This blouse is too small/big/large. 3. That church is famous. 4. These are Mark Twain's words. / Mark Twain said these words. 5. These children are hungry. 6. Those / these pop concerts are too noisy. 7. Are these houses for sale?

ćw. 74

Przykładowe odpowiedzi:

1. She's such a charming woman. 2. We'll flood if we get such heavy rains/ such a heavy rain again. 3. I've

never seen such a big fish before. 4. How long do you think such awful weather may last? 5. She tells such funny jokes. 6. It/ theirs was such a shocking victory. 7. Don't act in such a foolish way.

ćw. 75

1. who 2. what, who 3. who 4. what 5. what 6. who 7. who 8. what 9. who, what

ćw. 76

1. what 2. what/which 3. what/who 4. who 5. what 6. who 7. what 8. which 9. what

ćw. 77

1. which 2. who 3. who 4. which 5. whose 6. who 7. whose, what 8. what 9. which 10. who, what

ćw. 78

1. any 2. no 3. some, some 4. any 5. some 6. any 7. any 8. no, any, any 9. some 10. no

ćw. 79

1. any 2. some 3. someone 4. anything 5. nothing 6. any 7. any 8. no 9. something 10. somewhere 11. none 12. anything 13. some 14. nowhere

Pan Jackson powiedział *You have no proof I wrote **either** of those letters*, a zatem wiedział, że żona dostała dwa listy z pogrózkami.

ćw. 80

1. no 2. no 3. none 4. none 5. no 6. no 7. none 8. neither 9. neither

ćw. 81

1. anyone 2. anyone 3. someone 4. anywhere 5. neither 6. any 7. something

ćw. 82

Przykładowe odpowiedzi:

1. Don't see anyone after dinner tonight. 2. Don't do anything in the garden. 3. Don't ask anybody to help you with the essay. 4. Don't tell me anything. 5. Don't do your homework anywhere else. 6. We won't watch anything on TV together. 7. No one will talk to my psychiatrist again.

ćw. 83

1. Did she know anybody in the office? 2. Did they go anywhere last night? 3. Did she give the key to anyone? 4. Did she tell anybody about the money? 5. Did they notice someone/anyone they knew? 6. Did she keep the money anywhere in the room? 7. Did she hide anything in my office?

ćw. 84

1. She must know somebody. 2. They must have gone somewhere. 3. You must have met someone. 4. She must have something to do. 5. Somebody must have noticed something. 6. They must have found someone. 7. They must have looked somewhere. 8. There must be some traces. 9. Somebody must have taken it somewhere.

ćw. 85

1. much 2. many 3. much 4. many 5. much 6. much 7. many 8. much 9. much 10. many 11. many 12. much 13. many 14. much 15. much 16. much, many 17. much 18. many 19. many 20. much

ćw. 86

1. few 2. little 3. few 4. little 5. few 6. little 7. few 8. little 9. few

ćw. 87

1. There are too many students in my cognitive linguistics course. 2. Many people didn't come to the

meeting. 3. There wasn't much brandy left. 4. There were many papers scattered all over the floor. 5. Many thanks for your kindness. 6. There isn't much I have to tell you. 7. The conditions are much better now.

ćw. 88

1. few, a few 2. a few 3. little 4. a few 5. a little 6. little 7. a little, little

ćw. 89

1. There were a few policemen in the room. 2. We didn't have much trouble with them. 3. In a few years my son will go to prison. 4. Many people say that. 5. I have a few friends and they will help me. 6. I don't have too much money but I'll send him abroad.

ćw. 90

1. a little 2. much 3. little 4. a few 5. little 6. much 7. many 8. few 9. a little 10. much

ćw. 91

1. another 2. other 3. other 4. another 5. other 6. other 7. other 8. another 9. other 10. another

ćw. 92

1. another 2. the other 3. the others 4. another 5. the other 6. other 7. the other 8. the other

ćw. 93

1. each/every 2. every 3. every 4. every 5. each/every 6. every 7. each 8. each/every 9. each

ćw. 94

1. everybody; Wszyscy byli zadowoleni. 2. everything; Powiem ci wszystko na ten temat. 3. everything; Wszystko było pozamykane. 4. everybody; Każdy chce zobaczyć królową. 5. everybody, everything; Nie byłem w stanie spotkać się ze wszystkimi i zobaczyć wszystkiego przez tak krótki czas. 6. everything; Wszystko zostanie ci wyjaśnione później. 7. everybody; Wszyscy znają go i podziwiają. 8. everything/everybody; Wszystko już gotowe / Wszyscy już gotowi na festiwal. 9. everything; Pieniądze to nie wszystko.

ćw. 95

1. Each of us got a letter. 2. Now I understand everything. 3. Everybody will be happy. 4. Everybody cried. 5. I see him every day. 6. I gave each of them a cheque (US: check) for a thousand dollars. 7. Everybody's welcome. 8. Each of us was willing to help.

ćw. 96

1. eight 2. eighth 3. four 4. fourth 5. two 6. seventh 7. seven 8. three, three 9. third 10. first 11. one

ćw. 97

1. seventh 2. fifteenth 3. four 4. three, three, first, two, second, three, third 5. first, fourteenth 6. nineteenth, three 7. eighth, sixteenth 8. first, second, two, nineteenth, third, fourth 9. first, second, twenty, first, four, second, five 10. four, third, fourth

ćw. 98

1. seven-thirty/half past seven 2. seventeen minutes to one 3. three 4. a quarter past five 5. ten past seven, twenty to eight 6. twenty five past one, ten to nine 7. eleven, seven, five past eleven, ten past eleven 8. five to ten 9. six, twenty-three minutes past six 10. ten thirty-two

ćw. 99

1. eleven thirty-eight, thirteen twenty 2. twelve twenty-six, thirteen thirty-one, fourteen ten, fourteen

fifty-four, fourteen sixty-six, fifteen twenty-five 3. thirteen eighty-six, fifteen seventy-two 4. fifteen seventy-six, fifteen eighty-six 5. fifteenth, fourteen eighty-five, sixteen O|əu| - three, sixteen O|əu| - three, seventeen fourteen 6. four hundred, fifteen fifty-three, fifteen fifty-eight, fifteen fifty-eight, sixteen O|əu| - three, sixteen eighty-eight, sixteen ninety-four, seventeen O|əu|-two, seventeen fourteen, eighteen thirty-seven, nineteen O|əu|-one, nineteen fifty-two 7. seventeen eighty-eight, seventeen ninety-two 8. seventeen seventy-two, seventeen ninety-three, seventeen ninety-five 9. seventeen ninety-four, eighteen thirty, eighteen sixty-three 10. nineteen fourteen, nineteen eighteen, nineteen thirty-nine, nineteen forty-five

ćw. 100

1. a) a half/one half, an eighth/one eighth, three quarters, three fifths, two and a half, a quarter/one quarter, seven eighths, nought point three / O|əu| point three/ point three, nought point two seven / O|əu| point two seven, two point five five, nought point nought one / O|əu| point O|əu| one / point O|əu| one, fifteen point seven three five
b) 1. half a mile 2. three quarters of a ton 3. five per cent 4. (nought) point one eight 5. two miles and a half 6. (nought) point eight three 7. one/an hour and a half 8. one and one fifth of a pound 9. (nought) point two six

ćw. 101

1g, 2a, 3e, 4b, 5f, 6c, 7d

ćw. 102

1. four 2. two, two 3. two, three 4. first 5. one 6. sixth 7. fifty, fifty 8. ten, one, nine

ćw. 103

1. seven 2. forty 3. three 4. seven 5. a/one hundred and one 6. a/one thousand and one 7. eighty

ćw. 104

1. quietly 2. fast 3. shortly 4. weekly 5. far 6. happily 7. early 8. beautifully 9. cheerfully 10. little

ćw. 105

beautify - beautiful - beautifully, endanger - danger - dangerously, success - successful - successfully, harden - hardship - hard, deepen - depth - deeply, destroy - destruction - destructive, laughter - laughable/laughing - laughably/laughingly, save - safe - safely, comfort - comfort - comfortable

ćw. 106

1. badly 2. bad 3. badly 4. cold 5. coldly 6. directly 7. hard 8. hardly 9. high 10. highly 11. lately 12. late 13. nearly 14. near 15. pretty 16. pretty 17. slowly, bad 18. sweetly 19. sweet

ćw. 107

1. badly 2. icily 3. hard 4. highly 5. well, quickly 6. nearly 7. sweet 8. pretty

ćw. 108

1. newly 2. happily 3. generally/frankly 4. generally 5. easier 6. gently 7. directly

ćw. 109

1. Adam behaves horribly — Does he? For all I know you behave much more horribly.
2. Tom drives carelessly. — Does he? For all I know you drive much more carelessly.
3. Bob kisses passionately. — Does he? For all I know you kiss much more passionately.
4. She writes badly. — Does she? For all I know you write much worse.
5. She acts foolishly. — Does she? For all I know you act more foolishly.
6. He jumps high. — Does he? For all I know you jump higher.
7. She speaks Swahili fluently. — Does she? For all I know you speak Swahili more fluently.

ćw. 110

1. badly 2. bad 3. bad 4. badly 5. badly 6. bad 7. bad 8. badly 9. bad

ćw. 111

1. well 2. good 3. good 4. well 5. well 6. good 7. good

ćw. 112

1. We aren't. We are two days ahead of schedule. 2. You didn't. You told me to wait outside. 3. She didn't. She left after lunch. 4. You're wrong. They wanted nobody under 18 on the premises. 5. They didn't. They gathered behind the school building. 6. You didn't. You asked me to look down the road.

ćw. 113

1. between 2. among 3. among 4. between 5. between 6. between 7. among

ćw. 114

1. at 2. in, at 3. in, on 4. at 5. in 6. at 7. on

ćw. 115

1. at, on 2. at, in 3. at 4. in, at 5. in 6. on 7. on, in

ćw. 116

1. at 2. by 3. at 4. by 5. by 6. at 7. by 8. at

ćw. 117

1. after/before 2. before 3. after 4. before 5. during 6. before 7. after 8. after

ćw. 118

1. door 2. wall 3. queue (US: line) 4. phone box 5. line 6. bank, police station 7. traffic lights

ćw. 119

1b, 2d, 3d (3a nie jest możliwe ze względu na formę Present Perfect czasownika *arrive*), 4a, 5c, 6c, 7a

ćw. 120

1. into 2. in 3. into 4. in 5. in, into 6. into, in 7. in 8. into 9. in

ćw. 121

1. off 2. of 3. of 4. of 5. off 6. of 7. off, of 8. of, off, of, of

ćw. 122

1. since 2. since 3. for 4. since 5. for 6. since 7. for 8. for 9. since 10. since, for

ćw. 123

1. without 2. with 3. with 4. with, without 5. with, without 6. with, without 7. without 8. with, without

ćw. 124

1. towards 2. from, to 3. from, to 4. from, to 5. from 6. towards/to 7. from

ćw. 125

1. to 2. for (US: in) 3. behind 4. over 5. into/from 6. about 7. around 8. to 9. between 10. without 11. on 12. with/among 13. since 14. of 15. from

ćw. 126

1. out of 2. away from 3. from under 4. up to 5. off from 6. down to 7. out for

ćw. 127

1. in 2. in 3. at 4. of 5. on 6. about 7. in 8. for 9. from 10. to

ćw. 128

1. and 2. but/yet 3. but 4. and 5. and, but 6. and 7. yet/but 8. and, but

ćw. 129

1. how 2. that 3. that 4. how 5. that 6. how 7. that 8. that 9. how 10. that

ćw. 130

1. i wreszcie, co nie mniej ważne 2. przedostatni 3. Tu nie ma żadnego ale / Nie ma żadnych wątpliwości.
4. Zginąłbym, gdyby nie ty. 5. Zaprosili wszystkich oprócz Sary. 6. Zrobię wszystko, tylko nie to. 7. A
kto, jeśli nie on? (= to na pewno on)

ćw. 131

1. neither, nor 2. or 3. either, or 4. or 5. nor 6. or 7. or

ćw. 132

1. though 2. but 3. though 4. but 5. though 6. though 7. but 8. though

ćw. 133

1. when/while 2. when 3. when 4. while 5. when 6. while 7. when 8. while/when 9. while 10. when

ćw. 134

1. Adam goes to bed as late as I do. 2. He didn't come so/as early as we hoped he would. 3. The armchair
isn't as/so comfortable as it looks. 4. A Polski fiat isn't as/so fast as a sports car. 5. He doesn't go jogging
as/so often as he plays tennis. 6. Emma isn't so/as good as Aniela. / Emma isn't as good a player as
Aniela is. 7. Come here as soon as you can. 8. Would you be so kind as to confirm our booking?

ćw. 135

1. though 2. how 3. nor 4. how 5. and 6. that 7. but 8. neither 9. nor 10. while 11. yet 12. as 13. as 14. that
15. though 16. and

ćw. 136

1. are having 2. is doing 3. is beating 4. is knocking 5. is staying 6. am going, is ... coming 7. is taking
8. are working, is getting 9. am hoping 10. is ... laughing

ćw. 137

1. 's (is) playing 2. 's (is) ringing 3. are you listening 4. 's (is) writing 5. 're (are) playing 6. 's (is) making
7. 's (is) doing, 's (is) preparing, 's (is) cleaning, aren't ... doing 8. 're (are) sending

ćw. 138

1. Is Mary staying with her cousin / at her cousin's (place)? 2. Is John leading the way? 3. Is
Babs reading a play? 4. Is your baby brother drinking a bloody mary? 5. Are they talking
about/to the Loch Ness monster? 6. Is he bringing his sister to the party? 7. Are Tom and
Alice sleeping in the same room? 8. Are we having guests to dinner tonight? 9. Are you telling
me the truth? 10. Is it still raining?

ćw. 139

1. They aren't sending it to Tim. They're sending it to Betty. 2. Lisa isn't having supper. Angie is. 3. She isn't smoking her first cigarette. She's smoking her grandfather's pipe. 4. He isn't watching the news. He's watching a horror movie. 5. She isn't coming out of the building with a policeman. She's coming out of the building alone. 6. Paddy isn't running to the station. He's running to the sweetshop. 7. We aren't coming back tomorrow. We're coming back on Sunday. 8. She isn't talking to her doctor about it. She's talking to her lawyer. 9. She isn't giving us too little homework. She's giving us too much homework. 10. I'm not waiting for the milkman. I'm waiting for the postman.

ćw. 140

Przykładowe pytania:

1. Where do you live? 2. Where do you come from? 3. When do you have English? 4. What time do you get up? 5. What do you do after school? 6. Where do you spend your summer/winter holidays? 7. How often do you go to the cinema? 8. How many foreign languages do you know? 9. Where do your parents work? 10. What books do you like to read?

ćw. 141

1. live 2. smokes 3. drink 4. play 5. knows 6. sleep 7. goes 8. want 9. starts 10. finishes

ćw. 142

Przykładowe odpowiedzi:

Tom Morgan gets up at 6:30, takes a cold shower and gets dressed. He has breakfast at 7:15 and then he listens to the news on the radio. At 8:00 he drives to the bank. He works from 9:00 to 4:00 and has a lunch break at 2:00. He gets back home at about 5:00 and spends the next few hours planning to change his life.

Wersja poprawiona:

He doesn't get up at about seven — he gets up at six thirty. He doesn't take a hot bath — he takes a cold shower. He doesn't leave hurriedly — first he has breakfast and listens to the news. He doesn't work in the town hall — he works at a bank. He doesn't have lunch at one — his lunch break begins at two. He doesn't get back home at one — he gets back home at five. He doesn't love his job — in fact he plans to change it.

ćw. 143

He wants to translate this passage. She always waits for her little brother. They need new glasses. This apple must be very good. The doctors here have a lot of work to do.

ćw. 144

1. ... but the Browns don't (live on the second floor). 2. ... but he doesn't dance better than me. 3. ... but Grandpa doesn't (come to see us every Sunday). 4. ... but he doesn't expect them. 5. ... but I usually don't get up late. 6. ... but she doesn't want a new boyfriend. 7. ... but he doesn't have any children. 8. ... but they don't keep a dog at home. 9. ... but she doesn't love me. 10. ... but he doesn't know any answers.

ćw. 145

1. ... but do they use the computer room on Friday nights, too? 2. ... but does she know any foreign languages, too? 3. ... but do you like me, too? 4. ... but do they buy tennis rackets, too? 5. ... but do we get Playboy regularly, too? 6. ... but does he love earning it, too? 7. ... but do sensible women wear woollen stockings in summer? 8. ... but does she drink too much, too? 9. ... but do you have a driving licence? 10. ... but does his mother live in New York, too?

ćw. 146

1. Why does she go to the Alps? 2. Which is the shortest day in the year? 3. Who's listening to the news? 4. Where does Lisa come from? 5. Who knows the code? 6. What colour is Robert's boat? 7. Which light means "go"? 8. Who does Bob love? 9. Who loves her dearly? 10. How (much) does Bob love her?

ćw. 147

1. Who are you waiting for? 2. What time does he usually get home? 3. Where are you going? 4. What time does the concert begin? 5. What's his job? / What does he do?

ćw. 148

A3, B6, C1, D5, E2, F4

ćw. 149

A4, B9, C1, D8, E6, F7, G2, H10, I3, J5

ćw. 150

1. are you doing 2. 'm waiting 3. mean 4. 'm taking 5. speak 6. 're wasting 7. 's coming 8. do you say 9. think 10. says 11. 'm putting 12. know 13. are/are being 14. flunks 15. do you call

ćw. 151

1. 'm telling 2. deserves 3. don't think 4. live 5. 'm getting 6. upsets 7. 's asking 8. suppose 9. don't mind, don't feel / 'm not feeling 10. see, 're preparing, are you going

ćw. 153

A. 1. No, he isn't. 2. He plays tennis. 3. He's reading a newspaper.
B. 1. Yes, she does. 2. No, she isn't. 3. She's playing with Simon. 4. No, he doesn't.
C. 1. Yes, she does. 2. She's teaching. 3. No, he isn't. 4. Yes, he does.
D. 1. She drives a bus. 2. She's eating. 3. Yes, she does. 4. No, she isn't.

ćw. 154

1. wanted 2. appeared 3. worked 4. stayed 5. seemed, talked 6. thanked 7. showed 8. cried 9. enjoyed

ćw. 155

1. Marco Polo didn't discover America. Christopher Columbus did. 2. Graham Bell didn't invent the steam engine. James Watt did. 3. Henry the fifth didn't have six wives. Henry the eighth did. 4. Charles Dickens didn't write *Hamlet*. William Shakespeare did. 5. Wolfgang Amadeus Mozart didn't compose *Aida*. Giuseppe Verdi did. 6. Florence Nightingale didn't win the Nobel Prize for Peace in 1979. Mother Teresa did. 7. Andrzej Wajda didn't direct *The Godfather*. Francis Ford Coppola did. 8. Pablo Picasso didn't paint *the Mona Lisa*. Leonardo da Vinci did. 9. Yuri Gagarin didn't land/walk on the Moon. Neil Armstrong did. 10. The Wright brothers didn't fly across the Atlantic Ocean. Charles Lindbergh did.

ćw. 156

Podajemy tylko przykładowe odpowiedzi z pominięciem określeń czasu.

1. rang 2. learned 3. told 4. asked 5. read 6. bought 7. got, missed 8. cost 9. paid 10. saw, heard

ćw. 157

A8, B5, C1, D10, E7, F2, G4, H9, I6, J3

ćw. 158

1. knocked 2. saw 3. was, came, broke, hurt 4. walked, opened 5. struck, woke 6. jumped 7. could
prawdopodobna kolejność wydarzeń: 5 - 7 - 4 - 2 - 6 - 1 - 3

ćw. 159

1. I didn't see his face. 2. I didn't want to hurt him 3. I didn't sleep well last night. 4. I didn't notice mum in the hall. 5. The clock didn't strike eleven. 6. Mum didn't tell me about father's illness. 7. I didn't/couldn't hear father's voice from my bedroom. 8. I didn't have time to call the police.

ćw. 160

Last year I read a lot of letters but I didn't read newspapers. I wrote reports, I sent faxes, I spoke to important people on the phone and I went to conferences. That's why I didn't have long holidays and I didn't/couldn't take lunch breaks. I earned a lot but I didn't like the job. Now I'm a teacher and I don't read letters any longer but I read newspapers instead. I also write reports but I don't send faxes and I don't speak to important people on the phone. I go to conferences, I have long holidays and every day I take a lunch break. I don't earn a lot but I like my job.

ćw. 161

1. knew, intended 2. burst, felt 3. fell, lost, rolled 4. rose, shook, put 5. left, drove

ćw. 162

1. Didn't she remember my phone number? 2. Didn't they sing it after the show? 3. Didn't I explain it in the lecture? 4. Didn't we pay it yesterday? 5. Didn't I send you to the post office? 6. Didn't I leave him for three hours? 7. Didn't he teach her to swim? 8. Didn't she thank him for his kindness? 9. Didn't I ask him for a cup of coffee? 10. Didn't you hear anything?

ćw. 163

1. She didn't want to look after the kids. He did. 2. He didn't apply for a job. She did. 3. He didn't get a decent job as a journalist. She did. 4. Nancy didn't stay home to cook. Peter did. 5. She didn't clean the house. He did. 6. She didn't buy food. He did. 7. She didn't love him and so she wanted a change. He didn't (want a change) because he loved her. 8. He didn't meet another girl. She met another man. 9. He didn't leave her. She left him.

ćw. 164

1. Where did they live? 2. How many children did they have? / Did they have any children? 3. Which of them gave up their job? 4. Why did he give up his job? 5. What did she do? 6. How much did she earn/get? 7. What did he buy? 8. What did he begin to appreciate? 9. When did Nancy leave him? 10. Who did she leave him for?

ćw. 165

Przykładowe odpowiedzi:

1. I asked them the way to the stadium. 2. I met him last Monday. 3. He shut the window on his way out. 4. She drove a Cadillac to the office. 5. The doctor let him exercise. 6. She got fifty dollars an hour. 7. She went to school in Rwanda. 8. I knew he wrote love letters. 9. I hit him in the stomach. 10. She lay down before dinner.

ćw. 166

1. He usually gets up at eight... 2. He usually has a substantial breakfast... 3. He's usually in the office by nine... 4. He usually wears casual clothes... 5. He usually drives a Mini... 6. He and Ann usually meet in the afternoon... 7. He usually gives her flowers... 8. They usually eat in the university canteen... 9. Peter usually goes home without Anne...

ćw. 167

1. She usually gets back home around six but yesterday she got home at midnight. 2. The Browns usually watch horror movies on TV but yesterday they watched a comedy. 3. Johnny usually quarrels with his

wife before lunch but yesterday they quarrelled after lunch. 4. We usually meet in the park but yesterday we met at the police station. 5. Willy usually has lunch in the canteen but yesterday he had lunch in a wine bar. 6. I usually make arrangements with Ms Rees but yesterday I made arrangements with Mr Thompson. 7. I usually kiss Mary on the cheek but yesterday I kissed her on the mouth. 8. He usually goes for a walk with Nancy but yesterday he went for a walk with her sister.

ćw. 168

1. Peter went to school in Bladen. 2. No, he didn't. 3. He never got there on time. 4. No, he wasn't. 5. His teacher told him he wanted to see his parents. 6. He got into a panic because he didn't want his father to know. 7. No, he didn't. 8. He called the school. 9. He learned the trick from a friend of his. 10. His father's name was Andrew Rodman.

ćw. 169

Przykładowe rozwiązania:

1. Was Peter a good student? 2. Who wanted to see his parents? 3. Who called the school? 4. What did his friend teach him? 5. Was the boy's name Andrew?

ćw. 170

1. Charles Dickens did. 2. François Mitterand was. 3. Washington, DC is. 4. February is. 5. The Red Army did. 6. Isaac Newton did. 7. The Titanic did. 8. Napoleon was. 9. Queen Victoria was. 10. Lady Godiva did.

ćw. 171

A4, B7, C5, D8, E1, F10, G9, H2, I6, J3

ćw. 172

1. read 2. lived 3. spent 4. worked 5. wrote 6. went 7. broke

ćw. 173

1. was raining 2. was just feeding 3. was playing 4. was walking 5. were firing, were waiting 6. were listening 7. was digging 8. was talking 9. was planning

ćw. 174

1. was getting 2. bought 3. was driving 4. appointed 5. left

ćw. 175

1a. Uciekli na widok lwów. 1b. Już uciekali (przed jakimś niebezpieczeństwem), gdy zobaczyli lwy. 2a. Samochód zatrzymał się, gdy zmieniły się światła (a zatem zapaliło się światło czerwone). 2b. Samochód właśnie się zatrzymywał, ale zapaliło się światło zielone. 3a. Właśnie pisałem list, gdy Liz na mnie krzyknęła. 3b. Krzyczała, gdy zaczynałem pisać i wciąż krzyczała, gdy już skończyłem. 3c. Pisałem list, gdy Liz krzyczała. 3d. Napisałem, gdy skończyła krzyczeć.

ćw. 176

1. was driving 2. noticed 3. was standing 4. was hurting 5. was wearing 6. took 7. managed 8. was running 9. watched 10. stared/was staring 11. came 12. went 13. wanted 14. said 15. sounded

ćw. 177

Przykładowe rozwiązania:

1. What were you doing... 2. Where was she standing? 3. Not exactly but it must have been rush hour. 4. What was the weather like? 5. Was it easy to pull over? 6. I said "hello". 7. Did you know that woman? 8. I saw her...

ćw. 178

1. He wasn't driving along Interstate 93. He was driving along Interstate 96. 2. The woman wasn't Asian. She was black. 3. She wasn't hitchhiking. She was going to jump/commit suicide. 4. It wasn't raining and the wind wasn't blowing. It was a sunny, windless day. 5. It wasn't late at night. Probably it was early afternoon. 6. He didn't drive up to where she was. He got out of the car and ran up to her. 7. She didn't look into his eyes. She was staring downwards. 8. He didn't have a sore throat. He was nervous and his throat went dry. 9. He didn't tell her he loved her. He just said "hello". 10. His voice wasn't loud and clear. It was a high-pitched whisper.

ćw. 179

1. drank, were 2. was driving, happened 3. were having, arrived (*lub*: had, arrived w znaczeniu *zjedliśmy obiad po jego przyjeździe*) 4. were playing, got 5. was wearing, met 6. rang, was having (*lub*: was ringing, was having w znaczeniu *telefon dzwonił przez cały czas gdy brałem kąpiel*) 7. broke out, were living 8. was correcting 9. was beginning, started 10. was listening, knocked 11. lived/were living, was 12. were just waiting, came 13. hurt, was riding 14. was working, came 15. was still doing

ćw. 180

1. seemed, was melting and flowing 2. was waiting, asked, made 3. came (= *po powrocie do domu*) / were coming (= *w drodze do domu*), took, made 4. was just opening, rang, was waiting, was hurrying/hurried, slipped, sprained 5. was, were having, was sitting, were resting, (were) talking, got, walked, fell, took, saw, were trying

ćw. 181

was dragging, was passing, tossed, stopped, fastened, made, detected, was just getting, was, spoke, was, were sitting, sent, made

ćw. 182

1. 've known her 2. 've forgotten 3. 's locked 4. 've quarrelled 5. 's ... told 6. 's ... come / arrived 7. 's led

ćw. 183

1. have appeared 2. have woken up 3. has been able 4. have flown 5. have become 6. have seen 7. have been 8. have suggested 9. have visited 10. has heard

ćw. 184

1. People haven't found glowing objects in their kitchens. People have found them in their gardens. 2. The CIA hasn't looked into the matter. The FBI has. 3. It hasn't begun in the north of England. It's begun in Miami. 4. Experts haven't flown to Canada to examine the evidence. They've flown to Miami. 5. The objects haven't been left by French tourists. According to one hypothesis they've been left by the aliens. 6. She hasn't talked to the aliens. She has heard them talk to one another.

ćw. 186

1. He's had too much wine today. 2. I haven't read Tolstoy in the original. 3. Have you had/smoked a cigar yet? 4. Tom's daughter's cut her finger with a knife. 5. Max hasn't been to China. 6. I've had a bad cold. 7. Have they done their homework yet? 8. She hasn't listened to the news on the radio today. 9. Have they taken part in the discussion? 10. He's made a fortune giving piano lessons.

ćw. 187

1. 've seen 2. 've just left 3. 've visited 4. hasn't been 5. lived 6. 's come 7. didn't go 8. haven't seen 9. caught 10. jumped, ran

ćw. 188

1. since 2. for 3. since 4. since 5. for 6. since 7. since 8. since 9. for 10. since

ćw. 189

1. You haven't sent me any money since last Saturday. 2. Nobody's written to me for many weeks. 3. She hasn't eaten meat since she fell ill. 4. I haven't played rugby since I was a boy. 5. I've known him for five years. 6. My friend's lived in New York since 1990. 7. I haven't lost anything for a few months. 8. He's been in hospital since Tuesday.

ćw. 190

1. a. since b. for c. since 2. a. since b. for c. for 3. a. since b. for c. since 4. a. since b. for c. since

ćw. 191

1. What will you have? 2. He had no choice. 3. Have some more cake. 4. Have a look at that! 5. You had no right to be there. 6. She's just had a boy. 7. We had a good time. 8. I can't have too much to eat. 9. How about having a party? 10. I have toothache.

ćw. 192

1. You've got to help me. 2. Has she still got the tickets? 3. Have you got my office number? 4. We've got to do something about it. 5. He's got a cassette recorder in his office. 6. Has anybody got any ideas? 7. I haven't got much time. 8. Hasn't she got any friends? 9. They've got nearly two hundred compact discs at home. 10. I've got to tell her parents about it.

ćw. 194

1. has been standing, for 2. 've been writing, since 3. 've been talking, for, 's been telling 4. 've been waiting, since 5. 's been working, since 6. 's been promising, since, 've been seeing 7. 've been learning, for, 've... been thinking

ćw. 195

1. I haven't been feeling well lately. 2. Have you been watching Sky News? 3. I haven't been using your perfume. 4. Have you been talking to my mother again? 5. Have you really been getting this kind of weather all the time? 6. They haven't been waiting for too long. 7. Have you been picking apples all afternoon?

ćw. 196

1. 've had/'ve been having 2. 've been working 3. 've ... had 4. 've been working/'ve worked 5. 's been reading 6. 've decided 7. 's been nagging

ćw. 197

1. She's been watching TV for three hours now. 2. They've been quarrelling for half an hour now. 3. She's been drinking beer for three hours now. 4. You've been painting the room since yesterday. 5. She's been writing her Ph.D. for a year now. 6. I've been playing tennis since last summer. 7. He's been playing for an hour now.

ćw. 198

1. went 2. looks, 's been drinking 3. has never seen (*lub*: never saw — jeśli wiemy z pewnością, że już nie zobaczy morza) 4. Did you meet..., I haven't seen ... 5. told (*lub*: was telling— jeśli na przykład chcemy podkreślić, że nie skończyłem opowiadać lub że coś nam przerwało) 6. haven't played 7. was 8. Have ... visited 9. 've been learning, 'm studying 10. studied/was studying 11. saw, was living 12. 's lived/'s been living 13. 's already written 14. hasn't left, never leaves

ćw. 199

1. Do you have..., don't have 2. has made (*lub* made — jeśli np. już nie żyje) 3. did she become, haven't heard 4. 's been hiding 5. 've seen, did you find, saw 6. ran, haven't seen 7. sails 8. surrendered 9. 's received 10. is, 've noticed

ćw. 200

1b, 2a, 3d, 4a, 5a, 6c, 7b, 8a, 9d, 10a

ćw. 202

1. a. What were you doing last evening? b. What have you been doing since you left Devon? 2. a. We didn't see many cabs in the streets when we were in Amsterdam. b. We haven't seen many cabs in the streets since we arrived here. 3. a. He's preparing a report for the World Bank now. b. He's been preparing a report for the World Bank for the last fortnight. 4. a. He asks me about it whenever I see him. b. He asked me about it yesterday. 5. a. We visit Notre Dame whenever we are in Paris. b. We have visited Notre Dame every day since we came to Paris. 6. a. We lived in Gdynia until 1987. b. We've lived / 've been living in Gdynia since last December. 7. a. He looked like a schoolboy when he was asking me to dance. b. He's looked like a schoolboy since he fell in love.

ćw. 203

1. I hope I'll know the answer tomorrow. 2. We'll talk tonight. 3. We'll have to ask a policeman for directions. 4. She'll call you back tomorrow. 5. We'll have lunch at two. 6. The secretary will buy the ticket first thing in the morning. 7. My driver will take you to the hotel. 8. I'll answer it. 9. We'll stay a week, then.

ćw. 204

Przykładowe rozwiązanie:

1. I think I'll have some. 2. I don't think I'll buy it. 3. I'll carry it for you. 4. I'll take her out tonight. 5. I think I'll have it cut. 6. I'll have to have it redecorated. 7. I won't wear it. 8. I don't think I'll read it. 9. I think I'll call an ambulance. 10. I'll ask her to marry me.

ćw. 205

1. Will you marry 2. Will you... change 3. will... marry 4. 'll get 5. 'll make 6. won't be 7. will leave 8. 'll come 9. 'll ask 10. 'll... regret

ćw. 206

Przykładowe rozwiązanie:

1. What time will you be back? 2. Will you give me a ring? 3. Where will you go? 4. What will you do? 5. Will Mary be there? 6. Will there be other people with you?

ćw. 207

1. Will they sell the house, too? 2. Will she tell him about it, too? 3. Will he be anxious to meet me, too? 4. Will you marry me? 5. Will he take her to China, too? 6. Will she look charming without it? 7. Will she iron my shirts, too? 8. Will we have a great time in the mountains, too? 9. Will I remember every word? 10. Will he take me out to lunch tomorrow, too?

ćw. 208

Przykładowe rozwiązania:

1. He probably won't tell me the truth next time, either. 2. She probably won't believe me, either. 3. I probably won't understand his next lecture, either. 4. There won't be any oranges there, either. 5. I probably won't take any this summer, either. 6. She probably won't have any idea about it tomorrow, either. 7. I hope there won't be any mice in the cellar next winter, either. 8. They probably won't be home for another hour or so. 9. He probably won't be a good tennis player next year, either. 10. She probably won't write any letters in the near future, either.

ćw. 209

Przykładowe rozwiązania:

1. I'm going to spend my holidays at the seaside. 2. I'm going to watch the match. 3. I'm not going to answer it. 4. I'm going to call the police. 5. I'm going to file for a divorce. 6. I'm going to find a good

Spanish teacher. 7. I'm going to give up smoking. 8. I'm going to buy a new one. 9. I'm not going to write to her again. 10. I'm going to buy him a wedding present.

ćw. 210

1. Who's going to sign it? 2. How are you going to open it? 3. What kind of job is she going to get there? 4. When are you going to send it? 5. Where are you going? 6. Are you going to tell him the truth? 7. What are you going to buy her? 8. How much longer are you going to wait?

ćw. 211

1. I'm not going to give him any money. 2. I'm not going to join them. 3. I'm not going to type them. 4. I'm not going to forgive him. 5. I'm not going to pay for this. 6. I'm not going to meet him at the airport.

ćw. 212

1. 'll go 2. 'm going to spend 3. 'll have 4. will put 5. 're going to send 6. 're going (to go) 7. will see

ćw. 213

1c, 2g, 3a, 4b, 5f, 6d, 7e

ćw. 214

Przykładowe rozwiązania:

1. Are you going to travel? 2. Where are you going (to go)? 3. Who are you going to take with you? 4. When are you going to be back? 5. Are you going to keep your flat? 6. Are you going to marry? 7. Are you going to invest your money?

ćw. 215

1. Who's going with you? / Who are you taking? 2. Where are you going? 3. What are you giving her? 4. What play are you seeing? 5. Who are they playing? 6. And when are you coming back? 7. How many people are coming?

ćw. 216

1. What time do we arrive in Paris? How many nights do we stay? 2. How do we get to Athens? / Do we fly Alitalia to Athens? 3. Who do we meet in Athens? 4. Which platform does the train for Venice leave from? 5. What do we see in Venice? 6. What time do we fly back to London? / What time is the return flight?

ćw. 217

1. 'll be working 2. 'll be waiting 3. Will you be going 4. 'll be crossing 5. 'll be spending 6. 'll be sending 7. 'll be lecturing 8. 'll be listening

ćw. 219

1. is 2. gets 3. has 4. take 5. works 6. tell 7. see

ćw. 220

Przykładowe rozwiązania:

1. Drop in and see me when you're back. 2. We'll go to the cinema as soon as I have some free time. 3. You'll be ill if you sit in the sun for too long. 4. We won't talk about it until I get the message. 5. Let's go for a walk when it stops raining.

ćw. 221

Przykładowe rozwiązanie:

1c, 2e, 3a, 4f, 5d, 6b, 7g

ćw. 222

1. What shall I wear for the journey (US: trip)? 2. When shall I start packing? 3. Shall I take an umbrella? 4. How much money shall I take? 5. Shall I have something to eat before we go? 6. Shall I go by train? 7. When shall I get the ticket? 8. Where shall I put up the tent?

ćw. 223

1. Shall I close the window? 2. Shall I get you a glass of coke? 3. Shall I call a doctor? 4. Shall I put the light on? 5. Shall I give him some money? 6. Shall I tell her parents? 7. Shall I turn the TV on? 8. Shall I ask for directions?

ćw. 224

1f, 2c, 3a, 4e, 5b, 6d

ćw. 225

1. 'I'll have left 2. 'I'll have forgotten 3. will have flown 4. 'I'll probably have got 5. 'I'll have had 6. 'I'll have spoken 7. 'I'll have lived 8. 'I'll have written

ćw. 226

1. a) Sprawdz, kiedy odjeżdża. b) Sprawdz to po odjeździe pociągu. 2. a) Zawiadam mnie o dacie jego przyjazdu. b) Zawiadam mnie, gdy już będzie na miejscu. 3. a) Porozmawiamy, gdy będą go przesłuchiwać. b) Porozmawiamy, gdy skończą go przesłuchiwać.

ćw. 227

1. You'll understand about lightning when you've learned more about electricity. 2. You'll go when you've finished your essay. 3. You'll get your cake when you've eaten your soup. 4. You'll pay for your trip to Holland after you've won at poker. 5. We'll go to the mountains after I've bought a pair of nailed climbing boots. 6. We'll go to the bank when he's signed the cheque.

ćw. 228

1. I always hoped he would be back to get his money. 2. I knew he would never surrender. 3. I felt sure he wouldn't die of fever. 4. I knew he would return to set her free. 5. I suspected he would never take money from her father. 6. I thought he would want her to marry him. 7. I was sure her father would object. 8. I was afraid he would kill her father.

ćw. 229

1. ... would be out shopping then. 2. ... because we would be taking a walk then. 3. I told him not to come at 6:30 because we would be preparing dinner then. 4. I told him not to come at 7:15 because we would be watching news on TV then. 5. I told him not to come at 8:00 because we would be having dinner with the Joneses then. 6. I told him not to come at 8:45 because we would be having coffee in the living-room then. 7. I told him not to come at 9:30 because we would be playing bridge then.

ćw. 230

1. She said she would have bought wine for Granny by 10:30. 2. She hoped she would have rung the wood-cutter and said "hello" to him by 11:15. 3. She said she would have taken the wolf to the dentist by midday. 4. She was sure she would have prepared dinner by 1 o'clock. 5. She expected she would have cleaned up the house by 2:00. 6. She said that by 6 o'clock she would have visited Granny and helped her in the garden.

ćw. 231

1. had arrived 2. had eaten 3. took 4. had already received 5. spent, returned 6. started, got 7. had entered, left 8. met, learnt 9. had seen 10. had stayed, took up 11. improved, got 12. put on, found, opened 13. had drawn, saw 14. realized, had been / were 15. asked, had done, refused

ćw. 232

1. He hadn't heard Cockney (spoken) before. / He hadn't heard Cockney (spoken) until he came to London. 2. He hadn't danced before. / He hadn't danced until he came to London. 3. He hadn't been to a party before. / He hadn't been to a party until he came to London. 4. He had never drunk vodka before. He had never drunk vodka until he came to London. 5. He hadn't smoked before. / He hadn't smoked until he came to London. 6. He hadn't taken a shower before. / He hadn't taken a shower until he came to London. 7. He hadn't been to a sex shop before. / He hadn't been to a sex shop until he came to London. 8. He hadn't driven a car before. / He hadn't driven a car until he came to London.

ćw. 233

1. had been working, happened 2. had lived / had been living, left 3. had been having 4. had looked 5. had been walking 6. was 7. came, found, had broken, had stolen 8. had been looking 9. did... find out, had been coming 10. had already slept 11. came, was, had died, had left, went / had gone

ćw. 234

1. She'd been doing the dishes. 2. She'd been reading Shakespeare. 3. He'd been waiting outside for too long. 4. They'd been having an affair. 5. She'd been skiing down the hill. 6. He'd been driving on the right. 7. We'd been running for three hours. 8. It had been pouring with rain. 9. She'd been carrying a gun.

ćw. 235

1. I'm not. 2. She hasn't 3. Do you know it, too? 4. Does he play it, too? 5. I didn't. 6. Did you faint, too? 7. We weren't 8. Was she crying, too? 9. They won't. 10. Will you help me, too? 11. Would they have answered the question, too? 12. We hadn't.

ćw. 236

1. are... reading 2. read |red| 3. 'll read / 'll be reading / 're going to read 4. was reading 5. have... read |red|, haven't 6. have read |red| 7. read |ri:d|

ćw. 237

1. have you heard, 's coming 2. was playing, went, was 3. wrote / had written, 've been forgetting, got 4. hasn't come, never comes, hope, 'll be 5. 've caused, 've been, 'm leaving 6. are going 7. 's / 's been, left 8. charged, had worked, took 9. did you see, haven't seen, moved 10. got, knew, was, wouldn't touch 11. would finish, intend 12. wants, are having, had been planning 13. 'll tell, are 14. had to 15. had lost, had last seen 16. have seen, did you buy 17. do I do, 's been using 18. 's become, met 19. 'd been, came 20. 've known, 've been 21. spoke / had spoken, was 22. 'll leave / 'll have left, 'll still be doing 23. had known, gave 24. 's always complaining 25. 've been working, have repeated, won't believe, see 26. had ever seen 27. had proved 28. would break, was 29. took, saw 30. had been fighting 31. 's been scribbling 32. found out, 'd lost 33. saw, had quit, was now acting 34. was, has been 35. won't come / aren't coming, have visited

ćw. 238

1. would be 2. 'm coming 3. haven't had 4. 'll be 5. hope 6. 'll get 7. 'll be staying / 'm going to stay 8. are 9. happens 10. don't like 11. 'm coming 12. would make 13. 'm enclosing 14. miss 15. mentions 16. comes 17. have you heard 18. 'm passing 19. have I totally lost track 20. look / 'm looking

ćw. 239

1. will wait 2. 's been waiting 3. 've waited / 've been waiting 4. were waiting 5. 'll be waiting 6. had been waiting 7. 'll have waited 8. 's ... waiting

ćw. 240

1. am writing 2. have recently completed 3. am 4. have lived / have been living 5. am tutoring 6. will be coming / is coming 7. have consisted 8. have concentrated 9. throw 10. is

ćw. 241

1. were studying 2. was looking 3. had already been 4. was just trying 5. heard 6. 're you thinking 7. have you made up 8. 'm going to take 9. have 10. 'll have 11. 've already ordered 12. 'm having 13. were all enjoying 14. said 15. 've been 16. like 17. looks 18. seems 19. 've been thinking 20. have you noticed 21. wasn't listening 22. 've never seen 23. remembered 24. promised 25. had finally decided

ćw. 242

1. am writing 2. is completing 3. believe 4. have known 5. has taught 6. has been 7. has been developing 8. lack 9. would help 10. think

ćw. 243

1. She said she was staying in France for another year. 2. He said it would probably be cold the following week. 3. I was afraid she would not come. 4. I didn't know what it meant. 5. I could see that you had already done it. 6. He said he had to work a lot. 7. Joan said she might be late. 8. He wanted to know where I lived. 9. I promised I would let him play with you next time. 10. He said he would be there at noon. 11. She said she had lived there for three years. 12. He thought he couldn't do it. 13. I didn't think I would see him again. 14. He repeated that good children must not be heard. 15. He said he had found the book.

ćw. 244

1. I'll tell you who broke the window in father's room. 2. He told me yesterday he had never seen her before. 3. He noticed / remarked that I was very tired. 4. She promised not to do it again / that she would never do it again. 5. She said everything was ready. 6. She said she had been to the museum. 7. I don't know who will explain that. 8. She says she won't be able to help us.

ćw. 245

1. Is she? I thought she was going to have an operation. 2. Has she? I thought she'd been getting stomach pains. 3. Is she? I thought she was in bad shape. 4. Are you? I thought she was away on holiday. 5. Will she? I thought she wouldn't be out until after Easter. 6. Has he? I thought he'd broken it. 7. Must he? I thought he had to stay in bed for a month. 8. Do you? / Have you? I think you just have vivid imagination.

ćw. 246

1. is 2. have, have 3. are 4. do, do, is 5. am, have, do 6. are, have 7. has, do, do 8. are, is, have

ćw. 247

1. She may win the first prize, too. 2. She's dead tired, too. 3. She ought to earn more, too. 4. She can have it, too. 5. She has a large office, too. 6. She's the best. She really is. 7. She must be getting tired, too. 8. She's got lots of friends, too.

ćw. 248

1. ... and we can speak good Arabic. 2. ... but we're better doctors. 3. ... and we've got well-paid jobs. 4. ... and we must talk to our lawyer. 5. ... but we'll stay till Friday. 6. ... but we could stay another month

ćw. 249

1. ... but she can't understand her children 2. ... but there aren't any children in our garden. 3. ... but we can't do the practice tests. 4. ... but they may not play in the kitchen. 5. ... but he doesn't have time to study. 6. ... but we aren't happy. 7. ... but I don't have any money. 8. ... but you may not touch it.

ćw. 250

1. are there 2. are 3. is 4. is 5. have 6. do you have 7. have 8. is there

ćw. 251

1. isn't 2. can't / won't 3. can't / won't 4. isn't 5. aren't 6. can't / won't 7. haven't 8. won't

ćw. 252

1. Have you got some time? 2. May I leave? 3. Do you have to shout? 4. Do you have / Have you got any children? 5. Is there a doctor here? 6. ... can we talk? 7. Can you speak Spanish, too? 8. Can I take a photo of you?

ćw. 254

1. I think you won't. But I will. 2. I think you don't. But I do. 3. I think you're not. But I am. 4. I think you may not / won't. But I may / will. 5. I think you don't. But I do. 6. I think you can't. But I can. 7. I think he hasn't / doesn't. But I have / do. 8. I think you couldn't. But I could / can.

ćw. 255

1. She was a good pupil last year. 2. He had to do it again last night. 3. Mary had the best grades last semester. 4. I could play football when I was much younger. 5. We had to translate a difficult poem two weeks ago. 6. We were in a great hurry when you saw us. 7. There were no lessons last Monday. 8. They had interesting lectures when they were at Cambridge.

ćw. 256

1. had 2. were 3. had, was 4. was 5. could 6. were 7. was, was, had 8. could 9. was 10. could, was

ćw. 257

1. What cinema was it? 2. Who were you with? 3. What was on? 4. Could anybody see you? 5. What time did you have dinner? 6. Where did you have dinner? 7. Could you hear any noise? 8. Were you too tired to investigate?

ćw. 258

1. They weren't at the Palace Cinema. 2. Mr Hill wasn't there with his daughter. 3. They had dinner at Aquarius. 4. They didn't have dinner at 7:30. 5. Nancy wasn't alone at home. 6. He couldn't / didn't hear any noises coming from their bedroom. 7. They had some wine before they went to bed.

ćw. 259

1. ... but there were some in May. 2. ... but he was at the party. 3. ... but he had molecular biology. 4. ... but she can swear in English. 5. ... but he'll visit you. 6. ... but you should fire your secretary. 7. ... but I could drive a car.

ćw. 260

1. You were busy yesterday. 2. You were only able to see me for five minutes yesterday. 3. You had to make a phone call yesterday. 4. I had to wait a day or two before. 5. You had an appointment to see your dentist yesterday. 6. You were too tired yesterday. 7. It was difficult yesterday.

ćw. 261

1. can 2. were 3. was 4. had 5. can 6. has 7. was / has / had 8. were

ćw. 263

1. Masz to natychmiast zrobić. 2. Miała tu przyjść o szóstej. 3. Miałeś wyjść po mamę na stację. 4. Dokąd mieli iść wczoraj? 5. Co teraz można zrobić? 6. Mój brat ma nam pomóc w lekcjach. 7. Ona ma zostać dzisiaj wieczorem z dziećmi.

ćw. 264

1. I was to catch the fast train to Newcastle at seven but I overslept. 2. At eleven I was to meet Anne

Peterson to discuss policy changes but she cancelled the appointment. 3. At 12:30 I was to have lunch with Steven McNeil to discuss new investments but the bar was closed. 4. I was to call the office at two to check up on the reservations but the line was dead. 5. I was to welcome the Hungarian delegation at 2:30 but the interpreter was ill. 6. By five I was to be home to change but I got stuck in a traffic jam. 7. At seven my wife and I were to see *Macbeth* at the Globe but the performance was called off due to the leading actor's illness.

ćw. 265

1. was to go 2. was to establish 3. was to help 4. was ... to leave 5. was to feed 6. was to water 7. was to return 8. was to continue 9. was ... to do 10. was ... to pay

ćw. 266

1e, 2g, 3a, 4c, 5f, 6b, 7d

ćw. 267

1. She was nowhere to be found. 2. How am I to find the house? There's no one to ask. 3. What am I to tell her? 4. That was to be expected. 5. Tom Jones is to report to the manager immediately. 6. He was to leave Warsaw at ten p.m. but he missed his train.

ćw. 268

1. A: have ... got / do ... have B: haven't / don't, have 2. A: have / 've got, didn't have, have / 've got B: have, did ... have A: didn't, 've had 3. do ... have, 's ... had, have

ćw. 269

1. Have you got matches? / Do you have matches? 2. Do they have good grades? / Have they got good grades? 3. Does she often have guests to dinner? 4. Do we have enough money? / Have we got enough money? 5. Do you have whisky before school? 6. Does he have a new piano? / Has he got a new piano?

ćw. 270

1. do ... have much trouble 2. did ... have an interesting stay 3. have a bad cold 4. have an appointment 5. does ... have bad headaches 6. have no hope 7. do ... have any experience 8. have a full house

ćw. 271

1. I should have it cleaned. 2. I must have it repaired. 3. I must have it painted. 4. We must have it insured. 5. You should have them polished. 6. I must have it translated. 7. She should have it ironed. 8. You should have them watered.

ćw. 272

1. Dostałem te pigułki w aptecce — czy to wystarczy? 2. Posprzątaj w pokojach zanim pójdziesz po zakupy. 3. Będąc w Rzymie rób to, co robią Rzymianie. (odpowiednik polskiego: *Kiedy wejdiesz między wrony musisz krakać jak i one.*) 4. To wystarczy, widzę, że rozumie pan na czym polega pańska praca. 5. Nie chcę z tym mieć nic wspólnego. 6. Musimy znieść egzaminy wstępne. 7. Nikt nie wytrzymałby bez wody dłużej niż kilka dni. 8. Wyglądała oszałamiająco z włosami zaczesanymi do góry.

ćw. 273

1. better than he does 2. talk ... she does 3. than I did 4. more / harder ... they do 5. do, too 6. fewer ... she does 7. have breakfast ... I do 8. don't understand ... he does

ćw. 274

1. Do write (to me) when you get back. 2. I hope to spend a few days with you. Do invite me. 3. I do hope she'll get well soon. 4. I did like his play. 5. I do want to see this film. 6. I do think / believe she's right. 7. I did read a lot when I was your age.

ćw. 276

1. ... watch it 2. Could I have something to drink, please? 3. Can I go ... 4. Could we talk ... 5. Could I use your phone, please? 6. Can I carry them for you? 7. Could I have some, please?

ćw. 277

Przykładowe pytania:

1. Can he swim? 2. Can you speak Arabic? 3. Can she ride a bike? 4. Can you play the piano? 5. Can they play tennis? 6. Can he walk? 7. Can he fly?

ćw. 278

1. could 2. was able to 3. could 4. was able to 5. could 6. could

ćw. 279

1. You could have killed her. 2. You could have told me. 3. You could have bought me a present. 4. She could have come. 5. They could have been warned. 6. She could have poisoned him. 7. You could have woken the baby. 8. They could have caught him.

ćw. 280

Przykładowe rozwiązania:

1. You can't swim here. 2. You may smoke here. 3. You may not take pictures here. 4. You can have the pizza delivered to your home. 5. They can't serve alcohol to minors. 6. You can have your hair cut here. 7. You can't turn left here. 8. You may not talk to the driver. 9. You may not lean out.

ćw. 281

1. She may not know anything about it. 2. You may be back by that time. 3. He may miss his train. 4. I may be rather late. 5. Uncle may be at home. 6. They may not arrive before noon. 7. It may be fine tomorrow. 8. We may have a good crossing.

ćw. 282

1. could 2. can't / couldn't 3. can't / couldn't 4. may / can / could 5. couldn't 6. might / could / can / may 7. couldn't 8. could 9. can / could 10. could / may / can

ćw. 283

1. I'll have to see my dentist. 2. I'll have to apologize to him. 3. I'll have to exercise more. 4. We'll have to ask for directions. 5. We'll have to get a new one. 6. I'll have to read it. 7. I'll have to see it.

ćw. 284

1. will ... have to, I'll have to 2. had to, did ... have to, didn't have to 3. have to, 'll have to, don't ... have to, won't have to

ćw. 285

1. In a hundred years people won't have to go to school. 2. In a hundred years people won't have to pay taxes. 3. In a hundred years students won't have to do their homework. 4. In a hundred years people won't have to learn English. 5. In a hundred years people won't have to have three meals a day. 6. In a hundred years people won't have to go to see their dentists. 7. In a hundred years people won't have to breathe in polluted air.

ćw. 286

1. don't have to 2. mustn't 3. mustn't 4. don't have to 5. don't have to 6. mustn't 7. doesn't have to 8. mustn't

ćw. 287

1. have to 2. have to 3. have to 4. must 5. must 6. must 7. have to 8. must

ćw. 288

1. must have forgotten 2. must be 3. must have missed 4. must have taken 5. must have felt 6. must have had / must have

ćw. 289

1. may have lost 2. may have left 3. may be 4. may have met 5. may have written 6. may be

ćw. 290

1. She may have wanted to help us. 2. The letter may have been sent here by mistake 3. He may have known about it for a long time. 4. She may not have understood the lecture. 5. He may have come when I was out.

ćw. 291

1. Would you mind if I smoked in here? 2. Would you mind changing seats with me? 3. Would you mind telling me what time the train's leaving? 4. Would you mind if I opened the window? 5. Would you mind not smoking in the kitchen? 6. Would you mind if I borrowed your camera? 7. Would you mind repeating the question, please?

ćw. 292

1. Would you like to come in? 2. Would you like a cup of coffee? 3. I wouldn't like to be a nuisance. 4. I'd like you to stay to dinner. 5. We'd love that very much. 6. What would you like to drink?

ćw. 294

1. There should be no visitors after 8 p.m. 2. I should use no electric appliances in my room. 3. I shouldn't keep pets. 4. I ought to be back by ten p.m. 5. I ought to tidy up my room twice a week. 6. Persihable food should be kept in the fridge. 7. No loud music ought to be played after 11 p.m.

ćw. 295

Przykładowe rozwiązania:

1. ... should read it. 2. He should stop drinking. 3. You shouldn't watch so much TV. 4. You should learn some foreign languages. 5. You should stay home and study for the exam. 6. You should help her. 7. You should go to bed.

ćw. 296

1. shouldn't have prevented 2. should have told 3. should have waited 4. shouldn't have been 5. should have lent 6. should have finished 7. shouldn't have taken, should have asked

ćw. 297

1. should have done 2. should work 3. shouldn't have done 4. should have cared 5. should have prepared 6. should know

ćw. 298

1. needn't have tipped 2. didn't need to wait 3. needn't have translated 4. needn't have stayed 5. didn't have to make 6. needn't have gone 7. didn't have to hurry

ćw. 299

1. daren't, I daresay 2. Don't you dare. 3. How dare you 4. daren't 5. I daresay, daren't

ćw. 300

1. used to buy 2. used to stay 3. used to work 4. used to help 5. used to go 6. used to bring 7. used to think

ćw. 301

1. a) stan w przeszłości (dawniej mieszkałem); b) jestem przyzwyczajony 2. a) była przyzwyczajona późno kłaść się spać b) stan w przeszłości (zazwyczaj późno kładła się spać) 3. a) Dawniej łowił. b) Jest przyzwyczajony do ryb.

ćw. 302

1. used to / would 2. used to 3. used to / would 4. used to 5. used to / would 6. would / used to 7. used to

ćw. 304

1. they did 2. I have to 3. he didn't 4. he has to 5. I can 6. I can't 7. I can

ćw. 305

1. am 2. can't 3. hasn't 4. won't 5. can 6. do 7. isn't 8. do 9. do 10. couldn't 11. weren't 12. will 13. does 14. can

ćw. 306

1. but we do 2. but we don't 3. but Coleman didn't 4. but I'm not 5. but I will 6. but the future generations will 7. but I do

ćw. 307

1. a) and yours is, too b) and so is yours 2. a) and we must, too b) and so must we 3. a) and his uncle was, too b) and so was his uncle 4. a) and my daughter does, too b) and so does my daughter 5. a) and my brother is, too b) and so is my brother 6. a) and she does, too b) and so does she 7. a) and you must, too b) and so must you 8. a) and you could, too b) and so could you 9. a) and Mike is, too b) and so is Mike 10. a) and Robert was, too b) and so was Robert 11. a) and Mary will, too b) and so will Mary 12. a) and my son did, too b) and so did my son 13. a) and she can, too b) and so can she 14. a) and Mary does, too b) and so does Mary 15. a) and supper was, too b) and so was supper

ćw. 308

1. a) Neither will mother. b) ... and mother won't, either 2. a) Neither am I. b) ... and I'm not, either. 3. a) Neither does John. b) ... and John doesn't, either. 4. a) Neither did we. b) ... and we didn't, either. 5. a) Neither could I. b) ... and I couldn't, either. 6. a) Neither is he. b) ... and he isn't, either. 7. a) Neither did they. b) ... and they didn't, either. 8. a) Neither did I. b) ... and I didn't, either. 9. a) Neither can she. b) ... and she can't, either. 10. a) Neither should we. b) ... and we shouldn't, either. 11. a) Neither did Caldwell. b) ... and Caldwell didn't, either. 12. a) Neither did they. b) ... and they didn't, either. 13. a) Neither do I. b) ... and I don't, either. 14. a) Neither is Robert's. b) ... and Robert's isn't, either. 15. a) Neither did mother. b) ... and mother didn't, either.

ćw. 309

1. So does my friend. 2. Neither should she. 3. Nor did the Nowaks. 4. So was Dickens. 5. Neither must Arabella. 6. So ought his secretary. 7. So was my wife. 8. Neither does grandmother. 9. So do the historians. 10. So were all the children. 11. So is that of *Mary Stuart*. 12. Neither will we. 13. So have you. 14. Nor do we. 15. Nor is his assistant.

ćw. 310

1. did she 2. isn't it 3. should you 4. doesn't she 5. can't I 6. will he 7. did he 8. is he 9. won't she 10. wasn't it 11. doesn't she 12. can we 13. shouldn't you

ćw. 311

1. ... on a laser jet printer. 2. ... was used. 3. ... sprinkled with a mysterious poisonous liquid. 4. ... were carefully wiped out. 5. ... was put into the envelope. 6. It was signed ... 7. ... was sent off ... 8. ... was opened (by Dr Hyde).

ćw. 312

1. ... been watched for a few weeks. 2. ... was forced ... 3. ... was tied and gagged. 4. ... was / had been pulled over his face. 5. ... savings were stolen. 6. His wife's jewellery was stolen, too. 7. ... birthday cake was eaten. 8. ... was kissed

ćw. 313

1. ... will be examined by the doctor. 2. ... had been invited by Alexis. 3. ... was still being discussed. 4. ... was being followed. 5. ... was seen at Lummington last Tuesday. 6. ... were brought here by Mr Hamilton. 7. ... are always answered. 8. ... were painted by Holbein.

ćw. 314

1. The riot police used teargas against the protesters. 2. The mayor finally delivered the opening speech. 3. Oxford University Press will publish the book next month. 4. The specialists are bringing various improvements into the original plan. 5. When we arrived grandmother was undressing the children. 6. Rosetti painted this picture in the second half of the 19th c. 7. A Canadian teaches them English on alternate days.

ćw. 315

1. was defeated, was saved 2. will be forgotten 3. would be admitted / had been admitted 4. has been cleaned 5. is kept 6. was being followed 7. were being removed / had been removed / were removed 8. will have been put / will be put

ćw. 316

1. I get woken up in the middle of the night. 2. My wife gets threatened. 3. I got sent here to protect the witness. 4. I'll get blamed if he testifies. 5. He'll get shot at the preliminary hearing. 6. It's high time the mafioso got arrested. 7. The detective must get poisoned.

ćw. 317

1. The officer was shown their documents. Their documents were shown to the officer. 2. We are often told lies. Lies are often told to us. 3. John was promised a bicycle. A bicycle was promised to John. 4. The University will be granted a large sum of money. A large sum of money will be granted to the University. 5. He knew that he would be offered an interesting job. He knew that an interesting job would be offered to him. 6. We wanted to know why John had been given the money. We wanted to know why the money had been given to John.

ćw. 318

1. ... could be depended on. 2. ... is highly spoken of. 3. ... will be sent for immediately. 4. ... 'll be looked at with surprise. 5. ... was being listened to attentively. 6. ... 'll be taken care of. 7. ... 's often referred to.

ćw. 319

1. Odmówiono mu wstępu do parku. 2. I wreszcie ten młody człowiek został zaakceptowany. 3. Nie należy mu przeszkadzać. 4. To pytanie pozostanie bez odpowiedzi. 5. Potrzeba dobrej maszynistki do naszego biura. 6. Książki, na które się tu powoływano ukażą się drukiem w przyszłym roku. 7. Nie wolno mi wchodzić do tego pokoju.

ćw. 320

1. ...was fired on. 2. ... was told the truth. 3. ... was promised a substantial reward ..., was got rid of.

4. ... had often been asked this question. 5. ... won't ever be slept in. 6. ... must have been walked up the hill. 7. ... was answered in the negative. 8. ... would be sent for.

ćw. 321

1. with 2. by 3. by 4. with 5. by 6. with 7. by 8. by 9. with

ćw. 322

1. — 2. All the points ought to be explained. 3. The most important ones must be highlighted. 4. Candidates should be informed about deadlines for application. 5. The applications must be sent to Paul Herbert. 6. The standard procedure for language testing ought to be used. 7. Candidates with knowledge of computers should be selected. 8. Access to information must be limited.

ćw. 323

1. He should have been told about the safety procedures. 2. He could have been killed. 3. He must be seen by a doctor. 4. He ought to be taken to hospital. 5. He will have to be fired. 6. He must be told the truth. 7. He will be instructed to apply for another job.

ćw. 324

1. Let's meet at five p.m. 2. Do be quiet. 3. Drink your milk. 4. Speak faster. 5. Let them come tonight. 6. Have some more cake. 7. Where are your glasses? Let me think ... 8. Wait for us in the museum. 9. Put the light on. 10. Try to do it yourself. 11. Wake me up in half an hour. 12. Send me some apples. 13. Let's forget it. 14. Try to find my pen. 15. Do write to her again.

ćw. 325

1b, 2g, 3e, 4a, 5f, 6d, 7c

ćw. 326

1. Don't give up. 2. Don't shout. 3. Don't drink any more. 4. Don't leave me. 5. Don't go out alone. 6. Don't answer the phone. 7. Don't cry.

ćw. 327

1. cross, straighten, touch 2. make sure, insert, press, set 3. go, don't turn, carry, take, follow 4. put, add, beat, pour, bake 5. remember, don't be, take, keep, fire

ćw. 329

1. She's said to love her new job. 2. She's said to be very lucky. 3. She's said to have found a buried treasure. 4. Pirates are believed to have buried it in the area nearly two hundred years ago. 5. She's believed to have heard stories about the pirates and their treasure. 6. She's said to have been looking for the treasure for over a decade. 7. She's said to have been hoping to buy a castle with that money.

ćw. 330

1. to have made 2. have finished 3. to have been a good daughter 4. to be working on a new drug 5. to have been working on the new drug before 6. to have understood 7. to understand

ćw. 331

1. I could have guessed 2. to have been a nuisance / to have caused you trouble 3. to part 4. him to have been 5. shouldn't have asked 6. must have visited 7. to have had

ćw. 333

1. without smoking 2. of / about starting 3. of finishing 4. of cooking 5. of leaving 6. of being 7. in helping 8. before leaving

ćw. 334

1. seeing 2. going 3. taking 4. asking 5. dreaming 6. leaving 7. waiting

ćw. 335

1b, 2g, 3d, 4a, 5f, 6c, 7e

ćw. 336

1. using 2. to employ 3. being 4. doing 5. to know 6. to remember 7. working / to work

ćw. 337

1. I looked at the smiling girl. 2. He was a slim soft-voiced man. 3. Having decided to stay she felt much better. 4. He was seen taking the report home yesterday. 5. Having noticed the blood on the doorstep they decided to investigate. 6. Living in the guesthouse he knows the owner's habits. 7. He's a college-educated butler.

ćw. 338

1. Seeing my old teacher I hurried to welcome him. 2. Being / feeling tired I left very early. 3. Having received the answer I knew what I was to do. 4. Driving home we saw the troops marching along the road. 5. Having lost his money he couldn't stay in London any longer. 6. Having taken home a huge pile of papers for checking he couldn't go out with you.

ćw. 339

(2) Getting undressed he broke his leg. (4) Falling onto the floor he hit his head against the table. (6) Having come to he started hollering in pain. (7) Trying to get a doctor she rushed to the phone. (3) Having picked up the receiver she discovered the line was dead. (1) Not knowing what to do she turned to me for help. (5) Being a butcher I was able to help.

ćw. 340

1. Does this woman need help? 2. Will they be back before six? 3. Are they speaking English? 4. Was it raining all night? 5. Would you like to do it again? 6. Were her eyes dark blue? 7. Will we be ready by noon? 8. Am I to see him tomorrow? 9. Could it be done? 10. Was the book given to her sister?

ćw. 341

1. Do the classes begin at six tomorrow? 2. Did he get up at six today? 3. Does he get up at six five days a week? 4. Does his voice carry well? 5. Do they like to read in bed? 6. Did they know about the accident? 7. Did she panic before the exam? 8. Did the Wars of the Roses end in 1485? 9. Does NATO still exist? 10. Does he adore nude parties?

ćw. 342

1. Did they live in Verona? 2. Was Lord Montague Romeo's father? 3. Was Romeo invited to dinner at Capulet's house? 4. Did Romeo fall in love with Juliet? 5. Did they meet secretly at night? 6. Did they get married? 7. Were they happy? 8. Did Juliet drink (the) poison? 9. Did Romeo kill himself?

ćw. 343

Przykładowe rozwiązania:

1. Are you busy now? 2. Will you marry me? 3. Can you tell me the way to Camden Road, please? 4. Are you Julien Brown? 5. Does she speak French? 6. Have they gone there yet? 7. Did you see them?

ćw. 344

1f, 2h, 3i, 4a, 5g, 6d, 7e, 8c, 9b

ćw. 346

1. Aren't you Mrs Brown's sister? 2. Didn't we meet at the seaside last summer? 3. Doesn't she have any friends in the village? 4. Won't they have to do it again? 5. Didn't you know (about) it? 6. Doesn't he smoke a pipe? 7. Shouldn't we wait? 8. Didn't they go home two days ago?

ćw. 347

1. No, it doesn't. 2. No, it isn't. 3. Yes, you can. 4. Yes, it has. 5. No, s/he wouldn't. 6. No, it didn't. 7. Yes, they do.

ćw. 348

1. Where did they go? 2. How long have they been working here? 3. When / what time did it start to rain? 4. Whose tennis racket has he brought / did he bring? 5. What did you tell him? 6. Which one will you take? 7. Who must he ask? 8. How often do you have English classes? 9. Why weren't you hungry? 10. What happened?

ćw. 349

1. How many sailors were saved? 2. Who returned all your books to the library? 3. What has the storm ruined? / What did the storm ruin? 4. Who did the traveller meet? 5. Who met the Palestinian delegation? 6. Who lives in a small village? 7. Where does Antonio live? 8. Where did he kiss her? 9. When did the war break out? 10. How long have they been waiting?

ćw. 350

1. What time did you get back? 2. Where did you go / what did you do...? 3. Why did you go up to your room? 4. Who did you call? 5. ... did anything unusual...? 6. ... had you been talking ... heard ...? 7. Could you describe ...? 8. Where did it ... come from? 9. Were you scared?

ćw. 351

1. a) Who was playing the piano in the hall? b) What was Mary doing? c) What was she playing in the hall? d) Where was she playing the piano? 2. a) How often does the milkman bring Mrs White a pint of milk? b) Who brings Mrs White a pint of milk every day? c) What does the milkman do every day? d) Who does the milkman bring milk every day? e) How much milk does he bring Mrs White? 3. a) Who answered my letter? b) What did Mr Brown do? c) Whose letter did Mr Brown answer? d) What did Mr Brown answer? e) When did Mr Brown answer my letter? 4. a) Who uncorked the bottle? b) What did Mr Jonas do? c) What did he uncork? d) How did he uncork the bottle? 5. a) Who read the story? b) What did the teacher do? c) What did the teacher read to the students? d) Who did the teacher read the story to? e) When did the teacher read the story to the students?

ćw. 352

1. Where does your friend live? / Where's your friend staying? 2. Which book is more interesting? 3. How many books did you buy yesterday? 4. Who did you invite to dinner? 5. How many people live in this house? 6. Why did you ask him that question? 7. How was she dressed? / What did she wear? 8. Who saw him last Sunday? 9. Who did the children meet at the station yesterday?

ćw. 353

1—, 2d: What does water consist of? 3f: Who will they speak to? 4g: Where does he come from? 5a: What were they laughing at? 6h: Who does the bicycle belong to? 7b: Who are they looking for? 8c: What did she want the money for?

ćw. 354

1. Prince Charming does. 2. Cinderella. 3. Juliet does. 4. Juliet. 5. Dickens did. 6. David Copperfield. 7. Snow White does. 8. Snow White.

ćw. 355

1. isn't he 2. don't I 3. can't they 4. wasn't it 5. don't they 6. won't she 7. doesn't he 8. didn't they 9. hasn't he 10. aren't they 11. mustn't we 12. aren't I 13. can't you 14. shouldn't they 15. won't we

ćw. 356

1. does he 2. will they 3. must I 4. have you 5. do you 6. was it 7. are they 8. could it 9. did they 10. does she 11. had I 12. should he 13. can we 14. were you 15. is he

ćw. 357

1. has he 2. would it 3. isn't it 4. didn't he 5. doesn't it 6. isn't he 7. aren't you 8. was she 9. would you 10. do you 11. can you

ćw. 358

1. You'll come to see us tomorrow, won't you? 2. Your father's left for Cracow, hasn't he? 3. He'll never agree to this, will he? 4. She lives near the station, doesn't she? 5. You didn't get your money back, did you? 6. She comes here every Monday, doesn't she? 7. He couldn't swim, could he? 8. You wouldn't like to meet him here, would you? 9. You'll be able to help my brother, won't you?

ćw. 359

1. George Eliot didn't write *Hamlet*. Shakespeare did. 2. Queen Victoria didn't rule over Hungary. She ruled over Great Britain. 3. March isn't the shortest month of the year. February is. 4. The Grand Canyon isn't in Wales. It's in the USA. 5. Yuri Gagarin didn't travel round the Moon. He travelled round the Earth. 6. Nepune wasn't the ancient god of love but of the sea. 7. Peter Pan didn't fall in love with Cinderella. Prince Charming did. 8. Albert Einsein didn't form the theory of generative grammar. He formed the theory of relativity. 9. Children don't watch *Playboy Late Night*. They love to watch *Sesame Street*. 10. A giraffe doesn't carry its young in a poach. A kangaroo does.

ćw. 360

1. don't give 2. didn't keep 3. won't stand 4. couldn't believe 5. haven't run 6. didn't answer 7. couldn't start 8. didn't open 9. doesn't remember 10. haven't passed

ćw. 361

1. We shouldn't be doing eighty in a car like this. 2. You didn't have to evacuate the entire Pentagon. 3. I didn't have anything to do with your father's death. 4. You may not be aware that tuition has risen dramatically. 5. We don't offer undergraduate programmes in education. 6. I shouldn't have talked to the other detective. 7. The President elect didn't accept campaign money from drug dealers.

ćw. 362

1. didn't live 2. wasn't 3. didn't bring down 4. fought 5. was, wasn't 6. didn't drown 7. reached 8. didn't remain 9. didn't take

ćw. 363

1. I don't agree with you. 2. They don't live in Warsaw, they live in Cracow. 3. I told them not to answer his questions. 4. I didn't tell them to answer his questions. 5. We don't see our father every day. / It's not every day that we see our father. 6. They didn't have any right (they had no right) to give him the money. 7. They had a right not to give him the money. 8. You haven't told (didn't tell) me the truth. 9. He was allowed not to work at night. 10. He wasn't allowed to work at night.

ćw. 364

1. knew that man 2. will take you 3. 's ... been there 4. usually happens around here 5. could help me 6. made ... difference to me 7. of his books was interesting 8. were ... to be found 9. there's ... time left for playing

ćw. 365

1. No one knew anything about it. 2. I haven't been anywhere and I don't know anything (I know nothing). 3. We didn't go to the theatre or to the cinema yesterday. 4. We won't tell anybody about it (We'll tell nobody about it). 5. We haven't heard anything anywhere. 6. Neither you nor I am right. 7. I've never heard anything about her or about her mother. 8. They haven't forgotten anything and they haven't learned anything, either.

ćw. 366

1. they, we 2. you 3. we 4. you 5. they 6. you, they 7. we/they

ćw. 367

1. How long have they been together? They say they've been together for five years. 2. What's she like? They say she's bright and cunning. 3. Where does he work? They say he works in the White House. 4. What does she want? They say she wants his money. 5. What does he want? They say he's always wanted her love. 6. Who's she seeing? They say she's seeing Senator Hoskins. 7. When is he planning to marry her? They say he's planning to marry her this summer.

ćw. 368

1. Należy się starać / dokładać wszelkich starań. 2. Rzadko osiągamy to, czego chcemy. 3. Należy dbać o swoje zdrowie 4. Takie pomysły często przychodzą (ludziom) do głowy. 5. Należy uważać przy pracy. 6. Nigdy nie wiadomo, co jest najlepsze dla dzieciaków. 7. Często chcemy tego, czego nie możemy dostać / rzeczy nieosiągalnych.

ćw. 370

1c, 2e, 3f, 4a, 5b, 6d

ćw. 371

1. they: the tourists, the visitors; The exhibits must not be touched. 2. they: the authorities, guards, the warden (US); We were told not to communicate with the prisoners. 3. they: the local authorities, the municipality; A shelter for the homeless is being built. 4. they: the Dean, the Senate, the Foundation; I was given a scholarship. 5. they: the population, the electorate / the town council; Uncle was elected mayor of the city. 6. they: the court, the judge; Simpson will probably be sentenced to five years in prison. 7. they: scientists, astronomers, astronauts; The same processes were observed on the Moon.

ćw. 372

1. He was released last week after three years in prison. *Został zwolniony w zeszłym tygodniu po trzech latach więzienia.* 2. Their engagement was announced at the end of May. *Ich zaręczyny ogłoszono pod koniec maja.* 3. Three new bridges were built across the river. *Na rzece wybudowano trzy nowe mosty.* 4. In 1789 Washington was elected President of the United States. *W 1789 wybrano Waszyngtona prezydentem Stanów Zjednoczonych.* 5. We were not allowed in the kitchen. *Nie mieliśmy wstępu do kuchni.* 6. New guests were received with great enthusiasm. *Nowych gości przyjmowano z ogromnym entuzjazmem.*

ćw. 373

1. It's rather late. 2. It's very cold. 3. It's too dark (in here). 4. It's very far. 5. It's too early (to wake him up). 6. It's very dangerous. 7. It's very windy.

ćw. 374

1. Is it far to the station from here? 2. It's been raining for two weeks now. 3. It was drizzling when I went out. 4. Isn't it too late to ring her? 5. It often snows in this part of the country. 6. It was a long way to the lake. 7. It was rather cold in the morning.

ćw. 375

1. It was advisable not to leave London. 2. It's important to get there on time. 3. It's not pleasant to be outdoors on a foggy day. 4. It's good to be back. 5. It was exciting to see the experiment. 6. It's difficult to understand what he says.

ćw. 376

1. I'm glad to see you again. 2. I don't like to be disturbed / being disturbed. 3. I wish we'd met before. 4. I find it strange that she never mentioned Gerald. 5. I was used to leaving things scattered all over the floor. 6. I couldn't resist the temptation to look at him again. 7. I had to help him.

ćw. 377

1d, 2a, 3f, 4b, 5c, 6e

ćw. 378

1. It's him that I hate. 2. It was with disbelief that they looked at me. 3. It was at her brother's wedding that I met Bessy. 4. It was for Juliet that Romeo sang. 5. It was (only) after Caesar was killed that Mark Antony spoke to the crowd. 6. It was the ringleader who finally got arrested. 7. It was the whole Pentagon that they had evacuated.

ćw. 379

Przykładowe tłumaczenie:

1. To właśnie handel jest siłą napędową świata. 2. I właśnie w 1776 podpisano Deklarację Niepodległości. 3. I właśnie gdy człowiek wtrąca się do spraw Natury... zaczyna rozumieć jak ona działa i może mieć nadzieję, że nauczy się ją kontrolować. 4. To właśnie oczy pani Soames niepokoiły Eufemię. 5. To właśnie w Polsce chciałbym uczyć. 6. I dopiero w tym momencie oczywista stała się absurdalność całej sytuacji. 7. To właśnie na tej ławce oświadczyłem się jej. 8. I to Baynes właśnie wybudował ten rząd wysokich domów w Kensington. 9. To nie swoim słowom nie ufam, ale waszym umysłom.

ćw. 380

1. It was Dostoyevsky who wrote *Crime and Punishment*. 2. It was in 1534 that the Jesuits were founded. 3. It's in the Black Forest (Mountains) that the Danube rises. 4. It was Esperanto that Dr Zamenhoff invented. 5. It was in 1928 that Mickey Mouse first appeared. 6. It was Rodin who sculpted *The Thinker*. 7. It was in Verona that Romeo and Juliet lived.

ćw. 381

1. there's 2. there's / there was. 3. there's been 4. there will be 5. there're 6. there will be 7. there're / there were 8. there's / there will be 9. there were 10. there's 11. there've been 12. there's / there was 13. there's been 14. there're 15. there was

ćw. 382

1. fly 2. milk / fly (w znaczeniu: *jakaś mucha*) 3. flies 4. flies 5. milk 6. flies 7. milk 8. flies 9. fly 10. milk 11. milk

ćw. 383

1. some 2. a 3. a 4. some 5. some 6. some 7. some 8. some 9. an

ćw. 384

1. Are there any bowls players in the UK? 2. Was there a Picasso in the hall, too? 3. Are there policemen in the garden, too? 4. Is there a marshal in town? 5. Was there any flooding in Vermont, too? 6. Is there a kitchen upstairs, too? 7. Is there anything you'd like to tell me?

ćw. 385

1. There are no cars with sunroofs in the garage. 2. There's no danger of suffocation in the crib. 3. There are no leather belts with studs on sale. 4. There are no sonnets by Petrarca in this collection. 5. There are no tickets for the show in the stadium. 6. There's no trace of poison in the man's blood.

ćw. 386

1. there was 2. there was 3. there's been 4. there is 5. there will be 6. there had been 7. there will be

ćw. 387

1. There was no answer to my question. 2. There were four of them. 3. There was nothing to do. 4. Are there any questions? 5. There was nobody / there wasn't anybody in the garden. 6. There's no time to lose. 7. Is there anything else you'd like to know?

ćw. 388

1. arose 2. lived 3. comes 4. goes 5. happens 6. occurred 7. appears

ćw. 389

1. it's; *Za daleko, żeby tam iść.* 2. there's; *Nie ma jak w domu.* 3. there were; *W okolicy były tylko dwa sklepy gdy się tu sprowadziliśmy.* 4. it's; *Pora spać.* 5. there will be; *Jutro będzie wystarczająco dużo czasu, żeby to zrobić.* 6. it's; *Dziwne, że go nie widzieli.* 7. it was; *Była trzecia, gdy wyszedłem z biura.* 8. there's; *Ktoś na pana czeka w bibliotece.* 9. it's; *Szkoda, że przyszedłeś tak późno.* 10. there was; *Nie było komu zaopiekować się nim kiedy zachorował w zeszłym roku.* 11. it's; *Tak tu cicho.* 12. there's; *Jakaś staruszka chce się z panem zobaczyć.*

ćw. 390

1. it, hard 2. there, no clouds 3. it, amazing 4. it, dark 5. there, discussion 6. it, shady 7. there, many things
Występująca prawidłowość: it + przymiotnik / there + rzeczownik

ćw. 391

1. So can I. 2. So must you. 3. So she does. 4. So did he. 5. So will we. 6. So he does. 7. So did she.

ćw. 392

1. No, you can't. 2. Neither did Adam. 3. Nor does his wife. 4. No, she hasn't. 5. Nor have we. 6. No, they shouldn't. 7. Neither must you.

ćw. 393

1e, 2g, 3a, 4f, 5b, 6c, 7d

ćw. 394

1. Yes, you are. 2. So did she. 3. Neither have we. 4. So was your coach. 5. Nor can I. 6. But I'm not. 7. So will my wife.

ćw. 395

1. Never have I taught on a more advanced level. 2. Only last year was he able to guess at the truth. 3. Seldom had I been addressed in such a disrespectful way. 4. In the centre of the room stood old Jolyon himself. 5. At no time was the defendant aware of the consequences of his actions. 6. A couple of blocks away lived Al Johnson himself. 7. In went the commissioner.

zdania 1, 2, 3 i 5: inwersja dla zdań rozpoczynających się od przysłówków o znaczeniu negatywnym / ograniczającym

zdania 4 i 6: inwersja w przypadku zdań rozpoczynających się od wyrażenia przysłówkowego (np. w funkcji okolicznika miejsca)

zdanie 7: inwersja przysłówka przyimkowego (np. *in*) i podmiotu, gdy wyrażony on jest rzeczownikiem (a nie zaimkiem)

ćw. 396

1. only, did 2. sooner, than 3. no 4. had, when 5. hardly 6. only, but 7. never / rarely / seldom

ćw. 397

1. Sherlock Holmes 2. Julius Caesar 3. Napoleon 4. Hamlet 5. Queen Victoria 6. Mark Twain 7. Socrates
8. Louis XIV

ćw. 398

1. are 2. wants 3. enjoys 4. were 5. is / are 6. has 7. is / are 8. is 9. were 10. is / (w języku potocznym coraz częściej *are* ze względu na liczbę mnogą zaimka: *them*)

ćw. 399

1. knows 2. am 3. was 4. were 5. were 6. was 7. were 8. is

ćw. 400

1. is 2. come (*comes* tylko w sytuacjach bardzo oficjalnych) 3. know / knows 4. is / (*are* dopuszczalne w języku potocznym) 5. is 6. is 7. were 8. is 9. was

ćw. 401

1. a) were b) has 2. a) are b) is 3. a) consists b) are divided 4. a) don't b) is 5. a) was b) were

ćw. 402

1. ... Jackie or the Hunters are right. 2. ... were seated at the table. 3. ... were enchanted by (with) her singing. 4. ... 's my purse ... 5. ... and our city were threatened by the flood. 6. like it here. 7. ... father are going to help you. 8. ... I are getting you breakfast.

ćw. 403

1. Dr Lewis examined him. 2. They helped the poor woman. 3. I saw old Mrs Green. 4. She raised her hands to her hair. 5. The two gentlemen entered the room. 6. A word in time saves nine. 7. At last they reached the house. 8. He has made a fool of himself. 9. He took a cigarette from the box. 10. She stretched out her arms. 11. He has translated into Polish a book on the French Revolution and Napoleonic Wars.

ćw. 404

1. Do tego pokoju może wejść / W tym pokoju zmieści się sto osób. 2. Mówca zwrócił się do publiczności. 3. Jenny przeprowadziła konia koło stodoły a potem poprowadziła go na wzgórze. 4. Hotel może przyjąć na nocleg pięćdziesięciu gości. 5. Stoi na czele polskiej delegacji. 6. Podjęliśmy ich obiadem i częstowaliśmy winem do późnej nocy. 7. Spryskał ścianę czerwoną farbą.

ćw. 405

1. Tom gave it up. 2. They put it up for sale. 3. He put it on before leaving. 4. They took it back. 5. The teacher has made it up. 6. She has brought her up. 7. I looked them over. 8. They will carry it out. 9. We must send them off.

ćw. 406

1. ... saw her get on it. 2. Has she handed them all in? 3. I might call on them while ... 4. Stay out of it. 5. Take it back. 6. Could you switch it on? 7. You'd better give up on them.

ćw. 407

1. look in on 2. (had) ruled out 3. put away 4. pulled up 5. get out 6. had just shot out 7. was holding on to 8. looked around 9. ran up 10. got in 11. do away with 12. went off 13. broke down 14. fell for 15. hold ... back

ćw. 408

1b: What have you bought her? / What did you buy her? 2d: What haven't you forgotten? 3a: What did you refuse to sign? 4f: What did the Ph.D. thesis investigate? 5c: How many mistakes has she made? 6e: What courses are the undergraduates taking?

ćw. 409

1. The postman handed them a parcel 2. John gave a book to the librarian. 3. Uncle Peter offered me a watch. 4. Father has bought a pair of brown shoes for my brother / My brother has bought a pair of brown shoes for father. 5. I showed him my new hat. 6. Mr Green gives English lessons to my children. 7. I have read John your letter. 8. The teacher asked me a difficult question yesterday. 9. The tailor has made him a new suit. 10. That will save me a great deal of trouble.

ćw. 410

1.– 2.– 3. The centre forward threw the ball to Andrew. 4.– 5.– 6.– 7. Mary showed the pictures David had taken to all her friends. 8.– 9.– 10. I have read your last letter to John's mother-in-law.

ćw. 411

1. John has left some apples for his brother. 2. My parents bought a bicycle for me. 3. I gave the money to my friend. 4. He offered a large sum of money to Mr White. 5. She made a cup of tea for herself. 6. I'll show the murder weapon to the police. 7. I've ordered some new clothes for you.

ćw. 412

1. The soldiers showed it to the doctor. 2. They've left it for him. 3. I've lent it to him. 4. He has brought them for me. 5. They offered it to him. 6. Can you get it for me? 7. Throw it to me. 8. I have given them to my secretary. 9. We'll make it for John.

ćw. 413

1. ... us what to do. 2. ... a picture for her father. 3. ... me good luck. 4. ... them a house / a house for Peter and Sheila. 5. ... it (the phone) for me... 6. ... the money to the woman behind the counter. 7. ... me an apology. 8. ... Emma a drink.

ćw. 414

1. I saw him yesterday. 2. They speak English well. 3. He wrote the address in his notebook. 4. She likes flowers very much. 5. John ate dinner quickly. 6. I lost my pen at school. 7. I got your letter last night. / Last night I got your letter. 8. They did it quite nicely. 9. We found your ball in the garden. 10. We will send him the parcel immediately.

ćw. 415

1. Last week Elsa opened an account at that bank. 2. We've been going there regularly since the eighties. 3. You can teach the course in the seminar room next semester. 4. They kissed passionately on the sofa. 5. They talked animatedly in the hall. 6. It snowed heavily in the mountains for more than a week. 7. The school was founded in London in 1915.

ćw. 416

1. He speaks English very well. 2. ... home hurriedly. 3. Mary writes neatly. 4. She works hard. 5. She spoke clearly. 6. Carry the eggs carefully. 7. She drives carelessly.

ćw. 417

1. He is never satisfied. 2. He often goes there. 3. Mr Black generally comes here on Wednesdays. 4. This man never smiles. 5. You always say that. 6. We seldom do this work at home. 7. We are often tired. 8. He can frequently be annoying. 9. They are seldom at home in the evening. 10. My father is always busy.

ćw. 418

1. My grandfather usually takes ... 2. He may never come again. 3. I have almost forgotten ... 4. We have often seen ... 5. I quite understand ... 6. John is always behaving ... 7. I have just missed ... 8. He frequently visited my parents. 9. If you ever go ... 10. He had already checked out. 11. It was nearly time to start.

ćw. 419

1. He is always busy. 2. We always go to bed early. 3. I think he has never been to Canada. 4. She'll always remember. 5. They never go out. 6. You're often in a good mood.

ćw. 420

1b, 2g, 3d, 4a, 5c, 6f, 7e

ćw. 421

1. a.: Tylko on obiecał (nikt inny nie obiecywał), że przeczyta Marysi ten list. b.: On jedynie obiecywał, że przeczyta (a słowa nie dotrzymał). c.: Obiecał, że tylko przeczyta Marysi ten list (ale np. nie pokaże go jej). d.: Obiecał, że przeczyta Marysi tylko ten list (i żadnego więcej). e.: Obiecał, że tylko Marysi przeczyta ten list (i nikomu więcej).

2. a.: Powiedziałem mu wszystko szczerze. b.: Prawdę mówiąc (= jeśli już mam być z tobą szczerzy), wszystko mu powiedziałem.

3. a.: A mimo to nie chcę jej stracić. b.: Nie chcę jej jeszcze tracić (jest na to za wcześnie).

ćw. 423

1. We usually work in the garden after supper. 2. I often go to the cinema in the evening. 3. He never spoke English well when I listened to him. 4. She has just come into the room. 5. It rained heavily at Scarborough that night. 6. We met by chance in Cairo in 1993. 7. I often heard of him when I was there last year. 8. We recognized him at once in the theatre last night. 9. We always try to work hard when father is away.

ćw. 424

1. They were warm enough in their room last night. 2. The pupils usually come to school at nine. 3. He always speaks slowly. 4. I have just spoken to him in the library. 5. He works too much in the laboratory at night. 6. Have you ever been to England? 7. We don't often meet him these days. 8. I have never seen such a thing in Oxford.

ćw. 425

Przykładowe rozwiązanie:

1. I always go there hurriedly at night. 2. My daughter is seldom late for the office. 3. The Prime Minister always chose his words carefully at the meeting. 4. They were seldom seen together last year. 5. The Prime Minister always leaves hurriedly after breakfast. 6. My daughter seldom missed her classes last year.

ćw. 426

1. Janek z pewnością przyjdzie. 2. Bardzo się cieszę, że cię widzę. 3. Bardzo mu zależy, żeby ją zadowolić. 4. Było pewne, że zdobędą nagrodę. 5. Uczniowie mieli wielką ochotę rozpocząć doświadczenie. 6. Gdzie on przypuszczalnie będzie dziś wieczorem? 7. Nie nadawałem się / nie byłem w stanie, żeby to zrobić jeszcze raz.

ćw. 427

1. We are anxious to arrive in the morning. 2. He's delighted to be here with us. 3. He's sure to win. 4. She was easy to fool. 5. He's unfit to be a bus driver. 6. He's likely to have other teaching duties. 7. I'm inclined to believe Tom's story.

ćw. 428

1. happy / pleased 2. pleased / happy 3. first 4. eager 5. kind 6. likely

ćw. 430

1. He feels well enough to leave hospital. 2. The problem is too difficult for me to help you out. 3. He's old enough to marry whoever he wants. 4. She was too angry to speak to us. 5. The hall was too crowded for us to get out. 6. He was too excited to speak. 7. He's rich enough to afford a Mercedes. 8. It was too dark to see anything. 9. He was silly enough to tell her the truth.

ćw. 431

1.-2. naive enough to believe 3. close enough to worry 4. too late to investigate 5. big enough to gulp 6. too scared to shout 7. quick enough to block 8. desperate enough to use 9. fast enough to avoid 10. too tired to continue

ćw. 432

1. The poem was short enough to remember. 2. You're old enough to do the dishes. 3. She's too greedy to pay for all this. 4. They're too cowardly to act now. 5. He wasn't quick enough to duck his head. 6. I'm too poor to indulge your every whim. 7. You're not experienced enough to understand a real woman.

ćw. 433

1. Dla dzieci będzie ogród, w którym będą się mogły pobawić. 2. Dyrektor dał jej kilka listów do przepisania. 3. Nie miałem noża, żeby przeciąć sznur. 4. Czy masz coś do powiedzenia? 5. Ma pod opieką dwie córeczki. 6. Dyskusja będzie kontynuowana na konferencji, która odbędzie się wkrótce w Warszawie. 7. Nie miałem sobie nic do zarzucenia.

ćw. 434

1. Sandy was the first to arrive. 2. There was no one to borrow the money from. 3. I would be the last (person) to protest against safety precautions. 4. I need a quiet room to work in. 5. She has no paper to write on. 6. You still have five letters to answer. 7. I still have that report to write.

ćw. 435

1. to abandon 2. to talk to / to convince / ... 3. to carry out / to conduct 4. to eat 5. to come 6. to write with 7. to sit on

ćw. 436

1. There will be no planes to catch. 2. There will be no business people to talk to. 3. There will be no shares to buy. 4. There will be no decisions to make. 5. There will be no letters to write. 6. There will be no conferences to attend. 7.-8. There will be no business lunches to eat.

ćw. 437

1. Zostali, żeby obejrzeć mecz. 2. Stał nieruchomo, żeby złapać oddech. 3. Nie miała odwagi, żeby wejść. 4. Zdjął buty, żeby nie zbudzić przyjaciela. 5. Jedź do Berkeley sprawdzić co się z nim dzieje. 6. Odwróciła się, żeby porozmawiać ze służącą. 7. Dziennikarze popędzili do drzwi, żeby przygotować relacje. 8. Pracował ciężko, żeby nie dać się pokonać rywalom. 9. Żeby zrozumieć, co miałem na myśli, powinienś poznać wszystkie fakty.

ćw. 438

1. ... typing so as not to disturb him. 2. ... practise to win. 3. ... to have breakfast. 4. ... to buy some bread. 5. ... 'm here to help you. 6. to watch the match. 7. ... sent down here to work out a solution.

ćw. 439

1. Tydzień to zbyt długo — nie możemy tyle czekać. 2. Czekaliśmy, aż bomba wybuchnie. 3. Małżeństwo Sharon z troglodytą to kuszenie Pana Boga. 4. Inspektorowi Dummy'emu łatwo przyszło zlekceważyć ten przypadek. 5. Przyjęło się tutaj, że mężczyźni noszą turbany. 6. Uzgodniliśmy, że dom będzie sprzątny dwa razy w ciągu tygodnia. 7. Było już zbyt późno, by koroner wszczynał dochodzenie. 8. Aby dieta zadziałała, musisz całkowicie odstawić słodczyce.

ćw. 440

1. It's impossible for me to forget her harsh words. 2. It's surprising for Ebenezer not to love his third wife. 3. It's necessary for penicillin to be stored in a cool place. 4. It's for her to make the decision. 5. The first thing for Robinson to do was view the island. 6. \$ 200 is too much for us to pay. 7. The road is too dangerous for children to cross on their own.

ćw. 441

1. Ojciec chciał, żeby Kain poszukał Abła. 2. Książę Charming oczekiwał, że Kopciuszek z nim zatańczy. 3. Zachęcaliśmy starego McDonalda, żeby miał dużą farmę. 4. Noc nie chciałby, żeby zwierzęta utonęły. 5. Życzę sobie, żeby wyszła za mąż dla pieniędzy. 6. Jestem przekonany, że w Sodomie jest zbyt wielu kłamców. 7. Sinobrody zaprosił moją siostrę, aby złożyła mu wizytę w zamku.

ćw. 442

1. Father wishes you to become a doctor. 2. We expect Dan-the-Man to be joining us at nine. 3. I believe Ali Baba to be rich. 4. I advise you to take a taxi. 5. The cop ordered the gunman to freeze. 6. I begged them not to go. 7. I'd like everybody to listen very carefully.

ćw. 443

1. Chciałbym, żeby moja żona została zaproszona ze mną. 2. Oczekujemy, że praca zostanie wykonana w krótkim czasie. 3. Nakazaliśmy, aby listy zostały natychmiast wysłane. 4. Widziałem, jak moją torbę wnoszono do powozu / wagonu. 5. Zaakceptowali warunki umowy (uznali je za możliwe do zaakceptowania). 6. Pozwoliliśmy, żeby ich bagaż został natychmiast załadowany. 7. Słyszałem, jak kilkakrotnie wspominano wczoraj jego nazwisko. 8. Matka nie lubi, jak ją pytać o zdrowie.

ćw. 444

1. I knew them to be ruined. 2. The gardener allowed for the flowers to be given to the children. 3. I'd like him to be invited to the party. 4. I felt them to be shocked by / with my behaviour. 5. We expect the house to be completed in September. 6. I've asked for the piano to be loaded very carefully.

ćw. 445

1. The new Benny Hill show made us all laugh. 2. At one, the boss let us go home. 3. I noticed her leave with one of our waiters. 4. I heard Patricia's Mini turn the corner. 5. I saw the boat strike a rock and then I watched it sink. 6. I had my best double agent follow the general. 7. I could feel him tremble.

ćw. 446

1. They make me tidy up my room. 2. They don't let me watch TV after 11 p.m. 3. They don't let me have two girlfriends. 4. They make me get up at eight. 5. They don't let me smoke. / They made me give up smoking. 6. They don't let me drink too much alcohol. 7. They don't let me sing in the bathroom.

ćw. 447

1. I was made to get up at eight. 2. I wasn't allowed to sing in the bathrom. 3. I was made to give up smoking. 4. I wasn't allowed to watch TV after 11 p.m. 5. I wasn't allowed to drink too much alcohol. 6. I wasn't allowed to have two girlfriends. 7. I was made to keep my room tidy.

ćw. 448

1. touch 2. beat 3. to live 4. to keep 5. to complain 6. take

ćw. 449

1. Mr J. C. Brown is reported to be back from India. 2. They were believed to be on their way to Khartum. 3. The new bill is expected to help the miners. 4. Hungary was said to have the best football team. 5. Her brother turned out to be good-looking. 6. He's likely to bring his wife with him. 7. He seems to be rather anxious to put an end to that quarrel.

ćw. 450

1. Mówiono, że nie żyje. 2. Ludzie słyszeli, jak krytykujesz nowe sposoby działania. 3. Mówi się o nim, że jest najlepszym pływakiem w zespole. 4. O jej synu mówiono / pisano, że zaginął. 5. Jej matka uważana była za osobę bardzo samolubną. 6. Przypuszcza się, że to oni spowodowali wypadek. 7. Mówiono o niej, że jest najlepszą piosenkarką swojego pokolenia. 8. Mówi się o nich, że dokonali wiekopomnego dzieła rozpoczynając program *Apollo*.

ćw. 451

1f, 2e, 3d, 4b, 5a, 6c

ćw. 452

1. Na podstawie umowy z dnia 25 lutego 1995 sprzedaliśmy spółce Wenworth 100 stolików ogrodowych, przy czym towar miał zostać wysłany w dwóch rzutach. 2. Chcą wybudować dom, a teren otoczyć wysokim murem. 3. Sprzedający wynajęli parowiec dla przetransportowania towaru, przy czym czas oczekiwania w porcie załadunku miał rozpocząć się nie wcześniej niż 20 października. 4. Nakazał sprzedaż swoich dóbr i podział dochodu na dwie części, przy czym jedna miała zostać przekazana jego żonie, a druga córce. 5. Sprzedano francuskiej spółce ładunek 5000 ton pszenicy, a należność miała zostać uregulowana w gotówce.

ćw. 453

1. Her being obstinate is rather an advantage in this kind of work. 2. His getting nervous was pardonable under the circumstances. 3. The man's singing folk songs irritated everyone. 4. John's deserting his wife shocked the whole family. 5. His being overweight made his life miserable. 6. His being (having been) turned down was duly noticed by the press.

ćw. 454

1. Their leaving before the end of the mayor's speech attracted everyone's attention. 2. Their staying in the same hotel can't have been an accident. 3. His being Greek only added to his charm. 4. Their being in love is no secret to anyone. 5. Her denying the charges came as no surprise. 6. His asking after my health had the ring of insincerity about it.

ćw. 455

1. He has an absurd idea of us / our being millionaires. 2. There was no possibility of his passing the entrance examination. 3. I do not object to her staying with us this summer. 4. There's little chance of his being released without trial. 5. Is there a possibility of their stepping up the sales? 6. There is a strong probability of his / him intimidating the pedestrians by driving on the pavement.

ćw. 456

1b, 2f, 3a, 4e, 5d, 6c

ćw. 457

1. After getting home I telephoned my tailor. 2. Despite his not feeling well, he promised to have the suit ready for the next day. 3. I had been getting more and more restless since breaking up with her. 4. The next day after putting on the new suit I went knocking on her door. 5. On seeing me she slammed the door. 6. I thought about it while walking on the beach. 7. How about trying again, I wondered. 8. I smiled without realizing that. 9. I decided against trying again. 10. This time she wouldn't let me go without shooting me first.

ćw. 458

1. before 2. on (after / before) 3. while 4. instead of 5. against 6. about 7. without

ćw. 459

1.– 2. with being told 3. of listening 4. in pursuing 5. for not following 6. on being given 7. to being treated 8. of cleaning 9. of applying 10. of becoming 11. for helping

ćw. 460

1d, 2f, 3b, 4a, 5c, 6e

ćw. 461

1. I don't mind their taking my car. 2. I hope you'll excuse me for my interrupting you again. 3. I suggest taking a shortcut. 4. I give up trying. 5. I can't stand people thinking they know better. 6. We'd better practice (your) singing in chorus (for the gala tomorrow). 7. He admitted taking the necklace.

ćw. 462

1. ... to her never being home before midnight. 2. ... of being black. 3. ... of Solzhenitsyn (Solzhenitzyn's) being awarded the Nobel Prize for literature? 4. ... for their being underpaid. 5. ... covering the Asian markets as well. 6. ... on making life easier for the little bastard. 7. ... staying on the job with them.

ćw. 463

1. to inform 2. to be, to go 3. hanging, to do 4. to be told 5. to realize, going 6. complaining, acting / to act 7. to join

ćw. 464

1. ... faxing Amrico in the morning. 2. ... to tell you something. 3. ... to present the first draft of the agreement. 4. ... answering the phone. 5. ... singing / to sing in the rain. 6. ... being woken up at six thirty. 7. ... to analyze the sales figures.

ćw. 465

1g–, 2d: For over an hour everybody listened to her talking about the refugee camps. 3c: He'd spent hours in the woods watching birds building nests. 4f: I could feel her heart beating faster. 5b: The crowd watched the spaceship taking off. 6e: The teacher noticed little Andy using a dictionary. 7a: We often heard them quarrelling in the bedroom.

ćw. 466

1. Did you see him swim / swimming across the river? 2. We heard someone laugh / laughing. 3. I could feel his body go / going limp. 4. We watched him approach / approaching the cage. 5. Did you notice her pull / pulling the trigger? 6. I pretended not to watch her climb / climbing the ladder.

ćw. 467

1. I saw him watch you. 2. We felt the earth tremble / trembling. 3. Did you hear him say that? 4. I didn't notice you come in. 5. She didn't want anybody to see her cry / crying. 6. I heard her explaining the rules of the game.

ćw. 468

1. to have, exercising 2. exercise 3. relieve 4. exercising, to do 5. to buy 6. exercising, to realize 7. exercising, to do 8. to put 9. quicken / quickening 10. feeling / to feel, to drink, to loosen

ćw. 469

1. to exercise / exercising 2. exercising / to exercise 3. to exercise 4. exercise 5. to exercise 6. to exercise 7. exercising 8. to exercise 9. to exercise / exercising 10. to exercise / exercising 11. exercising 12. to exercise

13. exercising 14. exercising 15. exercising 16. to exercise 17. to exercise 18. exercising / to exercise
19. exercising / to exercise 20. exercising / to exercise

ćw. 470

1. Dyrektor chciał, żeby praca została wykonana następnego dnia. 2. Musiałem oddać rower do naprawy po naszej ostatniej wycieczce. 3. Widziałem, jak plądrowali wioskę i podpalali domy. 4. Wychowawca chce, żeby usunięto go ze szkoły. 5. Słyszałeś kiedykolwiek, jak się mówi po łacinie? 6. Obiecuję, że ten wiersz zostanie opublikowany. 7. Gdzie szyli ci sukienkę?

ćw. 471

1. ... golf played in Poland. 2. ... the prisoners killed. 3. ... the tune whistled. 4. ... his wallet stolen. 5. ... their home planet blown out of existence. 6. ... found her (to be) involved in the Watergate Affair.

ćw. 472

1. Have these parcels sent to my Toronto address. 2. Have her examined by the doctor. (*lub*: Have a doctor examine her.) 3. We had the whole personnel evacuated. 4. We'll have the office cleaned three times a week. 5. Have you had your car repaired? 6. I had them wait in the library.

ćw. 473

1. Ponieważ utrzymywała się sztormowa pogoda, zdecydowali się poczekać. 2. Nie miałem czym zapłacić riksarzowi, bo lord Beagle wziął wszystkie pieniądze. 3. Po ukończeniu przygotowań, osadnicy rozpoczęli budowę chaty. 4. Ponieważ nie było więcej pytań, spotkanie skończyło się o siódmej. 5. Przy sprzyjającym wietrze przeprawimy się dzisiaj przez kanał. 6. Wreszcie podniecenie wygasło, gdy kapitan zapewnił pasażerów, że nie było już żadnego niebezpieczeństwa.

ćw. 474

1. Father being away I answered the letter myself. 2. Supper being over we met by the pool. 3. Weather permitting, we'll probably go tomorrow. 4. With the train leaving at six thirty we didn't need to hurry. 5. The lifeboats being lowered, the captain gave the order to abandon ship. 6. With the snow covering their tracks I could hardly follow them.

ćw. 475

1. It is still undecided which of you is going. 2. It's less than likely that he will accept your offer. 3. It wasn't entirely clear why they had come back so soon. 4. It's a mystery how they managed to pull it off. 5. It's debatable whether he should be allowed to choose the software. 6. It's entirely your business what you may think of me. 7. It's only radio Ga Ga that we hear.

ćw. 476

1. To co mówi jest dostatecznie jasne. 2. Nie jest jasne, co Soames chciał osiągnąć w czasie tego spotkania. 3. Nie robi mi żadnej różnicy (jest dla mnie bez znaczenia), czy twój ojciec się zgodzi, czy nie. 4. Jest dość prawdopodobne, że filmy rysunkowe nie stracą na popularności. 5. To, czego nie wiesz, starczyłoby na wielką księgę. 6. Trudno powiedzieć, jacy uczniowie uzyskują gorsze wyniki na testach państwowych. 7. To zwykły zbieg okoliczności, że postanowili się rozstać po tym, jak mnie poznała.

ćw. 477

1. whether 2. what 3. that 4. what 5. that 6. what

ćw. 478

1. Twoje wypracowania nie są już takie jak kiedyś. 2. Pytanie tylko, czy on ma mocniejszy forehand czy backhand. 3. Radziłbym ci zwracać więcej uwagi na jej uczucia. 4. „Patetyczne”, stwierdził. „To jest właśnie patetyczne”. 5. Problem polega na tym, żeby ich złapać na gorącym uczynku. 6. To właśnie chciałbym zrobić.

ćw. 479

Przykładowe rozwiązania:

1. The trouble is that I haven't bought him a present yet. 2. The question is whether she's rich. 3. My opinion is that he's got another girl. 4. The thing is that I'm expecting an important phone call. 5. My advice is that you should mind your own business. 6. The trouble is that he won't quit smoking. 7. The trouble is that we all need your money.

ćw. 480

1e, 2a, 3d, 4c, 5b

ćw. 481

1. what 2. where 3. whether 4. who 5. what 6. what 7. that 8. why 9. how 10. how 11. where 12. which

ćw. 482

1. ... what you mean. 2. ... how he escaped. 3. ... when that was. 4. who you danced with. 5. where he's going 6. ... why they went on strike. 7. ... who he's waiting for.

ćw. 483

1. what 2.- 3.- 4.- 5. what 6. what 7. that

ćw. 484

1. Tell me what you think about it. 2. He knows he's old and weak. 3. I don't know where he lives. 4. I suppose you're right. 5. I want to know when you're coming over. 6. Tell me why you've done that. 7. I think it's time we went / to go.

ćw. 485

1.- 2. who 3.- 4. whose 5. who, who 6.- 7.- 8. who 9.- , where

ćw. 486

1.- 2.- 3.- 4. when 5. -, who 6. why 7. who

ćw. 487

1. The keys which / that were found yesterday are mine. 2. There are days when you can see the town from this hill. 3. This is the material my dress was made of. 4. Where's the apple I left on the plate? 5. That's the man whose daughter was kidnapped. 6. I know the man whose book you've read. 7. Tell me why you left Ukraine.

ćw. 488

1. that 2. who 3. that 4.- 5.- 6.-

ćw. 489

1. who 2. which 3. who 4. which 5. whose 6. which 7. which 8. whom 9. where 10. whose 11. whom 12. which 13. where 14. who

ćw. 490

1. Charles Edward Stuart, whose mother was King Jan Sobieski's daughter, landed in Scotland in 1745. 2. Chartism, which derived its name from the People's Charter, was the first working class movement. 3. Geneva, where John Calvin preached, is now the centre of world's political life. 4. Before 1066, when William the Conqueror became king, England was ruled by the Saxon kings. 5. Newton's law of gravity, which I'm going to talk about, was formulated in 1685. 6. A group of American tourists went to Żelazowa Wola, where Frederic Chopin was born. 7. His youngest daughter, who you met at the seaside last

summer, will soon become my wife. 8. John Peters, with whom I was at Winchester College, has been appointed mayor of Oldborough.

ćw. 491

Podajemy tylko te zdania, w których należało dodać przecinki.

1.– 2. ... your letter, the tone of which ... 3.– 4.– 5. ... his boat, which was being loaded. 6. ... the Rev. Thomas Scoles, who exercised ... 7.–

ćw. 492

1. who 2.– 3. which 4. whose 5. ..., who ... room, ... 6. –

ćw. 493

1. The poor child turned to the other two girls, who came upstairs just then. 2. I went upstairs into the quiet room, where Agnes had so often sat. 3. I had a clear view of the machinery that our Empire is run by. 4. The accused, who had heard most of it, couldn't bear to hear any more. 5. The horse-tramway, which was assisted by suburban trains, operated from 1865 to the First World War. 6. Tom had a secret which he was not ready to tell. 7. He sat down with his back to the door by which he had entered.

ćw. 494

1. Chce teraz zrezygnować z pracy, co jest niemożliwe. 2. Pani Coleman chce z nimi zostać, co jest raczej niepożądane. 3. Nie powiedziałem nic, co go rozgniewało. 4. Nie przyszli, co wydaje się raczej dziwne. 5. Daliśmy mu pięć funtów, czym nie okazaliśmy specjalnej hojności. 6. Chciałby się ożenić i być szczęśliwy, co nie jest możliwe.

ćw. 495

1. Robinson didn't invite Man Friday to dinner, which seems rather strange. 2. Herbert brought his dog along, which made the children happy. 3. Senator Brown was nominated advisor to the president, which was rather unexpected. 4. We were sent incomplete data, which will considerably delay the publication of the bulletin. 5. She's very short-sighted, which is why she can't apply for the position. 6. I asked why she beat her husband, which wasn't particularly tactful of me.

ćw. 496

1. when 2. before 3. until 4. when 5. since 6. while 7. as long as

ćw. 497

1b, 2f, 3a, 4c, 5e, 6d

ćw. 498

1c, 2d, 3e, 4a, 5b

ćw. 499

1. Podniosła się z miejsca. 2. I tu właśnie mnie zostawił. 3. Tam, gdzie nie ma wody, prowadzenie gospodarstwa rolnego nie jest możliwe. 4. Gdziekolwiek jest, lepiej, żeby tam został. 5. Dla chcącego nic trudnego. 6. I tu się mylisz. 7. Zadaniem okrętu gwiazdnego *Enterprise* jest docierać śmiało tam, gdzie jeszcze nie dotarł żaden człowiek.

ćw. 500

1. We'll meet where the meadow begins. 2. Wherever you go, you'll find people who speak English. 3. I was waiting right where you told me to. 4. They went where they were yesterday. 5. Where there is no hope, there is no life. 6. You'll begin where I've left off. 7. Wherever you go I'll go with you.

ćw. 501

1. Since every time he sat down he was cold, he had to keep moving. 2. Now that you're here, we'll talk

the matter over. 3. She married him because he needed help. / He needed help because she married him. 4. Mum dropped in quite often as she was quite anxious to help. 5. As they were late, they had to wait. / As they had to wait, they were late. 6. I want you home by six because you're the father of my children. 7. They reject all the peace initiatives now that they've become infected with the madness of war.

ćw. 502

1. As you're sleepy, go to bed. 2. Since we have no money, we can't afford the third Mercedes. 3. Now that you're a big boy, we can speak frankly. 4. I couldn't find the keys because I was drunk. 5. We were refused entry because it was a danger zone. 6. She gives him everything for she loves him madly.

ćw. 503

1d, 2c, 3b, 4c, 5a

ćw. 504

1. ... work as / so hard as the others. 2. ... as if he had been invited to the Embassy. 3. ... dark that I couldn't read the letter. 4. ... the money on whatever ... 5. ... as if you were a little baby. 6. ... a good player that everybody applauded her. 7. ... as if he said he was giving up.

ćw. 505

1. so / as, as 2. as, as, so / as 3. than 4. as / so, as 5. than 6. than 7. the, the

ćw. 506

1. The pizza was much better than I thought it would be. 2. ... as careless as his father was. 3. ... told you more than ... 4. ... as / so charming as ... she is. 5. the more ... the more he 6. as late as

ćw. 507

1d, 2e, 3a, 4b, 5f, 6c

ćw. 509

1. cold 2. had not 3. laughing 4. a 5. never / always 6. don't believe 7. wasn't 8. will

ćw. 511

1. Przynieście mi jego głowę, żebym ją sobie mogła obejrzeć. 2. Ujął to w ten sposób, żeby synowi łatwiej było się przyznać. 3. Odwróciła głowę, żeby nikt nie mógł zobaczyć jej łez. 4. Wprowadźcie go, żeby mógł nam opowiedzieć swoją historię. 5. Sprzedałam naszyjnik, żeby mógł sobie kupić nowy samochód. 6. Daj mu jeszcze jedną tabletkę, żeby się nie zbudził przed północą. 7. Przrzekamy pracować szybciej i wydajniej tak, aby pierwszą fabrykę można było otworzyć pięćdziesiąt dni przed czasem.

ćw. 512

Przykładowe rozwiązania:

1. in order that, could 2. so, would 3. so that, can 4. so that, may 5. in order that, would / might 6. so that, didn't 7. so that, might

ćw. 513

1. Father sent me abroad so that I could see the world. 2. I spoke slowly and clearly so that she might / could / would understand me. 3. I kissed her so that she didn't / shouldn't feel lonely. 4. I married her so that she had / would have a home. 5. I bought her a car so that she didn't (have to) travel by bus.

ćw. 514

1. I'll apply / I'm going to apply for that job in Geneva if my wife agrees. 2. I'll try to apply / I'm going to apply again next summer if I get / have the money. 3. I'll take Kate out tonight if she isn't (too) busy. 4. We'll move to L.A. if we can find a suitable house (apartment). 5. I'll call him back if I find it. 6. I'll

watch the match tonight / I'm going to watch the match tonight if I have time. 7. We'll send her to Eton if we can afford it.

ćw. 515

1. If he could read, he would (be able to) get a good job. 2. If he knew how to drive, I would buy him a car. 3. If he were / was over eighteen, he would go to casinos. 4. If I knew how to dance, I would enjoy going to parties. 5. If she drank less, she would have more friends. 6. If he didn't stay up late, he wouldn't be late for classes. 7. If he didn't smoke so much, he wouldn't be getting those pains in the chest.

ćw. 517

1. I would be happy to join you if I didn't have so much work. 2. I would gladly fix your watch if I knew how to do it. 3. I would have some tuna salad if I weren't on a diet. 4. I would gladly have another drink if I weren't / wasn't driving tonight. 5. I would be happy to explain the Archimedes' Principle to you if I understood it myself. 6. I would marry you if I weren't / wasn't already married. 7. I would gladly tell Ndolo not to disturb you if I spoke Lingala.

ćw. 518

Przykładowe rozwiązania:

1. If you went to see your dentist, he would do something about that awful toothache of yours. 2. If you married, you'd have breakfast in bed. 3. If you studied foreign languages, you'd be able to get a better job. 4. If you bought a vacuum cleaner, you wouldn't have to get a new carpet every three months. 5. If you took a plane, you'd get there a lot faster. 6. If you gave up smoking, I would marry you. 7. If you took up a sport, you'd lose some weight.

ćw. 519

1. If she hadn't arrived half an hour late, I wouldn't have wasted the whole afternoon. 2. If you had called, we wouldn't have worried about you. 3. If she hadn't been accepted for the job, she would have divorced me. 4. If they had asked me to open / If they had opened the suitcase, they would have found the Kalashnikov. 5. If you had come to the party, you would have seen Michael Jackson. 6. I would have taken pictures in the Grand Canyon if I hadn't left the camera at the hotel. 7. I would have failed the test if Aniela hadn't studied with me for the whole week.

ćw. 520

1. If I hadn't stopped, the black van would have hit us. 2. If I had stayed out of the fight, the Sharks would have won. 3. I wouldn't have missed the 7:50 to Rome if the baggage handlers hadn't been on strike. 4. If I had had more money, I would have tipped the waiter. 5. I would have invited her to the concert if I had known she went for rap music. 6. Dr Jekyll wouldn't have tried to shoot himself if they hadn't struck him off the medical register. 7. She would have called the police if I hadn't tied her up.

ćw. 521

1. had listened 2. knew 3. does 4. had 5. was / were 6. was / were 7. hadn't lost 8. was / were 9. had

ćw. 522

1. would catch 2. would have married 3. 'll come and see 4. would have won 5. would help 6. would have written 7. would come 8. 'll refuse 9. would buy 10. would have been

ćw. 523

1. unless 2. unless 3. if 4. if 5. unless 6. if 7. if / unless 8. unless 9. if

ćw. 524

1. If I had known, I wouldn't have done it. 2. You'll take this book to Mr Smith unless he comes to collect it himself. 3. If I were / was his father, I wouldn't let him work at night. 4. We'll drop by if it's

not too late. 5. If anything happens, I'll write to you. 6. What would happen if interplanetary travel was possible? 7. What would have happened if Napoleon had won the battle of Waterloo? 8. I would have missed the train yesterday if I hadn't taken a taxi. 9. I'll help you if the work isn't too difficult for me. 10. He'd be a nice man if he weren't / wasn't such a snob.

ćw. 525

1. Jeżeli jedziesz w moją stronę, mogę cię podrzucić. 2. Mogłabyś robić wszystko, Jo, gdybyś nie była tak cholernie ostrożna. 3. Gdybym musiał stanąć z nim twarzą w twarz, nie byłbym w stanie wydobyć z siebie nawet jednego słowa. 4. Mogłem się zorientować i może temu zapobiec, gdybym nie był takim bezmyślnym głupcem. 5. Jeżeli jesteś gotów, możesz teraz to zrobić. 6. Może to być dość trudne, skoro pan Sinclair opuścił Londyn. 7. Jeśli przyjdzie, możesz mu powiedzieć prawdę.

ćw. 526

1. Nawet jeśli stary Jolyon to widział, to nie zwrócił na to uwagi. 2. Jeśli to zrobić, to jest głupcem. 3. Jeśli potrzebujesz tej książki, to ją weź. 4. Przepraszam, jeśli ci przeszkodziłem. 5. Jeśli chciał się z nimi wczoraj zobaczyć, to (z pewnością) poszedł na to spotkanie. 6. Jeśli profesor Smythe jest w domu, to na pewno pracuje w gabinecie. 7. Jeśli już musisz to zrobić, zrób to teraz. 8. Jeśli jesteś śpiący, idź do łóżka.

ćw. 527

1. Skoro ma jutro padać, powinienem odwołać przyjęcie. 2. Skoro napisał do niej ten list, to ją kocha. 3. Gdybym (wtedy) nie zrezygnował z pracy, byłbym teraz bogaty. 4. Jeśli mnie nadal kocha, to chyba nie słyszała, co mówiłem wczoraj wieczorem. 5. Jeśli mu dałem zły adres, nie znajdzie nas tutaj. 6. Jeśli nas tu nie znajdzie, (to będzie znaczyć, że) dałem mu zły adres. 7. Skoro uczył się francuskiego, będzie mi tłumaczył. 8. Bylibyśmy wdzięczni za przysłanie nam (gdyby nam Państwo przysłali) kilku próbek. 9. Pójdę z tobą, jeśli pozwolisz, żebym ci dotrzymał towarzystwa.

ćw. 528

1. Were I in your place, I would refuse. 2. Had I not known the truth, I would have agreed. 3. Should he spend more time with his children, they wouldn't feel so lonely. 4. Should you place your order with us, you will have the newspaper delivered to your office every day. 5. Were the circumstances more favourable, the strike would be proclaimed. 6. Had I committed that crime, you wouldn't have found any clues.

ćw. 529

1. had lost 2. were /was 3. had known 4. left 5. had come 6. went 7. could 8. knew 9. called 10. had seen 11. had read 12. could 13. had

ćw. 530

1. ... I were in Naples. 2. ... she wouldn't talk to me. 3. ... you had not turned the offer down. 4. ... you were ill. 5. ... you told me what you know. ... father asked me. 6. ... you earned your own living.

ćw. 531

1. She says she is waiting. 2. He has said he will not come. 3. They often answer that they have no time. 4. Mother will say that she doesn't know that gentleman. 5. My brother often repeats that I must work harder. 6. This doctor says to everybody that they work too much. 7. She has announced that she is going to marry Peter Wilkinson. 8. I often say to my wife that she has spoiled the child.

ćw. 532

Przykładowe rozwiązania:

1. He boasts that we never comes to see them. 2. She'll just say she needs some money. 3. They maintain they did it on purpose. 4. We've told them we'll be waiting in front of our club. 5. I'll explain that it was my fault. 6. He keeps promising he'll never do it again. 7. She complains that John has taken her bicycle. 8. He says he's ready.

ćw. 533

- a) 1. The boy said he was sixteen years old. 2. He replied that he had no time. 3. The secretary told me that Mr Davies was waiting for me. 4. Val said that he and Holly were engaged. 5. He said he knew that man. 6. She told me she didn't understand what I said. 7. He told her he had met her husband. 8. He told me that he had been waiting for me for two hours. 9. The pupil answered that he had forgotten his homework. 10. They told me that they had been talking about me.
- b) 1. She said she had had some trouble with the engine the day before. 2. He answered that he had been in Spain the year before. 3. She said she had worked in the same hospital before the war. 4. He told me he had arrived the day before and he wanted to have a rest. 5. The worker said that their factory had been built three years before. 6. The miner said that on the day of the explosion they had been working ... 7. The engineer answered that those machines had been repaired the month before. 8. She told Jane that she had seen her shopping in Oxford Street on Thursday the week before. 9. She answered that she had seen that man in Paddington two days before. 10. He told me that he was sorry he hadn't called me the day before.
- c) 1. Mary said she would come at three o'clock the next day. 2. John promised he would do his best. 3. He told me he was sure they would do it again. 4. The postman said the parcel would be delivered the next day. 5. She answered she would be back the following Tuesday. 6. The boy promised he would come again the next day. 7. The engineer said that they would have finished by the end of the month. 8. He said that the meeting would take place the following week.

ćw. 534

1. Emily said that Soames was much too sensible. 2. Ita Huett said that he wouldn't marry any one of them. 3. Tom told Betty that he had acted mighty mean on that day and that he was very sorry. 4. Soames said that he hadn't made up his mind. 5. Tess told Mr Clare that she couldn't be his wife. 6. Huck said that they would never find him. 7. I said encouragingly that it had been a huge success. 8. Monty told his wife that he was dead to the world.

ćw. 535

1. I told your wife that we would go to the mountains the following year. 2. He told me it was too late to start everything again. 3. We answered / replied that our plans had changed. 4. I told him I had sold all his paintings. 5. He said he could understand my problems. 6. I answered / replied I would help him if he was sensible. 7. John told me that Mary was in the garden. 8. Mr Brown said he knew my parents and that he would willingly help me.

ćw. 536

Przykładowe rozwiązania:

1. He was sure the dead would not be pleased to have them there. 2. Tom warned Huck that William could hear them talking. 3. He said that three devils were coming. 4. He whispered that they were in great trouble. 5. He said he wished he hadn't gone there. 6. They realized they mustn't tell anybody what they had seen. 7. He said that if the doctor died they would hang Muff Potter.

ćw. 537

1. He asked me if I had found my pen. 2. I wanted to know whether she was ready to go. 3. A patient enquired if Dr Black was in. 4. I was asked whether I had met Mr Green the day before. 5. My friend wanted to know if I could hear the music. 6. I asked her if John would come the next day. 7. We asked her if her husband often worked in his garden. 8. He asked me whether the hall had been very crowded on Tuesday the week before. 9. Mrs White wanted to know if she might use my phone. 10. He asked my wife whether she played bridge. 11. Everybody wanted to know if I would invite Miss Sharp. 12. We tried to find out whether Mr Jones had sent her flowers on her birthday. 13. I wondered whether they would bring the children the following Sunday.

ćw. 538

Uwaga: W większości zdań w tym ćwiczeniu można nie zmieniać czasów w zdaniach podrzędnych, gdyż od chwili zadania pytania do momentu przytoczenia go w mowie zależnej nie zmieniły się relacje czasowe: opisywana w pytaniach sytuacja odnosi się w tym samym stopniu do dnia wczorajszego (rozmowa chłopca z nieznajomym), jak i do dnia dzisiejszego (rozmowa z ojcem). Dotyczy to również określeń *this, here*, itp.

1. He asked me if I lived in this house.
2. He wanted to know how many people lived / live here.
3. He asked where my mother works / worked.
4. He wanted to know if she was in.
5. He wondered how long we had lived there.
6. He tried to find out if we were going away for the weekend.
7. He asked if we keep / kept a dog.
8. He wanted me to show him where my bedroom was / is.
9. He wanted me to tell him where my parents slept / sleep.
10. He asked how often the postman comes.

ćw. 539

1. I asked him what time it was.
2. We wanted to know if the sea had been calm the day before.
3. He asked me if I had ever seen the pyramids.
4. We wondered who was going to win the race.
5. He wanted to know if I spoke / speak English.
6. I wanted to find out whose voice I had heard the previous night.
7. I asked the policeman where the post office was.
8. I asked Peter if it was true that he had got married.

ćw. 540

1. He asked me if I had ever been engaged.
2. He wanted to know if I loved him.
3. He wasn't sure whether I would always love him.
4. He asked me if he should tell me how he felt about me.
5. He wondered whether we should tell aunt Polly.
6. He wanted to know if I can / could keep a secret.
7. He asked if I was happy.

ćw. 541

1. They told us to go home.
2. I asked Peter to be careful.
3. I told her to mind her own business.
4. He asked me to wait and see.
5. The teacher told the pupils not to sit on the desk.
6. They told me to look where I was going.
7. The policeman ordered them to open the door.
8. She asked to be left alone. / She asked me (him, itp.) to leave her alone.
9. I told the children not make so much noise.
10. He encouraged me to try again.

ćw. 542

1. He tells us to be quiet.
2. He tells us not to spit on the floor.
3. He told me to put my books away.
4. He tells me not to put my feet up.
5. He told me to go back to my seat.
6. He tells us to put up our hands.
7. He told me to come to the front.
8. He tells us not to answer all at once.
9. He tells me not to interrupt my friends.
10. He tells us to wait until we're asked.

ćw. 543

Przykładowe rozwiązania:

1. She remarked that it was a lovely night.
2. He greeted me and asked where I was going.
3. He cried out with pain and hollered that he had sprained his ankle.
4. John remarked bitterly that back then he had been a fool.
5. She exclaimed that she would be delighted to play with him.
6. She called him a bore and complained that he made her sick.
7. She was furious to find that I had broken her favourite cup.

ćw. 544

1. He asked if I spoke English because he wanted to introduce me to an English lady.
2. He explained that his mother was very ill and asked me to call the doctor.
3. He shouted that he had bought a bottle of whisky two days before and wanted to know where it was.
4. They kept asking when I would be back and assured me they would / will be delighted to see me again.
5. I clearly remembered I had seen this / that film before so I asked if there was anything else on.
6. I explained I had an essay to write and asked him to help me.
7. I felt it was time to go so I asked if she was ready.
8. I told them to open the windows as it was too hot in there.
9. I wondered if they were hungry but I knew that the fridge was empty.
10. I wanted to know why they were so late and explained that we had already started to play.
11. Angrily, I shouted that I hate / hated cats and told her to open the door and turn the cat out.
12. I patiently explained that my wife had lost her passport and wanted to know what we were to do about it.

Indeks

Liczby oznaczają numery ćwiczeń

a

a/an 12, 29–39, 383
advice 12
ago 201
among/between 113
another 91, 92
Anticipatory It 375–380, 440, 475–477
any (i złożenia z *any*: *anything, anywhere*) zob.
 some
as zob. porównywanie
at 114–116

b

bad/badly 110
be to 263–267
bezokolicznik 328–331, 426–452
 bezokolicznik/gerund 463–464
 bezokolicznik/imiesłów
 (*see him go* czy *see him going*) 465–469
 konstrukcje bezokolicznikowe 426–452
 bezokolicznik niezależny 452
 be said (believed...) + bezokolicznik
 329, 330, 449–451
 czasownik + rzeczownik + bezokolicznik
 441–448
 for + rzeczownik + bezokolicznik
 439, 440
 grupa czasownikowa + bezokolicznik
 437, 438
 przymiotnik + bezokolicznik 426–432
 rzeczownik + bezokolicznik 433–436
 czasowniki wymagające uzupełnienia bezokoli-
 cznikiem 336, 441–448, 463, 465
but 128, 130, 132, 135
by 116, 321

c

can 276–279, 304, zob. też: czasowniki modalne
 — podstawowe informacje
 can/may 280–282
 can't have done 279
 could (not) have done 279, 331
 could/was able to 278
 could/might w zadaniach warunkowych 525
causative have zob. *have (sth done)*
czasownik
 czasownik + gerund 334–336, 459–462
 czasownik + konstrukcje z bezokolicznikiem
 336, 441–451
 czasownik + imiesłów czynny 465–469
 czasownik + rzeczownik + imiesłów bierny
 470–472
 czasowniki rzadko używane w formie progres-
 sive 151
 czasowniki złożone (*phrasal verbs*) 405–
 407, zob. też: lista *phrasal verbs*, str. 312,
 grupa czasownikowa
 czasowniki modalne zob. też: *be to, can, dare,*
 do, have, may, must, need, ought to, should, used
 to, would
 formy ściągnięte (*contracted forms*) 253, 254
 na końcu zdania 169, 185, 303–310, 345, 354
 zob. też: pytania o rozstrzygnięcie
 podstawowe informacje 246–262
 w mowie zależnej 536, 540
 w przeczeniach 249, 251, 258
 w pytaniach o rozstrzygnięcie 252
 w pytaniach o uzupełnienie 257, 262
 w zdaniach okolicznikowych celu 511–513
 w zdaniach warunkowych 525
 z czasownikiem głównym w stronie biernej
 323
 czasy gramatyczne 136–245

ćwiczenia podsumowujące (wszystkie czasy)

235–242, 315

Future in the Past 228, 229

Future Perfect 225–227

Future Perfect in the Past 230

Future Progressive 217–221

Future Progressive a inne sposoby wyrażania przyszłości 218

Future Simple (*will-future*) 203–208, 212

Future Simple a *going to* 212

going to 209–214

Past Perfect 231, 232

Past Perfect a Simple Past 231, 233

Past Perfect Progressive 233, 234

Past Progressive 173–181

Past Progressive a Simple Past 174–176, 179–181

Present Perfect Progressive 194–202

Present Perfect 182–190, 192

Present Perfect a Simple Past 187, 193, 198–200, 202

Present Perfect a Present Simple 226, 227

Present Perfect Progressive a Present Perfect Simple 196, 198, 199, 202

Present Progressive 136–139

Present Progressive do wyrażania przyszłości 215

Present Simple 140–153

Present Simple do wyrażania przyszłości 216

Present Simple a Present Progressive 150–153

Simple Past 154–172

Present Simple a Simple Past 167

present zamiast *future* po spójnikach czasowych 219–221, 226–227, 496–498

d

dare 299

daresay 299

do 272–295

zwroty z *do* 272

emfaza 274, 275

dopełniacz flekcyjny (Saxon Genitive) 20–28

Tom's and Peter's/*Tom and Peter's* 27, 28

wymowa 23

z liczebnikami (*ten minutes' walk*) 26

dopełnienie

bliższe (*direct object*) 403–413

dalsze (*indirect object*) 317, 409–413

dopełnienie z czasownikami złożonymi (*phrasal verbs*) 405–407

zdanie podrzędne w roli dopełnienia 481–484

e

each/every (i złożenia z *each/every*) 93–95

either 131, zob. też: *neither*

elder 55

f

farther/further 57

few/a few 88, 89

few/little 86, 88–90

for zob. *since/for*

for + rzeczownik + bezokolicznik 439, 440

for/to + dopełnienie dalsze 411–413

g

gerund 332–336, 453–464

czasownik + gerund 461, 462

czasownik/przymiotnik + przyimek + gerund 459–460

czasowniki wymagające formy gerund 334–336, 459–464

gerund jako podmiot 453, 454

gerund/bezokolicznik 463, 464

przyimek/spójnik + gerund 457, 458

rzeczownik + gerund 455, 456

good/well 111

grupa czasownikowa + bezokolicznik 437–438

h

hard/hardly 106, 107

hardly + inwersja 396

have 260–271

have a have got 191, 269

have (got) to 192, 269, 283–287

have sth done 271, 470–472

have to a must 286, 287

zwroty z *have* 270

i

if w zdaniach czasowych 219, 226, 227, 496–498

imiesłów 337–339, 465–474

czasownik + rzeczownik + imiesłów czynny (Present Participle) 465–469

czasownik + rzeczownik + imiesłów bierny (Past Participle) 470–472

imiesłów czynny/bezokolicznik 465–469
 imiesłów czynny jako element podmiotu 473–474
 imperative zob. tryb rozkazujący
 in 114, 115
 in/into 120
 information 12
 inwersja
 brak inwersji w zdaniach dopełnieniowych 482
 inwersja stylistyczna 395–397
 w zdaniach warunkowych 528
 z *so/neither* 391–394
 it
 Anticipatory It 375–380, 440, 475–477
 it is/there is 389, 390
 it jako podmiot w zdaniach bezosobowych 373, 374, zob. też: zaimki osobowe

I
 last/latest 59
 later/latter 59
 liczba mnoga rzeczownika 1–14, zob. też: rzeczownik
 l. mn. rzeczowników złożonych (*mother-in-law*) 8
 nieregularna l. mn. 3–5
 rzeczowniki zbiorowe 13, 14
 wymowa końcówek l. mn. 1
 liczebnik 96–103
 daty 99
 ułamki 100
 w utartych zwrotach 101–103
 zegar 98
 little/a little 88, 89
 little/few 86, 88–90

m

make sb do sth/be made to do sth 446, 447
many/much 85, 87, 89, 90
may 280–282, zob. też: czasowniki modalne
 may have done 289, 290, 331
might/could w zdaniach warunkowych 525
 modalność zob. czasowniki modalne
 mowa zależna (*reported/indirect speech*) 482, 531–545, zob. też: następstwo czasów
 czasowniki modalne w mowie zależnej 536, 540
 pytania 537–540
 rozказы 541–542

twierdzenia 531–536
 wykrzykniki 543
 zdania o mieszanym charakterze 544, 545
must 283–288, 304, 322, zob. też: czasowniki modalne — podstawowe informacje
 must a have to 286, 287
 must have done 83, 84, 288, 331
 must w mowie zależnej 536
 mustn't a don't have to/don't need to 286

n

następstwo czasów 228–230, 243–245, 539, zob. też: mowa zależna
nearest/next 56
need
 don't need to (needn't) 286
 didn't need to a needn't have done 298
neither (nor) 69, 79, 80, 131, 135, 308, 309, 392–394
no (i złożenia z *no*) 364, 365, zob. też: przeczenie
Nominative Case zaimków osobowych 64–66
none 79, 82
not w zdaniu przeczącym 363

o

Objective Case zaimków osobowych 64–66
of/off 121
 okolicznik 414–425
 określniki
 określniki pytające 76
 określniki wskazujące 72–74
on 114, 115
one jako podmiot nieokreślony 368–370
other/others 91–92
ought to/should 294–297

p

participle zob. imiesłów
 passive voice zob. strona bierna
 past participle zob. imiesłów (bierny)
 Past Perfect/Progressive/Simple zob. czasy gramatyczne
phrasal verbs zob. czasowniki złożone
 podmiot
 podmiot nieokreślony zob. *we, you, they, one*
 strona bierna zamiast podmiotu nieokreślonego 371–373

it jako podmiot 373–380, 440, 475–477
 gerund jako podmiot 453, 454
 podmiot niezależny (z imiesłowem czynnym)
 473, 474
 zdanie podrzędne jako podmiot 475–477
 porównywanie
not so ...as, as... as, ...-er than 51, 60,
 61, 134
 konstrukcje przysłówkowe 109, 273
 zdania okolicznikowe sposobu/ porównawcze
 503–506
 present participle: zob. imiesłów (czynny)
 Present Perfect / Progressive / Simple zob. czasy
 gramatyczne
 przeczenie 139, 144, 148, 155, 159, 160, 163, 178,
 184, 186, 195, 208, 211, 235, 249, 251, 258, 359–365
 przedimek nieokreślony: zob. *a/an*
 przedimek określony: zob. *the*
 przymiotnik zerowy (brak przedimka) 31–39
 z nazwami geograficznymi 36, 37
 przyimek 112–127, zob. też: *among/between, at,*
in, of/off, on, since/for
 przyimki złożone (*out of*) 126
 przyimek + gerund 455–460
 przymiotnik 40–61, 373, 375, 426–432, 488, zob.
 też: porównywanie
 przymiotnik + gerund 459, 460
 przymiotnik + konstrukcje z bezokolicznikiem
 426–432, 439, 440
 przymiotnik a przysówek 104–107
 przymiotnik czy rzeczownik (*good/goods*)
 38, 47
 przymiotniki dzierżawcze 67–69
 przymiotniki o przeciwnych znaczeniach
 44–46
 przymiotniki złożone (*empty-handed*) 43
 stopniowanie 53–61
 przysówek 104–111, 414–425, zob. też: porów-
 nywanie, okolicznik
 przysówek a przymiotnik 104–107
 przysłówki częstotliwości 417–420
 stopniowanie 109–111
 tworzenie/użycie 105–108
 pytania
 o podmiot 146, 149, 168–171, 354
 o rozstrzygnięcie (*General Questions*) 138,
 145, 185, 186, 195, 206, 207, 235, 252, 303,
 340–347
 o uzupełnienie (*Specific Questions*) 146, 147,
 149, 164, 168–171, 177, 185, 195, 206, 214,
 257, 262, 348–354
 pytanie skrócone (*Question Tags*) 245, 310,
 355–358

pytanie w mowie zależnej 537–539
 pytania zaprzeczone (*didn't we...*) 162, 346

Q

Question Tags: zob. pytania skrócone

R

rodzaj gramatyczny rzeczownika 15–19
 rzeczownik zob. też: liczba, rodzaj, dopełniacz
 fleksyjny, *few/little, many/much*
 nazwy rzeczy policzalnych/niepoliczalnych
 12, 39, 86
 rzeczownik + gerund 455, 456
 rzeczownik + konstrukcje z bezokolicznikiem
 433–436, 441–448
 rzeczowniki zbiorowe 13, 14, 401
 użycie przedimków: zob. *a/an, the*, przedimek
 zerowy
 złożenia z liczebnikiem (*a six-volume edition*)
 10

S

Saxon Genitive: zob. dopełniacz fleksyjny
sequence of tenses: zob. następstwo czasów
shall 222–224
shall/should w mowie zależnej 540
should/ought to 294–297, 322
should (not) have done 296, 297, 331
since/for 122, 188–190, 194, 201, 202
so (So do I) 69, 307, 309, 391, 393, 394
so... as: zob. porównywanie
some (i złożenia z *some*) 31, 78, 79, 81–84
 spójnik 128–135, 477, 481, 483, zob. też: *but,*
either, neither, though, when/while, yet i porów-
 nywanie
 konstrukcje idiomatyczne z *but* 130
 spójnik + gerund 333, 457, 458
 wyrażanie przyszłości po spójnikach czasowych
 219–221, 226, 227, 496–498
 strona bierna (passive voice) 311–323, 371, 372,
 449–451
 dopełnienie dalsze w stronie biernej 317
 dopełnienie przyimkowe w stronie biernej
 318
 konstrukcja *be said (believed...) to do sth*
 329, 330, 449–451
 z czasownikami modalnymi 322, 323

z czasownikiem *get* 316

such 74

szyk wyrazów zob. inwersja, dopełnienie bliższe/dalsze, okolicznik

t

the 32–39

z nazwami geograficznymi 36, 37

there is/it is 389, 390

there is, there are 39, 381–390

they jako podmiot nieokreślony 366, 367, zob. też: zaimki osobowe

this/these zob. określniki/zaimki wskazujące

to/for + dopełnienie dalsze 411–413

tryb rozkazujący 324–327

u

unless 523, 524

used to 300, 301

used to a would 302

w

we jako podmiot nieokreślony 366, zob. też: zaimki osobowe

when/while 133

when w zdaniach czasowych 219–221, 226, 227, 231, 496–498

whom 77

whose 71

will zob. czasy gramatyczne — Future Simple

won't/wouldn't (dla wyrażenia odmowy) 293

wish 529–530

with 123, 321

without 123

worth 26

would 291–293, 302

y

yet 128, 135

z

zaimki zob. też: *Nominative Case, Objective Case*
zaimków osobowych oraz *they, we, you* jako podmiot nieokreślony

osobowe 62–69

dzierżawcze (*mine*) 67–69

nieokreślone 78–84

pytające 75–76

wskazujące 72–76

względne 485–495

zwrotne/emfatyczne (*myself*) 70–71

zdania podrzędne

dopełnieniowe 481–484

okolicznikowe 496–513

celu 511–513, zob. też 437, 438

czasu 496–498

miejsca 499, 500

porównawcze 505, 506

przyczyny 501, 502

skutkowe 507, 508

sposobu 503, 504

ustępcze 508–510

orzeczeniowe 478–480

podmiotowe 475–477

przydawkowe 485–495

warunkowe 514–528

I okres warunkowy 514, 522–524

II okres warunkowy 515–518, 522–524

III okres warunkowy 519–521, 522–524

inwersja w zdaniach warunkowych 528

okresy warunkowe „mieszane” 526, 527

użycie *will/would* po *if* 527

zdania wyrażające życzenie 529–530

zgodność podmiotu z orzeczeniem 14, 398–402

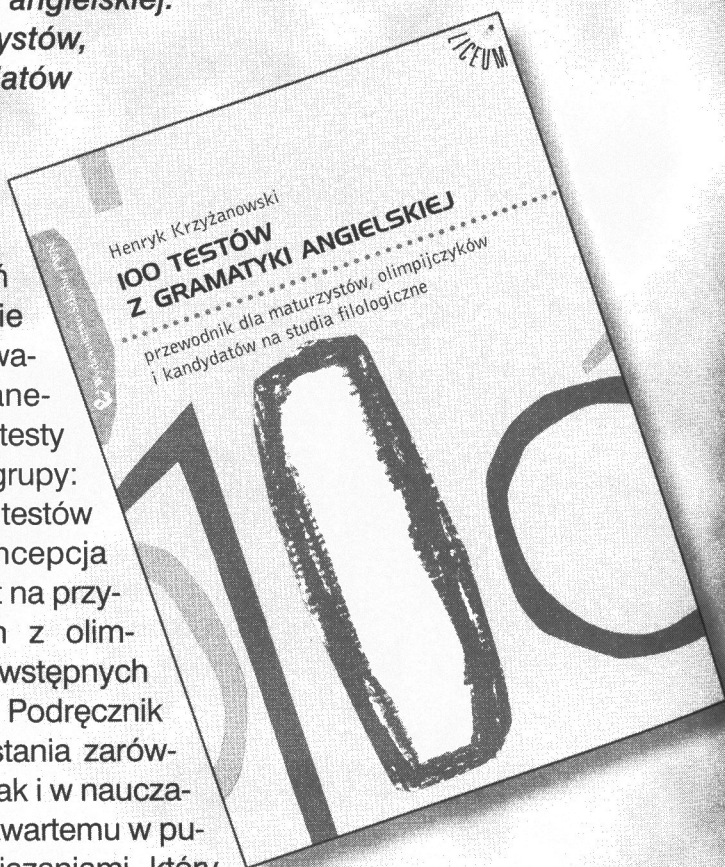
Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.
00-236 Warszawa, ul. Świętojerska 5/7
Wydanie ósme
Arkuszy drukarskich 23,5
Skład „Fototype”, Milanówek
Druk ukończono w październiku 2002 r.
Druk i oprawa: Rzeszowskie Zakłady Graficzne S. A.

Henryk Krzyżanowski

100 testów z gramatyki angielskiej.

**Przewodnik dla maturzystów,
olimpijczyków i kandydatów
na studia filologiczne**

Książka zawiera wybór egzaminacyjnych zadań testowych na poziomie od średnio zaawansowanego do zaawansowanego. Występujące w niej testy podzielone są na dwie grupy: 50 testów wyboru i 50 testów tłumaczeniowych. Koncepcja części testów oparta jest na przykładach zaczerpniętych z olimpiad oraz egzaminów wstępnych na filologię angielską. Podręcznik nadaje się do wykorzystania zarówno w samokształceniu, jak i w nauczaniu grupowym, dzięki zawartemu w publikacji kluczowi z rozwiązaniami, który jest ściśle połączony z komentarzem gramatycznym – każdy zatem punkt klucza odsyła do jednej lub kilku spośród 150 szczegółowych reguł gramatycznych. Korzystający z niniejszej publikacji mogą dzięki temu uzyskać odpowiedź, dlaczego wybrane przez nich rozwiązanie jest prawidłowe lub błędne. Zwięzła forma komentarza gramatycznego może się okazać przydatna również dla osób nie korzystających z testów.

KSIĘGARNIE FIRMOWE

WARSZAWA

Księgarnia PWN

00-251 Warszawa, ul. Miodowa 10

tel. (0 22) 635 80 88

Dział Dystrybucji Wysyłkowej i Prenumerat

00-251 Warszawa, ul. Miodowa 10

połączenie bezpłatne tel. 0 800 120 145

fax (0 22) 69 54 179

Przyjmujemy zamówienia
telefoniczne i pisemne

GDAŃSK

Księgarnia PWN

80-851 Gdańsk, ul. Korzenna 33/35

tel. (0 58) 305 24 50, tel./fax (0 58) 305 24 49

KATOWICE

Księgarnia PWN

40-012 Katowice, ul. Dworcowa 9

tel. (0 32) 253 91 54

KRAKÓW

Księgarnia PWN

31-027 Kraków, ul. Św. Tomasza 30

tel. (0 12) 421 75 64

ŁÓDŹ

Księgarnia PWN

90-721 Łódź, ul. Więckowskiego 13

tel. (0 42) 630 67 69

POZNAŃ

Księgarnia PWN

61-782 Poznań, ul. Wodna 8/9

tel./fax (0 61) 851 74 94

WROCŁAW

Księgarnia PWN

50-138 Wrocław, ul. Kuźnicza 56

tel./fax (0 71) 343 54 52